

Comparison of Knowledge of Elderly People in Law of Succession; Heir and Division of an Estate before and after Training. Study from Sampunsuk Ageing Society Tambon Banjan Amphoe Mueang Udon Thani <i>Ganyapak Buengsai</i>	7
Condition and Need in Developing a Curriculum of Measurement and Evaluation for Management of Practical Teaching and Learning at the Vocational Education level Through an Online Multi-platform Learning System <i>Chareefah Hutyee, Wasana Boonsong, Piya Prasongchan</i>	19
Cost Management Guidelines for Pproduction of Hydroponic Vegetables by a Community Enterprise Group: Ccase Study of Cultivation with Participative Action of Organic Vegetable Enterprise Group at Yang Noeng Subdistrict, Saraphi District, Chiang Mai Province <i>Tipwon Tananchai, Laiad srihagao, Ninooch Boonyarittanon, Satchuset Raungdessuwon</i>	30
Development of the Automobile Preventive and Suppressive Program in Region 2 <i>Papinwish Rodbangyang, Siwaporn Saowakon, Choocheewan Tamisanont</i>	48
Development of OTOP villages for Community-Based Tourism: A case study of Silk Village Ban Thatnoi, Uthumphon Phisai district, Sisaket province <i>Pimpila Kongkhaw, Apichai Thumnijom</i>	59
Designing Teaching and Learning Activities by Employing Project-based Learning (Pbl) to Develop Learning Achievement in Career Subjects in High Schools in Chiang Rai <i>Rakchanok Inchan</i>	73
Application of Tujia Folk Songs in Music Teaching of Tongren Preschool Education College <i>Wu shuni, Peerapong Sensai, Watcharanon Sangmuenna</i>	86
Representation of the local in Montien Boonma's mixed media <i>Worathep Akkabootara, Mettta Sirisuk, Pitak Noiwangklang</i>	95
Factors Affecting Personal Financial Planning of School Teachers under Phayao Provincial Primary Educational Service Area Office, Region 1 <i>Sittichai Leewiwatwong, Wanlop Lomtaku, Palita Kamyran, Kanyanat Chidchom, Supanan Tung</i>	103
Condition of Drug Abuse Treatment in Force System <i>Suchawadee Juntian, Wanwipa Muangtham</i>	112
Guidelines for the Development of Enhanced Learning Management Skills in the 21 st Century among Teachers at Schools under Secondary Education Service Area Office 24 <i>Surisa Waisaen, Suwat Julsuwan</i>	121
Guidelines for Organizing Learning in Dancing Activities for Lower Primary Students <i>Saowari Phubanchuen</i>	131

การเปรียบเทียบความรู้เรื่องกฎหมายมรดกของผู้สูงอายุ ในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดก ก่อนและหลังการอบรม กรณีศึกษา ชมรมผู้สูงอายุ ชุมชนสัมพันธ์สุข ตำบลบ้านจั่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี <i>กัญญาภัค บึงไผ่</i>	7
สภาพ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรการวัดและประเมินผลสำหรับการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในระดับอาชีวศึกษาผ่านระบบออนไลน์มัลติแพลตฟอร์ม <i>จารีฟ้า หัตถ์, วาสนา บุญส่ง, ปิยะ ประสงค์จันทร์</i>	19
แนวทางการบริหารต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์แบบมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ปลูกผักปลอดสารพิษ ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ <i>ทิพย์วรรณ ทนไชย, ละเอียด ศรีหาแห่ง่า, นินุช บุญยฤทธานนท์, สัชมเศรษฐ์ เวียงเดชสุวรรณ</i>	30
การพัฒนารูปแบบโปรแกรมการป้องกันและปราบปรามเกี่ยวกับรถยนต์ในเขตพื้นที่ ตำรวจภูธรภาค 2 <i>ปภินวิช รอดบางยาง, ศิวพร เสาวคนธ์, ชูชีวรรณ ตมิศานนท์</i>	48
แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านโอท็อปเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา หมู่บ้านผ้าไหม บ้านธาตุน้อย อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ <i>พิมพ์ลา คงขาว, อภิชัย ธรรมนิยม</i>	59
การออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ วิชาการงานอาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเชียงราย <i>รักชนก อินจันทร์</i>	73
การประยุกต์ใช้เพลงพื้นบ้านตู้เจีย ในการสอนดนตรีของวิทยาลัยการศึกษาก่อนวัยเรียนถงเหริน วู ซูนิ, พีรพงศ์ เสนไผ่, วัชรานนท์ สังข์หมื่นนา	86
ภาพตัวแทนท้องถิ่นในศิลปะสื่อผสมของมณฑิเยร บุญมา <i>วรเทพ อรรถบุตร, เมตตา ศิริสุข, พิทักษ์ น้อยวิงคลัง</i>	95
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพะเยา เขต 1 <i>สิทธิชัย สิริวัฒน์วงศ์, วัลลพ ส้อมตะคุ, ปาลิตา คำยัน, กัญญาณัฐ ชิดชม, สุภานันท์ ตั้ง</i>	103
หลักเกณฑ์ในการเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในระบบบังคับบำบัด <i>สุชาติ จันทร์เทียน, วรรณวิภา เมืองถ้ำ</i>	112
การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 <i>สุริสา ไวแสน, สุวัฒน์ จุลสุวรรณ</i>	121
แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สารนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น <i>เสาวรี ภูบาลชื่น</i>	131

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปีที่ 41 ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน 2565

เจ้าของ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมส่งเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยากรด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษาศิลปกรรม ดนตรีสถาปัตยกรรม ภาษา วรรณกรรม กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน คือ เล่ม 1 มกราคม-กุมภาพันธ์/เล่ม 2 มีนาคม-เมษายน/เล่ม 3 พฤษภาคม-มิถุนายน/เล่ม 4 กรกฎาคม-สิงหาคม/เล่ม 5 กันยายน-ตุลาคม และ เล่ม 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

บทความวิชาการและบทความวิจัยที่นำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer review) ซึ่งพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ทั้งภายในและภายนอกจากหลายสถาบัน

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม	
บรรณาธิการ ศาสตราจารย์ ดร.ปฐม หงษ์สุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยบรรณาธิการ รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ น้อยวงศ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัฐพล อินตะเสนา	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.พิมพ์ยุพา ประพันธ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ภูมิฐาน รั้งคุณูปวัฒน์	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ศาสตราจารย์ ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิภุตศรี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ท้วมสุข	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย ปิฎกวัชต์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.ตาวรัตน์ เมตตาริกานนท์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.มนวิภา ผดุงสิทธิ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินดา เข้มศรีพงษ์	มหาวิทยาลัยเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ ตันติจนาวงศ์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ พิรศักดิ์โสภณ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.วนิช นิรันทรานนท์	มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุตรธานี
รองศาสตราจารย์ ยงยุทธ ชูแว่น	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ สิทธิพร ภิรมย์รื่น	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.กมลพร สอนศรี	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังข์พันธานนท์	มหาวิทยาลัยเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.เพชรวิทย์ จันทศิริสิริ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ภัทรธนานันท์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ คำคง	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูเบศร์ สมุทรจักร	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.ท.ดร.เกษมศักดิ์ โชติชาครพันธ์ุ	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอี่ยมพร หลินเจริญ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมินทร เบ้าธรรม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม นาคอ้าย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Mr. Adrian R. Plant	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เลขานุการ นางฉวีวรรณ อรรถะเศรษฐ์

ผู้ช่วยเลขานุการ จิรรัตน์ ภูสีฤทธิ พัทศรีวิไล รุ่งวิสัย

สำนักงานกองบรรณาธิการ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทรศัพท์ 0-4375-4321 ต่อ 1754 หรือ 0-4375-4416
กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ
ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์
ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม

กองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ
ตำบลขามเือง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150
ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน
ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน
ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

พิมพ์เผยแพร่เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2565

ในช่วงเดือนมีนาคม-เมษายนของทุกๆ ปี ทางวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามก็จะเผยแพร่ตีพิมพ์และออนไลน์ตัวเล่มวารสารฯ ออกมาสู่เวทีวิชาการ ในฉบับนี้ก็เป็นที่ 41 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนมีนาคม-เมษายน 2565 ซึ่งยังคงได้รับความสนใจจากผู้อ่านและผู้เขียนทั้งที่เป็นนิสิต นักศึกษา นักวิจัย และนักวิชาการจากหลากหลายสถาบันต่างก็ร่วมกันส่งผลงานวิชาการเข้ามาให้กองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารนี้ ทางกองบรรณาธิการก็ต้องขอขอบพระคุณผู้สนใจทุกท่านไว้ในที่นี้ด้วย

วารสารเล่มนี้ประกอบไปด้วยบทความที่ผ่านการกลั่นกรองคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จำนวน 12 เรื่อง ได้แก่ (1) การเปรียบเทียบความรู้เรื่องกฎหมายมรดกของผู้สูงอายุในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดกก่อนและหลังการอบรม: กรณีศึกษาชมรมผู้สูงอายุชุมชนสัมพันธ์สุข ตำบลบ้านจั่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี (2) สภาพและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรการวัดและประเมินผลสำหรับการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในระดับอาชีวศึกษาผ่านระบบออนไลน์มีลติแพลตฟอร์ม (3) แนวทางการบริหารต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิิกส์แบบมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษ ตำบลยางนึ่ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ (4) การพัฒนารูปแบบโปรแกรมการป้องกันและปราบปรามเกี่ยวกับรถยนต์ในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 2 (5) แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านโอท็อปเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน: กรณีศึกษาหมู่บ้านผ้าไหมบ้านธาตุน้อย อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ (6) การออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้วิชาการงานอาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเชียงราย (7) การประยุกต์ใช้เพลงพื้นบ้านตู้เจียในการสอนดนตรีของวิทยาลัยการศึกษาก่อนวัยเรียนถงเหริน (8) ภาพตัวแทนท้องถิ่นในศิลปะสื่อผสมของมณฑิธร บุญมา (9) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพะเยา เขต 1 (10) หลักเกณฑ์ในการเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัด (11) การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 และบทความเรื่องสุดท้ายลำดับที่ (12) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น

ท้ายสุดทางกองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความเหล่านี้ที่ผ่านการคัดสรรและพิจารณากลั่นกรองคุณภาพอย่างเข้มข้นจากผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์นั้นจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านและผู้สนใจในวงวิชาการที่จะสามารถนำเอาองค์ความรู้ แนวคิดทฤษฎี มุมมอง ตลอดจนเนื้อหาต่างๆ เพื่อนำไปพัฒนาต่อยอดและใช้เป็นแนวทางการศึกษาและวิจัยต่อไปได้ไม่มากนัก

Contents

Comparison of Knowledge of Elderly People in Law of Succession; Heir and Division of an Estate before and after Training. Study from Sampunsuk Ageing Society Tambon Banjan Amphoe Mueang Udon Thani <i>Ganyapak Buengesai</i>	7
Condition and Need in Developing a Curriculum of Measurement and Evaluation for Management of Practical Teaching and Learning at the Vocational Education level Through an Online Multi-platform Learning System <i>Chareefah Hutyee, Wasana Boonsong, Piya Prasongchan</i>	19
Cost Management Guidelines for Pproduction of Hydroponic Vegetables by a Community Enterprise Group: Ccase Study of Cultivation with Participative Action of Organic Vegetable Enterprise Group at Yang Noeng Subdistrict, Saraphi District, Chiang Mai Province <i>Tipwon Tananchai, Laiad srihagao, Ninooch Boonyarittanon, Satchuset Raungdessuwon</i>	30
Development of the Automobile Preventive and Suppressive Program in Region 2 <i>Papinwish Rodbangyang, Siwaporn Saowakon, Choocheewan Tamisanont</i>	48
Development of OTOP villages for Community-Based Tourism: A case study of Silk Village Ban Thatnoi, Uthumphon Phisai district, Sisaket province <i>Pimpila Kongkhaw, Apichai Thumniyom</i>	59
Designing Teaching and Learning Activities by Employing Project-based Learning (Pbl) to Develop Learning Achievement in Career Subjects in High Schools in Chiang Rai <i>Rakchanok Inchan</i>	73
Application of Tujia Folk Songs in Music Teaching of Tongren Preschool Education College <i>Wu shuni, Peerapong Sensai, Watcharanon Sangmuenna</i>	86
Representation of the local in Montien Boonma's mixed media <i>Worathep Akkabootara, Mettta Sirisuk, Pitak Noiwangklang</i>	95
Factors Affecting Personal Financial Planning of School Teachers under Phayao Provincial Primary Educational Service Area Office, Region 1 <i>Sittichai Leewiwatwong, Wanlop Lomtaku, Palita Kamyam, Kanyanat Chidchom, Supanan Tung</i>	103
Condition of Drug Abuse Treatment in Force System <i>Suchawadee Juntian, Wanwipa Muangtham</i>	112
Guidelines for the Development of Enhanced Learning Management Skills in the 21 st Century among Teachers at Schools under Secondary Education Service Area Office 24 <i>Surisa Waisaen, Suwat Julsuwan</i>	121
Guidelines for Organizing Learning in Dancing Activities for Lower Primary Students <i>Saowari Phubanchuen</i>	131

สารบัญ

การเปรียบเทียบความรู้เรื่องกฎหมายมรดกของผู้สูงอายุ ในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดก ก่อนและหลังการอบรม กรณีศึกษา ชมรมผู้สูงอายุ ชุมชนสัมพันธ์สุข ตำบลบ้านจั่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี กัญญาภักดิ์ บึงไสยย์	7
สภาพ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรการวัดและประเมินผลสำหรับการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในระดับอาชีวศึกษาผ่านระบบออนไลน์มีลติแพลตฟอร์ม ฉวีวีระ หัตถ์, วาสนา บุญส่ง, ปิยะ ประสงค์จันทร์	19
แนวทางการบริหารต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์แบบมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ปลูกผักปลอดสารพิษ ตำบลยางน่อง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ทิพย์วรรณ ทัศนไชย, ละเอียด ศรีหาแห่งา, นิษฐ บุญยฤทธิฐานนท์, สัชฌุกรสรฐ์ เรื่องเดชสุวรรณ	30
การพัฒนารูปแบบโปรแกรมการป้องกันและปราบปรามเกี่ยวกับรถยนต์ใน เขตพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 2 ปภินวิช รอดบางยาง, ศิวพร เสาวคนธ์, ชูชีวรรณ ตมิศานนท์	48
แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านโอทอปเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา หมู่บ้านผ้าไหม บ้านธาตุน้อย อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ พิมพ์พิลา คงขาว, อภิชัย ธรรมนิยม	59
การออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ วิชาการงานอาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเชียงราย รักษนก อินจันทร์	73
การประยุกต์ใช้เพลงพื้นบ้านตุ้มเจีย ในการสอนดนตรีของวิทยาลัยการศึกษาก่อนวัยเรียนถนงเหริน วุ ชูนิ, พีรพงศ์ เสนไสย, วัชรานนท์ สังข์หมื่นนา	86
ภาพตัวแทนท้องถิ่นในศิลปะสื่อผสมของมณฑิเยร บุญมา วรเทพ อรรถบุตร, เมตตา ศิริสุข, พิทักษ์ น้อยวังคลัง	95
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพะเยา เขต 1 สิทธิชัย ลีวิวัฒน์วงศ์, วัลลพ ล้อมตะคุ, ปาลิตา คำยัน, กัญญาณัฐ ชิดชม, ศุภานันท์ ตั้ง	103
หลักเกณฑ์ในการเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในระบบบังคับบำบัด สุชาวดี จันทร์เทียน, วรรณวิภา เมืองถ้ำ	112
การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 สุริสา ไวแสน, สุวัฒน์ จุลสุวรรณ	121
แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สารนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น เสาวรี ภูบาลชื่น	131

การเปรียบเทียบความรู้เรื่องกฎหมายมรดกของผู้สูงอายุในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดกก่อนและหลังการอบรม กรณีศึกษา ชมรมผู้สูงอายุ ชุมชนสัมพันธ์สุข ตำบลบ้านจั่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

Comparison of Knowledge of Elderly People in Law of Succession; Heir and Division of an Estate before and after Training. Study from Sampunsuk Ageing Society Tambon Banjan Amphoe Mueang Udon Thani

กัญญาภัค บึงไสย¹
Ganyapak Buengsai¹

Received: 24 May 2021

Revised: 8 July 2021

Accepted: 4 August 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งพัฒนาชุดความรู้เรื่องกฎหมายมรดก ในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดก สำหรับผู้สูงอายุ และเปรียบเทียบความรู้ของผู้สูงอายุเรื่องกฎหมายมรดก ในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดก ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพที่ 6 มาตรา 1599-1755 ก่อนและหลังการอบรม ผู้เข้าร่วมอบรม คือผู้สูงอายุจากชมรมผู้สูงอายุชุมชนสัมพันธ์สุข ตำบลบ้านจั่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 120 คน และมีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุที่มีอายุไม่เกิน 69 ปี² จำนวน 30 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยคือ 1. ชุดความรู้เรื่องกฎหมายมรดก ในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดก สำหรับผู้สูงอายุ และ 2. แบบทดสอบความรู้เรื่องกฎหมายมรดก ในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดก ก่อนและหลังการอบรม (pretest-posttest) จำนวน 20 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง .60- .80 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.83 ค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง .53 - .78 และค่าความยากง่ายของข้อสอบ อยู่ระหว่าง .30 - .60 สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ยร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ one sample t-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. ชุดความรู้เรื่องกฎหมายมรดก ในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดก สำหรับผู้สูงอายุ มีความเหมาะสมที่จะให้ผู้สูงอายุนำไปใช้ อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 96.66 มีความชัดเจนของเนื้อหาในต้นปริมาณ อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 93.33 และ มีความเป็นไปได้ที่จะนำไปใช้ในทางปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 86.66

¹ อาจารย์ประจำสำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี โทรศัพท์ 0815454198
E-mail ganyayui.yui@gmail.com

¹ Lecturer, The Office of General Education, Udonthani Rajabhat University. Tel. 0815454198,
E-mail. ganyayui.yui@gmail.com

² วิจัยฉบับนี้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่การรับรอง อว 0622.7/129

2. เมื่อเปรียบเทียบความรู้เรื่องกฎหมายมรดกของผู้สูงอายุ ในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดก พบว่าหลังการอบรมผู้สูงอายุมีความรู้สูงกว่าก่อนการอบรม คิดเป็นร้อยละ 56

คำสำคัญ: การพัฒนาชุดความรู้, การอบรมพัฒนาความรู้, การเปรียบเทียบความรู้, ผู้สูงอายุ, ทายาท, มรดก, การแบ่งมรดก

Abstract

In this study the researcher aimed to develop a knowledge platform in the issue of heirs and the division of estate and Law of Succession for elderly people and to compare the knowledge before and after training of the elderly people in these issues of heirs and the division of estate, Law of Succession under the Civil and Commercial Code, Book No.6, Section 1599-1755 in the Elderly Club of Samphan Suk Community, Ban Chan Sub-district, Muang District, Udon Thani Province. The participants were 120 elderly people in this club, and 30 elderly people with the age less than 69 years were selected by simple random sampling. The research instruments were 1) the knowledge platform in the issue of heirs and the division of estate, Law of Succession for elderly people and 2) the 20-question pretest-posttest on the knowledge of law of succession in heirs and the division of estate. Additionally, the Index of consistency (IOC) value was between 0.60-0.80, the confidence value was 0.83, the power of discrimination was between 0.53-0.78, and the difficulty of the test was between 0.30-0.60. The statistical tools used for the hypothesis validation are average, percentage, Standard Deviation, and one sample t-test.

It was found that.-

1) the knowledge platform in the issue of heirs and the division of estate, Law of Succession for elderly people had the level of appropriateness for usage as “High” or 96.66%, the clear content in the “High” level or 93.33%, and the possibility for practical usage witnesses “High” level or 86.66%

2) the knowledge after training in the issue of heirs and the division of estate, Law of Succession for elderly people was 56% higher than before the training.

Keywords: knowledge platform development, knowledge development training, comparison of knowledge, elderly people, heir, estate, division of estate

บทนำ

ในปัจจุบันผู้สูงอายุกลายเป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิทุกด้าน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2561) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการถูกละเมิดสิทธิทางด้านทรัพย์สิน หรือการหาประโยชน์ทางทรัพย์สิน จากรายงานของ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (2561) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ในปี 2560 พบว่าผู้สูงอายุเมื่ออายุยิ่งมากขึ้น ก็เริ่มมีความเปราะบางตามธรรมชาติที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ หลายคนมีโรคประจำตัว ทำให้ต้องพึ่งพาผู้อื่นมากขึ้น นำมาสู่การถูกละเมิดในทุกด้าน ตั้งแต่การถูกฉ้อโกงทรัพย์สิน การถูกทำร้ายจิตใจ การถูกทำร้ายร่างกาย ซึ่งผู้ละเมิดส่วนใหญ่ก็คือคนในครอบครัว ขณะที่ผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยงถูกละเมิดคือ กลุ่มผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียว โสดไม่มีลูกหลานและมีความเจ็บป่วยในด้านการถูกฉ้อโกงทรัพย์สินพบว่ากลุ่มผู้สูงอายุ 60-69 ปี

เป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงที่สุดเพราะกลุ่มนี้ยังมีทรัพย์สินอยู่ จึงมักถูกคนใกล้ตัวมาหลอกรับทรัพย์สินและพอ หมดประโยชน์จึงถูกทอดทิ้ง สอดคล้องกับข้อมูลศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติที่รายงานสถิติคดีอาญาตั้งแต่ปี 2544-2558 พบแนวโน้มผู้สูงอายุถูกฉ้อโกงทรัพย์สินสูงขึ้น จากปี 2548 มีผู้เสียหายจำนวน 73 ราย เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 703 รายในปี 2558 ในด้านการถูกทำร้ายร่างกาย พบว่ากลุ่มผู้สูงอายุที่มีความเจ็บป่วยและช่วยเหลือตัวเองไม่ได้เป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงที่สุดเพราะตอบโต้ไม่ได้ ยิ่งบางคนสมองเสื่อม ก็อาจไปทำอะไรที่ดูแล้วไม่ถูกใจลูกหลานและคนรอบข้าง ก็เป็นเหตุให้ถูกละเมิด

เครื่องมือที่นำมาใช้ในการละเมิดทางทรัพย์สินในผู้สูงอายุนั้นเป็นการละเมิดผ่านการใช้ความสัมพันธ์ (Relationship) หรือความไว้วางใจ

(Trust) ที่ผู้สูงอายุมีให้ มากระทำการละเมิดต่อผู้สูงอายุ (มติชนออนไลน์, 2561) โดยผู้ที่กระทำการละเมิดจะเป็นกลุ่มบุคคลที่ผู้สูงอายุรู้จัก เช่น สมาชิกในครอบครัว เพื่อน เครือญาติ เป็นต้น ผู้กระทำการละเมิดทางทรัพย์สินในผู้สูงอายุมีความเชื่อที่ว่า เมื่อพวกเขาดูแลผู้สูงอายุแล้วพวกเขาก็ควรมีสิทธิในความเป็นเจ้าของในทรัพย์สินนั้นๆ ของผู้สูงอายุด้วย (มติชนออนไลน์, 2562) รูปแบบการละเมิดทางทรัพย์สินในผู้สูงอายุดังกล่าวเป็นลักษณะที่ฝ่ายหนึ่งพยายามเข้าควบคุมเป็นเจ้าของซึ่งทรัพย์สินเงินทองของผู้สูงอายุ โดยที่ไม่ได้รับอนุญาตจากผู้สูงอายุหรือเป็นการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบรวมไปถึงการขโมยและการฉ้อโกง ยกตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3839/2526 การหลอกลวงละเมิดสิทธิโดยอาศัยความโง่เขลาเบาปัญญาและความอ่อนแอทางจิตของผู้ถูกละเมิดสิทธิซึ่งเป็นผู้สูงอายุ เป็นช่องว่างในการกระทำละเมิดสิทธิในผู้สูงอายุ ด้วยการหลอกลวงว่า เหล็กไหลสามารถรักษาโรคร้ายไข้เจ็บที่กำลังเป็นอยู่นั้นให้หายขาดได้ ซึ่งพอเป็นที่เข้าใจได้ว่า ความอ่อนแอแห่งจิตของโจทก์เนื่องมาจากความเจ็บป่วย และคำว่าโง่เขลาเบาปัญญา ก็แสดงอยู่ว่าโจทก์นั้นถูกหลอกลวงให้หลงเชื่อได้ง่ายกว่าคนมีจิตปกติเพื่อหวังทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ของผู้สูงอายุ (ไพโรจน์ กัมพูสิริ, 2560)

จากกรณีดังกล่าวข้างต้นส่งผลให้ในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมา “กฎหมายสำหรับผู้สูงอายุ” ที่ได้รับความสนใจมากที่สุดได้แก่ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้ที่ดินและบ้านแก่บุตรหลาน การทำสัญญาค้ำประกัน และการทำพินัยกรรม (อภิชัย จันทรเสน, 2559) เนื่องจากผู้สูงอายุประสบปัญหาจากการที่ลูกหลานได้รับทรัพย์สินจากการให้ไปแล้ว พอเริ่มสูงอายุ ก็ทอดทิ้ง ไม่ดูแลยามแก่เฒ่า สถิติคดีเริ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับมติสมัชชาผู้สูงอายุ

ระดับชาติ ปี 2562 ที่หันมาให้ความสำคัญกับการป้องกันและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุด้านทรัพย์สินพร้อมกับขอให้กรมบังคับคดี ส่งเสริมการความรู้เรื่องกฎหมายเนรคุณ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 531 และมาตรา 535 กรณีที่ผู้สูงอายุมีการโอนทรัพย์สินให้กับลูกหลานหรือบุคคลอื่น แต่ลูกหลานหรือบุคคลนั้นไม่ดูแล ส่งเสียเลี้ยงดูผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุสามารถเรียกคืนทรัพย์สินได้ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 531 ระบุงการเลี้ยงดูบุตรก็คือหน้าที่ของบุตร มรดกเป็นแคสิทธิอาจจะได้หรือไม่ก็ได้ได้แล้วเรียกคืนได้หากประทุษร้ายผู้ให้ตามประมวลกฎหมายอาญาทำให้เสียชื่อเสียง หรือหมิ่นประมาทผู้ให้อย่างร้ายแรง หรือไม่เลี้ยงดูไม่ให้สิ่งจำเป็นต่อชีวิตแก่ผู้ให้ในขณะที่ทำได้ (เฉลิมชัยเกษมสันต์, 2556)

จากสภาพปัญหาการถูกละเมิดสิทธิในทรัพย์สินของผู้สูงอายุ จึงมีความจำเป็นในการพัฒนาผู้สูงอายุให้มีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องและสามารถจัดการทรัพย์สินที่มีอยู่ก่อนถึงแก่ความตายได้ ผู้วิจัยจึงดำเนินการพัฒนาความรู้เรื่องกฎหมายมรดก ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในหัวข้อทายาทและการแบ่งมรดกให้แก่ผู้สูงอายุ เนื่องจากหากผู้สูงอายุเสียชีวิตโดยไม่ได้จัดการยกทรัพย์สินให้แก่ผู้ใดก่อนถึงแก่ความตาย หรือมิได้ทำพินัยกรรมระบุไว้ว่าจะยกทรัพย์สินที่มีให้แก่ผู้ใด ย่อมส่งผลให้ทรัพย์สินของผู้สูงอายุดกทอดแก่ทายาทโดยธรรมตามกฎหมายกำหนดไว้ (พินัย ณ นคร, 2558) ดังนั้นหากผู้สูงอายุเข้าใจในหลักเกณฑ์ของกฎหมายดังกล่าว จะส่งผลให้คลายความกังวลใจในเรื่องทรัพย์สินที่มีอยู่ก่อนถึงแก่ความตาย และลดโอกาสที่ผู้สูงอายุจะถูกละเมิดสิทธิในทางทรัพย์สินได้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาชุดความรู้เรื่องกฎหมายมรดกในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดกสำหรับผู้สูงอายุ
2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้เรื่องกฎหมายมรดก ในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดกของผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการอบรม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุชุมชนสัมพันธ์สุข ตำบลบ้านจั่น อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี จำนวน 120 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่สมาชิกชมรมผู้สูงอายุชุมชนสัมพันธ์สุข ตำบลบ้านจั่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 30 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling) ด้วยการจับสลากจากผู้สูงอายุที่มีอายุไม่เกิน 69 ปี ที่สามารถเดินทางมาร่วมอบรม สามารถอ่านและทำแบบทดสอบ รวมทั้งสามารถจัดการทรัพย์สินที่มีอยู่ก่อนถึงแก่ความตายได้ด้วยตนเอง

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

1. ชุดความรู้เรื่องกฎหมายมรดกสำหรับผู้สูงอายุ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 เจ้ามรดกและกองมรดก ส่วนที่ 2 ทายาทและการแบ่งมรดก ส่วนที่ 3 ตัวอย่างคำพิพากษา ส่วนที่ 4 แบบฝึกทำรายการอบรม
2. แบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการใช้ชุดความรู้ เรื่องกฎหมายมรดก ในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดก สำหรับผู้สูงอายุจำนวน 5 ข้อ โดยมีตัวเลือกคือ มาก ปานกลาง และน้อย
3. แบบทดสอบก่อนการอบรม (pretest) และหลังการอบรม (posttest) เรื่องกฎหมายมรดก

ในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดก จำนวนชุดละ 20 ข้อ ชนิด 2 คำตอบ คือ ถูกหรือผิด โดยแบ่งเป็นประเด็นทายาท จำนวน 10 ข้อ และการแบ่งมรดก จำนวน 10 ข้อ

วิธีวิจัยและการวางแผนการทดลองทางสถิติ

1. ผู้วิจัยได้เริ่มวางแผนการวิจัยโดยทำการสำรวจโดยสอบถาม พูดคุยกับประชาชน ชุมชนและผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกในชมรมผู้สูงอายุ ชุมชนสัมพันธ์สุข ตำบลบ้านจั่น อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี รวมทั้งให้ทำแบบประเมินเพื่อหาหัวข้อในการอบรมที่ผู้สูงอายุในชมรมให้ความสนใจ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนมากมีความกังวลใจในเรื่องทายาทและการแบ่งมรดก บางรายกังวลว่าเมื่อตนถึงแก่ความตายทรัพย์สินมรดกจะตกทอดแก่ใครบ้าง บุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย รวมทั้งบุตรที่สืบสายโลหิตของตนจะมีสิทธิในมรดกของตนเพียงใด กฎหมายที่ผู้สูงอายุให้ความสนใจส่วนใหญ่จึงเกี่ยวข้องกับเรื่องทรัพย์สินมรดก รวมถึงการ

แบ่งมรดกที่จะเกิดขึ้นภายหลังตนถึงแก่ความตาย

2. ผู้วิจัยจึงทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling) โดยการจับสลาก จากประชากร 120 คน ให้ได้ผู้สูงอายุ จำนวน 30 คน มีอายุไม่เกิน 69 ปี สามารถเดินทางมาเข้าร่วมอบรม ทำแบบฝึกหัด แบบทดสอบ และสามารถจัดการทรัพย์สินที่มีอยู่ก่อนถึงแก่ความตายได้ด้วยตนเอง

3. ก่อนเริ่มการอบรม ให้ผู้สูงอายุทั้ง 30 คน ทำแบบทดสอบก่อนการอบรม และภายหลังเสร็จการอบรมก็ดำเนินการให้ผู้สูงอายุทั้ง 30 คน ทำแบบทดสอบหลังการอบรม เพื่อนำผลของแบบทดสอบมาวิเคราะห์ข้อมูล

4. การศึกษาในครั้งนี้เป็นแบบกึ่งทดลอง โดยใช้แผนการทดลองกลุ่มเดียว ทดสอบความรู้เรื่องกฎหมายมรดก ในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดก ก่อนและหลังการอบรม (One Group Pretest-Posttest Design)

สอบก่อน	อบรม	สอบหลัง
T_1	X	T_2

T_1 แทน การทดสอบความรู้เรื่องกฎหมายมรดก ในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดก ก่อนการอบรม

X แทน การจัดการอบรมโดยการบรรยายผ่านชุดความรู้เรื่องกฎหมายมรดกสำหรับผู้สูงอายุประกอบการแสดงบทบาทสมมติ

T_2 แทน การทดสอบความรู้เรื่องกฎหมายมรดก ในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดก หลังการอบรม

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ ชุดความรู้เรื่องกฎหมายมรดกสำหรับผู้สูงอายุ และแบบทดสอบก่อนและหลังการอบรมให้ความรู้เรื่องกฎหมายมรดก ในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดก ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพที่ 6 มาตรา 1599-1755 โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ชุดความรู้เรื่องกฎหมายมรดกสำหรับผู้สูงอายุ

1.1 กำหนดเนื้อหาของชุดความรู้ เรื่องกฎหมายมรดก ในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดก สำหรับผู้สูงอายุ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพที่ 6 มาตรา 1599-1755 โดยศึกษาจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หนังสือ บทความทางวิชาการ สื่อออนไลน์ และแนวคำพิพากษาของศาลฎีกา

1.2 สร้างชุดความรู้เรื่องกฎหมายมรดก ในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดก ตามประมวล

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพที่ 6 มาตรา 1599-1755 โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 หน่วย ประกอบด้วย หน่วยที่ 1 ใครคือเจ้ามรดก และกองมรดก คือสิ่งใด หน่วยที่ 2 ใครคือทายาทและขั้นตอนการแบ่งมรดกมีอย่างไร หน่วยที่ 3 ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา และหน่วยที่ 4 แบบฝึกหัดการอบรม

1.3 สร้างแบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการใช้ชุดความรู้ เรื่องกฎหมายมรดก ในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดกสำหรับผู้สูงอายุ 5 ข้อ ประกอบด้วย ความชัดเจนของเนื้อหา ความเข้าใจในเนื้อหา ความน่าสนใจของเนื้อหา ความเหมาะสมที่จะให้ผู้สูงอายุนำไปใช้ ความเป็นไปได้ที่ผู้สูงอายุจะนำไปใช้ในทางปฏิบัติ โดยมีตัวเลือกคือ มาก ปานกลาง และน้อย

2. แบบทดสอบก่อนและหลังการอบรม ให้ความรู้เรื่องกฎหมายมรดก ในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดก

2.1 ศึกษาและวิเคราะห์ เนื้อหาและกรณีศึกษาเรื่องกฎหมายมรดก ในหัวข้อทายาท และการแบ่งมรดก โดยศึกษาจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หนังสือ บทความทางวิชาการ สื่อออนไลน์ แนวคำพิพากษาของศาลฎีกา จากนั้นนำเนื้อหาในชุดความรู้เรื่องกฎหมายมรดก สำหรับผู้สูงอายุที่จัดทำขึ้นมาเป็นขอบเขตในการสร้างแบบทดสอบดังกล่าวโดยแบ่งเป็นหัวข้อดังนี้

2.1.1 เจ้ามรดกและกองมรดก

2.1.2 ทายาทและการแบ่งมรดก

2.1.3 คำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้อง

2.2 สร้างแบบทดสอบก่อนการอบรมและหลังการอบรมให้ความรู้เรื่องกฎหมายมรดก ในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดก แบบปรนัย 2

ตัวเลือก จำนวนชุดละ 20 ข้อ โดยแบ่งเป็นประเด็นทายาท จำนวน 10 ข้อและการแบ่งมรดก จำนวน 10 ข้อ

3. นำชุดความรู้ แบบสอบถาม และแบบทดสอบก่อนการอบรมและหลังการอบรมให้ความรู้เรื่องกฎหมายมรดก ในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดก ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

4. นำชุดความรู้ แบบสอบถาม และแบบทดสอบก่อนการอบรมและหลังการอบรมให้ความรู้เรื่องกฎหมายมรดก ในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดก ที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาแล้วนำมาคำนวณค่า IOC ซึ่งแบบทดสอบทั้งหมดมีค่า IOC อยู่ระหว่าง .60 - .80

การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูล
ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ one sample t-test

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ค่า IOC มีค่าอยู่ระหว่าง .60-80 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.83 ค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง .53 - .78 และค่าความยากง่ายของข้อสอบ อยู่ระหว่าง .30 - .60

ผลการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบก่อนการอบรม และแบบทดสอบหลังการอบรม ได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงความเป็นไปได้ในการใช้ชุดความรู้ เรื่องกฎหมายมรดก ในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดกสำหรับผู้สูงอายุ จำนวน 30 คน

ความเป็นไปได้ในการใช้ชุดความรู้ เรื่องกฎหมายมรดกสำหรับผู้สูงอายุ	ระดับความคิดเห็น					
	มาก		ปานกลาง		น้อย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความชัดเจนของเนื้อหา	28	93.33	1	3.33	1	3.33
ความเข้าใจในเนื้อหา	25	83.33	3	10.00	2	6.66
ความน่าสนใจของเนื้อหา	26	86.66	2	6.66	2	6.66
ความเหมาะสมที่จะให้ผู้สูงอายุนำไปใช้	29	96.66	1	3.33	-	-
ความเป็นไปได้ที่ผู้สูงอายุจะนำไปใช้ในทางปฏิบัติ	26	86.66	3	10.00	1	3.33

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบความรู้เรื่องกฎหมายมรดก ในประเด็นทายาท ก่อนการอบรมและหลังการอบรมของผู้สูงอายุ จำนวน 30 คน

แบบทดสอบเรื่อง ทายาท (จำนวน 10 ข้อ)	n	\bar{x}	S.D.	เพิ่มขึ้นร้อยละ
ก่อนการอบรม	30	2.73	1.46	61
หลังการอบรม	30	8.83	1.41	

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบความรู้เรื่องกฎหมายมรดก ในประเด็นการแบ่งมรดก ก่อนการอบรมและหลังการอบรมของผู้สูงอายุ จำนวน 30 คน

แบบทดสอบเรื่อง การแบ่งมรดก (จำนวน 10 ข้อ)	n	\bar{x}	S.D.	เพิ่มขึ้นร้อยละ
ก่อนการอบรม	30	3.16	1.62	51
หลังการอบรม	30	8.26	1.28	

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบความรู้เรื่องกฎหมายมรดก ในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดก ก่อนการอบรมและหลังการอบรมของผู้สูงอายุ จำนวน 30 คน

แบบทดสอบเรื่อง ทายาทและการแบ่งมรดก (จำนวน 20 ข้อ)	n	\bar{x}	S.D.	เพิ่มขึ้นร้อยละ
ก่อนการอบรม	30	5.98	2.44	56
หลังการอบรม	30	17.10	2.20	

จากตาราง ปรากฏผล ดังนี้

1. ตารางที่ 1 ความเป็นไปได้ในการใช้
ชุดความรู้ เรื่องกฎหมายมรดก ในประเด็นทายาท
และการแบ่งมรดก สำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ความ
เหมาะสมที่จะให้ผู้สูงอายุนำไปใช้ อยู่ในระดับมาก
ร้อยละ 96.66 ความชัดเจนของเนื้อหา อยู่ในระดับ
มาก ร้อยละ 93.33 ความน่าสนใจของเนื้อหาและ
ความเป็นไปได้ที่ผู้สูงอายุจะนำไปใช้ในทางปฏิบัติ
อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 86.66 และความเข้าใจ
ในเนื้อหาอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 83.33

2. ผลการวิเคราะห์แสดงการเปรียบเทียบ
ความรู้เรื่องกฎหมายมรดก ในประเด็นทายาท
และการแบ่งมรดกก่อนการอบรมและหลังการ
อบรมของผู้สูงอายุพบว่า กรณีประเด็นทายาท
(10 คะแนน) มีคะแนนเฉลี่ยก่อนอบรมอยู่ที่ 2.73
คะแนน หลังอบรมอยู่ที่ 8.83 คะแนน เพิ่มขึ้นคิด
เป็นร้อยละ 61 ส่วนประเด็นเรื่องการแบ่งมรดก
(10 คะแนน) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.16 คะแนน
หลังอบรมอยู่ที่ 8.26 คะแนน เพิ่มขึ้นร้อยละ 51

ผลสัมฤทธิ์ความรู้เรื่องกฎหมายมรดก
ในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดกของผู้สูงอายุ
ก่อนและหลังอบรม รวม 20 คะแนน มีคะแนน
เฉลี่ยก่อนอบรมอยู่ที่ 5.98 คะแนน หลังอบรม
อยู่ที่ 17.10 คะแนน เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 56

สรุปผล

การอบรมพัฒนาความรู้เรื่องกฎหมาย
มรดก ในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดกแก่
ผู้สูงอายุ ผ่านชุดความรู้เรื่องกฎหมายมรดก
สำหรับผู้สูงอายุ ประกอบกับการแสดงบทบาท
สมมติ พบว่า ความรู้เรื่องกฎหมายมรดกหลัง
การอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม และเป็นไปตาม
วัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ชุดความรู้เรื่องกฎหมายมรดก ใน
ประเด็นทายาทและการแบ่งมรดก สำหรับผู้สูง

อายุ มีความเหมาะสมที่จะให้ผู้สูงอายุนำไป
ใช้ อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 96.66 ความชัดเจน
ของเนื้อหา อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 93.33 ความ
น่าสนใจของเนื้อหาและความเป็นไปได้ที่ผู้สูงอายุ
จะนำไปใช้ในทางปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ร้อยละ
86.66 และความเข้าใจในเนื้อหา อยู่ในระดับมาก
ร้อยละ 83.33 คู่มือดังกล่าวจึงมีความเหมาะสม
ที่จะนำไปใช้ในการอบรมให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ

2. ผลการวิเคราะห์แสดงการเปรียบเทียบ
ความรู้เรื่องกฎหมายมรดก ในประเด็นทายาท
และการแบ่งมรดกก่อนการอบรมและหลังการ
อบรมของผู้สูงอายุพบว่า กรณีประเด็นทายาท
(10 คะแนน) มีคะแนนเฉลี่ยก่อนอบรมอยู่ที่ 2.73
คะแนน หลังอบรมอยู่ที่ 8.83 คะแนน เพิ่มขึ้น
คิดเป็นร้อยละ 61 ส่วนประเด็นเรื่องการแบ่งมรดก
(10 คะแนน) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.16 คะแนน
หลังอบรมอยู่ที่ 8.26 คะแนน เพิ่มขึ้นร้อยละ 51

ผลสัมฤทธิ์ความรู้เรื่องกฎหมายมรดก
ในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดกของผู้สูงอายุ
รวม 20 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนอบรมอยู่ที่
5.98 คะแนน หลังอบรมอยู่ที่ 17.10 คะแนน เพิ่ม
ขึ้นคิดเป็นร้อยละ 56 ดังนั้น สรุปได้ว่า หลังการ
อบรมให้ความรู้ ผู้สูงอายุมีความรู้เพิ่มมากขึ้น

อภิปรายผล

1. การจัดการอบรมให้ความรู้เรื่อง
กฎหมายมรดก เริ่มจากการให้ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่ม
ตัวอย่างทำแบบทดสอบก่อนการอบรม จากนั้น
เริ่มทำการอบรมผู้วิจัยบรรยายเนื้อหาประกอบ
กับการใช้ชุดความรู้เรื่องกฎหมายมรดกสำหรับ
ผู้สูงอายุที่จัดทำขึ้น โดยคู่มือดังกล่าวประกอบด้วย
เนื้อหา 4 หน่วย คือ หน่วยที่ 1 ใครคือ
เจ้ามรดก และกองมรดกคือสิ่งใด หน่วยที่ 2 ใคร
คือทายาทและขั้นตอนการแบ่งมรดกมีอย่างไร
หน่วยที่ 3 ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา และ
หน่วยที่ 4 แบบฝึกหัดการอบรม ทั้งนี้ผู้วิจัย

แจกชุดความรู้เรื่องกฎหมายมรดกสำหรับผู้สูงอายุประกอบการอบรม เพื่อให้ผู้สูงอายุศึกษาไปพร้อมกับการบรรยายของผู้วิจัย โดยมีนักศึกษาแบ่งกลุ่มดูแลและให้คำแนะนำผู้สูงอายุขณะรับฟังการบรรยาย เมื่อจบการบรรยายก็ให้ผู้สูงอายุรับชมการแสดงบทบาทสมมติ และทำแบบฝึกหัดในหน่วยที่ 4 เพื่อเสริมความเข้าใจ ก่อนลงมือทำแบบทดสอบหลังการอบรม

1.1 ผลการพัฒนาชุดความรู้ เรื่องกฎหมายมรดก ในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดก สำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุให้ความสนใจชุดความรู้เรื่องกฎหมายมรดกที่แจกให้ เนื่องจากมีเนื้อหาตรงตามที่ผู้วิจัยบรรยาย มีความกระชับ เข้าใจง่าย สีสันสวยงาม มีรูปภาพประกอบอย่างชัดเจน จึงเหมาะแก่การนำไปใช้ (ปทุมทิพย์ ดีบุคคำ, 2548) เพื่อมุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ (บุญชม ศรีสะอาด, 2541) ประกอบกับตารางที่ 1 แสดงความเป็นไปได้ในการใช้ชุดความรู้ มีความเหมาะสมที่จะให้ผู้สูงอายุนำไปใช้ อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 96.66 นอกจากนี้ในช่วงของการทำแบบฝึกหัดทำรายการอบรม ผู้สูงอายุสามารถทำได้ภายในเวลาที่กำหนดจากการสังเกตเมื่อเฉลยแบบฝึกหัดทำรายการอบรม ผู้สูงอายุก็นร่วมแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ อย่างกระตือรือร้น แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุสนใจและมีความเข้าใจในเนื้อหาที่นำเสนอไปในการอบรม

1.2 เมื่อจบการบรรยายส่วนเนื้อหา ผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างกรณีศึกษา ก็จะมีการนำนักศึกษาเข้าร่วมแสดงบทบาทสมมติ เพื่อเป็นตัวอย่างประกอบการบรรยายของผู้วิจัย โดยกรณีศึกษาดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมาจากละคร ข่าวสารประจำวัน รวมถึงคำพิพากษาศาลฎีกา ส่งผลให้ผู้สูงอายุเกิดความสนใจและสนุกกับการรับฟังการบรรยาย โดยจะสังเกตการณ์มีส่วนร่วมได้จากเสียงหัวเราะ

ท่าทาง การแสดงความคิดเห็น และมีคำถามหลังจบการบรรยายที่ผู้สูงอายุสอบถามมายังผู้บรรยายอย่างมากมาย คำถามจากผู้สูงอายุที่พบได้มากคือคำถามที่แสดงถึงความห่วงใยว่าทรัพย์สินมรดก(ภายหลังผู้สูงอายุเสียชีวิต) จะตกแก่บุตรของตนทั้งหมดหรือไม่ และลูกเขยหรือลูกสะใภ้ จะมีส่วนในทรัพย์สินมรดกดังกล่าวด้วยหรือไม่ เป็นต้น

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำการแสดงบทบาทสมมติมาประกอบการบรรยายซึ่งสอดคล้องกับอารมณ์ใจที่เที่ยง(2550) ที่อธิบายถึง วิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติ หมายถึงวิธีสอนที่ผู้วิจัยสร้างสถานการณ์และบทบาทสมมติขึ้นจากความเป็นจริงมาให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามที่ผู้เรียนคิดว่าควรจะเป็น ผู้วิจัยจะใช้การแสดงออกทั้งทางด้านความรู้ ความคิด และพฤติกรรมของผู้แสดงมา เป็นพื้นฐานในการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ผู้เรียน อันจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาสาระของบทเรียนอย่างลึกซึ้ง และรู้จักปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม และเมื่อผู้บรรยายสอดแทรกวิธีการสอนโดยนำบทบาทสมมติมาใช้ ทำให้ผู้สูงอายุเห็นภาพของขั้นตอนการการแบ่งมรดกได้ง่ายและชัดเจนมากขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริงไม่ว่าจากข่าวสารหรือคำพิพากษาศาลฎีกามาจำลองเหตุการณ์เป็นกรณีศึกษา แล้วแบ่งกลุ่มให้นักศึกษาแสดงบทบาทสมมติเป็นบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของการทายาทและการแบ่งมรดก สอดคล้องกับสุพิน บุญชูวงศ์ (2544) ซึ่งได้กล่าวถึงขั้นตอนในการสอนแบบบทบาทสมมติ ไว้ดังนี้

1. เลือกปัญหาที่ผู้เรียนส่วนมากพบบ่อยๆ หรือเป็นเรื่องที่เข้าใจยาก จดจำยาก สับสน
2. กำหนดตัวบุคคลให้เหมาะสมกับบทบาทนั้นๆ เท่าที่ลักษณะของบุคคลเอื้ออำนวยให้ กับสภาพความเป็นจริง

2. เมื่อทำกิจกรรมดังกล่าวร่วมกัน สังเกตเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ผู้สูงอายุมีความสนใจกระตือรือร้นในการฟังการบรรยายมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้คะแนนของการทำแบบทดสอบหลังการอบรมสูงขึ้นกว่าคะแนนแบบทดสอบก่อนการอบรม

จากเปรียบเทียบความรู้เรื่องกฎหมายมรดกของผู้สูงอายุ ในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดก ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพที่ 6 มาตรา 1599 – 1755 ก่อนและหลังการอบรม ปรากฏผลว่า หลังการอบรมให้ความรู้เรื่องกฎหมายมรดกในประเด็นทายาท (10 ข้อ) มีคะแนนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 61 ประเด็นมรดก (10 ข้อ) มีคะแนนเพิ่มขึ้นร้อยละ 51 และประเด็นทายาทและการแบ่งมรดก (20 ข้อ) มีคะแนนเพิ่มขึ้นร้อยละ 56

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพบว่าผลของการทำแบบทดสอบก่อนการอบรมเรื่อง ทายาท ในข้อที่ 5 ซึ่งมีคำถามว่า คู่สมรสที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรส เป็นทายาทโดยธรรม ถูกต้องหรือไม่ ผู้สูงอายุทั้ง 30 คนตอบว่าถูก ซึ่งตามหลักกฎหมายคู่สมรสดังกล่าวไม่ใช่ทายาทโดยธรรม คำถามดังกล่าวจึงไม่มีผู้สูงอายุท่านใดตอบถูก นอกจากนี้คำถามในข้อที่ 8 ซึ่งถามว่าบุตรบุญธรรมไม่มีสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรม ถูกต้องหรือไม่ ก็มีผู้ตอบถูกเพียง 1 ท่าน ส่วนประเด็น เรื่องการแบ่งมรดก แบบทดสอบในข้อที่ 1 ไม่มีท่านใดตอบถูก ซึ่งคำถามคือ หากขณะถึงแก่ความตายเจ้ามรดกมีทายาทโดยธรรมอยู่ทุกลำดับ (ทั้ง 6 ลำดับ) ทายาททุกคนมีสิทธิรับมรดก ซึ่งตามหลักกฎหมายจะใช้หลักญาติสนิทตัดญาติห่างในการแบ่งมรดก ทายาทโดยธรรมในลำดับต้นจึงเป็นผู้มีสิทธิรับมรดกได้ (เฉลิมชัย เกษมสันต์, 2556) แต่อย่างไรก็ตามภายหลังการอบรม ผู้สูงอายุทั้ง 30 ท่าน สามารถตอบคำถามข้อดังกล่าวได้ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

1. จากการอบรมให้ความรู้เรื่องกฎหมายมรดกในประเด็นทายาท และการแบ่งมรดกของผู้สูงอายุ ในชมรมผู้สูงอายุ ชุมชนสัมพันธ์สุขตำบลบ้านจั่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ผู้พบว่าก่อนอบรมผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความกังวลใจในเรื่องทรัพย์สินที่จะเป็นทรัพย์สินมรดกเมื่อตนถึงแก่ความตาย บางรายกังวลว่าเมื่อตนถึงแก่ความตายทรัพย์สินมรดกจะตกทอดแก่ใครบ้าง กฎหมายที่ผู้สูงอายุให้ความสนใจส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับเรื่องทรัพย์สินมรดก รวมถึงการแบ่งมรดกที่จะเกิดขึ้นภายหลังตนถึงแก่ความตาย ภายหลังการอบรมให้ความรู้เรื่องกฎหมายมรดก ในประเด็นทายาทและการแบ่งมรดก ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความรู้เรื่องดังกล่าวมากขึ้น ช่วยคลายความกังวลใจในเรื่องทรัพย์สินที่มีอยู่ก่อนถึงแก่ความตาย สามารถนำความรู้ และข้อมูลต่างๆ จากการอบรมไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ผู้วิจัยจึงเห็นควรนำรูปแบบการอบรมดังกล่าวไปใช้กับผู้สูงอายุในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป โดยเริ่มจากผู้สูงอายุในชุมชนอื่นๆ ของตำบลบ้านจั่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เป็นพื้นที่ศึกษาในลำดับถัดไป

2. ผู้วิจัยเห็นควรนำรูปแบบการอบรมให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ผู้สูงอายุ โดยนำชุดความรู้ทางกฎหมายสำหรับผู้สูงอายุ และการแสดงบทบาทสมมติไปใช้ประกอบการอบรมกฎหมายในหัวข้ออื่นๆ เป็นลำดับถัดไป เช่น เรื่องการฟ้องถอนการให้เพราะเหตุประพฤตินิรคุณ และการทำพินัยกรรม ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

อย่างไรก็ตามปัญหาหนึ่งที่ได้จากการใช้ชุดความรู้ทางกฎหมาย ในการอบรมให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุคือ ขนาดตัวอักษรของชุดความรู้เรื่องกฎหมายมรดก สำหรับผู้สูงอายุ มีขนาดเล็กเกินไปส่งผลให้ผู้สูงอายุอ่านได้ไม่สะดวก ซึ่ง

ผู้วิจัยจะนำปัญหาดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไขในการออกแบบคู่มือกฎหมายสำหรับผู้สูงอายุในโอกาสต่อไปและนอกจากนี้ผู้วิจัยจะศึกษาประสิทธิภาพของชุดความรู้เรื่องกฎหมายมรดกสำหรับผู้สูงอายุก่อนนำไปใช้ในการอบรมครั้งต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยการผลิตสื่อหรือชุดการสอนก่อนนำไปใช้จริงควรมีการนำไปทดสอบประสิทธิภาพเพื่อดูว่าทำให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น และผู้เรียนมีความพึงพอใจสื่อหรือชุดความรู้ดังกล่าวหรือไม่

3. ผู้วิจัยเห็นควรให้หน่วยงานของรัฐรวมทั้งหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องการจัดการทรัพย์สินที่จะเป็นมรดกของผู้สูงอายรรวมทั้งเรื่องอื่นๆ ในลำดับต่อไป ยกตัวอย่างเช่นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการที่ผู้สูงอายุถูกเอาเปรียบหรือหาประโยชน์ทางทรัพย์สิน โดยการนำทรัพย์สินผู้สูงอายุไปใช้โดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เช่น การละเมิดทางการเงิน การครอบครองทรัพย์สินของผู้สูงอายุโดยที่ผู้สูงอายุไม่ยินยอม การขโมย

เงินหรือสิ่งของมีค่า การบังคับให้เปลี่ยนแปลงพินัยกรรม หรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน รวมถึงการกีดกันไม่ให้ผู้สูงอายุมีสิทธิในการดูแลจัดการทรัพย์สินของตนเอง (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับมติสมัชชาผู้สูงอายุระดับชาติ ปี 2562 ที่หันมาให้ความสำคัญกับการป้องกันและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุด้านทรัพย์สินพร้อมกับขอให้กรมบังคับคดี ส่งเสริมการความรู้เรื่องกฎหมายเนรคุณ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 531 และมาตรา 535 กรณีที่ผู้สูงอายุมีการโอนทรัพย์สินให้กับลูกหลานหรือบุคคลอื่น แต่ลูกหลานหรือบุคคลนั้นไม่ดูแลเลี้ยงดูผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุสามารถเรียกคืนทรัพย์สินได้

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2561). "ยุทธศาสตร์กรมกิจการผู้สูงอายุ 20 ปี พ.ศ.2561-2580". <http://www.dop.go.th/th/know/5/138>
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2562). *มติสมัชชาผู้สูงอายุ ปี 62*. [http:// www. dop.go.th/th/know/5/262](http://www.dop.go.th/th/know/5/262)
- เฉลิมชัย เกษมสันต์, ม.ล. (2556). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยมรดก*. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). *การพัฒนาการสอน*. ชมรมเด็ก.
- ปทุมทิพย์ ดีบุคคำ. (2548). *การพัฒนาคู่มือแนะนำกิจกรรมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพสำหรับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน*. ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พินัย ณ นคร. (2558). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะมรดก (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. วิญญูชน.
- ไพโรจน์ กัมพูสิริ. (2560). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว (พิมพ์ครั้งที่ 8)*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มติชนออนไลน์. (2561). "สูงวัย" ถูกละเมิดสิทธิ. https://www.matichon.co.th/lifestyle/news_866530
- มติชนออนไลน์. (2562). "ผลวิจัยเผย 'สูงวัย' เสี่ยงถูกละเมิดสูง อายุ 60-69 ปี' เสี่ยงถูกฉ้อโกงที่สุด". https://www.matichon.co.th/lifestyle/news_1359638

- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.). (2561). รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย ปี 2560.
<https://thaitgri.org/?cat=8>
- สุพิน บุญชูวงศ์. (2544). หลักการสอน. วิทยาลัยครูสวนดุสิต.
- อภิชัย จันทรเสน. (2559). กฎหมายสำหรับผู้สูงอายุ. กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
http://www.dop.go.th/download/knowledge/knowledge_th_20160906105034_1.pdf
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). หลักการสอน. โอเดียนสโตร์.

สภาพ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรการวัดและประเมินผลสำหรับการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในระดับอาชีวศึกษาผ่านระบบออนไลน์มัลติแพลตฟอร์ม

Condition and Need in Developing a Curriculum of Measurement and Evaluation for Management of Practical Teaching and Learning at the Vocational Education level Through an Online Multi-platform Learning System

จารีฟ้า หัตถ์ยี่^{1*}, วาสนา บุญส่ง¹, ปิยะ ประสงค์จันทร์¹

Chareefah Hutye^{1*}, Wasana Boonsong¹, Piya Prasongchan¹

Received: 7 July 2021

Revised: 19 August 2021

Accepted: 6 September 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรการวัดและประเมินในระดับอาชีวศึกษาผ่านระบบออนไลน์มัลติแพลตฟอร์ม กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ จำนวน 3 คน ผู้แทนสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 2 คน ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 10 คน และผู้เรียนในสถาบันการอาชีวศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรการวัดและประเมินผลสำหรับการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในระดับอาชีวศึกษาผ่านระบบออนไลน์มัลติแพลตฟอร์ม และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ แจกแจงความถี่ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ผลการศึกษพบว่าผู้สอนในปัจจุบันจำเป็นต้องมีสมรรถนะในด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ต้องมีความสามารถที่จะออกแบบและปรับเปลี่ยนวิธีการวัดและประเมินผลจากเดิม เพื่อนำไปสู่การตัดสินผลการเรียนและพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน และเป็นไปตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา แต่ปัจจุบันผู้สอนคงเน้นการสอบทั้งปรนัยและอัตนัย การทำรายงาน การฝึกปฏิบัติจริง ในส่วนของการกำหนดแนวทางในวัดและประเมินผลภาคปฏิบัติตามสภาพจริง ผู้สอนยังขาดทักษะในการสร้างเครื่องมือ ขาดความรู้ในการสร้างเครื่องมือสำหรับวัดและประเมินผลทำให้ไม่สามารถวัดได้ตรงตามจุดมุ่งหมายของรายวิชา ซึ่งสภาพความเป็นจริง

¹ อาจารย์ สาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

¹ Lecturer, Faculty of Industrial Education and Technology, Rajamangala University of Technology Srivijaya

ในปัจจุบันเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลของกลุ่มเป้าหมายพบว่า โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.97$, $S.D.=0.45$) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดแยกตามประเด็นดังนี้ การวัดและประเมินผลมีความสำคัญกับ ผู้เรียน ผู้สอน และผู้บริหาร ($\bar{X}=4.37$, $S.D.=0.62$) การพัฒนาทักษะด้านการวัดและประเมินผลจะช่วยให้ผู้สอนเข้าใจและเลือกใช้วิธีการวัดและประเมินผลได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ($\bar{X}=4.33$, $S.D.=0.78$) ผู้สอนควรมีวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย ($\bar{X}=4.23$, $S.D.=0.81$) ตามลำดับ

การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในรายวิชาต่างๆ ที่ผ่านมา มีประเด็นที่เป็นปัญหาและอุปสรรคทั้งความไม่ชัดเจนของเกณฑ์ที่เป็นลักษณะรูปคดี รวมไปถึงการเลือกใช้วิธีการวัดและประเมินผลแบบเดิมๆ ที่ไม่สามารถวัดได้ตรงกับสภาพจริง มีความจำเป็นต้องกระต้นการทำงานภาคปฏิบัติของนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรจัดให้ผู้สอนสามารถเลือกใช้เครื่องมือการวัดและประเมินผลจากตัวอย่างที่มีหรือมีลักษณะใกล้เคียงกันกับรายวิชาที่สอนเพื่อให้สามารถปรับใช้ได้ง่าย เน้นการประเมินตามสภาพจริง สะดวก เข้าถึงง่ายและเข้าใจง่าย และปรับให้เข้ากับสถานการณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย วัดได้ตรงกับสภาพความเป็นจริงสอดคล้องกับสมรรถนะของการวัดและประเมินผลด้านอาชีวศึกษา

คำสำคัญ: สภาพและความต้องการจำเป็น, หลักสูตรการวัดและประเมินผล, การจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในระดับอาชีวศึกษา, ระบบออนไลน์มีลติแพลตฟอร์ม

Abstract

This research studied the condition of and the need to develop vocational assessment and assessment courses through online multi-platform systems. The sample group included 3 administrators in vocational institutes in the south, 2 representatives of educational institutes under the Office of Vocational Education Commission, 10 instructors in higher education institutions, and learners in vocational and higher education institutions. 60 people were studied. The research instrument was a research questionnaire on curriculum development, measurement and evaluation for teaching and learning management at the vocational level through an online multi-platform system. and unstructured interviews. The statistic used to analyze the data was frequency distribution. The percentage, mean (\bar{X}), standard deviation (S.D.) and qualitative data were determined using content analysis. The results showed that Instructors today need to be competent in measuring and evaluating learning outcomes. They must have the ability to design and modify methods of measurement and evaluation. To lead to decision-making and to develop students' competency in accordance with current conditions and in accordance with the Vocational Certificate Program, B.E. 2562, Office of the Vocational Education Commission. But nowadays, teachers still focus on exams, both multiple-choice and subjective, reporting, and practical practice. In the form of guidelines for measuring and evaluating practical sectors, Instructors still lack the skills to create tools and lack knowledge in creating tools for measurement and evaluation, resulting in inability to measure according to course objectives.

The current reality about the measurement and evaluation of the target group found that the average was at a high level ($\bar{X}=3.97$, S.D.= 0.45) with the highest mean divided by issues as follows: Measurement and evaluation are important to learners, teachers and administrators ($\bar{X}=4.37$, SD = 0.62). Developing measurement and evaluation skills will help teachers understand and choose measurement and evaluation methods ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.78). Instructors should have a variety of measurement and evaluation methods ($\bar{X}=4.23$, S.D.=0.81), respectively

Measuring and evaluating the learning outcomes of learners in various courses in the past, there were problems and obstacles, including lack of clarity of the Rubik's criteria, including the selection of traditional measurement and evaluation methods that cannot be measured to match the actual conditions. It is necessary to stimulate the practical work of students to be more efficient. Teachers should be able to choose measurement and evaluation tools from samples that have or are similar in nature to the course taught, so that they can be easily adapted. Emphasis on real-world assessment, convenient, easy to access and easy to understand and adapted to modern situations and technologies. Measured in accordance with the reality, consistent with the performance of vocational measurement and evaluation.

Keywords: Conditions and Needs, Curriculum of Measurement and Evaluation, Learning and Teaching Managements in Vocational Education Level, Online Multi-Platform Learning System

บทนำ

ในยุคดิจิทัลสามารถสร้างโอกาสและความท้าทายใหม่ๆ ให้กับพลเมืองในศตวรรษที่ 21 อาทิโอกาสด้านเศรษฐกิจ การเมือง และการเรียนรู้ ซึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีความเจริญก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา เมื่อประกอบกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 การศึกษาจัดเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพทรัพยากรมนุษย์เพื่อเตรียมกำลังคนให้พร้อมกับการศึกษา 4.0” (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2560) โดยในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามวัตถุประสงค์และมีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนทุกคนมีคุณลักษณะของบุคคลแห่ง

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs 8Cs) จากการศึกษาแนวโน้มและทิศทางของอาชีพในอนาคตตลอดจนทักษะการทำงานที่จำเป็นภายในอนาคตอันใกล้ในปี 2025 นั้น สถาบันการศึกษาจำเป็นต้องเตรียมพร้อมกับสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นจากรายงานของ World Economic Forum คาดการณ์ว่าอนาคตประมาณ 5 ปีโลกการทำงานอาจต้องเผชิญกับภาวะการจ้างงานลดลง โดยเฉพาะสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่หรือไวรัสโควิด-2019 ซึ่งส่งผลกระทบต่อธุรกิจหรือหน้าที่การงานที่มั่นคงของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล อาทิ ธุรกิจสายการบิน ธุรกิจโรงแรม และการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นธุรกิจและอาชีพที่ได้รับผลกระทบค่อนข้างมากอาจปิดกิจการอย่างรวดเร็ว หากสถานการณ์ไม่คลี่คลายอาจมีธุรกิจและอาชีพอื่นๆ ได้รับผลกระทบต่อไป ที่สร้าง

ความเสียหายต่อเศรษฐกิจและสังคมไทยและ
ทั่วโลก โดยเฉพาะระบบการศึกษาเพราะสถาน
ศึกษาไม่สามารถจัดการเรียนการสอนแบบปกติได้
แต่สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ต้องแก้
ปัญหากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ด้วยวิธีการต่างๆ
และปรับตัวเป็นฐานวิถีชีวิตแบบใหม่ (New
Normal) ให้เท่าทันในยุคของการสื่อสาร
ไร้พรมแดนและมีเครื่องมือด้านเทคโนโลยี
สารสนเทศที่หลากหลายเป็นเครื่องมือที่ช่วยใน
การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนแบบออนไลน์
เพื่อสามารถดำเนินการเรียนการสอนของ
สถานศึกษาต่อไป ในการเรียนการสอนแบบ
ออนไลน์ มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ผู้สอน
ผู้เรียน เนื้อหา สื่อการเรียนและแหล่งเรียนรู้
กระบวนการจัดการเรียนรู้ ระบบการติดต่อ
สื่อสาร ระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ
การวัดและการประเมินผล รูปแบบการเรียน
การสอนมีหลายวิธี ที่จะทำให้ผู้สอนและผู้เรียน
มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันได้ (วิทยา วาโย, 2563) ซึ่ง
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องจัดการเรียนการสอน
ที่ต้องสนองสถานการณ์ดังกล่าวต่อไปสำนักงาน
คณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นหน่วยงาน
หนึ่งจัดการเรียนการสอนด้านวิชาชีพ ได้กำหนด
นโยบายและแนวทางการจัดการเรียนการสอน
ด้านอาชีวศึกษาในช่วงสถานการณ์โควิด-19
ไว้ 4 รูปแบบคือ 1) จัดการเรียนผ่านเอกสารตำรา
เรียน 2) จัดการเรียนด้วยระบบการศึกษาทาง
ไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) 3) จัดการเรียน
การสอนแบบออนไลน์ (Online Learning)
และ 4) จัดการเรียนผ่านการสอนสด (Live)
แต่จากสถานการณ์โควิด-19 ที่ส่งผลต่อการ
ดำเนินชีวิตและการจัดการเรียนการสอนซึ่งไม่
สามารถทำได้เหมือนในสภาวะปกติได้ ส่งผลให้
มีปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน การวัดผล
และประเมินผล เนื่องจากผู้สอนจำเป็นต้องเพิ่ม
ทักษะและสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอน

และพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถและ
มีทักษะในด้านการวัดและประเมินผลมากขึ้น
สถานการณ์ดังกล่าวสถานศึกษาหรือผู้สอนจำเป็นต้อง
ยกระดับการประเมินระหว่างเรียน (Formative
Assessment) เพื่อการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความ
รู้และทักษะ การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับ
การติดตามพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม
การพัฒนาผู้เรียนจึงไม่สามารถลดปริมาณ
ในการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment
for Learning) ของผู้เรียนได้ เนื่องจากผู้สอนต้อง
มีข้อมูลย้อนกลับของกระบวนการเรียนรู้ และ
มีการปรับแผนการเรียนรู้ได้ตรงตามสถานการณ์
ดังนั้นการประเมินผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้
(Assessment as Learning) อาจเปิดโอกาส
ให้ผู้เรียนทบทวนกระบวนการเรียนของตนเอง
กระบวนการนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ
และเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตนเองมากขึ้น
ผู้เรียนที่เข้าใจตนเองก็อาจมีโอกาสในการวางแผน
การเรียนรู้ของตนเองร่วมกับผู้ปกครองและผู้สอน
ได้ ในการจัดการศึกษาได้จำแนกพฤติกรรม
การเรียนรู้ไว้ 3 ด้านประกอบด้วย ด้านพุทธิพิสัย ด้าน
จิตพิสัยและด้านทักษะพิสัย ในการวัดและประเมิน
ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจำเป็นต้องประเมินให้
ครอบคลุมพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน โดย
การจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติเป็นวิธีการ
ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านการปฏิบัติ
งาน สามารถสะท้อนถึงวิธีการวางแผนการสร้าง
แบบทดสอบแบบเลือกตอบ หรือวิธีการวัดแบบ
ดั้งเดิมไม่ได้ ดังนั้นนักวิชาการจึงให้ความสนใจ
กับการประเมินการปฏิบัติมากยิ่งขึ้น (กฤษฎา
กาญจน์ โดพิทักษ์, 2563) ซึ่งการจัดการเรียน
การสอนในระดับอาชีวศึกษาผู้สอนจำเป็นต้อง
เพิ่มสมรรถนะให้แก่ตนเองในด้านการวัดและ
ประเมินผลเพราะจะสามารถช่วยให้ผู้สอนเข้าใจ
และสามารถออกแบบหรือเลือกใช้วิธีการวัดและ
ประเมินผลของตนเองได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่

กำหนด ช่วยในการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนได้ในสถานการณ์ปัจจุบันและปรับตัวให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตใหม่จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรการวัดและประเมินผลสำหรับการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในระดับอาชีวศึกษาผ่านระบบออนไลน์มีลติแพลตฟอร์ม เพื่อนำมาข้อมูลมาใช้ในการวางแผนและพัฒนาหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะให้กับผู้สอนในด้านการวัดและประเมินผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรการวัดและประเมินผลสำหรับการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในระดับอาชีวศึกษาผ่านระบบออนไลน์มีลติแพลตฟอร์ม (Online Multi-Platform)

วิธีการศึกษา

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการประเมินครั้งนี้ ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงประกอบด้วย ผู้บริหารในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ จำนวน 3 คน ผู้แทนสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 2 คน ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 10 คน และผู้เรียนในสถาบันอาชีวศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา ที่กำลังศึกษาอยู่ จำนวน 60 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

1) แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่องการพัฒนาหลักสูตรการวัดและประเมินผลสำหรับการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในระดับอาชีวศึกษา สำหรับผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน และนักเรียน นักศึกษาสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะ

กรรมการอาชีวศึกษาภาคใต้ ที่ผ่านการประเมินคุณภาพความสอดคล้องของเครื่องมือ (Index of Item objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง 2) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลส่วนตัวและข้อคำถามเกี่ยวกับ สภาพ จุดเด่น ปัญหาและอุปสรรค และแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 1 จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐานของการวัดและประเมินผลที่ใช้ในสถานศึกษา ที่สอดคล้องและมีความเหมาะสมกับเป้าหมายที่ต้องการพัฒนาผู้สอนในระดับอาชีวศึกษา เกี่ยวกับหลักการวัดและประเมินผลภาคปฏิบัติ การวัดพฤติกรรมการเรียนเรียนรู้ การสร้างเครื่องมือและกาหาคุณภาพของเครื่องมือ และนำประยุกต์เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการวัดและประเมินผลแบบออนไลน์

ขั้นที่ 2 สัมมนาเชิงปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อหาข้อสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวการพัฒนาการพัฒนาหลักสูตรการวัดและประเมินผลสำหรับการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในระดับอาชีวศึกษา โดยใช้แบบสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้บริหารในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ ผู้แทนสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 15 คน ในช่วงวันที่ 18-19 มีนาคม 2564

ขั้นที่ 3 ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ ผู้แทนสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษา และผู้เรียนในสถาบันอาชีวศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ จำนวน 60 คน ต่อความต้องการจำเป็นของหลักสูตรการวัดและประเมินผลสำหรับการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในระดับอาชีวศึกษา โดยใช้แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่องการพัฒนาหลักสูตรการวัดและประเมินผลสำหรับการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในระดับอาชีวศึกษา ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านระบบออนไลน์และดำเนินการเก็บข้อมูลในสถานศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าต่าง ๆ ดังนี้

(1) การแจกแจงความถี่และการหาค่าร้อยละ การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษาข้อมูลหน่วยงาน ข้อเสนอแนะหรือความเห็นเพิ่มเติม ใช้สถิติความถี่และร้อยละในการวิเคราะห์

(2) การวิเคราะห์สภาพและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรการวัดและประเมินผลสำหรับการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในระดับอาชีวศึกษา ผู้วิจัยใช้สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

(3) การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผู้วิจัยใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์และข้อเสนอแนะหรือความเห็นเพิ่มเติม

ผลการศึกษา

ขั้นที่ 1 จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าสภาพการวัดและประเมินผลการศึกษาภาคปฏิบัติยังดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

มีการวัดและประเมินผลเป็นรายวิชา ยังคงเน้นการสอบมีทั้งปรนัยและอัตนัย การทำรายงาน การฝึกปฏิบัติจริง แต่ในส่วนของกำหนดยุทธศาสตร์ในวัดและประเมินผลภาคปฏิบัติตามสภาพจริง ผู้สอนยังขาดทักษะในการสร้างเครื่องมือ ขาดความรู้ในการสร้างเครื่องมือสำหรับวัดและประเมินผลทำให้ไม่สามารถวัดได้ตรงตามจุดมุ่งหมายของรายวิชา จึงจำเป็นต้องพัฒนาหรือหาแนวทางในการเสริมทักษะให้กับผู้สอน

ขั้นที่ 2 จากการสัมมนาเชิงปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) พบว่าในส่วนของกำหนดยุทธศาสตร์ในวัดและประเมินผลภาคปฏิบัติตามสภาพจริง ผู้สอนยังขาดทักษะในการสร้างเครื่องมือ ขาดความรู้ในการสร้างเครื่องมือสำหรับวัดและประเมินผลทำให้ไม่สามารถวัดได้ตรงตามจุดมุ่งหมายของรายวิชา โดยเห็นว่าการส่งเสริมให้ผู้สอนมีทักษะในการวัดและประเมินผลเป็นสิ่งจำเป็น ควรปรับปรุงแบบการประเมินจากการสอบ การทำรายงาน การฝึกปฏิบัติจริง ให้ความหลากหลายเน้นการประเมินตามสภาพจริง ส่งเสริมให้ผู้สอนวัดและประเมินตรงตามจุดมุ่งหมายของรายวิชา และมีความสามารถในการสร้างเครื่องมือชนิดต่าง ๆ รวมถึงการบูรณาการนำเทคโนโลยีในปัจจุบันมาใช้ในการวัดและประเมินผลได้อย่างสร้างสรรค์ โดยมีแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยหลักการ วัดถูประสงค์ โครงสร้างเนื้อหา กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

ขั้นที่ 3 จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร ผู้สอนและผู้เรียนในสถาบันอาชีวศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ ต่อความต้องการจำเป็นของหลักสูตรการวัดและประเมินผลสำหรับการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในระดับอาชีวศึกษา สรุปผลดังนี้

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพความเป็นจริงในปัจจุบันเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล

ข้อ	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D.	แปลความหมาย
1	การวัดและประเมินผลมีความสำคัญกับผู้เรียน ผู้สอนและผู้บริหาร	4.37	0.62	มาก
2	ครูไม่เข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการประเมินผลแนวใหม่	3.33	1.11	ปานกลาง
3	ครูสามารถสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม	4.05	0.84	มาก
4	ครูขาดสมรรถนะด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวทางการวัดและประเมินผลในสถาบันอาชีวศึกษา	3.16	1.15	ปานกลาง
5	ครูยังยึดติดวิธีการประเมินผลแบบเดิมคือ การแยกระบบการประเมินออกจากการเรียนการสอน	3.51	1.10	มาก
6	ครูไม่นิยมใช้วิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงเพราะเห็นว่าใช้เวลามากกว่าการสอบแบบเดิม	3.58	1.05	มาก
7	ขาดการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องเพราะยังไม่รู้บทบาทของตนเอง	3.33	1.13	ปานกลาง
8	ผู้บริหารไม่ให้ความสนใจ ส่งเสริม และขาดการติดตาม นิเทศ การวัดและประเมินผลของผู้สอน	3.44	1.05	ปานกลาง
9	ครูยังไม่เข้าใจระบบการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ขาดทิศทางและเป้าหมายในการวัดและประเมินผลให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน	3.30	1.19	ปานกลาง
10	ขาดการใช้ผลการประเมินการเรียนรู้มาพัฒนาผู้เรียนทั้งในระดับโรงเรียนหรือในระดับชาติ	3.51	1.12	มาก
11	ครูมีความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลในการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างดี	4.12	0.73	มาก
12	ครูมีวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย	4.23	0.81	มาก
13	หากมีหลักสูตรการวัดและประเมินผลในระบบออนไลน์จะช่วยให้ครูเข้าใจวิธีการวัดและประเมินผลมากยิ่งขึ้น	4.07	0.67	มาก
14	การพัฒนาทักษะด้านการวัดและประเมินผลจะช่วยให้ครูเข้าใจและเลือกใจวิธีการวัดและประเมินผลได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	4.33	0.78	มาก
รวม		3.97	0.45	มาก

จากตาราง 1 พบว่า สภาพความเป็นจริงในปัจจุบันเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลของผู้ที่เกี่ยวข้อง เฉลี่ยอยู่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.97$, S.D.=0.45) โดยการวัดและประเมินผลมีความสำคัญกับผู้เรียน ผู้สอน และผู้บริหาร

($\bar{X}=4.37$, S.D.=0.62) การพัฒนาทักษะด้านการวัดและประเมินผลจะช่วยให้ครูเข้าใจและเลือกใจวิธีการวัดและประเมินผลได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.78) ครูมีวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย ($\bar{X}=4.23$, S.D.=0.81) ตามลำดับ

และสรุปความต้องการจำเป็น และแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรดังนี้ 1) ความต้องการจำเป็น ควรเปิดช่องทางการวัดหลากหลายช่องทาง ควรมีการจัดอบรม ครูรุ่นเก่าให้มากขึ้น ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาสมรรถนะของตนเองด้านการวัดและประเมินผลมากยิ่งขึ้น ควรส่งเสริมในด้านความรู้และทักษะการปฏิบัติ ส่งเสริมให้ครูสามารถออกแบบการวัดและประเมินผลได้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน 2) แนวทางในการพัฒนาหลักสูตร ครูสามารถเลือกใช้ได้จากตัวอย่างที่มี หรือมีเป็นลักษณะกลุ่มวิชาที่ใกล้เคียงกันเพื่อให้ครูสามารถปรับใช้กับรายวิชาของตนเองได้ง่ายสะดวก เข้าถึงง่าย เข้าใจง่าย เนื้อหากระชับ เข้าใจง่าย มีตัวอย่างให้เห็นชัดเจนมีเครื่องมือให้เลือกใช้อย่างเหมาะสม มีตัวอย่างในการวัดแต่ละชนิด ทำคิลิปรควรมีลักษณะที่เหมาะสมในรูปแบบออนไลน์ เป็นแบบที่ไม่มีความซับซ้อนมากเกินไป มีการสอบแบบรายคนเพราะทุกคนจะได้เน้นวัดสมรรถนะของผู้เรียน สอดคล้องกับสมรรถนะของการวัดและประเมินผลด้านอาชีวศึกษา

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าผู้สอนในปัจจุบันจำเป็นต้องมีสมรรถนะในด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ต้องมีความสามารถที่จะออกแบบและปรับเปลี่ยนวิธีการวัดและประเมินผลจากเดิมที่เน้นแค่การทดสอบ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจผลการเรียนและพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน และเป็นไปตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และหลักสูตรควรมีเนื้อหาสาระความรู้ที่สำคัญ จำนวนไม่น้อยกว่า 20 ชั่วโมง ประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้คือแนวคิดและจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล การสร้างเครื่องมือการประเมิน

การปฏิบัติ เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริค การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ การประเมินการปฏิบัติออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมใจ กงเติม (2556) กล่าวว่าการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าผลการศึกษาสภาพ และความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะครูในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 80.10 เช่นเดียวกับงานวิจัยของ สัมฤทธิ์ พรหมพิทักษ์ (2559) พบว่าครูมีความต้องการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก และหลักสูตรควรมีเนื้อหาสาระความรู้ดังนี้ หลักการพื้นฐานการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เทคนิค และการออกแบบวิธีการวัดและประเมินผล การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล การดำเนินการวัดและประเมินผล ผู้เรียนตามสภาพจริง การนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

โดยจากการศึกษาจะเห็นได้ว่าสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลของผู้ที่เกี่ยวข้อง การวัดและประเมินผลมีความสำคัญกับผู้เรียน ผู้สอน และผู้บริหาร การพัฒนาทักษะด้านการวัดและประเมินผลจะช่วยให้ครูเข้าใจและเลือกใจวิธีการวัดและประเมินผลได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ครูมีวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย สอดคล้องกับ สัมฤทธิ์ พรหมพิทักษ์ (2559) ที่กล่าวถึงสภาพปัจจุบัน การดำเนินงานด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ผ่านมามีประเด็นที่เป็นปัญหาและอุปสรรค อาทิ ครูขาดสมรรถนะด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ครูไม่เข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการประเมินผลแนวใหม่ ครูยังยึดติดวิธีการประเมินผลแบบเดิม และจากการศึกษาสภาพความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องได้สรุปประเด็นที่สำคัญได้แก่ ปัญหาและอุปสรรคในการวัดและประเมินผลคือยังไม่มีเกณฑ์ที่เป็น

ลักษณะระบุขีดชัดเจนที่สามารถแจ้งให้ผู้เรียนทราบก่อนทำการวัดและประเมินผล ผู้เรียนมีจำนวนค่อนข้างเยอะ วัดตามสภาพจริงค่อนข้างยากหลักสูตรเปลี่ยนไปเปลี่ยนมา ครูใช้วิธีการวัดและประเมินผลแบบเดิมๆ วัดไม่ตรงกับสภาพจริง ครูขาดทักษะด้านการวัดและประเมินผลอย่างแท้จริง ใช้ความเข้าใจ ผู้ประเมินใช้วัตถุประสงค์ไม่สอดคล้องกับการวัดและประเมินผลขาดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจนในรายวิชาปฏิบัติ เช่นเดียวกับงานวิจัยของอังคณา ตุงคะสมิต (2550: 5-6) กล่าวว่าในปัจจุบันผู้สอนกำลังประสบปัญหาขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล ไม่มีความมั่นใจในการสร้างเครื่องมือวัด และประเมินผลไม่ตรงกับสภาพจริงของผู้เรียนใช้วิธีการแบบเดิม ใช้แบบทดสอบเป็นหลัก และไม่ได้สร้างเอง ใช้เครื่องมือวัดไม่สอดคล้องกับมาตรฐาน และตัวชี้วัด และไม่มีเมื่อนำข้อมูลไปพัฒนาผู้เรียนอีกด้วย และสัมฤทธิ์ พรหมพิทักษ์ (2559) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันการดำเนินงานด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ผ่านมามีประเด็นที่เป็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญ อาทิ 1) ครูขาดสมรรถนะด้านการวัดผลและประเมินผล 2) ครูไม่เข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการประเมินผลแนวใหม่ 3) ครูยังยึดติดวิธีการประเมินผลแบบเดิม 4) ครูไม่นิยมใช้วิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง 5) ขาดการใช้ผลการประเมินการเรียนรู้มาพัฒนาผู้เรียน 6) ขาดการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องเพราะยังไม่รับบทบาทของตนเอง 7) ผู้บริหารไม่ให้ความสนใจส่งเสริมและขาดการติดตามนิเทศ 8) ขาดทิศทางและเป้าหมายในการวัดและประเมินผลให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาแพงเพชร เขต 2 พบว่า การวิเคราะห์ความ

ต้องการในการพัฒนา ให้ผู้บริหารและคณะครูร่วมกันวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนา และยิ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุขแก้ว คำสอน (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการประเมินความต้องการจำเป็นด้านการสร้างข้อสอบของครูสังกัดการศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่าครูมีความต้องการมากที่สุดคือ ด้านการปฏิบัติการสร้างข้อสอบ รองลงมาคือ ด้านการหาคุณภาพการสร้างข้อสอบและด้านการวางแผนการสร้างข้อสอบตามลำดับ

การจัดการศึกษาและการวัดและประเมินผลในปัจจุบันสอดคล้องเป็นไปตามหลักการและหลักเกณฑ์การจัดการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษากำหนด ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนากำลังคนทางด้านวิชาชีพ และยกระดับทักษะฝีมือความรู้ และสมรรถนะในการทำงาน เป็นช่องทางสำคัญในการสร้างอาชีพใหม่ๆ ซึ่งสามารถเพิ่มพูนรายได้ให้กับผู้เรียน เน้นถ่ายทอดสามารถสร้างความรู้และทักษะที่สามารถนำมาใช้ในการทำงาน ได้จริง ซึ่งความต้องการจำเป็นต่อหลักสูตรการวัดและประเมินผลสำหรับการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในระดับอาชีวศึกษาผ่านระบบออนไลน์มีลติแพลตฟอร์ม เพื่อเพิ่มสมรรถนะครู ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้แก่ มีความจำเป็นเพื่อกระตุ้นการทำงาน ปฏิบัติของนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เปิดช่องทางการวัดหลากหลายช่องทาง ควรมีการจัดอบรม ครูรุ่นเก่าให้มากขึ้น ช่วยให้ผู้ครูได้พัฒนาสมรรถนะของตนเองด้านการวัดและประเมินผลมากยิ่งขึ้น ใช้การวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพเน้นการพัฒนาความรู้และทักษะการปฏิบัติ ช่วยให้ครูสามารถออกแบบการวัดและประเมินผลได้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียนสอดคล้องกับ รวงทอง ถาพันธ์ (2557: 59-61) ได้เสนอรูปแบบกระบวนการพัฒนาครูสมรรถนะ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ สำหรับครู
ประถมศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน รูปแบบ
กระบวนการพัฒนาครูได้กำหนดขั้นตอนการ
วางแผนพัฒนา เป็นการเตรียมการก่อนการพัฒนา
ประชุมครูในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมายร่วม
การวางแผนในการจัดกิจกรรมพัฒนา

แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมิน
ผลสำหรับการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ
ในระดับอาชีวศึกษา ควร มีลักษณะดังนี้ ครู
สามารถเลือกใช้ได้จากตัวอย่างที่มี หรือมีเป็น
ลักษณะกลุ่มวิชาที่ใกล้เคียงกันเพื่อให้ครูสามารถ
ปรับใช้กับรายวิชาของตนเองได้ง่าย ลดจำนวน
ผู้เรียน วัดตามสภาพจริง ควรวัดแบบสมรรถนะ
อิงเกณฑ์ ยึดผู้เรียนเป็นแกนกลาง แต่ต้องอยู่ใน
ขอบเขต ประเมินตามสภาพจริง สะดวก เข้าถึงง่าย
เข้าใจง่าย เนื้อหากระชับ เข้าใจง่าย มีตัวอย่างให้
เห็นชัดเจน มีเครื่องมือให้เลือกใช้อย่างเหมาะสม
มีตัวอย่างในการวัดแต่ละชนิด ทำคลิปควรมี
ลักษณะที่เหมาะสมในรูปแบบออนไลน์ สอบถาม
ผู้เรียน เป็นแบบที่ไม่มีคำตอบซับซ้อนมากเกินไป
มีการสอบแบบรายคนเพราะทุกคนจะได้ รู้ตัว
ถึงความถนัดของตัวเอง เน้นการปฏิบัติทำให้
สอดคล้องกับทฤษฎี เน้นปฏิบัติเยอะๆ วัดได้ตรงกับ
สภาพความเป็นจริง เน้นวัดสมรรถนะของ
ผู้เรียน สอดคล้องกับสมรรถนะของการวัดและ
ประเมินผลด้านอาชีวศึกษา นำเทคโนโลยีและ
เครื่องมือออนไลน์มาออกแบบหลักสูตรฝึกอบรม
แบบออนไลน์เพื่อส่งเสริมการวัดและประเมินผล
สำหรับครูผู้สอนให้สะดวกและสามารถเข้าถึง
ได้ง่ายขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของแขก มุล
เดช (2555) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครู เรื่อง
การวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า
หลักสูตรฝึกอบรมมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ
วัตถุประสงค์ (Objectives) เนื้อหาวิชา (Content)
ประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning Experiences)
และการประเมินผล (Evaluation)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 กระบวนการวัดและประเมินผล
สำหรับการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติใน
ระดับอาชีวศึกษา ไม่ว่าจะเป็นแนวทางในการ
พัฒนาทักษะของอาจารย์ผู้สอนด้านการวัดและ
ประเมินตามสภาพจริง โดยใช้หลักสูตรออนไลน์
ที่ทุกคนสามารถเรียนรู้และเข้าถึงได้ตลอดเวลา
และทุกช่วงวัย ซึ่งจากการศึกษาความต้องการ
พื้นฐานของกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องสามารถนำ
ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการวัดและ
ประเมินผลสำหรับการจัดการเรียนการสอนภาค
ปฏิบัติในระดับอาชีวศึกษาผ่านระบบออนไลน์
มัลติแพลตฟอร์ม ไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการ
พัฒนาบุคลากรทางการศึกษาหรือผู้สนใจได้

1.2 กระบวนการพัฒนาผู้สอนในระดับ
อาชีวศึกษาด้านการวัดและประเมินตามสภาพจริง
หรือการประเมินภาคปฏิบัติ หน่วยงานต้นสังกัด
สังกัดอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรนำไปพัฒนาหรือ
ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของ
ผู้สอนอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการจัดทำหลักสูตรและ
กระบวนการติดตามประเมินผลเกี่ยวกับ
การนำแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการวัดและ
ประเมินผลสำหรับการจัดการเรียนการสอนภาค
ปฏิบัติในระดับอาชีวศึกษาผ่านระบบออนไลน์
มัลติแพลตฟอร์มไปใช้

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำ
หลักสูตรการวัดและประเมินผลสำหรับการจัดการ
เรียนการสอนภาคปฏิบัติในระดับอาชีวศึกษา
ผ่านระบบออนไลน์มัลติแพลตฟอร์ม ไปใช้เพื่อ
เพิ่มสมรรถนะด้านการวัดผลและประเมินผลการ
เรียนรู้สำหรับผู้เรียน

บรรณานุกรม

- กฤษฎากาญจน์ โตพิทักษ์. (2563). *การประเมินการปฏิบัติ: แนวคิดสู่การปฏิบัติ-Performance Assessment: Concept to Practice*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- แขก มุลเดช. (2555). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- วิทยา วาโย. (2563). การเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19: แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอน. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 9: วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม*, 14(34), 285-298.
- สมใจ กงเต็ม. (2556). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- สัมฤทธิ์ พรหมพิทักษ์. (2559). สภาพและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมบนเครือข่ายออนไลน์ เพื่อเพิ่มสมรรถนะครูด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 17(1).
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (2560). *การส่งเสริมสุขภาพจิต: แนวคิดหลักฐาน และแนวทางปฏิบัติ*. แผนงานพัฒนานวัตกรรมเชิงระบบเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพจิต.
- สุขแก้ว คำสอน. (2559). การประเมินความต้องการจำเป็นด้านการสร้างข้อสอบของครู สังกัดการศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดพิษณุโลก. *Rajabhat Journal of Sciences, Humanities & Social Sciences*, 17(1), 108–121.
- รวงทอง ฤาพิณธุ์. (2557). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการประเมินผลการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน* [วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อังคณา ตุงคะสมิต. (2550). *การพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านนาศรีตงเค็ง* [วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

แนวทางการบริหารต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์แบบมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษ ตำบลยางเหนือ อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

Cost Management Guidelines for Pproduction of Hydroponic Vegetables by a Community Enterprise Group: Ccase Study of Cultivation with Participative Action of Organic Vegetable Enterprise Group at Yang Noeng Subdistrict, Saraphi District, Chiang Mai Province

ทิพย์วรรณ หนันไชย¹, ละเอียด ศรีหาเหงา¹,
นิลุช บุญยฤทธานนท์¹, สัชฌุเศรษฐ์ เรืองเดชสุวรรณ¹
Tipwon Tananchai¹, Laiad srihagao¹, Ninooch Boonyarittanon¹,
Satchuset Raungdessuwon¹

Received: 4 November 2021

Revised: 21 December 2021

Accepted: 18 January 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้เพื่อศึกษาบริบทของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษ และศึกษาต้นทุนการผลิตผักไฮโดรโปนิกส์อันนำไปสู่การบริหารต้นทุนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษตำบลยางเหนือ อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ได้รวบรวมข้อมูลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการและสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้ปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ จำนวน 11 คน พบว่าต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ เท่ากับ กิโลกรัมละ 73.76 บาท สำหรับแนวทางการบริหารต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์แบบมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษตำบลยางเหนือ อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ คือ 1) การสร้างเครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ เพื่อเป็นแหล่งซื้อเมล็ดพันธุ์ผักที่มีคุณภาพ ราคาถูก 2) มีการปรับลดต้นทุนเมล็ดพันธุ์ผักจากพันธุ์ต่างประเทศมาเป็นผักพื้นบ้านหรือผักพื้นถิ่น ซึ่งราคาถูกกว่าและรอบการผลิตเร็วกว่า ทันต่อความต้องการของตลาด 3) ต้นทุนการปลูกผักในส่วนค่าแรงงานควรกำหนดหลักเกณฑ์อัตราค่าแรงงานให้ชัดเจนตามมติของกลุ่ม ตั้งแต่การเริ่มเพาะปลูกจนถึงการเก็บเกี่ยวจำหน่าย 4) มีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพใช้เองในการปลูกผัก ลดการใช้สารเคมีในกระบวนการปลูก ส่งผลให้ลดต้นทุนการปลูก 5) มีการปรับลดต้นทุนการผลิตต่อกิโลกรัม โดยการเพิ่มปริมาณการผลิต

คำสำคัญ: การบริหารต้นทุน, ผักไฮโดรโปนิกส์, การมีส่วนร่วม, วิสาหกิจชุมชน

¹ อาจารย์ประจำ, คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย ฟาร์อีสเทอร์น, 085-4792396, Tipwon@feu.edu.

¹ Lecturer, Faculty of Business Administrative, The Far Eastern University, 085-4792396, Tipwon@feu.edu.

Abstract

This participatory action research aimed to examine the context and cost management of hydroponic vegetable enterprise group. It provided a case study of cultivation with participative action of organic vegetable enterprise group at Yang Noeng Subdistrict, Saraphi District, Chiang Mai Province. Data were gathered by a workshop and group discussion from 11 growers using hydroponics. The descriptive statistics found that the cost of growing hydroponic vegetables was 73.76 baht per kg. According to guidelines for hydroponics vegetable cost management with participative action of enterprise group, the results were presented as follows. 1) Creating a network between hydroponics vegetable enterprises can be the source of buying high-quality vegetable seeds at cheap prices. 2) There was a reduction in the cost of vegetable seeds from foreign varieties to become a local vegetable, which is cheaper and has a faster production cycle to keep up with market demand. 3) The labor cost of planting should be clearly specified according to the rules and enterprise's resolution from the beginning of cultivation until harvesting and selling. 4) The use of organic fertilizers and bio-fertilizers in cultivation and reducing the use of chemicals in the planting process resulted in a decrease of the cost of cultivation. 5) The cost of production per kilogram was been decreased by increasing the volume of production.

Keywords: Cost Management, Organic Vegetable, Hydroponic Vegetable, Community Enterprise, Participative action of enterprise group

บทนำ

ประเทศไทยถือเป็นประเทศทางการเกษตรกรรม ประชากรมีอาชีพทำการเกษตรโดยผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศภาคการเกษตรในช่วงปี 2559-2561 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 608,753 ล้านบาท ในปี 2559 เป็น 675,337 ล้านบาท ในปี 2561 (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2564ก) ซึ่งการทำเกษตรมีการกระจายตัวไปยังพื้นที่ภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย ซึ่งในภาคเหนือจังหวัดเชียงใหม่ถือเป็นอันดับหนึ่ง มีพื้นที่ทางการเกษตรอยู่ที่ 20,107,057 ตารางกิโลเมตรหรือเท่ากับ 12,566,910,625 ไร่ มีพื้นที่กว้างใหญ่เป็นอันดับที่ 1 ของภาคเหนือ จำแนกเป็น พื้นที่ป่าไม้ 69.92% (8,787,656 ไร่) พื้นที่ทางการเกษตร 12.82% (1,835,425 ไร่) พื้นที่อยู่อาศัยและอื่นๆ

17.26% (2,167,971 ไร่) โครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2561 ขึ้นอยู่กับภาคนอกเกษตร ร้อยละ 81.3 (201,581 ล้านบาท) และภาคเกษตร ร้อยละ 18.7 (46,250 ล้านบาท) โดยสาขาการผลิตที่มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของจังหวัด ได้แก่ อันดับ 1 สาขาเกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง ร้อยละ 18.7 (สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด, 2563)

ยุทธศาสตร์จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการกำหนดตำแหน่งการพัฒนาจังหวัดให้เป็นเมืองแห่งเกษตรปลอดภัย (Northern Food Valley) และให้เป็นฐานการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงในการผลิตแหล่งอาหาร อีกทั้งยังได้รับการหนุนเสริมจาก

นโยบายภาครัฐในเรื่องการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มโอกาสในการแข่งขัน จึงถือเป็นโอกาสในการปรับปรุงทักษะและศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการ โดยเฉพาะด้านการตลาด และการบริหารจัดการ การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพ รวมไปถึงการพัฒนากระบวนการจัดเก็บข้อมูลต้นทุนในการผลิต ก็จะช่วยเสริมให้เกิดการสะท้อนต้นทุนที่แท้จริงของเกษตรกร เพื่อให้สามารถวางแผนการจัดการด้านการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2564ก)

ไฮโดรโปนิคส์ (Hydroponics) มาจากภาษากรีก คำว่า “Hydro” แปลว่า น้ำ รวมกับคำว่า “Ponos” ที่แปลว่า งาน เมื่อรวมกันจึงหมายถึงการทำงานของน้ำ (สารละลายธาตุอาหาร) ผ่านรากพืช โดยปกติแล้วการที่พืชจะเจริญเติบโตได้นั้นต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ ที่เหมาะสมหลายอย่าง เช่น แสงแดด อุณหภูมิ น้ำ และธาตุอาหารพืช การที่พืชจะนำธาตุอาหารพืชไปใช้ประโยชน์ได้นั้นจะต้องคำนึงถึงเรื่องความเป็นกรดเป็นด่าง (pH) ของดิน หรือสารละลายธาตุอาหารให้ปลูกพืช การปลูกพืชแบบไฮโดรโปนิคส์ พืชจะได้รับธาตุอาหารในรูปสารละลายเรียกว่า “สารละลายธาตุอาหารพืช” ซึ่งพืชสามารถนำไปใช้ได้ทันทีเพราะมีการปรับค่าการนำไฟฟ้า (Electrical Conductivity: EC) และ pH ให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืชอยู่ตลอดเวลา (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2558) โดยข้อมูลของเว็บไซต์นาวาทีวี (2564) ได้ระบุถึงมูลค่าทางการตลาดของผักไฮโดรโปนิคส์โดยมีมูลค่าถึง 8.96 พันล้านดอลลาร์ในปี 2561 และคาดว่าจะสูงถึง 18.00 พันล้านดอลลาร์สหรัฐภายในปี 2568 โดยมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสม 10.53% ตลอดระยะเวลาคาดการณ์

ในการลงสำรวจข้อมูลในพื้นที่วิจัยร่วมกับโครงการหลักซึ่งขอบเขตการวิจัยพื้นที่เป้าหมายใน 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลยางเนิง ตำบลสารภี

และตำบลหนองผึ้ง พบว่า ในเขตพื้นที่วิจัยมีกลุ่มเกษตรกรที่มีศักยภาพและรวมกันอย่างเข้มแข็ง ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีความสามารถในการยกระดับได้ ประกอบกับทางกลุ่มเกษตรกรที่รวมตัวปลูกพืชตามระบบการผลิตผักปลอดสารพิษ ผักไฮโดรโปนิค และผักอนามัย โดยนักวิจัยได้ลงพื้นที่ประเมินความเป็นไปได้ในการทำงานวิจัยอีกครั้งในวันที่ 23 มีนาคม 2560 ร่วมกับ เจ้าหน้าที่ภาครัฐและเจ้าหน้าที่พัฒนาวิสาหกิจชุมชนลงพื้นที่ในการสำรวจข้อมูลจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษ โดยกระบวนการสัมภาษณ์ประธานกลุ่ม คุณอุดม อภิรัชย์ และสมาชิกกลุ่ม จากการสัมภาษณ์พบว่า ชาวแคลนเมล็ดพันธ์เนื่องจากผู้ประกอบการรายใหญ่ มีการซื้อจำนวนมาก กระทั่งต่อต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษตำบลยางเนิง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ อีกทั้งไม่มีการจัดทำบัญชีบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการปลูกผัก ทำให้ไม่ทราบต้นทุนปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ที่ถูกต้องอย่างแท้จริง อีกทั้งการตั้งราคาขายตามตลาดท้องถิ่น อาจจะทำให้เกิดการขาดทุนได้ ส่งผลกระทบต่อการขาดสภาพคล่องของกระแสเงินในการหมุนเวียนการดำเนินธุรกิจได้สอดคล้องงานวิจัยของ จิราภรณ์ กิ่งสวัสดิ์ (2556) พบว่า ผู้ประกอบการที่ไม่มีระบบการบริหารจัดการทางการเงินที่เป็นรูปธรรม ไม่มีการจัดการด้านบัญชี รายรับ รายจ่ายที่ชัดเจน จะไม่สามารถทราบต้นทุนที่แท้จริงของการผลิตและการจัดการ จึงทำให้ไม่สามารถที่จะลดต้นทุนในส่วนที่ไม่จำเป็นออกไปได้จนเกิดปัญหาเงินทุนหมุนเวียนในกิจการไม่เพียงพอ ด้วยเหตุนี้ ทีมผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์รวมถึงแนวทางการบริหารต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์แบบมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษตำบลยางเนิง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่เพื่อเพิ่มขีดความสามารถ

ทางการแข่งขันทางการตลาดส่งผลให้มีรายได้และกำไรที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งสามารถเป็นต้นแบบแก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่นหรือผู้ที่สนใจนำไปสู่การพัฒนาและยกระดับมูลค่าทางเศรษฐกิจของประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์รวมถึงแนวทางการบริหารต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์แบบมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารต้นทุน

เกรียงไกร นามนัย (2562) ได้ให้ความหมายของ การบริหารต้นทุน คือ เครื่องมือสำคัญในการจัดการบริหารทรัพยากร กิจกรรม ผลผลิตของหน่วยงาน และควบคุมการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยผสมผสานปรัชญาในการบริหารและเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้าด้วยกัน สอดคล้องกับ Blocher *et al.* (2019) ได้กล่าวว่า การบริหารต้นทุน เป็นการพัฒนาการใช้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการต้นทุน โดยต้นทุน (Costs) คือ มูลค่าของทรัพยากรที่สูญเสียไปเพื่อให้ได้สินค้าหรือบริการ โดยมูลค่านั้นจะต้องสามารถวัดได้เป็นหน่วยเงินตรา โดยต้นทุนการผลิต ได้แก่ ต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการผลิต แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้ 1) วัตถุดิบทางตรง (Direct Material) หมายถึง ส่วนประกอบสำคัญของการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป 2) ค่าแรงงานทางตรง (Direct labor) หมายถึง ค่าจ้างหรือผลตอบแทนที่จ่ายให้แก่ลูกจ้างหรือ

คนงานที่ทำหน้าที่ในการผลิตสินค้าโดยตรง ซึ่งอาจจะจ่ายมีลักษณะตามชิ้นงาน รายวัน รายสัปดาห์หรือรายเดือน 3) ค่าใช้จ่ายในการผลิต (Manufacturing Overhead) หมายถึง ค่าใช้จ่ายชนิดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้า นอกเหนือจากวัตถุดิบทางตรงและค่าแรงงานทางตรง (สมนึก เอื้อจิระพันธ์, 2558)

แนวคิดเกี่ยวกับผักไฮโดรโปนิคส์

ผักไฮโดรโปนิคส์ คือ การปลูกผักโดยไม่ใช้ดินหรือเป็นการปลูกพืชผักในน้ำที่มีธาตุอาหารพืชละลายอยู่ หรือเป็นการปลูกพืชในสารละลายธาตุอาหารพืช หรือ การปลูกพืชไร้ดิน (Soilless Culture) เป็นการปลูกพืชในสารละลายธาตุอาหารพืช (Water culture หรือ Hydroponics) โดยให้รากแช่ในสารละลายธาตุอาหารพืชและบางส่วนสัมผัสอากาศ (Aeroponics) หรือการปลูกพืชบนวัสดุที่ไม่ใช้ดินและรดด้วยสารละลายธาตุอาหารพืชหรือน้ำปุ๋ย (Substrats) (สภาเกษตรแห่งชาติ, 2561) ซึ่งระบบการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ ทั่วไปมี 3 รูปแบบ คือ 1) ระบบ NFT (Nutrient Film Technique) เป็นการปลูกพืชโดยให้รากสัมผัสกับสารอาหารโดยสารอาหารจะไหลเป็นแผ่นฟิล์มบางๆหนา 1-3 มิลลิเมตร และสารละลายธาตุอาหารจะมีการไหลหมุนเวียนกลับมาใช้อีกครั้ง 2) ระบบ DFT (Deep Flow Technique) เป็นการปลูกพืชโดยให้รากสัมผัสกับสารอาหารในน้ำลึก 3-5 เซนติเมตร โดยจะปลูกในรางภาชนะหรือในถาดปลูก 3) ระบบ DRFT (Dynamic Root Floating Technique) จะคล้ายกับระบบDFT เป็นการปลูกพืชโดยให้รากสัมผัสกับสารอาหารในน้ำลึก 3-5 เซนติเมตรและอากาศ

แนวคิดการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนการทำงานหรือกิจกรรมต่างๆ สอดคล้องกับโกวิท พวงงาม

(2553) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมเป็นการส่งเสริมและเปิดโอกาสให้บุคคล กลุ่มองค์กร ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ซึ่งได้มีผู้กล่าวไว้กับแนวคิดการมีส่วนร่วม ซึ่ง Cohen & Uphoff (1981) ได้กล่าวว่าบุคคลหรือสมาชิกภายในกลุ่มต้องมีส่วนเกี่ยวข้องดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) กระบวนการของการตัดสินใจ ตั้งแต่เริ่มต้น การวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) การดำเนินงานโครงการ โดย การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารการทำงาน การประสานงาน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่ม รวมทั้งทางบวกและทางลบที่เป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ต้องสังเกต คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectation) ซึ่งมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่างๆ ได้ นอกจากนี้ McNiff & Whitehead (2011) ได้กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการพิจารณาตามสถานการณ์และความเหมาะสม ซึ่งมีการสร้างความร่วมมือกันในการสร้างใหม่ที่เหมาะสม ได้แก่ การสังเกต การสนทนา การบันทึกข้อมูล การสัมภาษณ์ แบบสอบถามและการสำรวจ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พรนภา แสงงาม และเดชา โลจนศิริศิลป์ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ระบบบัญชีต้นทุนสำหรับธุรกิจผักไฮโดรโปนิกส์: กรณีศึกษาธุรกิจแห่งหนึ่งในเขตอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี พบว่า

การออกแบบระบบบัญชีต้นทุนสำหรับธุรกิจผักไฮโดรโปนิกส์ สามารถช่วยให้ผู้ประกอบการได้ทราบถึงต้นทุนของการผลิตที่ใกล้เคียงความจริงมากขึ้นและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจ

ณัฐนรีทองดีพันธ์และปัญญพรศรีชานาพันธ์ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสามารถในการใช้ข้อมูลทางการบัญชีบริหารของธุรกิจในจังหวัดลำปาง พบว่า การใช้ข้อมูลทางการบัญชีบริหารด้านขอบเขตของข้อมูลทางการบัญชี ด้านความทันต่อเวลา ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล และด้านการสรุปผลข้อมูลส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของข้อมูลทางการบัญชี และทำให้เกิดผลการดำเนินงานที่ดี ดังนั้นผู้บริหารควรตระหนักถึงการใช้ข้อมูลทางการบัญชีบริหารเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารองค์กร

Bandanaa *et al.* (2021) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพที่ยั่งยืนของระบบการทำให้ไร้โกโก้แบบออร์แกนิกและแบบธรรมดาในเขตอวิมาตปหนัว ของประเทศกานา พบว่า ระบบการทำไร้โกโก้แบบออร์แกนิกส่งผลให้ประสิทธิภาพความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งเมื่อเทียบกับความสามารถในการทำไร่แบบเดิมมีอัตราเพิ่มขึ้น 20% เนื่องมาจากมูลค่าเพิ่มทางการตลาดที่เพิ่มขึ้น จะเห็นได้ว่ากระบวนการปลูกพืชไร้มีอิทธิพลอย่างมากต่อประสิทธิภาพความยั่งยืนระบบการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งประสิทธิภาพด้านสิ่งแวดล้อม

Wang (2019) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์-ทบทวนวรรณกรรมการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า การบริหารต้นทุนมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับกลยุทธ์ของบริษัท โดยมีส่วนสำคัญ ในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันและสร้างความสามารถในการแข่งขันหลัก ซึ่งเป็นการพัฒนา

การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ ทั้งนี้การวิจัยของจีนเกี่ยวกับการจัดการต้นทุนเชิงกลยุทธ์ได้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วเหมือนกับงานวิจัยของต่างประเทศด้วย

วิธีการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) มีขอบเขตด้านพื้นที่เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษตำบลยางหนึ่ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษตำบลยางหนึ่ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 21 คน และสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษตำบลยางหนึ่ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 11 คน โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา คือ 1) มีลักษณะการดำเนินการเป็นกลุ่มและมีการบริหารจัดการด้วยตนเอง โดยเป็นสมาชิกกลุ่มไม่น้อยกว่า 5 ปี 2) มีความเข้มแข็งสามารถดำเนินการเกษตรแบบพึ่งพาตนเองได้ 3) มีความสมัครใจในการเข้าร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยในลักษณะโครงการวิจัย 4) เป็นเกษตรกรดำเนินการเพาะปลูกผักปลอดสารพิษในพื้นที่ของตนเอง และนำมาขายร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษ ตำบลยางหนึ่ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ และเมื่อพิจารณาจากคุณสมบัติและการได้เข้าสัมผัสเชิงลึกกับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษ ตำบลยางหนึ่ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 21 คน ทำให้คณะนักวิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์การพิจารณา ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษตำบลยางหนึ่ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 11 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วย แบบสำรวจข้อมูลด้านบริบทของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษตำบลยางหนึ่ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ (ข้อมูลพื้นฐานและสภาพปัญหา) แบบสังเกตและแบบบันทึกกิจกรรม วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ระยะที่หนึ่ง: ศึกษาบริบทเดิมและสำรวจปัจจัยนำเข้าที่ดำเนินการอยู่ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษ ได้แก่ กิจกรรมสำรวจทุนเดิม บริบทและสภาพปัญหา โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกลุ่ม ในวันที่ 4 พฤศจิกายน 2560 ณ ศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลยางหนึ่ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

ระยะที่สอง: วิเคราะห์แนวทางการดำเนินการจากปัจจัยนำเข้าและบริบทของกลุ่มและดำเนินการตามกระบวนการงานวิจัยโดยใช้รูปแบบการทำเกษตรแบบแปลงทดลองปลูกผักไฮโดรโปนิคส์เสมือนจริง ในแปลงอนุบาล ขนาด 6 x 1.5 เมตร ราง 14 แถว จำนวน 2 แปลง และแปลงเพาะปลูก ขนาด 6 x 1.5 เมตร ราง 8 แถว จำนวน 2 แปลง ใช้เมล็ดพันธุ์ จำนวน 290 เมล็ด คือ เรดโอ๊ต กรีนโอ๊ต เบบี้อ๊ตและฟินเลย์ โดยสมาชิกกลุ่มเป็นผู้ปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ ตั้งแต่วันที่ 29 มกราคม ถึง 5 เมษายน 2561 ณ ศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลยางหนึ่ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ มีการเก็บข้อมูลการบันทึกบัญชีเกี่ยวกับรายรับ-รายจ่ายที่เกี่ยวกับการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ด้วยเพื่อการวิเคราะห์และจำแนกต้นทุนการผลิต

ระยะที่สาม: การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกลุ่มผู้ประกอบการเกษตรปลูกผักปลอดสารพิษ โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของ

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษ ร่วมกับนักวิจัยในการนำข้อมูลการบันทึกบัญชีรายจ่ายเกี่ยวกับการปลูกเพื่อคำนวณต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ ในวันที่ 23 พฤษภาคม 2561 ณ ศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

ระยะที่สี่: การประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นด้วยการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยสรุปผลลัพธ์และถอดบทเรียนแสวงหาแนวทางการบริหารต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ เพื่อสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้นและความสามารถถ่ายทอดแนวทางการพัฒนาของกลุ่มกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษไปสู่กลุ่มอื่นได้ ในวันที่ 4 มิถุนายน 2561, วันที่ 31 มกราคม 2562 และวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2562

ระยะที่ห้า: การคืนข้อมูล จัดเวทีการนำเสนอผลการดำเนินงานวิจัย ในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2562 ณ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น โดยมีผู้เข้าร่วมรับฟังการนำเสนอประกอบด้วย นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จำนวน 4 คน ปลัดเทศบาลตำบลยางเนิ้งจำนวน 1 คน นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการประจำอำเภอสารภีจำนวน 1 คน ประธานและรองประธานสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 2 คน

ผลการศึกษา

แนวทางการจัดการต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์แบบมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. บริบทของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษ ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

มีสมาชิกทั้งหมด จำนวน 21 คน โดยมีเกษตรกร 11 คน ที่มีการปลูกผักปลอดสารพิษในพื้นที่เกษตรกรของตนเอง และนำมาขายร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษ ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ สมาชิกกลุ่มเป็นกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ที่รวมตัวเพื่อจัดทำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผักปลอดสารพิษ โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2549 โดยลุงอุดม อภิชัย เป็นประธานกลุ่ม แรกเริ่มจัดตั้งกลุ่มมีสมาชิก 6-7 คน ต่อมาในปี 2552 จัดตั้งกลุ่มเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีสมาชิกประมาณ 20 กว่าคน ร่วมกันปลูกผักปลอดสารพิษ เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ ปัญหาของกลุ่มในช่วงนั้นสัตว์เริ่มเป็นโรคตาย ต่อมาจึงมีการจัดตั้งกลุ่มผู้ปลูกผักปลอดสารพิษขึ้น เพื่อริเริ่มการเพาะปลูกพืชผักสวนครัวและพืชผักตามความต้องการของผู้บริโภคในพื้นที่ (ผักไฮโดรโปนิกส์และผักปลอดสารพิษ) ดำเนินกิจกรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเน้นการปลูกพืชผักปลอดสารพิษจากสารพิษ การปลูกข้าวและการเลี้ยงหมู เพื่อบริโภคในครัวเรือน เมื่อเหลือจึงนำไปจำหน่ายต่อไป มุ่งเน้นการพึ่งพาตนเองเป็นหลัก สร้างรายได้ลดรายจ่ายในลักษณะเศรษฐกิจพอเพียงไม่เน้นผลกำไรมากนัก โดยมีคุณอุดม อภิชัยและคณะกรรมการเป็นผู้ดูแลการปลูกผักปลอดสารพิษ การแบ่งผลตอบแทนของกลุ่ม ทุกๆ 3 เดือน ต่อมาทางกลุ่มต้องการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ แต่ทางกลุ่มขาดความชำนาญในการเพาะกล้าผักไฮโดรโปนิกส์และขาดเงินลงทุนและอุปกรณ์ในการปลูกผัก จึงเขียนโครงการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ เพื่อรับความรู้และงบประมาณสนับสนุนจากเทศบาลตำบลยางเนิ้ง ซึ่งมีข้อตกลงการปลูกผักระหว่างกลุ่มกับเทศบาลตำบลยางเนิ้ง

โดยผลผลิตทางกลุ่มต้องเป็นผักปลอดสารพิษ เท่านั้น

สำหรับผลการศึกษาริบทจากสภาพปัญหาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษ ตำบลยางหนึ่ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ 1) ผู้จัดทำบัญชีมีอายุมาก เป็นற்றுญิกหลายกลุ่ม และต้องทำบัญชีของแต่ละกลุ่มย่อย ซึ่งปัจจุบันคุณศรีวรรณ ปันมงคล เป็นผู้จัดทำบัญชี 4 กลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มผักปลอดสารพิษ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มพลังงาน (เตาอั้งโล่) และกลุ่มข้าวปลอดสารพิษ 2) แบบฟอร์มจากหน่วยงานภาครัฐที่ได้รับมา มีความซับซ้อนในการบันทึกบัญชี ทำให้การบันทึกบัญชีไม่ครบถ้วนทุกรายการรับและจ่าย ส่งผลให้ขาดข้อมูลการคำนวณต้นทุนการปลูกแต่ละชนิดแต่ละรอบผลิตทำให้ไม่ทราบต้นทุนการปลูกผัก และกำไรจากการขายผักแต่ละชนิดที่ถูกต้องอย่างแท้จริง 3) การจัดหาเมล็ดพันธุ์พบว่า เป็นปัญหาสำคัญของกลุ่ม เนื่องจากไม่มีแหล่งซื้อเมล็ดพันธุ์ราคาถูก ที่ให้ผลผลิตมีคุณภาพตามที่ต้องการ (เมล็ดพันธุ์ผักชนิดเดียวกันของแต่ละยี่ห้อคุณภาพความแตกต่างกัน) นอกจากนี้ไม่มีความร่วมมือโดยตรงระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อจัดหาเมล็ดพันธุ์ราคาถูกที่มีคุณภาพ 4) การทำงานเกษตรปลูกผักภายในพื้นที่ศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลยางหนึ่ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่เป็นการทำงานของสมาชิกกลุ่ม จึงไม่ได้มีการคิดค่าแรงงาน แต่จะมีการแบ่งสัดส่วนกันตามข้อตกลงของกลุ่ม ตามผลการผลิตที่ได้ ซึ่ง

เป็นของสมาชิกที่ดูแลพื้นที่ ไม่มีการคิดค่าแรงของเกษตรกรกลุ่มในการคำนวณต้นทุนการปลูกผักแต่ละรอบการผลิต 5) การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ยี่ห้อตราพญานาคพ่นน้ำในกระบวนการปลูกผัก ซึ่งในแต่ละเดือนใช้ปุ๋ยอินทรีย์โดยประมาณ 5 กระสอบ (กระสอบละ 25 กิโลกรัม ราคา 180 บาท) ซื้อจากร้านค้าประจำแถวหมู่บ้านป่าเหว หากมีการผลิตมากจะใช้มากกว่า 5 กระสอบขึ้นไป ส่งผลกระทบต่อต้นทุนการปลูกผักที่เพิ่มสูงขึ้น

2. ผลการวิเคราะห์ต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษ ตำบลยางหนึ่ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยการใช้แปลงทดลองปลูกผัก เพื่อคำนวณหาต้นทุนการผลิตที่แท้จริงของการปลูกผักในแปลงทดลองด้วยระบบน้ำไร้ดินหรือไฮโดรโปนิกส์ (hydroponics) ด้วยระบบ NFT (Nutrient Film Technique) เป็นการปลูกพืชโดยให้รากสัมผัสกับสารอาหาร โดยสารอาหารจะไหลเป็นแผ่นฟิล์มบางๆ หนา 1-3 มิลลิเมตร และสารละลายธาตุอาหารจะมีการไหลหมุนเวียนกลับมาใช้อีกครั้ง ซึ่งในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ใช้ระยะเวลาในการทดลองปลูก ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบรอบการเก็บเกี่ยวเพื่อการขาย (วันที่ 29 มกราคม ถึง 5 เมษายน 2561) โดยคำนวณต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการเก็บข้อมูลแบบมีส่วนร่วมของคณะนักวิจัยกับกลุ่มเกษตรกรเป็นระยะๆ และผลจากการทดลองปลูกผัก ทำให้ทราบต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ต่อกิโลกรัม ดังแสดงในตารางดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงต้นทุนการปลูกผักในแปลงทดลองด้วยระบบน้ำไร้ดินหรือไฮโดรโปนิกส์ (hydroponics)

รายการ	จำนวนเงิน(บาท)
1.ค่าวัสดุุดิบ	
1.1 ค่าเมล็ดพันธุ์ผัก	290.00
รวม ค่าวัสดุุดิบ	290.00
2. ค่าแรงงาน	
2.1 ค่าแรงงานในการเตรียมอุปกรณ์ปลูก	380.00
2.2 ค่าแรงในการเพาะเมล็ดพันธุ์ 3 คน x160	480.00
2.3 ค่าแรงงานในการปลูกแปลงอนุบาล 5 คนx 70	350.00
2.4 ค่าแรงงานในการย้ายผักไปแปลงอนุบาล 8คนx70	560.00
2.5 ค่าแรงงานในการเก็บผัก	63.00
รวม ค่าแรงงาน	1,833.00
3. ค่าใช้จ่ายในการผลิต	
3.1 ค่าฟองน้ำ	320.00
3.2 ค่าปุ๋ย	780.00
3.3 ค่าไฟฟ้า	776.00
3.4 ค่าเสื่อมราคาโรงเรือนและแปลงปลูก	1,463.72
3.5 ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การปลูกผัก	18.47
ค่าวัสดุที่ใช้ไปในการผลิต	80.00
ค่าเช่าที่ดินในการผลิต 2 งาน (ค่าเช่าปีละ 1,200:9 ไร่)	66.67
รวม ค่าใช้จ่ายในการผลิต	3,504.86

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์ต้นทุนการปลูกผักในแปลงทดลองด้วยระบบน้ำไร้ดินหรือไฮโดรโปนิกส์ (hydroponics)

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)	อัตราเปอร์เซ็นต์
1. ค่าวัสดุุดิบ	290.00	5.15%
2. ค่าแรงงาน	1,833.00	32.57%
3. ค่าใช้จ่ายในการผลิต (รวมค่าเสื่อมราคา)	3,504.86	62.28%
รวม ต้นทุนการปลูก ผักไฮโดรโปนิกส์	5,627.86	100.00%

จากตารางที่ 1 และ 2 จะเห็นได้ว่า จากการวิเคราะห์ต้นทุนการปลูกผักในแปลงทดลองด้วยระบบน้ำไร้ดินหรือไฮโดรโปนิคส์ (hydroponics) มีการแสดงรายการทางด้านต้นทุนการปลูกผักดังนี้

ต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ มีสัดส่วนของต้นทุนในค่าใช้จ่ายในการผลิต (รวมค่าเสื่อมราคา) เท่ากับ 62.28% ค่าแรงงานในการผลิต เท่ากับ 32.57% ค่าวัตถุดิบในการผลิต เท่ากับ 5.15% ตามลำดับ สามารถผลิตผักไฮโดรโปนิคส์ได้ ปริมาณ 76.30 กิโลกรัม ส่งผลให้ต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ เท่ากับ 73.76 บาทต่อกิโลกรัม การเก็บผลผลิตในช่วงวันที่ 15 มีนาคม-5 เมษายน 2561 และจำหน่าย กิโลกรัมละ 60 บาท ส่งผลให้มีรายรับจากการจำหน่ายผักไฮโดรโปนิคส์ครั้งนี้เท่ากับ 4,578.00 บาท และจากการทำบัญชีต้นทุนอาชีพในการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ในแปลงทดลองปลูก โดยคุณศรียรรณ ปันมงคล พบว่า มีผลขาดทุนจากการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์เท่ากับ 1,049.86 บาท อัตรากำไรขั้นต้นต่อยอดขาย เท่ากับ -22.93% โดยในการคำนวณต้นทุนผลิตในครั้งนี้ มีผลขาดทุน เนื่องจากค่าเสื่อมราคาโรงเรือนและแปลงปลูกมีมูลค่าสูง ส่งผลให้เกิดการขาดทุน ซึ่งจากข้อเท็จจริงสินทรัพย์ที่เป็นโรงเรือนและแปลงปลูก ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ทางวิสาหกิจฯ ไม่ได้ลงทุนในส่วนสินทรัพย์ดังกล่าวส่งผลให้การทำธุรกิจยังคงดำเนินต่อไปได้ ทั้งนี้การนำสินทรัพย์ที่เป็นโรงเรือนและแปลงปลูกมาคำนวณด้วย เพื่อให้การคำนวณต้นทุนผลิตมีความถูกต้อง

ตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป

นอกจากนี้เพื่อประมาณการรายรับและรายจ่ายจากการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์เป็นรายปี ข้อมูลจากคุณอุดม อภิชัย และคุณศรียรรณ ปันมงคล พบว่า สามารถปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ ในระยะเวลา 1 ปี ได้ 4 ครั้งต่อปี ดังนั้นจึงสามารถวิเคราะห์ต้นทุนการปลูกผัก และประมาณการรายรับทั้งปีได้เท่ากับ 18,312 บาท และประมาณการรายจ่ายทั้งปี เท่ากับ 22,511.44 บาท เกิดผลขาดทุนจากการประมาณการต่อปี เท่ากับ 4,199.44 บาท เมื่อพิจารณาผลขาดทุนจากการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์นั้นเกิดจากต้นทุนการปลูกผักในส่วนของค่าใช้จ่ายการผลิต (รวมค่าเสื่อมราคา) ที่มีสัดส่วนเท่ากับ 62.28% ตามรายละเอียดตารางที่ 2 ข้างต้น พบว่า ค่าใช้จ่ายในการผลิตที่มีมูลค่ามาก 3 ลำดับแรก คือ ค่าเสื่อมราคาโรงเรือนและแปลงปลูก ค่าปุ๋ย และ ค่าไฟฟ้าตามลำดับ

3. การประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นด้วยการประชุมเชิงปฏิบัติการกับวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษ ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อถอดบทเรียนแสวงหาแนวทางการบริหารต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ เพื่อสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้นและความสามารถถ่ายทอดแนวทางการพัฒนาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษไปสู่กลุ่มอื่นได้ ในวันที่ 4 มิถุนายน 2561, วันที่ 31 มกราคม 2562 และวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2562 ตามตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงแนวทางการบริหารต้นทุนปลูกผักไฮโดรโปนิกส์เพื่อสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้นและความสามารถถ่ายทอดแนวทางการพัฒนาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดภัยไปสู่กลุ่มอื่นได้ จากการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดภัย ตำบลยางเนิง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

รูปแบบการดำเนินงาน (เดิม)	แนวทางการบริหารต้นทุน (ใหม่)
บริบทสภาพปัญหา	
<p>1) การจัดทำบัญชีดังนี้</p> <p>1.1) ผู้จัดทำบัญชีมีอายุมาก เป็นหญิงสูงอายุหลายกลุ่ม และต้องทำบัญชีของแต่ละกลุ่มย่อยซึ่งปัจจุบันคุณศรีวรรณ ปันมงคล เป็นผู้จัดทำบัญชี 4 กลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มผักปลอดภัยกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มพลังงาน (เตาอั้งโล่) และกลุ่มข้าวปลอดภัย</p> <p>1.2) แบบฟอร์มจากหน่วยงานภาครัฐที่ได้รับมา มีความซับซ้อนในการบันทึกบัญชี ทำให้การบันทึกบัญชีไม่ครบถ้วนทุกรายการรับและจ่าย ส่งผลให้ขาดข้อมูลการคำนวณต้นทุนการปลูกแต่ละชนิดแต่ละรอบ ทำให้ไม่ทราบต้นทุนการปลูกผัก และกำไรจากการขายผักแต่ละชนิดที่ถูกต้องอย่างแท้จริง</p>	<p>ทีมวิจัยได้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ ร่วมกับคุณ อุดม อภิชัย ประธานและคุณศรีวรรณ ปันมงคล (ผู้จัดทำบัญชี) ถึงปัญหาการจัดทำบัญชี และต้นทุนการปลูกผัก จึงเกิดแนวทาง ดังนี้</p> <p>1) ได้มีการออกแบบฟอร์มบัญชีการสำหรับการปลูกผัก ในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและสามารถทำได้</p> <p>2) ได้ให้ความรู้การคำนวณต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ ประกอบไปด้วย ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าแรงงานตั้งแต่เริ่มเพาะถึงเก็บเกี่ยวเพื่อจำหน่าย และค่าใช้จ่ายการผลิต โดยผ่านการเรียนรู้จากการทดลองปลูกผักไฮโดรโปนิกส์เสมือนจริง ตั้งแต่วันที่ 29 มกราคม ถึง 5 เมษายน 2561 ณ ศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลยางเนิง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งให้สร้างความเข้าใจและความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการบันทึกบัญชีที่ต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบต้นทุนการปลูกผักที่ถูกต้องอย่างแท้จริงและส่งผลกระทบต่อตัดสินใจการปลูกและจำหน่ายต่อไป</p>
<p>2.) วัตถุดิบ (เมล็ดพันธุ์)</p> <p>การจัดหาเมล็ดพันธุ์ พบว่าเป็นปัญหาสำคัญของกลุ่ม เนื่องจากไม่มีแหล่งซื้อเมล็ดพันธุ์ผักราคาถูกที่ให้ผลผลิตมีคุณภาพตามที่ต้องการ (เมล็ดพันธุ์ผักชนิดเดียวกันของแต่ละยี่ห้อที่มีคุณภาพที่แตกต่างกัน) นอกจากนี้ยังมีความร่วมมือโดยตรงระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อจัดหาเมล็ดพันธุ์ราคาถูกที่มีคุณภาพ</p>	<p>การจัดหาเมล็ดพันธุ์ผักที่มีคุณภาพ มีแนวทางการบริหารจัดการต้นทุนของเมล็ดพันธุ์ผัก ดังนี้</p> <p>1) มีการสร้างเครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ในภาคเอกชน กับคุณกิตติพงษ์ วงศ์จริต กรรมการผู้จัดการ บริษัท JS Agro จำกัด และ ธุรกิจ 8e88 farm ผลิตและจำหน่ายสลัดผัก, ผักสลัดออร์แกนิก, ผักสลัดปลอดภัย และเมล็ดพันธุ์ อีกทั้งรับซื้อผักออร์แกนิกและผักปลอดภัย รวมทั้งการตรวจสอบสารเคมีตกค้างในผัก อีกทั้งติดต่อเชื่อมโยงกับศูนย์ 100 ไร่ ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างเกษตรกรและเครือข่ายวิชาการ</p> <p>2) มีการปรับปรุงกระบวนการผลิต สามารถลดปัญหาการขาดทุนจากการผลิตได้โดยตรง โดยปรับเปลี่ยนรูปแบบจากเดิมการปลูกผักพันธุ์ต่างประเทศ ได้แก่ เรดโอต กรีนโอต เบบีคอต และฟินเลย์ มีต้นทุนเมล็ดพันธุ์ผักที่มีราคาสูง ปรับเปลี่ยนเป็นผักพื้นบ้านหรือผักพื้นถิ่น ได้แก่ ผักคื่นช่าย ผักกาดขาว ผักกวางตุ้ง มีราคาเมล็ดพันธุ์ผักที่ถูกกว่าและเหมาะสมกับสภาพอากาศลักษณะเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น ปรับมาปลูกในระบบแปลงวางน้ำ แบบไฮโดรโปนิกส์ ซึ่งมีรอบการผลิตเร็ว ทันต่อความต้องการของตลาดท้องถิ่น</p>
<p>3) ค่าแรงงาน</p> <p>การทำงานเกษตรปลูกผักภายในพื้นที่ ศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลยางเนิง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่จะเป็นการทำงานของสมาชิกกลุ่ม จึงไม่ได้มีการคิดค่าแรงงาน แต่จะมีการแบ่งสัดส่วนกันตามข้อตกลงของกลุ่ม ตามผลการผลิตที่ได้จะเป็นของสมาชิกที่ดูแลพื้นที่ ซึ่งยังไม่มีการคิดค่าแรงของเกษตรกรกลุ่มในการคำนวณต้นทุนการปลูกผักแต่ละรอบ</p>	<p>เพื่อจะได้ทราบราคาต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์เป็นมาตรฐานอย่างแท้จริงบนพื้นฐานของหลักการคำนวณต้นทุนการปลูกอย่างถูกต้องแท้จริง ต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์อัตราค่าแรงงานในการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ให้ชัดเจนตามมติของกลุ่ม ตั้งแต่การเริ่มเพาะปลูกจนถึงการเก็บเกี่ยวจำหน่าย มารวมคำนวณต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ ด้วย</p>

ตารางที่ 3 แสดงแนวทางการบริหารต้นทุนปลูกผักไฮโดรโปนิคส์เพื่อสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้นและความสามารถถ่ายทอดแนวทางการพัฒนาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษไปสู่กลุ่มอื่นได้ จากการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษตำบลยางหนึ่ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ (ต่อ)

รูปแบบการดำเนินงาน (เดิม)	แนวทางการบริหารต้นทุน (ใหม่)
<p>4) ค่าใช้จ่ายในการผลิตอื่น</p> <p>การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ยี่ห้อตราพญานาคพ่นน้ำในกระบวนการผลิต(ปลูกผัก) ซึ่งในแต่ละเดือนจะใช้ปุ๋ยอินทรีย์โดยประมาณ 5 กระสอบ (กระสอบละ 25 กิโลกรัม ราคา 180 บาท)ซื้อจากร้านค้าประจำแถวหมู่บ้านป่าเหว หากมีการผลิตมากจะใช้มากกว่า 5 กระสอบขึ้นไป ส่งผลกระทบต่อต้นทุนการปลูกผักที่เพิ่มสูงขึ้น</p>	<p>จากการวิเคราะห์ ต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ในส่วนของค่าใช้จ่ายในการผลิตมีสัดส่วนมากที่สุด จึงหาแนวทางการบริหารต้นทุนให้สามารถปรับลดลง โดย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) มีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และนำหมักชีวภาพใช้เอง ในการปลูกผัก เพื่อลดการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่ซื้อจากร้านค้าประจำ และลดการใช้สารเคมีในกระบวนการปลูก ส่งผลให้ต้นทุนการปลูกลดลง เนื่องจากคุณชัยอนันต์ เป็นสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษตำบลยางหนึ่ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เป็นปราชญ์ชาวบ้านด้านการพัฒนาดินเพาะปลูก หรือหมอดินประจำท้องถิ่นและปราชญ์ด้านการพัฒนาปุ๋ยอินทรีย์ 2) มีการพัฒนากระบวนการผลิต การเพิ่มผลผลิตจากเทคนิควิธีการที่สามารถนำไปต่อยอดในกระบวนการผลิต เพื่อให้เกิดประโยชน์จากการใช้สินทรัพย์เกี่ยวกับปลูกให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด และการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตจาก วิธีการปลูกผักอินทรีย์ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เทคนิคการหมักปุ๋ยอินทรีย์ต่างๆ ได้แก่ ปุ๋ยฮอร์โมนไข่ อาหารเสริมทางใบ เร่งผล เร่งดอก เร่งการเจริญเติบโต ปุ๋ยคาเทชี สูตรจากประเทศญี่ปุ่น อาหารเสริมทางดิน และแนวคิดการทำเกษตรอินทรีย์ จากการเข้าศึกษาดูงานการเพาะปลูกผักออร์แกนิก ผักปลอดสารพิษ การดูแลรักษาและการเก็บเกี่ยวที่ 8e88 farm ตั้งอยู่ที่ 85 ตำบลหนองผึ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ในวันที่ 4 มิถุนายน 2561
<p>แนวการสร้างรายได้</p> <p>กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษตำบลยางหนึ่ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ มีการจำหน่ายผัก และตั้งราคาจำหน่ายผักไฮโดรโปนิคส์ตามตลาดท้องถิ่น ซึ่งไม่มีบรรจุภัณฑ์ และตราสัญลักษณ์ที่แสดงว่าเป็น(ผัก)ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม</p>	<p>จากการวิเคราะห์ต้นทุนการปลูกผัก ผลส่งผลให้มีแนวทางการเพิ่มรายได้ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ได้ทำการเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ กับคุณกิตติพงษ์ วงศ์จิต กรรมการ บริษัท JS Agro จำกัด และ ชูรกิจ 8e88 farm ซึ่งได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิตสากลและมีฐานการผลิตส่งให้ห้างสรรพสินค้าชั้นนำระดับประเทศ 2) ได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยการ ออกแบบ โลโก้ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม
<p>แนวการถ่ายทอดไปสู่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่นหรือผู้ที่สนใจ</p> <p>ปัจจุบันเป็นศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลยางหนึ่ง ประกอบด้วย ฐานการเรียนรู้ทั้งหมด 7 ฐาน ได้แก่ 1) ฐานการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ 2) ฐานการปลูกมะนาวในบ่อซีเมนต์ 3) ฐานการผลิตเอาใจใส่ประสิทธิภาพสูง 4) ฐานโรงสีข้าวชุมชน 5) ฐานการเลี้ยงกบ 6) ฐานการบริหารจัดการศัตรูพืชชุมชน 7) ฐานการออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งมุ่งเน้นการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรเท่านั้น</p>	<p>เนื่องจากเป็นศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลยางหนึ่ง จึงเกิดแนวทางถ่ายทอดองค์ความรู้อื่นนอกเหนือจากการทำเกษตรดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ได้มีการพัฒนาต้นแบบการใช้ข้อมูลทางการบัญชีในการบริหารจัดการต้นทุนปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ 2) ได้มีการพัฒนาองค์ความรู้ให้กับสมาชิกกลุ่มในด้านการบันทึกบัญชี การคำนวณต้นทุนการปลูกผัก แนวทางการบริหารต้นทุนการปลูกผัก แนวทางการเพิ่มรายได้ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้จากงานวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้เหล่านี้ แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่นหรือผู้ที่สนใจได้

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่า จากผล การศึกษาบริบทและการวิเคราะห์ต้นทุน การปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ ทางที่มวิจัยได้มีการ ประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง แนวทางการบริหาร ต้นทุนปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ ของวิสาหกิจปลูกผัก ปลอดสารพิษ ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัด เชียงใหม่ ดังนี้

- 1) มีการออกแบบฟอร์มบัญชีสำหรับการ ปลูกผัก ในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและสามารถทำได้
- 2) ให้ความรู้การคำนวณต้นทุนการปลูกผักไฮโดร โปนิกส์ ประกอบด้วย ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าแรงงาน ตั้งแต่เริ่มเพาะถึงเก็บเกี่ยวเพื่อจำหน่าย และค่าใช้จ่าย การผลิต อีกทั้งการบันทึกบัญชีที่ต่อเนื่องด้วย
- 3) มีการสร้างเครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการปลูก ผักไฮโดรโปนิกส์ในภาคเอกชน และสถาบันการ ศึกษาหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยง ระหว่างเกษตรกรและเครือข่ายวิชาการ
- 4) มีการ ปรับปรุงกระบวนการผลิต จากการผลิตแบบ รูปแบบจากเดิมการปลูกผักพันธุ์ต่างประเทศ มา เป็นผักพื้นบ้านหรือผักพื้นถิ่น ซึ่งมีราคาถูกกว่า และมีรอบการผลิตเร็ว ทันต่อความต้องการของ ตลาดท้องถิ่น
- 5) ให้ต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ เป็นมาตรฐานอย่างแท้จริงบนพื้นฐานของหลักการ คำนวณต้นทุนการปลูกอย่างถูกต้องแท้จริง ต้อง กำหนดหลักเกณฑ์อัตราค่าแรงงานในการปลูก ผักไฮโดรโปนิกส์ให้ชัดเจนตามมติของกลุ่ม ตั้งแต่ การเริ่มเพาะปลูกจนถึงการเก็บเกี่ยวจำหน่าย มารวมคำนวณต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์
- 6) มีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และนำหมักชีวภาพใช้เอง ในการปลูกผัก ลดการใช้สารเคมีในกระบวนการ ปลูก
- 7) มีการพัฒนากระบวนการผลิต การเพิ่ม ผลผลิตจากเทคนิควิธีการที่สามารถนำไปต่อยอด ในกระบวนการผลิตเพื่อให้เกิดประโยชน์จากการ ใช้สินทรัพย์เกี่ยวกับกับปลูกให้เกิดประสิทธิภาพ มากที่สุด และการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตจาก

วิธีการปลูกผักอินทรีย์ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เทคนิค การหมักปุ๋ยอินทรีย์ต่างๆ

นอกจากนี้จากการศึกษาคำนวณ วิเคราะห์ต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ ผล ส่งให้เกิดแนวทางการเพิ่มรายได้และแนวการ ถ่ายทอดไปสู่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่นหรือผู้ที่สนใจ ดังนี้ 1) การเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ กับ คุณกิตติพงษ์ วงศ์จิต กรรมการผู้จัดการ บริษัท JS Agro จำกัด และ ชุรกิจ 8e88 farm ที่ได้รับการ รับรองมาตรฐานการผลิตสากลและมีฐานการผลิต ส่งให้ห้างสรรพสินค้าชั้นนำระดับประเทศ 2) มี การพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยการออกแบบโลโก้และ รูปแบบการจำหน่ายด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม 3) มีการพัฒนาต้นแบบการใช้ข้อมูลทางการบัญชี ในการจัดการบริหารจัดการต้นทุนปลูกผักไฮโดร โปนิกส์ 4) มีการพัฒนาองค์ความรู้ ด้านการบันทึก บัญชี การคำนวณต้นทุนการปลูกผัก แนวทางการ บริหารต้นทุนการปลูกผัก แนวทางการเพิ่มรายได้ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้จากงานวิจัยแบบมี ส่วนร่วมจากงานวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อสามารถ ถ่ายองค์ความรู้เหล่านี้ แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่น หรือผู้ที่สนใจได้

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้พบว่า แนวทางการบริหาร ต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์แบบมีส่วนร่วม ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษ ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการคำนวณและการวิเคราะห์ต้นทุนการ ปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ ต้องเริ่มจากการบันทึก บัญชีในรูปแบบฟอร์มบัญชีสำหรับการปลูกผัก ในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและสามารถทำได้ โดย ต้องมีการบันทึกค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการปลูกผัก อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของพรภา แสงงามและเดชา โลจนสิริศิลป์ (2564) ได้กล่าว ว่า การออกแบบระบบบัญชีต้นทุนสำหรับธุรกิจ

ผักไฮโดรโปนิคส์ สามารถช่วยให้ผู้ประกอบการได้ทราบถึงต้นทุนของการผลิตที่ใกล้เคียงความจริงมากขึ้นและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจ สอดคล้องกับงานวิจัยของจากรุวรรณบุตรสุวรรณ, (2558) ณัฐนรี ทองดีพันธ์ และปัญญาพร ศรีชนาพันธ์ (2562) กล่าวว่า การใช้ข้อมูลทางการบัญชี ที่มีความทันต่อเวลา ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการสรุปผลข้อมูล ส่งผลต่อประสิทธิภาพผลของข้อมูลทางการบัญชี และทำให้เกิดผลการดำเนินงานที่ดี และยังสามารถสอดคล้องกับงานวิจัย และกับทฤษฎีแนวคิดของ สมนึก เอื้อจิระพันธ์, (2558) ดวงมณี โกมารทัต (2552) ได้กล่าวถึงจากการจำแนกรายจ่ายเกี่ยวกับต้นทุนการปลูกประกอบไปด้วยวัตถุดิบ ค่าแรงงาน ค่าใช้จ่ายการผลิตอื่นๆ ใช้ในการคำนวณต้นทุนการปลูก และการวิเคราะห์ต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ วิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษตำบลยางหนึ่ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยการใช้แปลงทดลองเพื่อคำนวณหาต้นทุนการผลิตที่แท้จริงของการปลูกผักในแปลงทดลองด้วยระบบน้ำไร้ดิน หรือไฮโดรโปนิคส์ (hydroponics)

หลังจากนั้นการประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากต้นทุนการปลูกผัก เพื่อหาแนวทางการบริหารต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษตำบลยางหนึ่ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ จะเห็นได้ว่าจากสภาพปัญหากระทบต่อต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ รวมถึงแนวทางการบริหารต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์แบบมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษตำบลยางหนึ่ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ คือ

1) วัตถุดิบที่ไม่มีแหล่งซื้อเมล็ดพันธุ์ผักที่มีคุณภาพและราคาถูก ควรมีการสร้างเครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ ในภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาหน่วยงาน

ภาครัฐ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างเกษตรกรและเครือข่ายวิชาการอีกทั้งการปรับปรุงกระบวนการผลิตจากการปรับเปลี่ยนรูปแบบจากเดิมการปลูกผักพันธุ์ต่างประเทศ มาเป็นผักพื้นบ้านหรือผักพื้นถิ่น ที่มีราคาเมล็ดพันธุ์ผักที่ถูกกว่า และมีรอบการผลิตเร็ว ทันต่อความต้องการของตลาดท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของภาวินีย์ ธนาอนวัช (2561) ได้กล่าวว่าแนวทางการบริหารต้นทุนผลิตภัณฑ์ชุมชน ด้านการผลิตจะต้องใช้วัตถุดิบท้องถิ่นปลูกเองภายในชุมชนทั้งหมด

2) ค่าแรงงานในการปลูกผักต้องกำหนดหลักเกณฑ์อัตราค่าแรงงานในการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ให้ชัดเจนตามมติของกลุ่ม ตั้งแต่การเริ่มเพาะปลูกจนถึงการเก็บเกี่ยวจำหน่ายมารวมคำนวณต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของธานินทร์ ไชยเย็น (2558) กล่าวว่าค่าแรงงานทางตรงถือเป็นต้นทุนที่เกิดขึ้นจริง แม้ไม่ได้จ่ายเป็นตัวเงิน ต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต

3) ค่าใช้จ่ายการผลิตการปลูกผัก ควรผลิตปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพใช้เองลดการใช้สารเคมีในกระบวนการปลูก ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายการผลิตในส่วนนี้ลดลงด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศ์ศิริภพ ทองดีรสสุเรศ และคณะ (2559) กล่าวไว้ว่าการเพาะปลูกแบบใช้สารเคมีผสมชีวภาพมีผลตอบแทนจากการเพาะปลูกที่สูงที่สุด อีกทั้งการพัฒนากระบวนการผลิต การเพิ่มผลผลิตจากเทคนิควิธีการที่สามารถนำไปต่อยอดในกระบวนการผลิตและการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนาภรณ์ ปรีดาศักดิ์ และรัชชิตา กุฎีศรี (2563) ที่ได้ระบุถึงแนวทางการผลิตสินค้าให้เพียงพอกับความต้องการของลูกค้าเพื่อลดต้นทุนในการเก็บรักษาสินค้ามากที่สุดร่วมกับทางบัญชีรายรับรายจ่าย และใช้แนวทางการคิดค้นหาวิธีในการนำเศษซากวัตถุดิบมาใช้ให้เกิดประโยชน์

นอกจากนี้จากการศึกษาคำนวน วิเคราะห์ต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์แล้ว ต้องให้ความสำคัญในการลดต้นทุนการผลิต และการจัดการทางการตลาด เพื่อให้มีรายได้ที่เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับแผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2564) ซึ่งมีแนวทางในการเพิ่มรายได้ดังนี้ 1) การเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์กับคุณกิตติพงษ์ วงศ์จิต กรรมการผู้จัดการ บริษัท JS Agro จำกัด และ ธุรกิจ 8e88 farm ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิตสากลและมีงานการผลิตส่งให้ห้างสรรพสินค้าชั้นนำระดับประเทศสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยพร กวินธีรภาพ (2558) กล่าวว่าการเพิ่มยอดขายของธุรกิจ นอกเหนือจากการเลือกใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพแล้ว กระบวนการผลิตต้องมีความปลอดภัยและได้รับการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานที่น่าเชื่อถือโดยต้องขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ในด้านมาตรฐานระบบคุณภาพอาหารและมาตรฐานฮาลาล เพื่อให้ครอบคลุมกับความต้องการของผู้บริโภคทุกกลุ่ม เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพของผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ความสามารถในการทำกำไร และมูลค่าเพิ่มทางการตลาดที่เพิ่มขึ้น (Bandanaa *et al.*, 2021) อีกทั้งยังเป็นการทำการเกษตรที่ยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมด้วย 2) มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยการออกแบบโลโก้และรูปแบบการจำหน่าย ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย มีความทันสมัย แสดงถึงตัวตนของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ บัญญา จุลกุล (2561) ซึ่งสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้ อีกทั้งปัจจุบันที่ตั้งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เป็นศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลยางเนิ้ง ที่

สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่นหรือผู้ที่สนใจ โดยถ่ายทอดองค์ความรู้ นอกเหนือจากการทำเกษตร คือ องค์ความรู้ การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพ การคำนวณต้นทุนการปลูกผัก แนวทางการบริหารต้นทุนการปลูกผัก เป็นการเพิ่มศักยภาพเกษตรกรเพื่อความเข้มแข็งในระยะยาว

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าจากผลงานวิจัยมีการนำศาสตร์ทางการบัญชีบูรณาการกับศาสตร์อื่น โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยนำข้อมูลต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ มาวิเคราะห์หาแนวทางการบริหารจัดการต้นทุนแบบบูรณาการ ส่งผลให้สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันและสร้างความสามารถในการแข่งขันหลัก (Wang, 2019; ปาลวี พุฒิกุลสาร และอนุชา พุฒิกุลสาร, 2563) รวมทั้งการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันทางการตลาด(บัญชา จุลกุล, 2561) ส่งผลให้มีรายได้และกำไรที่เพิ่มขึ้นได้

สรุป

ผู้ประกอบการเกษตรผักปลอดสารพิษมี การพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการต้นทุนผลิตโดยนำข้อมูลต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ มาวิเคราะห์ หาแนวทางการบริหารจัดการต้นทุนด้านวัตถุดิบ ด้านค่าแรง ด้านค่าใช้จ่ายผลิตสู่การพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการทางบัญชี เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพ ต้นทุนผลิตภัณฑ์ ให้ลดลงทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า และมุ่งเน้นการใช้ข้อมูลต้นทุนในการตัดสินใจทางการบัญชี อาจเกิดการปรับลด หรือปรับเปลี่ยนส่วนประกอบของต้นทุนเพื่อให้เกิดต้นทุนที่ลดต่ำลงได้ เป็นการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันทางการตลาดส่งผลให้มีรายได้และกำไรที่เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1) การบันทึกบัญชีควรมีการบันทึกรายรับ-รายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับการปลูกผักอย่างต่อเนื่อง รวมถึงต้องคำนึงปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ที่ทำให้ต้นทุนมีการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ ต้นทุนเมล็ดพันธุ์ผัก ต้นทุนค่าแรงในการปลูกจนถึงเก็บจำหน่าย และค่าใช้จ่ายในการผลิตอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปลูกผัก โดยผลของการบันทึกข้อมูลนั้นจะทำให้ข้อมูลทางการบัญชีมีความถูกต้องอย่างแท้จริงมากขึ้น

2) การพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรควรมีการพัฒนาความรู้และการนำข้อมูลทางการบัญชีไปใช้ในการตัดสินใจการดำเนินงานมากขึ้น ซึ่งถ้าหากพัฒนาตามแนวทางการบริหารต้นทุน โดยไปตามกระบวนการผลิตตามที่คณะผู้วิจัยได้เสนอแนะไว้ อาจส่งผลให้ต้นทุนการผลิตต่อกิโลกรัมลดลง ซึ่งสามารถคำนวณได้จากการพัฒนาการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์

และการปลูกผักคื่นช่าย แล้วนำมาเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตต่อกิโลกรัม ทำให้ได้ต้นทุนการผลิตต่อกิโลกรัมลดลง เท่ากับ 83.94% นอกจากนี้ ถ้านำไปบูรณาการกับการบริหารศาสตร์ด้านอื่น ทั้งด้านการตลาด การสร้างการรับรู้ การจัดหาช่องทางการจัดจำหน่ายและด้านการผลิต อาจทำให้มีกำไรเพิ่มขึ้นมากกว่า 83.94 % จากการคำนวณต้นทุนการผลิตการปลูกในข้างต้น ส่งผลในการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันทางธุรกิจให้มากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ ท่านที่สนับสนุนงบประมาณงานวิจัยในครั้งนี้ จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องช่วยทำงานวิจัย สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2558). *การปลูกผักไฮโดรโปนิคส์*. <http://www.servicelink.doae.go.th/corner%20book/book%2005/Hydroponic.pdf>.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2554ก). *แผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)*. https://www.moac.go.th/action_plan-files-391491791793.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2564ข). *ตัวชี้วัดเศรษฐกิจของประเทศไทยปี 2563*. <https://www.oae.go.th/assets/portals/1/files/ounal/2564/indicator2563.pdf>.
- เกรียงไกร นามนัย. (2562). *ศักยภาพในการบริหารต้นทุนและการวางแผนกำไรที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน ของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดมหาสารคาม*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2553). *การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น*. บพิธ การพิมพ์.
- จารุวรรณ บุตรสุวรรณ. (2558). *กระบวนการจัดทำบัญชีต้นทุนเกี่ยวกับข้าวบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในบ้านเขวา ตำบลเขวา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- จิราพันธ์ กิ่งสวัสดิ์. (2556). *ศึกษากลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจผักไฮโดรโปนิคส์ [วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ชัยพร กวินธีรภาพ. (2558). การเพิ่มยอดขายของธุรกิจลูกชิ้นปลา บริษัทธีรภาพ จังหวัดสมุทรปราการ [วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- ณัฐนรี ทองดีพันธ์ และ ปัญญพร ศรีชนาพันธ์. (2562). ความสามารถในการใช้ข้อมูลทางการบัญชีบริหาร ของธุรกิจในจังหวัดลำปาง. วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 12(1), 135-147
- ดวงมณี โกมารทัต. (2552). การบริหารต้นทุน. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธานีรินทร์ ไชยเย็น. (2558). ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกกลุ่มทอผ้าไหมบ้านหนองตาไก่ จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี, 9(19), 51-61.
- นาวาทวี. (2564). ตลาดไฮโดรโปนิกส์ความต้องการสูง แนวโน้มล่าสุด การเติบโตในอนาคต สถานการณ์ทางธุรกิจ ผลิตภัณฑ์ เทคโนโลยี ส่วนแบ่งและการคาดการณ์ 2564-2570. <https://www.now26.tv/the-hydroponics-market-is-in-high-demand->
- ปัญญา จุลกุล. (2561). โครงการวิจัยการพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมการขายกรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ต.รำแดง อ.สิงหนคร จ.สงขลา. การประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 1 (หน้า 31-39). มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- ปาลวี พุฒิกุลสาคร และอนุชา พุฒิกุลสาคร. (2563). ผลกระทบของความสามารถในการบริหารต้นทุนแบบบูรณาการที่มีผลต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืนของธุรกิจไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย. การประชุมวิชาการระดับนานาชาติและระดับชาติด้านบริหารธุรกิจและการบัญชี 2563 (หน้า 3-16). คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- พงศ์ศิริภพ ทองดีรสสุเรศ ณัฐปภัทร์ เทียนจันทร์ และจิรศักดิ์ เรืองรังสี. (2559). การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่างต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนการปลูกข้าวของกลุ่มเกษตรกร ในจังหวัดกาญจนบุรี. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- พรนภา แสงงาม และเดชา โลจนสิริศิลป์. (2564). ระบบบัญชีต้นทุนสำหรับธุรกิจผักไฮโดรโปนิกส์: กรณีศึกษาธุรกิจแห่งหนึ่งในเขตอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 8 (หน้า 536-545). วิทยาลัยนครราชสีมา
- ภาวินัย ธนาอนวัช. (2561). การบริหารต้นทุนการผลิตและการวางแผนกำไรผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลบางนางร้า อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, 9(1), 47-56
- รัตนภรณ์ ปรีดาศักดิ์ และรัชชิตา กุฎีศรี. (2563). รูปแบบการบริหารต้นทุนกลุ่มแปรรูปน้ำตาลโตนดของวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเพชรบุรี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 10(3), 89-91
- สภาเกษตรกรแห่งชาติ. (2561). การปลูกผักแบบไฮโดรโปนิกส์. <https://www.nfc.or.th/content/7487>.
- สมนึก เอื้อจิระพันธ์. (2558). การบัญชีต้นทุน. สำนักพิมพ์แมคกรอ-ฮิล.
- สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. (2563). บรรยายสรุปจังหวัดเชียงใหม่ใหม่. <http://www.chiangmai.go.th/managing/public/D8/8D22Oct2020145452.pdf>.

-
- Bandanaa, J., Asante, I.K., Egyir, I.S., Schader, C., Annang, T.Y., Blockeel, J., & Heidenreich, A. (2021). Sustainability performance of organic and conventional cocoa farming systems in Atwima Mponua District of Ghana. *Environmental and Sustainability Indicators, 11*, 100121.
- Blocher, E.J., Stout, D.E., Juras, P.E., & Smith, S. (2019). *Cost management (a strategic emphasis) 7e*. McGraw-Hill Education.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1981). *Rural development participation: concept and measure for project design implementation and evaluation: rural development committee center for international studies*. Cornell University Press.
- McNiff, J. & Whiteheas, J. (2011). *All you need to know about action research (2nd ed.)*. Sage Publications.
- Wang, Y. (2019). Strategic cost management—a review of research status at home and abroad. *Modern Economy, 10*, 513-522.

การพัฒนา รูปแบบโปรแกรมการป้องกันและปราบปรามเกี่ยวกับรถยนต์ใน เขตพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 2

Development of the Automobile Preventive and Suppressive Program in Region 2

ปภินวิช รอดบางยาง¹, ศิวพร เสาวคอน², ชูชีวรรณ ตมิศานนท์³

Papinwish Rodbangyang¹, Siwaporn Saowakon², Choocheewan Tamisanont³

Received: 23 May 2021

Revised: 29 July 2021

Accepted: 4 August 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ศึกษาและวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบโปรแกรมการป้องกันและปราบปรามเกี่ยวกับรถยนต์ในเขตพื้นที่ภาค 2 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาและวิจัยหลักการ ทฤษฎี และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา รูปแบบโปรแกรมการป้องกันและปราบปรามเกี่ยวกับรถยนต์ในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 2 2. ศึกษาและวิเคราะห์สภาพการณ์ของปัญหาและผลกระทบการพัฒนา รูปแบบโปรแกรมการป้องกันและปราบปรามเกี่ยวกับรถยนต์ในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 2 3. ศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับรูปแบบโปรแกรมการป้องกันและปราบปรามเกี่ยวกับรถยนต์ของต่างประเทศ 4. จัดทำรูปแบบโปรแกรมการป้องกันและปราบปรามเกี่ยวกับรถยนต์ในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 2 โดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัยพบว่า การใช้แอปพลิเคชันเพื่อป้องกันและปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่มีอยู่เดิมนั้น ไม่มีกระบวนการหรือกลไกใดทำหน้าที่กำหนดให้เจ้าของรถยนต์ที่ถูกโจรกรรมสามารถตรวจสอบการเคลื่อนไหวของรถยนต์ และไม่มีแจ้งเตือนไปยังผู้ใช้งาน ตลอดจนไม่มีระบบการใช้งานร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องได้ นอกจากนี้ยังพบว่า การใช้แอปพลิเคชันเพื่อป้องกันและปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์นั้น ถือเป็นกลไกหนึ่งที่สำคัญและทำให้การป้องกันและปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์มีประสิทธิภาพ จึงนำมาสู่การวิเคราะห์และเสนอแนวทางในการพัฒนา รูปแบบโปรแกรมการป้องกันและปราบปรามเกี่ยวกับรถยนต์ในเขตพื้นที่ภาค 2 อันเป็นข้อค้นพบสำคัญของการศึกษาวิจัยนี้

¹ นักศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานิติรัฐกิจและการบริหาร คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม papinwish.ro@gmail.com 099-8989998

² อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม siwaporn.so@spu.ac.th 0801936365

³ อัยการผู้ช่วย สำนักงานอัยการจังหวัดบึงกาฬ paitamisanont@hotmail.com 061-8518422

¹ Phd.Student in Philosophy Program in Public And Business Administration Jurisprudence School of Law Sripatum University

² Lecturer of Law Faculty, Sripatum University

³ Assistant Public Prosecutor Office of Bueng Kan Provincial Public Prosecution

การวิจัยครั้งนี้ได้เสนอแนวทางในการพัฒนารูปแบบโปรแกรมการป้องกันและปราบปรามเกี่ยวกับรถยนต์ในเขตพื้นที่ภาค 2 คือ (1) ชื่อแอปพลิเคชัน (2) ผู้มีสิทธิในการสมัครใช้แอปพลิเคชัน (3) เลขตัวเครื่อง/ตัวถัง ทะเบียนรถยนต์ (4) ทะเบียนรถยนต์ (5) ข้อมูลเกี่ยวกับพิกัดของรถยนต์ ข้อมูลสัญญาณที่แจ้งเตือนมายังเจ้าของรถยนต์ และการแจ้งข้อมูลไปยังศูนย์ป้องกันปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์ (6) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์

คำสำคัญ: การพัฒนา, รูปแบบโปรแกรม, ป้องกันและปราบปรามรถยนต์, เขตพื้นที่ภาค 2

Abstract

This research aims to investigate the development of the automobile preventive and suppressive program in Region 2. The purposes of this research were.- 1. To investigate principles, theories, and concepts related to the development of the automobile preventive and suppressive program in Region 2. 2. To examine and analyze the circumstances of the problems and impacts of the development of the automobile preventive and suppressive program in Region 2. 3. To examine and analyze the automobile preventive and suppressive program in foreign countries. 4. To conduct the automobile preventive and suppressive program in the provincial police Region 2 through the qualitative research methodology, which consisted of documentary research and in-depth interview.

The research findings showed that the existing application to prevent and suppress automobile theft of the Royal Thai Police lacked processes or mechanisms to enable the stolen car owners to examine the car movement and there was no alert towards the users, as well as no system working with other related agencies. Moreover, the application to prevent and suppress automobile theft is considered one of the important mechanisms that efficiently enables the prevention and suppression of automobile theft. This leads to analysis and proposal of guidelines for the development of the automobile preventive and suppressive program in Region 2 as the significant findings of this research.

The researcher would like to propose the guidelines of the development of the automobile preventive and suppressive program in Region 2 as follows: (1) the application name, (2) the qualified applicants, (3) serial number/vehicle identification number in the vehicle registration, (4) vehicle registration, (5) information on the automobile coordinates, signal information giving alert directed to the car owner, and giving information to the Motor Vehicle Theft Prevention Center, and (6) the agencies related to the prevention and suppression of automobile theft.

Keywords: Development, program, prevent and suppress automobile, Region 2

บทนำ

ปัจจุบันปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับรถยนต์เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยสถิติรถหายทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2562 ฐานความผิดโจรกรรมรถยนต์ ซึ่งรับแจ้ง 115 ราย จับกุมจำนวน 78 ราย นอกจากนั้น หากย้อนลงไปในปี พ.ศ. 2554 รวมมีจำนวน 11,552 คัน ได้คืน 944 คัน ส่วนปี พ.ศ. 2555 รวมมีจำนวน 12,159 คัน ได้คืน 949 คัน และตั้งแต่เดือน เมษายน พ.ศ. 2556-เมษายน พ.ศ. 2557 พบว่าสถิติคดีการลักขโมยรถที่มีผู้เสียหายเข้าแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจรวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน 2,952 คดี แบ่งเป็นรถยนต์ 369 คดี และรถจักรยานยนต์ 2,583 คดี ถือเป็นตัวเลขที่สูงมาก (ศูนย์ปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์ รถจักรยานยนต์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2563) เนื่องจากรถยนต์ เป็นทรัพย์สินที่มีความจำเป็นในการอำนวยความสะดวกและการดำรงชีวิตของประชาชน อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเดินทางไปประกอบอาชีพหรือเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพ และเป็นทรัพย์สินที่มีราคาสูงมาก เมื่อเทียบกับค่าครองชีพและรายได้ของประชาชนที่ถูกกระทำรถยนต์ ซึ่งจะได้รับผลกระทบทั้งเชิงเศรษฐกิจ เชิงสังคม และคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ไม่ใช่เฉพาะผู้เป็นเจ้าของเท่านั้น แต่รวมถึงทุกคนในครอบครัว (ศูนย์ปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์ รถจักรยานยนต์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2563)

เนื่องจากรถยนต์มักถูกกระทำความผิดอย่างรวดเร็ว ขณะเดียวกันมีอาชญากรทำงานกันเป็นกลุ่ม แต่ส่วนการกระทำความผิดเกี่ยวกับรถยนต์จะมีจำนวนไม่มาก เพราะต้องอาศัยความชำนาญในลักษณะเป็นมืออาชีพ ภายในกลุ่มจะมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันทำงานในลักษณะเป็นขบวนการ หรือเรียกว่า “องค์กรอาชญากรรม” ซึ่งปัจจุบันการกระทำความผิดเกี่ยวกับรถยนต์

มีหลายวิธี ดังนี้

(1) การลักขโมยรถยนต์ โดยการกระทำต่อกุญแจรถยนต์ รถยนต์ทุกคันจะมีกุญแจในส่วนต่างๆ ของรถยนต์เป็นอุปกรณ์ในการป้องกันการโจรกรรม หรือเป็นเครื่องถ่วงเวลาในการโจรกรรม ไม่ว่าจะเป็นกุญแจประตูรถ กุญแจฝากระโปรง กุญแจติดเครื่องยนต์ก็ตาม การที่ผู้กระทำผิดจะลงมือรถยนต์แต่ละคันได้ ผู้กระทำผิดก็ต้องมีการเรียนรู้ถึงระบบกุญแจรถยนต์และจุดอ่อนของระบบกุญแจดังกล่าวก่อน (ไพฑูริย์ เพิ่มศิริวิศาล, 2529) โดยทั่วไปกุญแจรถยนต์ยี่ห้อเดียวกันจะมีโครงสร้างกุญแจที่เหมือนกันที่เรียกว่า “ลูกกุญแจโครงสร้างมาตรฐาน” ลูกกุญแจมาตรฐานนี้จะใช้อยู่ประกอบการที่ผู้กระทำผิดจะนำไปสร้างเขี้ยวกุญแจขึ้นใหม่ เพื่อนำไปโจรกรรมรถยนต์

(2) การกระทำความผิดโดยอาศัยช่องทางธุรกิจ

ก. ธุรกิจการให้เช่าซื้อรถยนต์ ปัจจุบันธุรกิจที่เปิดช่องให้มีการลักขโมยรถยนต์ได้คือ ธุรกิจการเช่าซื้อรถยนต์และธุรกิจประกันภัย ธุรกิจทั้งสองประเภทนี้มักเป็นการกระทำควบคู่กันไป โดยผู้ที่ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อรถยนต์จะบังคับให้ผู้เช่าซื้อทำสัญญาประกันภัยกับรถยนต์ที่เช่าซื้อ เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงในทรัพย์สินของตน เพราะเมื่อรถยนต์ที่เช่าซื้อได้เกิดอุบัติเหตุเสียหาย หรือสูญหาย บริษัทผู้ให้เช่าซื้อก็จะได้รับค่าสินไหมทดแทนจากบริษัทประกันภัย (ไพฑูริย์ เพิ่มศิริวิศาล, 2529) และโดยทั่วไปบริษัทผู้ให้เช่าซื้อ เมื่อได้รับเงินงวดใช้เพียงพอแล้วก็ไม่ได้ตั้งใจที่จะดำเนินคดีกับผู้เช่าซื้ออีกต่อไป

ข. ธุรกิจประกันภัย การอาศัยช่องทางธุรกิจประกันภัยโดยตรง เป็นกรณีที่ผู้กระทำผิดจะทำการซื้อซากรถยนต์ที่เกิดอุบัติเหตุเสียหายจนไม่สามารถใช้ได้แล้ว พร้อมสมุดคู่มือการจดทะเบียนรถยนต์ แต่คนร้ายจะทิ้งซากรถยนต์นั้นไป

เหลือแต่เพียงสมุดคู่มือจดทะเบียนรถยนต์นำไปทำสัญญาประกันภัยกับบริษัทประกันภัย โดยแท้จริงแล้วมักจะเป็นกรณีที่คนร้ายกระทำการโดยสมรู้ร่วมคิดกับเจ้าหน้าที่บางคนของบริษัทประกันภัย เมื่อผู้กระทำผิดได้เป็นคู่สัญญาในสัญญาประกันภัยแล้ว ก็จะดำเนินการตามวิธีการที่ได้กล่าวมาแล้ว คือ จะไปทำการแจ้งความร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานสอบสวนเพื่อนำหลักฐานไปขอรับเงินค่าสินไหมทดแทนจากบริษัทประกันภัย

เมื่อได้รถยนต์ที่ได้จากการกระทำความผิดมาแล้วนั้น ผู้กระทำความผิดก็จะนำรถยนต์ดังกล่าวมาดำเนินการเพื่อนำออกจำหน่ายต่อไป ซึ่งมีวิธีการเพื่อให้รถยนต์ที่ได้จากการกระทำความผิดสามารถจำหน่ายได้ ต้องอาศัยช่องว่างของกฎหมาย โดยใช้วิธีการดังนี้ (ไพฑูริย์เพิ่มศิริวิศาล, 2529)

(1) นำรถยนต์ไปสวมทะเบียนซ้อนกับรถยนต์คันอื่น วิธีที่คนร้ายทำก็คือ รถยนต์ที่ขโมยมา คนร้ายจะนำไปเปลี่ยนแปลงหมายเลขเครื่อง หมายเลขตัวถัง ให้ตรงกับรถยนต์คันที่มีอยู่ หลังจากนั้นก็จะทำการถ่ายสำเนาใบคู่มือการจดทะเบียนให้ตรงกัน แผ่นป้ายวงกลมก็จะทำการแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่กรมการขนส่งว่าสูญหายไปเพื่อให้ออกใบแทนให้แล้วนำเอกสารดังกล่าวไปใช้กับรถยนต์ทั้งสองคัน ซึ่งรถทั้งสองคันหรือหลาย ๆ คันที่กระทำเช่นนี้มีการใช้ในต่างท้องที่กัน เพื่อให้ยากแก่การตรวจสอบ

(2) นำรถยนต์ไปสร้างเอกสารปลอมแล้วหลอกขายให้แก่บุคคลอื่น หลังจากที่ได้รถยนต์มาแล้วคนร้ายก็จะทำการปลอมคู่มือการจดทะเบียนและแผ่นป้ายวงกลมมาประกอบกับตัวรถ แล้วนำออกขายให้แก่บุคคลอื่นที่รู้ไม่เท่าทัน ซึ่งกรณีนี้เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าทำการยึดรถยนต์คันดังกล่าว ผู้ซื้อผู้สุจริตมักจะเป็นผู้ถูกดำเนินคดี

(3) นำรถยนต์ไปสวมซากรถยนต์คันอื่น วิธีการนี้ผู้กระทำผิดจะทำการซื้อซากรถยนต์ที่เกิดอุบัติเหตุเสียหายจนไม่อาจซ่อมได้จากบุคคลทั่วไปหรือบริษัทประกันภัย พร้อมเอกสารประกอบรถยนต์ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นสมุดคู่มือการจดทะเบียนรถยนต์และแผ่นป้ายวงกลม แล้วจึงทำการติดตามโจรกรรมรถยนต์เป้าหมายที่มี ยี่ห้อ รุ่น สี ตรงกับรถยนต์คันที่เป็นซากรถยนต์นั้น เมื่อโจรกรรมได้แล้วก็จะทำการตัดหมายเลขเครื่องและหมายเลขตัวถังรถคันที่เป็นซากรถยนต์ติดแทน หมายเลขเครื่องและหมายเลขตัวถังรถยนต์คันที่ได้โจรกรรมมา ซึ่งเป็นรถยนต์ที่มี ยี่ห้อ รุ่น สี ตรงกับรถยนต์คันที่เป็นซากรถยนต์คันดังกล่าวก็จะมีเอกสารประกอบอาชญากรรมถูกต้องแท้จริงแล้วนำไปขายได้โดยสะดวก

(4) นำรถยนต์ไปถอดเป็นชิ้นส่วนออกจำหน่าย เมื่อผู้กระทำผิดได้รถยนต์มาแล้วก็จะส่งเข้าโรงงานชำแหละชิ้นส่วนรถยนต์เพื่อทำการชำแหละชิ้นส่วนของรถยนต์ออกเป็นชิ้นๆ นำออกไปขายเป็นอะไหล่รถยนต์มือสองที่ปัจจุบันเป็นที่นิยมมาก

(5) ทำใบจดทะเบียนใหม่เป็นรถยนต์ที่ถูกต้อง โดยที่ผู้กระทำผิดอาจทำได้ 2 วิธีคือ วิธีแรกมีการสมคบกับเจ้าหน้าที่ที่จดทะเบียนรถยนต์ให้ทำการจดทะเบียนรถยนต์คันที่โจรกรรมมาตามขั้นตอนอย่างถูกต้อง วิธีที่สองจัดทำเอกสารปลอมเกี่ยวกับตัวบุคคลแล้วทำการแจ้งย้ายรถยนต์ไปในแต่ละจังหวัด

(6) นำรถยนต์ไปจำหน่ายในต่างประเทศ เมื่อผู้กระทำผิดได้รถยนต์มาแล้วก็จะนำรถยนต์ส่งออกไปตามแนวชายแดนเพื่อไปขายฝั่งประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งได้แก่ประเทศสหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐประชาชนลาว สาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา โดยมีการรับส่งต่อสินค้ากันเป็นสายเป็นระบบ

การกระทำความผิดเกี่ยวกับรถยนต์จะมีกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษหลายฉบับ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา (ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หรือความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสาร) พระราชบัญญัติสรรพสามิต พ.ศ. 2527 (เกี่ยวกับการเสียภาษี ได้แก่ การกระทำที่มีการ “ตัดแปลง” รถยนต์) พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2558 พระราชบัญญัติรถยนต์ (ฉบับที่ 17) พ.ศ. 2557 กฎหมายเหล่านี้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในอันที่จะป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับรถยนต์ แต่ก็ยังไม่สามารถจะแก้ไขปัญหากการกระทำความผิดเกี่ยวกับรถยนต์ได้ จะเห็นได้ว่า การกระทำความผิดเกี่ยวกับรถยนต์นั้นมีหลากหลายวิธี โดยผู้กระทำความผิดนั้นอาศัยความรู้ความสามารถ และช่องว่างของกฎหมายในการกระทำความผิดส่งผลให้สถิติการกระทำความผิดเกี่ยวกับรถยนต์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติสูงขึ้นมาก

ในปัจจุบันมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับรถยนต์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 626/2552 ลงวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2552 ศูนย์ปราบปรามการโจรกรรม รถยนต์ รถจักรยานยนต์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ศปจร.ตร.) ขึ้น โดยกำหนดให้กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลางจัดตั้งศูนย์ปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์รถจักรยานยนต์เพื่อควบคุม ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลพัฒนาระบบงานให้ทันต่อสถานการณ์ตอบสนองนโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินการปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์ รถจักรยานยนต์ เกิดผลเป็นรูปธรรม และให้การปราบปรามจับกุมผู้กระทำความผิดในการโจรกรรมรถยนต์รถจักรยานยนต์ของกอง

บัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง เป็นไปอย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงจัดตั้งศูนย์ปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์รถจักรยานยนต์กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง เรียกโดยย่อว่า “ศปจร.ก.” ตามกรอบภารกิจ (คำสั่งกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลางที่ 7/2553 เรื่อง ศูนย์ปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์ รถจักรยานยนต์ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง)

ศูนย์ป้องกันปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์ รถจักรยานยนต์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ศปจร.ตร.) นี้ ได้มีโครงการพัฒนาระบบการเชื่อมโยงฐานข้อมูล “เครือข่ายโจรกรรมรถ” (Link Chart) และเพิ่มช่องทางรับแจ้งเหตุ ผ่าน Application บนจอโทรศัพท์มือถือ สมาร์ทโฟน ให้ประชาชนได้แจ้งเหตุ เรียกว่า “Lostcar” ซึ่งสามารถตรวจสอบข้อมูลบุคคล กลุ่มแก๊ง ประวัติอาชญากรรม และลักษณะแผนประทุษกรรมเครือข่ายการโจรกรรมรถ อันเป็นการบูรณาการแลกเปลี่ยนข้อมูลตำรวจทุกหน่วย สมาคมประกันวินาศภัยไทย และบริษัทผู้ประกอบธุรกิจการเช่าซื้อรถ ในการสกัดจับป้องกันเหตุอย่างทันท่วงที อันเป็นการช่วยลดสถิติรถหายและเพิ่มผลการจับกุมให้มากขึ้น (RTP Application Center, 2563)

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า จากการติดตามผลการปฏิบัติด้านการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทุกหน่วยงานในสังกัดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่าคดีโจรกรรมรถยนต์ยังมีแนวโน้มสูงและมีการพัฒนารูปแบบวิธีการมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นแม้ว่าสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยศูนย์ป้องกันปราบปรามการโจรกรรมรถ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ศปจร.ตร.) ได้มีระบบการเชื่อมโยงฐาน

ข้อมูล “เครือข่ายโจรกรรมรถ” (Link Chart) และเพิ่มช่องทางรับแจ้งเหตุ ผ่าน Application บนจอโทรศัพท์มือถือ สมาร์ทโฟน ให้ประชาชนได้แจ้งเหตุ เรียกว่า “Lostcar” แต่จากที่ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับแอปพลิเคชันบนจอโทรศัพท์มือถือที่เรียกว่า “Lostcar” นั้น พบว่าเป็นแอปพลิเคชันที่จะช่วยอำนวยความสะดวกในการ แจ้งข้อมูล และค้นหาข้อมูลรถสูญหาย ทั้งรถยนต์และรถจักรยานยนต์ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว และแอปพลิเคชันดังกล่าวจะทำหน้าที่ในการแจ้งเบาะแสข้อมูล รถหายทั้งคัน รถหายบางชิ้นส่วน เกิดเหตุที่ไม่ปรกติกับรถ เบาะแสบกเกี่ยวกับการโจรกรรมรถ หรืออื่นๆ

ประเด็นปัญหาคือ แอปพลิเคชันดังกล่าวไม่ได้มีกระบวนการหรือกลไกใดที่ทำหน้าที่ในการทำให้เจ้าของรถยนต์ที่ถูกโจรกรรมสามารถตรวจสอบความเคลื่อนไหวของรถยนต์และแจ้งเตือนไปยังผู้ใช้งาน หรือมีระบบการใช้งานครบถ้วนกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องได้ ซึ่งถือว่าเป็นอีกกลไกหนึ่งที่สำคัญและทำให้การป้องกันและปราบปรามเกี่ยวกับรถยนต์มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมรถยนต์ และทำให้เจ้าของรถยนต์ที่ถูกโจรกรรมสามารถตรวจสอบความเคลื่อนไหวของรถยนต์และแจ้งเตือนไปยังผู้ใช้งาน ตลอดจนองค์กรมีโปรแกรมการป้องกันและปราบปรามเกี่ยวกับรถยนต์มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น และสามารถนำระบบไปพัฒนาใช้งานกับหน่วยงานภายนอกที่อื่นได้

ทั้งนี้ เนื่องจากพื้นที่ในความรับผิดชอบสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีเขตความรับผิดชอบทั่วประเทศ แต่ในการศึกษาวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาเฉพาะเขตพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 2 ซึ่งมีพื้นที่รับผิดชอบ 8 จังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงใต้แก่จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด นครนายก

จะเชิงเทรา ปราจีนบุรี และสระแก้ว มีพื้นที่รับผิดชอบ 37,000 ตารางกิโลเมตร มีจำนวนประชากรที่ปรากฏในทะเบียนราษฎรรวมทั้งสิ้น 4,283,493 คน ประชากรแฝงที่มาประกอบอาชีพในพื้นที่ 1,563,265 คน ประกอบด้วย 58 อำเภอ 9 กิ่งอำเภอ 1 เขตปกครองพิเศษ (เมืองพัทยา) 1 เทศบาลนคร 13 เทศบาลเมือง และองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 481 แห่ง (ตำรวจภูธรภาค 2, 2563) เพราะเป็นพื้นที่ที่มีจังหวัดติดชายแดน ตลอดจนมีแหล่งท่องเที่ยวอันเป็นที่นิยมโดยมีนักท่องเที่ยวภายในประเทศและต่างประเทศเข้ามาพักอาศัยและใช้รถยนต์เพื่อไปยังสถานที่ต่างๆ จำนวนมาก จึงเป็นการจูงใจและทำให้เกิดกรณีการโจรกรรมรถยนต์

การวิจัยนี้จึงกำหนดหัวข้อการวิจัย คือ การพัฒนารูปแบบโปรแกรมการป้องกันและปราบปรามเกี่ยวกับรถยนต์ในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 2

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาและวิจัยหลักการ ทฤษฎี และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบโปรแกรมการป้องกันและปราบปรามเกี่ยวกับรถยนต์ในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 2

2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพการณ์ของปัญหาและผลกระทบการพัฒนารูปแบบโปรแกรมการป้องกันและปราบปรามเกี่ยวกับรถยนต์ในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 2

3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบโปรแกรมการป้องกันและปราบปรามเกี่ยวกับรถยนต์ของต่างประเทศ

4. เพื่อจัดทำรูปแบบโปรแกรมการป้องกันและปราบปรามเกี่ยวกับรถยนต์ในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ (1) เจ้าหน้าที่ตำรวจ ศูนย์ปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์ รถจักรยานยนต์ กองบัญชาการตำรวจนครบาล (ศปจ.ร.น.) (2) เจ้าหน้าที่ตำรวจ ส่วนงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ตำรวจภูธร ภาค 2 (3) ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการโจรกรรมรถยนต์ (4) นักเขียนโปรแกรม (Programmer)

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก (1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย (2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่างๆ (Document Research) อาทิ รายงานวิจัย ตำรา เอกสาร รายงานการวิจัยการประชุมและสัมมนา วิทยานิพนธ์และบทความเกี่ยวกับรูปแบบโปรแกรมการป้องกันและปราบปรามเกี่ยวกับรถยนต์ในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 2 รวมทั้งเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

ผลการวิจัย

การพัฒนาแบบโปรแกรมการป้องกันและปราบปรามเกี่ยวกับรถยนต์ในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 2 ผลการวิจัยพบว่ายังมีปัญหาและอุปสรรค ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการโจรกรรมรถยนต์ ในประเด็นนี้ การทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจได้พยายามป้องกันและปราบปรามกลุ่มคนร้ายที่โจรกรรมรถยนต์อย่างต่อเนื่อง และใช้วิธีการมาตรการในการป้องกันและปราบปราม ตลอดจน

การบังคับใช้กฎหมายในการควบคุมการโจรกรรมรถยนต์ อย่างไรก็ตาม การทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ที่ให้ความช่วยเหลือและดูแลประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากกลุ่มคนร้ายที่โจรกรรมรถยนต์ ส่วนใหญ่การทำหน้าที่จึงเป็นไปในลักษณะของการรับแจ้งเหตุ ลงพื้นที่เพื่อติดตามคนร้ายมาดำเนินคดีตามกฎหมาย และหามาตรการในการป้องกันการโจรกรรมรถยนต์ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการใช้กำลังพลของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามการโจรกรรมคงไม่เพียงพอ

2. ปัญหาเกี่ยวกับโปรแกรมป้องกันและปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์ ในประเด็นนี้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีแอปพลิเคชันในการป้องกันและปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์ ซึ่งเป็นแอปพลิเคชันที่จะช่วยอำนวยความสะดวกในการแจ้งข้อมูลและค้นหาข้อมูลรถสูญหายทั้งรถยนต์และรถจักรยานยนต์ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว และแอปพลิเคชันดังกล่าวจะทำหน้าที่ในการแจ้งเบาะแสข้อมูล รถหายทั้งคัน รถหายบางชิ้นส่วน เกิดเหตุที่ไม่ปรกติกับรถ เบาะแสเกี่ยวกับการโจรกรรมรถ หรืออื่นๆ นอกจากนั้นการทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเอง ยังได้มีการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชญากรรม ศึกษาพฤติกรรมคนในพื้นที่ ตลอดจนสอดส่องพื้นที่ๆ ตนดูแล เพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมต่างๆ ไม่ให้เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม การทำหน้าที่ดังกล่าวข้างต้นพบว่า แอปพลิเคชันดังกล่าวไม่ได้มีกระบวนการหรือกลไกใดที่ทำหน้าที่ในการทำให้เจ้าของรถยนต์ที่ถูกโจรกรรมสามารถตรวจสอบความเคลื่อนไหวของรถยนต์และแจ้งเตือนไปยังผู้ใช้งาน หรือมีระบบการใช้งานร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องได้ ซึ่งถือว่าเป็นอีกกลไกหนึ่งที่สำคัญและทำให้การป้องกันและปราบปรามเกี่ยวกับรถยนต์มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น

สรุปผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบโปรแกรมป้องกันและปราบปรามเกี่ยวกับภัยอันตรายในพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 2 ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการโจรกรรมรถยนต์ พบว่าการใช้เทคโนโลยีเพื่อเข้ามาช่วยในการเฝ้าติดตามและแจ้งเตือน ในกรณีรถยนต์ถูกโจรกรรม ย่อมเป็นอุปกรณ์ที่ช่วยในการตรวจจับและป้องกันการโจรกรรมรถยนต์ได้ด้วย โดยอาจอยู่ในรูปแบบของอุปกรณ์ติดตาม เพื่อระบุตำแหน่งที่อยู่และสถานการณเคลื่อนไหวต่างๆ อุปกรณ์รับส่งข้อมูล มีหน้าที่ติดต่อสื่อสารระหว่างอุปกรณ์ติดตามกับระบบฐานข้อมูล และระบบฐานข้อมูลทำหน้าที่เก็บข้อมูลรายละเอียดต่างๆ ของผู้ใช้งานรถยนต์ ตลอดจนข้อมูลที่ถูกส่งมาจากอุปกรณ์ติดตาม เพื่อนำมาวิเคราะห์รูปแบบสถานะต่างๆ ที่เกิดขึ้น สุดท้ายระบบแจ้งเตือนทำหน้าที่ในการส่งข้อความแจ้งเตือนไปยังผู้ใช้งานผ่านโทรศัพท์มือถือ ในกรณีที่รถยนต์มีการเคลื่อนไหวที่ผิดปกติหรือมีแนวโน้มที่จะถูกโจรกรรมขึ้น เป็นต้น

2. ปัญหาเกี่ยวกับโปรแกรมป้องกันและปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์ พบว่าการใช้แอปพลิเคชันเพื่อป้องกันและปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์ที่มีกระบวนการ หรือกลไกใดที่ทำหน้าที่ในการทำให้เจ้าของรถยนต์ที่ถูกโจรกรรมสามารถตรวจสอบความเคลื่อนไหวของรถยนต์ และแจ้งเตือนไปยังผู้ใช้งาน หรือมีระบบการใช้งานร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องได้ ย่อมส่งผลให้การป้องกันและปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์มีประสิทธิภาพ

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการโจรกรรมรถยนต์ ในกรณีนี้เนื่องด้วยการใช้กำลังพลของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามการโจรกรรมคงไม่เพียงพอ ดังนั้น การใช้เทคโนโลยีเพื่อเข้ามาช่วยในการเฝ้าติดตามและแจ้งเตือน ในกรณีรถยนต์ถูกโจรกรรม ย่อมเป็นอุปกรณ์ที่ช่วยในการตรวจจับและป้องกันการโจรกรรมรถยนต์ได้ด้วย โดยอาจอยู่ในรูปแบบของอุปกรณ์ติดตาม เพื่อระบุตำแหน่งที่อยู่และสถานการณเคลื่อนไหวต่างๆ อุปกรณ์รับส่งข้อมูลมีหน้าที่ติดต่อสื่อสารระหว่างอุปกรณ์ติดตามกับระบบฐานข้อมูล และระบบฐานข้อมูลทำหน้าที่เก็บข้อมูลรายละเอียดต่างๆ ของผู้ใช้งานรถยนต์ ตลอดจนข้อมูลที่ถูกส่งมาจากอุปกรณ์ติดตาม เพื่อนำมาวิเคราะห์รูปแบบสถานะต่างๆ ที่เกิดขึ้น สุดท้ายระบบแจ้งเตือนทำหน้าที่ในการส่งข้อความแจ้งเตือนไปยังผู้ใช้งานผ่านโทรศัพท์มือถือ ในกรณีที่รถยนต์มีการเคลื่อนไหวที่ผิดปกติหรือมีแนวโน้มที่จะถูกโจรกรรมขึ้น เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการป้องกันและปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์ของสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ โดยมีมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์ติดตาม และนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย และสอดคล้องกับทฤษฎีว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรม ซึ่งหลักสำคัญของทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อมมุ่งที่การลดช่องโอกาสสำหรับประกอบอาชญากรรมในสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอาชญากรรมประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน นอกจากนี้มุ่งสนับสนุนการรวมตัวและสัมพันธ์ภาพระหว่างสุจริตชนในสังคม เพื่อให้เกิดแรงต้านทุจริตซึ่งเป็นกลุ่มน้อยภายในกรอบของกฎหมายและการตรวจกฎหมายเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนเป็นส่วนรวม และสอดคล้องกับทฤษฎีหลักค้นหาความจริง ซึ่งเป็นการค้นหาข้อเท็จจริงหรือหลักฐานของคดีเพื่อให้ได้ข้อยุติธรรมตามความเป็นจริง ซึ่งไม่ว่า

ข้อเท็จจริงหรือหลักฐานนั้นจะเป็นผลดีหรือผล
ร้ายต่อผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนต้องค้นหา
เข้ามาในคดีเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์
ของผู้ต้องหา

2. ปัญหาเกี่ยวกับโปรแกรมป้องกันและ
ปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์ ในกรณีนี้เนื่อง
ด้วยการใช้แอปพลิเคชันเพื่อป้องกันและปราบ
ปรามการโจรกรรมรถยนต์ที่มีกระบวนการ หรือ
กลไกใดที่ทำหน้าที่ในการทำให้เจ้าของรถยนต์ที่
ถูกโจรกรรมสามารถตรวจสอบความเคลื่อนไหว
ของรถยนต์ และแจ้งเตือนไปยังผู้ใช้งาน หรือมี
ระบบการใช้งานร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
ได้ ย่อมส่งผลให้การป้องกันและปราบปรามการ
โจรกรรมรถยนต์มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้อง
กับทฤษฎีเกี่ยวกับนวัตกรรม ทฤษฎีนี้อยู่บน
พื้นฐานที่ว่า การสร้างความรู้และความคิดใหม่ เพื่อ
ให้ผลลัพธ์ใหม่ทางธุรกิจ สังคมและระบบเศรษฐกิจ
ซึ่งให้ความสำคัญกับการปรับปรุงกระบวนการ
ดำเนินภายในองค์กร เพื่อให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์
ที่ตอบสนองความต้องการของธุรกิจ สังคม และ
ระบบเศรษฐกิจ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยการพัฒนาารูปแบบ
โปรแกรมการป้องกันและปราบปรามเกี่ยวกับ
รถยนต์ในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 2 พบว่า
ในปัจจุบันแม้ว่าสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มี
แอปพลิเคชันเพื่อป้องกันและปราบปรามการ
โจรกรรมรถยนต์ แต่แอปพลิเคชันดังกล่าวไม่ได้
มีกระบวนการหรือกลไกใดที่กำหนดให้เจ้าของ
รถยนต์ที่ถูกโจรกรรมสามารถตรวจสอบความ
เคลื่อนไหวของรถยนต์ และไม่มีแจ้งเตือนไปยัง
ผู้ใช้งาน หรือไม่มีระบบการใช้งานร่วมกับหน่วย
งานอื่นที่เกี่ยวข้องได้ อันเป็นกลไกที่สำคัญและ
ทำให้การป้องกันและปราบปรามเกี่ยวกับรถยนต์
มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น ดังนั้น ในการวิจัยนี้ผู้วิจัย

จึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ชื่อแอปพลิเคชัน

การสร้างแอปพลิเคชัน ที่เรียกว่า “แอป
พลิเคชันป้องกันและปราบปรามการโจรกรรม
รถยนต์” โดยเน้นรูปแบบการทำงานของแอปพลิเคชัน
ในเรื่องของการตรวจสอบความเคลื่อนไหว
ของรถยนต์ ย่อมทำให้เจ้าของรถยนต์ที่ถูกโจรกรรม
สามารถตรวจสอบความเคลื่อนไหวของรถยนต์
และแจ้งเตือนไปยังผู้ใช้งาน หรือมีระบบการใช้งาน
ร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องได้ โอกาสในการ
ติดตามและนำรถยนต์ที่ถูกโจรกรรมกลับคืนมาได้
จึงมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

2. ผู้มีสิทธิในการสมัครใช้แอปพลิเคชัน

กำหนดให้ผู้มีสิทธิในการสมัคร
แอปพลิเคชันต้องเป็นเจ้าของรถยนต์ (ผู้มีชื่อ
เป็นผู้ครอบครองรถยนต์ในทางทะเบียน) จึง
เป็นเจ้าของรถยนต์เท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อป้องกัน
บุคคลแอบอ้างหรือไม่ใช่เจ้าของรถยนต์ และ
เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการติดตาม
รถยนต์ที่ถูกโจรกรรม และนำรถยนต์คันดังกล่าว
นั้นมาคืนเจ้าของรถยนต์ที่แท้จริง ป้องกันปัญหา
การโจรกรรมรถยนต์ซ้ำซ้อน อันเกิดจากแอบอ้าง
หรือใช้กลลวง

3. เลขตัวเครื่อง/ตัวถัง ทะเบียนรถยนต์

กำหนดให้แอปพลิเคชันป้องกันและปราบ
ปรามการโจรกรรมรถยนต์” จึงต้องกรอกข้อมูล
เกี่ยวกับเลขตัวเครื่อง/ตัวถัง เพื่อยืนยันข้อมูลของ
รถยนต์นั้นอันเป็นส่วนหนึ่งในการทำให้ค้นหาพิกัด
ของรถยนต์นั้นได้

4. ทะเบียนรถยนต์

กำหนดให้ “แอปพลิเคชันป้องกันและ
ปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์” จึงต้องกรอก
ข้อมูลเกี่ยวกับทะเบียนรถยนต์ เพื่อยืนยันข้อมูล

ของรถยนต์นั้นอันเป็นส่วนหนึ่งในการทำให้ค้นหา พิกัดของรถยนต์นั้นได้

5. ข้อมูลเกี่ยวกับพิกัดของรถยนต์ ข้อมูลสัญญาณที่แจ้งเตือนมายังเจ้าของรถยนต์ และการแจ้งข้อมูลไปยังศูนย์ป้องกันปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์

เนื่องจากการค้นหาตำแหน่งของรถยนต์ โดยใช้ดาวเทียมช่วยในการส่งค่าเพื่อคำนวณ ตำแหน่งพิกัดของรถยนต์ เป็นส่วนสำคัญที่ช่วย ในการค้นหาว่ารถยนต์ที่ถูกโจรกรรมนั้นอยู่แห่ง ไດ และกำลังเคลื่อนย้ายไปสถานที่ใด และทำให้ ข้อมูลดังกล่าวทำให้เจ้าหน้าที่สามารถค้นหาข้อมูล ความจริงเกี่ยวกับรถยนต์นั้นได้รวดเร็วขึ้น แอป พลิเคชันป้องกันและปราบปรามการโจรกรรม รถยนต์” ควรมีผลการแจ้งเตือนข้อมูลเกี่ยวกับ พิกัดของรถยนต์ โดยเป็นข้อมูลสัญญาณที่แจ้ง เตือนมายังเจ้าของรถยนต์ และการแจ้งข้อมูล ไปยังศูนย์ป้องกันปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์

6. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการ ป้องกันและปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์

หากข้อมูลการโจรกรรมรถยนต์กระจาย ยังยังทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับโปรแกรม ป้องกันและปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์ ย่อมทำให้การประสานงานและการติดตามมีความ รวดเร็ว และทำให้โอกาสที่คนร้ายจะเคลื่อนย้ายรถ สำเร็จเป็นเรื่องที่ยากขึ้น “แอปพลิเคชันป้องกัน และปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์” จึงควรมี การแจ้งข้อมูลศูนย์ป้องกันและปราบปรามการ โจรกรรมรถยนต์

เนื่องการวิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัย เฉพาะรูปแบบโปรแกรมการป้องกันและโจรกรรม รถยนต์ ศึกษากรณีพื้นที่ภาค 2 ซึ่งผลจากการ

วิจัยพบว่ายังมีประเด็นสำคัญที่สมควรจะได้มีการ ทำวิจัยเพิ่มเติมต่อไปอีกเพื่อให้มีการพัฒนา รูปแบบโปรแกรมการป้องกันและโจรกรรมรถยนต์ มากขึ้น ดังนั้น การวิจัยจึงเสนอแนะประเด็น ที่จะเป็นหัวข้อการวิจัยต่อ ได้แก่ ประเด็นของ การมีหน่วยงานเฉพาะที่ทำหน้าที่ในการพัฒนา โปรแกรมป้องกันและปราบปรามการโจรกรรม รถยนต์ เนื่องจากในปัจจุบันหน่วยงานที่ทำหน้าที่ ในการดูแลเรื่องการป้องกันและโจรกรรมรถยนต์ ยังไม่มีเฉพาะสำหรับการพัฒนาโปรแกรมป้องกัน และปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์ แต่เป็นหน่วย งานในสังกัดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการป้องกันและปราบ ปรามการโจรกรรมรถยนต์เท่านั้น ดังนั้น หากมี หน่วยงานเฉพาะที่ส่งเสริมและคุ้มครองเกี่ยวกับ การพัฒนาโปรแกรมป้องกันและปราบปรามการ โจรกรรมรถยนต์ ย่อมทำให้มีแอปพลิเคชันที่ ทันสมัยและมีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการ ป้องกันและปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์ให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยศรีปทุมและขอขอบคุณคณะ นิติศาสตร์ ที่ได้ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดีใน ทุกๆ ด้าน จนงานวิจัยสามารถสำเร็จลุล่วงได้ อย่างรวดเร็ว ปราศจากอุปสรรคใดๆ และขอ กราบขอบพระคุณท่าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) พ.ต.ต. ดร.ชูชีวรรณ ตมิศานนท์ และ ดร.ศิวพร เสาวคนธ์ ที่ได้กรุณาตอบรับเป็นที่ ปรีक्षाผลงานวิจัยเรื่องนี้ รวมทั้งได้กรุณาให้ข้อ ดิชมและข้อคิดเห็นต่างๆ จนทำให้ผู้วิจัยสามารถ วิจัยในเชิงลึกได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- ไพฑูรย์ เพิ่มศิริวิศาล. (2529). *การสืบสวนคดีอาญา 1*. ภาควิชาการตำรวจ ส่วนวิชาการสืบสวน โรงเรียน
นายร้อยตำรวจ.
- ศูนย์ปราบปรามการโจรกรรมรถยนต์ รถจักรยานยนต์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2563). *เจาะภารกิจ
“ศูนย์รถหายสายด่วน 1192”*. http://rodweekly.com/news_detail.php?q_id=1507.
- ตำรวจภูธรภาค 2. (2563). *พื้นที่รับผิดชอบ*. [http://www.p2.go.th/newweb/index.php/th/about-us/
area-respons](http://www.p2.go.th/newweb/index.php/th/about-us/area-respons).
- RTP Application Center. (2563). *แจ้งและตรวจสอบรถหายตำรวจภูธรภาค*. [http://apps.police.go.th/
apps.php?id=2](http://apps.police.go.th/apps.php?id=2).

แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านโอท็อปเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาหมู่บ้านผ้าไหมบ้านธาตุน้อย อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ

Development of OTOP villages for Community-Based Tourism: A case study of Silk Village Ban Thatnoi, Uthumphon Phisai district, Sisaket province

พิมพิลา คงขาว¹, อภิชัย ธรรมนิยม²

Pimpila Kongkhaw¹, Apichai Thumnnyom²

Received: 23 April 2021

Revised: 8 July 2021

Accepted: 21 July 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาอัตลักษณ์ของหมู่บ้านผ้าไหมบ้านธาตุน้อย 2) ศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวหมู่บ้านผ้าไหมบ้านธาตุน้อย และ 3) สร้างแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านผ้าไหมบ้านธาตุน้อยสู่การท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ ผู้นำชุมชน องค์กรระดับชุมชน ประชาชนชาวบ้าน หน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่น ธุรกิจภาคเอกชน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว ใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบสโนว์บอลและแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิธีการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคลและการสนทนากลุ่ม และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. อัตลักษณ์ของหมู่บ้านธาตุน้อยคือการทอผ้าไหมหมี่แต้ม ห่อหมกยอดเขื่อง แกงขี้เหล็กใส่ดกแด่ ขนมเทียนตาล ขนมตดหมา งานจักสานจากไม้ไผ่ การปลูกผักกูดขายชาว สมุนไพรพื้นบ้าน วัดบ้านธาตุน้อย และเส้นทางศึกษาธรรมชาติห้วยสำราญ 2. รูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวมี 3 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบการต้อนรับนักท่องเที่ยว 2) รูปแบบการนำชมฐานกิจกรรมในชุมชน และ 3) รูปแบบการส่งนักท่องเที่ยวเพื่อเดินทางกลับ 3. แนวทางการพัฒนาหมู่บ้าน ได้แก่ 1) ผู้นำชุมชนควรเชิญชวนสมาชิกในชุมชนให้เข้าร่วมในทุกรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว 2) วางแผนการจัดรายการอาหารสำหรับนักท่องเที่ยวตามฤดูกาล และอนุรักษ์วัดธาตุบึงท้องถิ่น 3) จัดทำรายการฐานกิจกรรมการท่องเที่ยวและอัตราค่าบริการให้ชัดเจน และกำหนดผู้ประกอบการหลัก 4) เปิดให้บริการบ้านพัก โฮมสเตย์ และขอรับการประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย 5) สร้างข้อตกลงร่วมกันในการจัดการผลประโยชน์จาก

¹ อาจารย์, คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
โทรศัพท์ 09-5879-0205, อีเมล: pimpila.k@sskru.ac.th

² อาจารย์, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตศรีสะเกษ
โทรศัพท์ 09-4290-9286, อีเมล: a.thumnnyom@tnsu.ac.th

¹ Lecturer, Faculty of Business and Administration, Sisaket Rajabhat University
Tel. 09-5879-0205, Email: pimpila.k@sskru.ac.th

² Lecturer, Faculty of Liberal Arts, Thailand National Sports University Sisaket Campus
Tel. 09-4290-9286, Email: a.thumnnyom@tnsu.ac.th

การท่องเที่ยว และ 6) ชุมชนควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของหมู่บ้าน โดยจัดทำสื่อที่มีประสิทธิภาพ และเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย

คำสำคัญ: อัตลักษณ์ชุมชน, หมู่บ้านโอท็อป, การท่องเที่ยวโดยชุมชน

Abstract

The objectives of this research were. 1) To study the identity of the OTOP village Ban Thatnoi, Uthumphon Phisai district, Sisaket Province, (2) To study tourism activity format of the village 3) To develop a guideline standard for the village relating to Community Based Tourism. A purposive sampling technique was used to define target selection. The instrument of this study was an in-depth interview form and a structured interview form. The data was collected by individual interviews and focus group discussions. Data descriptive analysis technique was applied to describe the identity of the community.

The research findings were as follows. 1) The identities of Ban Thatnoi were silk weaving, Greenbrier Smilax steamed in banana leaf cups, Siamese cassia curry with chrysalis, candle pudding, bread roast with skunk-vine scent, basketry, white Chinese chive plantation, local herbal medicine, the Temple of Ban Thatnoi and the Huai Samran trekking route. 2) The tourism activities involved 3 steps: 2.1) Welcoming tourists, 2.2) Guiding process, 2.3) Sending tourist. 3) Guidelines for the development are as follows. 3.1) Community leaders should invite all of the community members to participate in every tourism activity. 3.2) The community should set seasonal food menus for tourists. 3.3) The community should make a list of tourism activities including relative costs and assign the coordinators. 3.4) The community should provide Home Stay and request for Home Stay standard. 3.5) The community should establish mutual agreements regarding the management of benefits. 3.6) The community should increase public relations by creating effective media and increase the channel of publication.

Keywords: Community identity, OTOP village, community-based tourism.

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวสูง มีบทบาทความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก รวมทั้งเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญ นำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศ การสร้างงานและการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค การท่องเที่ยวของประเทศไทยสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ และเกิด

การเติบโตอย่างมีคุณภาพยั่งยืน สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2552 ให้การท่องเที่ยวเป็นวาระแห่งชาติ (National Agenda) และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2552 มอบหมายให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจัดทำยุทธศาสตร์แผนงานฟื้นฟูวิกฤตการท่องเที่ยวระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

นโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติที่จะต้องจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ในฐานะเลขาธิการคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ จึงได้จัดทำร่างแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555–2559 เสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการ นโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พิจารณา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูและกระตุ้นภาคการท่องเที่ยวให้ขยายตัวและเกิดความยั่งยืน เจริญรุ่งเรืองและสร้างศักยภาพในการหารายได้จาก การท่องเที่ยว รวมทั้งพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้มีความพร้อมทั้งด้านคุณภาพการแข่งขัน เกิดการสร้างรายได้และการกระจายรายได้ ควบคู่ไปกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558). มุ่งสู่การเปลี่ยนผ่านประเทศไทย จากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง มีความมั่นคง และยั่งยืน สู่ยุคนวัตกรรม สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ระยะยาว “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ของประเทศ

การท่องเที่ยวโดยชุมชนถือเป็นอีกรูปแบบการท่องเที่ยวหนึ่งที่เป็นกลไกสนับสนุนชุมชนในกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมหรือธรรมชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว อนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมรับประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งทางตรงและทางอ้อม มีส่วนร่วมกับการกำหนดแนวทางเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนแบบยั่งยืน ซึ่งเป็นผลดีต่อการนำไปสู่การจัดการทรัพยากรทั้งมวลด้วยวิถีทางที่ตอบสนองความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุนทรียภาพ ในขณะเดียวกันก็คงไว้ซึ่งบูรณาภาพทางวัฒนธรรม กระบวนการนิเวศวิทยาที่จำเป็น ความหลากหลายทางด้านชีวภาพและระบบต่างๆ ที่เอื้อต่อชีวิต สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งของ

การท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น เพื่อให้การพัฒนายกระดับคุณภาพในการดำเนินงานในสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า มีการบำรุงรักษา เพื่อจะได้มีทรัพยากรคงอยู่กับชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งผู้รับผิดชอบในการพัฒนาการท่องเที่ยวจำเป็นต้องประสานงานกับองค์กรปกครองท้องถิ่น และ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในชุมชน

หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นแนวทางประการหนึ่ง ที่จะสร้างความเจริญแก่ชุมชนให้สามารถยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น โดยการผลิตหรือจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ให้กลายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเองที่ สอดคล้องกับวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น สามารถจำหน่ายในตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ โดยมีหลักการ พื้นฐาน 3 ประการ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2559) คือ 1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล (Local yet Global) ผลิตสินค้าและบริการที่ใช้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล 2.พึ่งตนเองและคิดอย่างสร้างสรรค์ (Self-Reliance-Creativity) สร้างกิจกรรมที่อาศัยศักยภาพของท้องถิ่น คิดค้นพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้สิ่งที่ดีที่สุด เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนไม่ซ้ำแบบกันและเป็นที่ยอมรับทั่วไป และ 3. การสร้างทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) สร้างบุคลากรที่มีความคิดกว้างไกลมีความรู้ ทักษะ ความสามารถในการผลิตและบริการมีจิตวิญญาณแห่งการสร้างสรรค ซึ่งในงานวิจัยนี้จะพัฒนาหมู่บ้านผลิตสินค้าโอท็อปให้เป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อช่วยให้ชุมชนมีอาชีพ มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยวและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์

และใช้บริการต่างๆ ของชุมชน เพื่อส่งผลให้ชุมชนมีเศรษฐกิจที่มั่นคง ชุมชนเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้

จากสภาพปัจจุบันพบว่าศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษยังมีการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยว 3 จำพวก คือ 1) แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ เช่น ผามออีแดง และแหล่งน้ำตกต่างๆ 2) แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ เช่น ปราสาทสระกำแพงใหญ่ ปราสาทบ้านปราสาท ปราสาทปรารังค์ 3) แหล่งท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต เช่น ชุมชนชาวภูยกวนักุ ชุมชนชาวเขมรบ้านกุดนาแก้ว ชุมชนชาวลาวบ้านจำปาและบ้านละทาย ทั้งนี้ ผู้วิจัยเล็งเห็นว่ายังมีชุมชนอื่นๆ ที่มีศักยภาพด้านการผลิตหรือแปรรูป ที่สามารถพัฒนาใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว เช่น ชุมชนแปรรูปไหมบ้านธาตุน้อย อำเภออุทุมพรพิสัย เป็นหมู่บ้านผลิตผ้าไหมที่มีลวดลายหลากหลายและสวยงาม อาทิ ลายนาคคานแก้ว ลายนาคคานสน ลายกะปู้ อีกทั้งผลิตภัณฑ์มีคุณภาพและเป็นที่ต้องการของตลาด ทำให้หมู่บ้านนี้มีลักษณะพิเศษในการทอผ้าไหมคือ มีการทอผ้าไหมตลอดทั้งปี ผู้ทอผ้าไหมมีทุกเพศทุกวัย ทั้งผู้ชาย ผู้หญิง และเด็ก ไม่ได้เป็นงานเฉพาะของผู้หญิงเท่านั้น จึงถือเป็นลักษณะพิเศษของหมู่บ้านนี้ ซึ่งทำให้ผู้มาเยือนสามารถสัมผัสวิถีชีวิตการทอผ้าไหมของหมู่บ้านธาตุน้อยได้ทุุกฤดูกาลตลอดทั้งปี โดยไม่ต้องมีการจัดฉากหรือเตรียมการเป็นการเฉพาะเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่จะมาเยี่ยมชม ไม่สร้างภาระงานให้แก่คนในชุมชน แต่เป็นการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวิถีชีวิตของชุมชนที่ดำเนินไปเป็นปกติ นอกจากการทอและแปรรูปผ้าไหมแล้ว บ้านธาตุน้อยยังมีความน่าสนใจอีกหลายอย่างที่สามารพัฒนาเป็นฐานการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวได้ อาทิ เกษตรอินทรีย์ การทำนา ปลูกผักกูดชายชาว และเพิ่มรายได้ให้แก่คนในชุมชน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะพัฒนา

หมู่บ้านโอทอปบ้านธาตุน้อยสู่การท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างสร้างสรรค์ สร้างงาน เพิ่มรายได้ สืบสานวิถีชีวิตภูมิปัญญาท้องถิ่นและส่งต่ออย่างภาคภูมิใจจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้สนใจต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์หมู่บ้านโอทอปบ้านธาตุน้อย
2. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวหมู่บ้านโอทอปบ้านธาตุน้อย
3. เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านโอทอปบ้านธาตุน้อยสู่การท่องเที่ยวโดยชุมชน

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (Small Group Discussion) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อค้นหาและถอดองค์ความรู้ชุมชน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ 2 จัดการประชุมกลุ่มย่อย (Small Group Discussion) โดยผู้วิจัยนำข้อมูลการถอดองค์ความรู้ที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 นำเสนอต่อที่ประชุม เพื่อวิเคราะห์และคัดเลือกทุนชุมชนที่มีศักยภาพและสามารถพัฒนาสู่การสร้างเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์และเรียบเรียงเพื่อสร้างเป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 จัดการประชุมกลุ่มย่อย (Small Group Discussion) โดยผู้วิจัยนำผลการศึกษาอัตลักษณ์และรูปแบบการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว

ที่เกี่ยวข้องชุมชนเสนอต่อที่ประชุม เพื่อตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูล วิเคราะห์ประเด็นปัญหา และกำหนดแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านโอทอปบ้านธาตุน้อยสู่การเป็นหมู่บ้าน โอทอปเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีการกำกับและให้คำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ประชาชนชุมชน และตัวแทนกลุ่ม/องค์กรชุมชน ระดับพื้นที่ จำนวน 17 คน ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ควบคู่กับวิธีการแบบสโนว์บอล (Snowball Sampling) ในกรณีมีข้อมูลทุนชุมชนที่มีความโดดเด่นและแนะนำต่อจากกลุ่มเป้าหมายกลุ่มแรก

กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน องค์กรระดับชุมชน ประชาชนชาวบ้าน หน่วยงานภาครัฐ ระดับท้องถิ่น ธุรกิจภาคเอกชน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งสิ้นจำนวน 22 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structural interviews) ในการศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชน ซึ่งประกอบด้วยประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องคือ ชื่อทุนชุมชน ประเภทของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) ได้แก่ (1) ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ (2) โบราณคดีและพิพิธภัณฑสถาน (3) งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิม (4) ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้นและแกะสลัก (5) ศาสนา รวมถึงพิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนา (6) ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์ (7) ภาษาและวรรณกรรม (8) วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย อาหาร (9) ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน เทศกาลต่างๆ และ (10)

ลักษณะงานและเทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น) ที่ตั้ง ลักษณะเฉพาะ ประวัติความเป็นมา ส่วนประกอบ/วัตถุดิบ อุปกรณ์ที่ใช้ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติ และข้อมูลผู้ให้ข้อมูล

แบบสัมภาษณ์กลุ่มกึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วยประเด็นเกี่ยวกับ 1) การวิเคราะห์และคัดเลือกอัตลักษณ์ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว 2) การกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยว 3) การกำหนดขั้นตอนการนำเที่ยวในชุมชน 4) การกำหนดลักษณะงานและผู้รับผิดชอบ โดยแบบสัมภาษณ์นี้ ได้ผ่านการตรวจสอบและเห็นชอบจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่แต่งตั้งโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏ ศรีสะเกษ

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลมาวิเคราะห์และถอดองค์ความรู้ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Data Descriptive Analysis) ได้ผลลัพธ์เป็นฐานข้อมูลอัตลักษณ์ของหมู่บ้าน รูปแบบการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน ตลอดจนแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านโอทอปบ้านธาตุน้อยสู่การท่องเที่ยวโดยชุมชน

ผลการวิจัย

1. อัตลักษณ์หมู่บ้านโอทอปบ้านธาตุน้อย

อัตลักษณ์ของบ้านธาตุน้อยที่พบคือ

1.1 ทรัพยากรทางธรรมชาติ คือ ลำน้ำห้วยสำราญ มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาพนมดงรัก ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยทับทัน-ห้วยสำราญ ตำบลจรัส อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยศาลา ตำบลไพรพัฒนา อำเภอ ภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ ไหลผ่านอำเภอบัวเขต อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ อำเภอภูสิงห์ อำเภอ ชูขันธ์ อำเภอปรังค์กู อำเภอวังหิน อำเภออุทุมพรพิสัย อำเภอเมืองศรีสะเกษ ก่อนที่จะไหลไปบรรจบกับแม่น้ำมูลที่พื้นที่ตำบลน้ำคำกับตำบล

โพธิ์ อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ โดยไหลผ่านอาณาเขตของตำบลก้านเหลือง อำเภออุทุมพรพิสัย เป็นระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร มีการอนุรักษ์ลำน้ำและใช้ประโยชน์จากลำห้วยสำราญเพื่อใช้ทำประปาหมู่บ้านและการเกษตร

1.2 ทรรศนคติด้านประวัติศาสตร์ คือวัดบ้านธาตุน้อย เมื่อประมาณ 170 ปีที่ผ่านมาชาวบ้านธาตุน้อยอพยพมาจากบ้านธาตุ ตำบลธาตุ อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ สาเหตุที่ทำให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นเกิดจากสภาพแห้งแล้งและขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ในการชีวิตประจำวันและเพื่อการเกษตร จึงพากันอพยพจากถิ่นที่อยู่เดิมครั้งแรกมีประมาณ 7-8 ครัวเรือน พากันมาตั้งบ้านเรือนบริเวณใกล้ลำห้วยสำราญ ภายหลังจึงมีการอพยพตามมาอีก และเมื่อมีการเพิ่มจำนวนประชากรจนสามารถตั้งหมู่บ้านได้ จึงได้ร่วมกันตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านธาตุน้อย” เพื่อรำลึกถึงบ้านธาตุ ที่เป็นถิ่นฐานเดิม ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากที่ตั้งของบ้านธาตุน้อยในปัจจุบัน ประมาณ 10 กิโลเมตร

1.3 ทรรศนคติด้านประเพณีวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ได้แก่

1.3.1 อาหารพื้นบ้าน ได้แก่ ห่อหมก ยอดเขียง แกงขี้เหล็กใส่ดกแด่ แกงไก่ใส่หยวกกล้วย และขนมพื้นบ้าน ได้แก่ ขนมเทียนตาล และขนมตดหมา

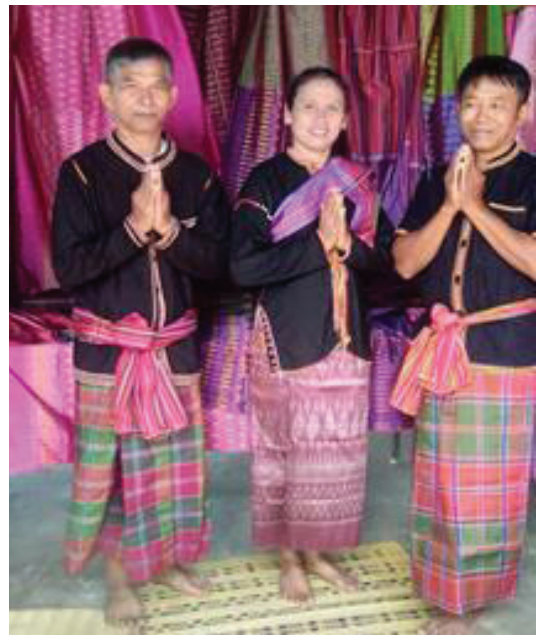

ภาพที่ 1: ห่อหมกยอดเขียง
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 2: ขนมตดหมา
ที่มา: ผู้วิจัย

1.3.2 การแต่งกาย ในงานเทศกาลประเพณี ชาวบ้านธาตุน้อยทุกคนจะร่วมกันสวมใส่ชุดผ้าไหมที่ทอขึ้นในชุมชน โดยผู้หญิงสวมเสื้อไหมลายลูกแก้วสีดำ ปักชายเป็นลวดลายต่างๆ เฉวเรียงบ้างด้วยผ้าขาวม้าลายปลาไหล หรือลายตาหม่อง นุ่งผ้าซิ่นลวดลายเอกลักษณ์ของชุมชน เช่น ลายต้นสน ลายนาคคาบสน ลายปูนา ลายหมาจับ เป็นต้น ผู้ชายสวมเสื้อไหมลายลูกแก้วสีดำ ปักชายเป็นลวดลายต่างๆ และสวมผ้าโสร่งไหมที่ทอขึ้นโดยแม่บ้านของตนเอง และคาดเอวด้วยผ้าขาวม้าลายปลาไหลหรือลายตาหม่อง

ภาพที่ 3 การแต่งกายของชาวบ้านธาตุน้อย
ที่มา: ผู้วิจัย

1.3.3 บ้านเรือนและที่อยู่อาศัย ชาวบ้านชาตุน้อยนิยมสร้างบ้านด้วยไม้ โดยมากเป็นบ้าน 2 ชั้น มีเสา 9 ต้น ชั้นบนปิดมิดชิด เป็นพื้นที่สำหรับใช้เป็นห้องนอน ห้องเก็บของ ส่วนชั้นล่างเป็นได้ถุนสูงโปร่ง อากาศถ่ายเทสะดวก สำหรับใช้เป็นพื้นที่ในการทอผ้าและเก็บอุปกรณ์ต่างๆ ทุกหลังคาเรือนมีแคร่ไม้สำหรับนั่งกินข้าวและใช้ทำกิจกรรมทั่วไป

ภาพที่ 4 บ้านเรือนของชาวบ้านชาตุน้อย
ที่มา: ผู้วิจัย

1.3.4 ภาษาที่ใช้ คือ ภาษาอีสาน ชาวบ้านชาตุน้อยใช้ภาษาอีสานเพื่อสื่อสารกันในกลุ่มชนและระหว่างชุมชนใกล้เคียง และใช้ภาษาไทยในการติดต่อกับหน่วยงานราชการ

1.3.5 การประกอบอาชีพ อาชีพหลักของชาวบ้านชาตุน้อยคือการทำนา ซึ่งหมู่บ้านชาตุน้อยมีเนื้อที่รวมประมาณ 857 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตร 512 ไร่ พื้นที่อยู่อาศัย 25 ไร่ พื้นที่สาธารณะประโยชน์ 320 ไร่ นอกฤดูการทำนาชาวบ้านยังประกอบอาชีพเสริม ได้แก่ การทอผ้าไหม ปลูกพริก ทำสวนผสมผสาน รับจ้าง เลี้ยงสัตว์ และค้าขาย

1.3.6 ความเชื่อ ได้แก่ ศาลปู่ตา และเจ้าแม่ตะเคียน ภายในบริเวณวัดบ้านชาตุน้อยมีศาลเจ้าแม่ตะเคียน ซึ่งเป็นต้นตะเคียนท่อนกลางต้น อายุราวๆ 200 ร้อยปี ขุดพบในลำห้วยสำราญ

ในเขตบริเวณบ้านชาตุน้อยระหว่างการลอกลำน้ำ ผู้นำพร้อมด้วยชาวบ้านจึงได้นำมาเก็บรักษาไว้ในวัดบ้านชาตุน้อย จากนั้นมีการสร้างหลังคาครอบไว้เพื่อป้องกันแดดและฝน โดยได้รับการบริจาคจากเหล่านักพนันเขียนหวยที่เดินทางมาขอโชค และได้ประสบผลสำเร็จ

ภาพที่ 5 ต้นตะเคียนภายในบริเวณวัดบ้านชาตุน้อย
ที่มา: ผู้วิจัย

1.3.7 ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ การทอผ้าไหมหมี่แต่ม การจักสาน การทำผักกูดช่วยชาว และยาสมุนไพรพื้นบ้าน ชาวบ้านชาตุน้อยมีการรวมกลุ่มกันจัดตั้ง “กลุ่มสตรีทอผ้าไหมบ้านชาตุน้อย” โดยมี นางสมสนธิ ผากทอง เป็นประธานกลุ่ม กิจกรรมของกลุ่มคือ ทอผ้าไหมผลิตภัณฑ์ของกลุ่มคือผ้าไหมมัดหมี่ กลุ่มสตรีทอผ้าไหมบ้านชาตุน้อย หมู่ 10 ตำบลก้านเหลือง อำเภอกุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ได้เกิดขึ้นจากการอบรมตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพคณะกรรมการพัฒนาสตรี โดยการรวมตัวของกลุ่มเป้าหมายที่เข้ารับการอบรมเดิม จำนวน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านชาตุน้อยและกลุ่มสตรีทอผ้าไหมพื้นเมือง บ้านชาตุน้อย โดยมีสมาชิกเริ่มก่อตั้งครั้งแรกจำนวน 30 คน เงินทุนเริ่มก่อตั้ง จำนวน 50,000 บาท ปัจจุบันมีเงินทุนทั้งสิ้น 343,257 บาท สมาชิกจำนวน 124 คน และได้ขยายเครือข่ายไปยังบ้านชาตุน้อย หมู่ที่ 17 ตำบลก้านเหลือง อำเภอกุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ อีกด้วย

ภาพที่ 6 ชาวบ้านทุกเพศทุกวัยมีส่วนร่วม
ในการทอผ้าไหม
ที่มา: ผู้วิจัย

การทำเกษตรแบบผสมผสานเป็นอาชีพเสริมของชาวบ้านธาตุน้อย โดยมีการปลูกพืชผักหลายชนิด เช่น พริก กุยช่าย มัน เผือก ดอกกระเจียว ข่า ตะไคร้ มะละกอ เป็นต้น ผักที่นิยมและเป็นที่ต้องการของตลาดคือ กุยช่ายขาว (ผักแป้นขาว) เป็นพืชผักที่อยู่ในตระกูลเดียวกับหอมกระเทียม กุยช่ายขาวสามารถนำมาประกอบอาหารได้หลายชนิด เพราะเป็นผักที่มีความกรอบ ความหวานเพิ่มขึ้น รสชาติดีขึ้นกว่าใบสีเขียวธรรมดา กุยช่ายขาว จึงขายได้ราคาดีกว่าและเป็นที่ยอมรับประทานมากกว่ากุยช่ายเขียว เทคนิคการดูแลจัดการให้ต้นกุยช่ายเปลี่ยนสีใบจากสีเขียวเป็นสีขาว โดยใช้กระถางครอบกอกุยช่ายไว้เพื่อไม่ให้ได้รับแสงจากพระอาทิตย์

ภาพที่ 7 จุดสาธิตการทำผักแป้นขาว
ที่มา: ผู้วิจัย

2. รูปแบบการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนบ้านธาตุน้อย

จากข้อมูลข้างต้น สามารถค้นหารูปแบบการท่องเที่ยวของหมู่บ้านโอทอปบ้านธาตุน้อย ซึ่งผลการวิจัยในหัวข้อนี้เกิดจากการระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนและหน่วยงานที่มีส่วนสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน กล่าวคือ บ้านธาตุน้อยได้นำอัตลักษณ์ของชุมชนมาสร้างเป็นจุดเด่นเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาเยี่ยมชมในชุมชน โดยจัดลำดับขั้นตอนการทำงานเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการต้อนรับนักท่องเที่ยว 2) ขั้นตอนการนำชมฐานกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน และ 3) ขั้นตอนการส่งนักท่องเที่ยวเพื่อเดินทางกลับ โดยได้สอดแทรกอัตลักษณ์ของชุมชนเข้าไปในทุกขั้นตอนเพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้สัมผัสความเป็นบ้านธาตุน้อยในทุกมิติ อธิบายได้ดังนี้

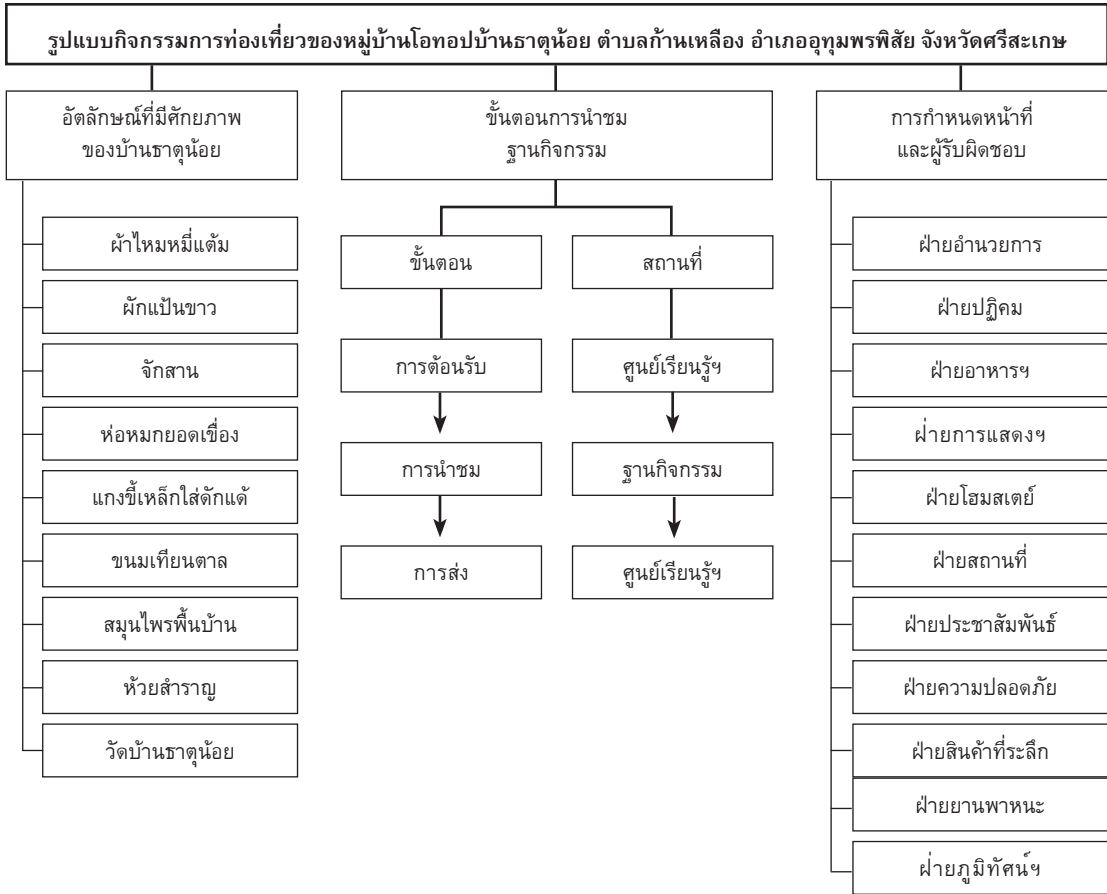
ขั้นตอนการต้อนรับนักท่องเที่ยว สมาชิกในชุมชนยืนต้อนรับนักท่องเที่ยว มอบพวงมาลัยทำจากดอกไม้ที่หาได้ในชุมชน จากนั้นนำนักท่องเที่ยวสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำชุมชน ประกอบด้วย ศาลปู่ตา ศาลเจ้าแม่ตะเตียน ที่แสดงออกถึงความเชื่อของคนในชุมชน บริการเครื่องดื่มจากสมุนไพร เช่น ตะไคร้หอม อัญชัน กระเจียบแดง ใบเตยหอม เป็นต้น ที่แสดงออกถึงความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ ผู้นำชุมชนกล่าวต้อนรับและเล่าประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน โดยกล่าวถึงการอพยพย้ายถิ่น และอาชีพของคนในชุมชน

ขั้นตอนการนำชมฐานกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนบ้านธาตุน้อยนำเสนอวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนผ่านรูปแบบฐานกิจกรรมท่องเที่ยว ซึ่งสะท้อนวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านธาตุน้อย ประกอบด้วย 8 ฐานกิจกรรม ได้แก่ 1) ฐานผ้าไหมหมี่แต้ม ผ้าไหมของบ้านธาตุน้อย มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นคือมีสีสดใส มีลวดลาย

สวยงาม เป็นแหล่งที่มาของรายได้ครัวเรือน มีการทอผ้าไหมและคนทุกเพศทุกวัยในครอบครัวมีส่วนร่วมในการทอผ้าไหม เมื่อทอผ้าไหมเสร็จแล้ว มีการรวมกลุ่มเพื่อรวบรวมและขายให้กับลูกค้าต่อไป 2) ฐานห่อหมกยอดเขื่อง เป็นเมนูอาหารพื้นบ้านของบ้านธาตุน้อย เขื่องเป็นพืชเลื้อย เกิดขึ้นในป่าริมห้วยสำราญ ชาวบ้านนิยมทำอาหารชนิดนี้เนื่องจากหาได้ง่ายและมีรสชาติอร่อย ทั้งยังมีสรรพคุณทางยาช่วยบำรุงกำลังอีกด้วย 3) ฐานแกงขี้เหล็กใส่ดกแด่ ในบริเวณชุมชนบ้านธาตุน้อย มีต้นขี้เหล็กขึ้นเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านจึงนำยอดอ่อนมาต้มให้จืดและแกงใส่ดกแด่ที่ได้จากการสาวไหม มีรสชาติอร่อย มีสรรพคุณทางยา ช่วยระบายอ่อนๆ และได้โปรตีนเพิ่มจากดกแด่ 4) ฐานขนมเทียนตาล ในงานเทศกาลชาวบ้านนิยมทำขนมเทียนเพื่อถวายพระและเพื่อทำบุญ ขนมเทียนของบ้านธาตุน้อยมีลักษณะพิเศษกว่าที่อื่น คือ ชาวบ้านได้นำเอาเนื้อลูกตาลมาผสม กับแป้งข้าวเจ้าเพื่อให้ได้สีเหลืองอ่อน เนื่องจากมีการปลูกต้นตาลจำนวนมาก 5) ฐานขนมตดหมา เป็นขนมพื้นบ้านทำจากรากของต้นตดหมาหรือกระพังโหม หั่นเป็นชิ้นบางๆ ตากให้แห้ง แล้วนำมาแช่ในน้ำเพื่อสกัดเอากลิ่นและสรรพคุณทางยา นำมาผสมกับแป้งแล้วปั้นเป็นแท่งยาว ห่อด้วยใบตองแล้วนำไปปิ้งด้วยไฟจากถ่าน มีลักษณะคล้ายขนมใบจาก มีกลิ่นหอม และยิ่งช่วยขับลมไล่พิษในร่างกาย 6) ฐานจักสาน เนื่องจากมีลำห้วยสำราญไหลผ่าน

โดยเฉพาะผู้ชายจะรวมกลุ่มกันทำเครื่องจักสานเพื่อใช้ในการหาปลา เช่น ลอบ ไซ แห และเครื่องใช้ภายในบ้าน เช่น แบลไม้ไผ่ ตะกร้า กระด้ง จ่อสำหรับรังไหม และเครื่องไม้ภายในบ้าน เช่น เตียง แคร่ อุปกรณ์ทอผ้า 7) ฐานผักแป้นขาว หรือ กุ่ยช่ายขาว เป็นอีกหนึ่งจุดสำคัญที่ต้องมาเยี่ยมชม การปลูกผัก เป็นอีกหนึ่งอาชีพที่สร้างรายได้ประจำวันให้กับชาวบ้านธาตุน้อย ผักกุ่ยช่ายเป็นผักที่ตลาดต้องการสูง ได้ราคาดี การทำกุ่ยช่ายขาวเป็นเทคนิคพิเศษที่ชาวบ้านคิดค้นขึ้นมาและนำไปปฏิบัติจนได้ผลดี ทำให้ราคาผักกุ่ยช่ายเพิ่มขึ้น และชุมชนบ้านธาตุน้อยได้นำผักกุ่ยช่ายมาปรุงอาหารเป็นเมนูต้อนรับนักท่องเที่ยว คือ ผัดเต้าหู้กุ่ยช่ายขาวทรงเครื่อง และ 8) เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ห้วยสำราญ เป็นเส้นทางเดินป่าเพื่อชมธรรมชาติและเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ป่าริมห้วยสำราญ เป็นแหล่งอาหารของชุมชน ทั้งผักป่า เช่น ยอดเขื่อง ยอดโฌ ผักตั่ว เห็ดชนิดต่างๆ ไม้มะดัน ต้นยาง และผลไม้ป่าชนิดต่างๆ รวมถึงเป็นที่ตั้งของ ดอนปู่ตา สถานที่ประกอบพิธีวันสงกรานต์ ประเพณีสำคัญของบ้านธาตุน้อย เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านธาตุน้อย ชาวบ้านได้อนุรักษ์ไว้เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาต่อไป

ขั้นตอนการส่งนักท่องเที่ยวเพื่อเดินทางกลับ ผู้นำชุมชนกล่าวสรุปและกล่าวขอบคุณนักท่องเที่ยว สมาชิกในชุมชนช่วยนักท่องเที่ยวจัดสัมภาระขึ้นรถและยื่นส่งนักท่องเที่ยว

ภาพที่ 8 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านโอท็อปบ้านธาตุน้อย อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ
ที่มา: ผู้วิจัย

3. แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านโอท็อปบ้านธาตุน้อยสู่การท่องเที่ยวโดยชุมชน

ข้อสรุปแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านโอท็อปบ้านธาตุน้อยหมู่ที่ 10 ตำบลก้านเหลือง อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ สู่การเป็นหมู่บ้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้

3.1 ผู้นำชุมชนควรประกาศเชิญชวนสมาชิกในชุมชนให้เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งในส่วนที่เป็นฐานกิจกรรมการเรียนรู้และการต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยมีการประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจอันดีเกี่ยวกับหลักการทำงาน การแบ่งภาระหน้าที่ ตลอดจนคำตอบแทน ที่จะได้รับ

จากกิจกรรมการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง อีกทั้งชุมชนควรสร้างข้อตกลงร่วมกัน เกี่ยวกับกรอบระยะเวลาในการประสานงานขอเข้าศึกษาดูงาน ทั้งกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นแบบส่วนตัว และกลุ่มนักท่องเที่ยวจากหน่วยงานภาครัฐ เพื่อการเตรียมความพร้อมและสร้างความประทับใจให้แก่ นักท่องเที่ยวให้มากที่สุด

3.2 ชุมชนควรวางแผนการจัดเมนูอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับความสามารถในการตอบสนองของวัตถุดิบในแต่ละฤดูกาล และควรส่งเสริมให้ชาวบ้านทุกหลังคาเรือนปลูกต้นกล้วย และ ต้นกระพังไหม หรืออาจ

จัดพื้นที่การปลูกเพื่ออนุรักษ์ให้พืชเหล่านั้นให้มีปริมาณมากขึ้น หน่วยงานภาครัฐควรเข้ามาให้ความรู้ด้านการจัดการรายได้และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว จัดทำระบบการบัญชีต้นทุนและการแบ่งค่าตอบแทน รวมไปถึงการจัดสรรเพื่อสาธารณะประโยชน์

3.3 ชุมชนควรจัดทำรายการฐานกิจกรรมการท่องเที่ยวและบริการต่างๆ รวมถึงอัตราค่าบริการให้ชัดเจน และควรมอบหมายหน้าที่การติดต่อประสานงานเรื่องการรับนักท่องเที่ยวแก่ผู้ที่มีทักษะในการเจรจาและสามารถต่อรองราคาที่มีความคุ้มค่าในการรับกลุ่มนักท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง

3.4 ชุมชนควรจัดทำคำขอรับการประเมินบ้านพักโฮมสเตย์จากกรมการท่องเที่ยว และเตรียมความพร้อมให้กับครัวเรือนให้มีความรู้ในการจัดการโฮมสเตย์

3.5 ชุมชนควรสร้างข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการแบ่งรายได้ และกำหนดให้มีการจัดสรรรายได้ส่วนหนึ่งเป็นกองทุนเพื่อสาธารณะประโยชน์ของชุมชน โดยให้มีการจัดตั้งกองทุน การจัดทำบัญชีกองทุน และกฎกติกาการใช้ประโยชน์จากเงินกองทุนอย่างชัดเจน

3.6 ชุมชนควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของหมู่บ้าน โดยจัดทำสื่อที่มีประสิทธิภาพ และเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย เช่น เฟสบุ๊ก ยูทูบ ข่าวในสื่อประเภทต่างๆ พร้อมทั้งประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการประชาสัมพันธ์ ให้เกิดความรู้จักแก่กลุ่มศึกษาดูงาน

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหมู่บ้านโอท็อปเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาหมู่บ้านผ้าไหม บ้านธาตุน้อย อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัด

ศรีสะเกษ คณะผู้วิจัยมุ่งเน้นการนำอัตลักษณ์ที่โดดเด่นมาสร้างเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างชุมชนเจ้าบ้านกับนักท่องเที่ยว โดยสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวร่วมกับภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน ชุมชนบริหารจัดการและแบ่งปันผลประโยชน์ได้อย่างเป็นธรรม ก่อให้เกิดการพัฒนาคน สร้างรายได้ สืบสานประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามสืบไป ผลของการวิจัย พบว่า หมู่บ้านผ้าไหมบ้านธาตุน้อยมีการกำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน โดยการนำเอากิจกรรมด้านอาชีพและวิถีชีวิตของคนในชุมชนมาสร้างอัตลักษณ์การท่องเที่ยวของหมู่บ้าน ได้แก่ การทอผ้าไหมหมี่แต่ม ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น มีลวดลายสวยงามและสีสดใส เป็นที่นิยมของผู้บริโภค สร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือน และการทำเกษตรแบบผสมผสาน คือ การปลูกผักแป้นขาวหรือกุยช่ายขาว เป็นพืชเศรษฐกิจของชุมชน เป็นที่ต้องการของตลาด โดยนักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้เทคนิคการเปลี่ยนสีใบกุยช่ายจากสีเขียวเป็นสีขาวโดยใช้กระดาษครอบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อภิชัย ธรรมนิยม และพิมพ์ลา คงขาว (2562: 108-117) ที่ศึกษารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนวัฒนธรรมชาวภูบ้านภู่อำเภอปรังค์ภู จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งได้มีการนำเอาอาหารพื้นบ้านคือแกงมันปู และขนมโบราณคือขนม ไปรกระซัง เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวหลักของชุมชน โดยจัดเป็นฐานกิจกรรมเรียนรู้การปรุงอาหารและขนมพื้นบ้านตามแบบวิถีชีวิตของชาวภูย ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อรจนา แสนไชย จันทระประยูร และวัชรวิวรรณ ศศิผลิน (2555) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการที่พักสัมผัสชีวิตชนบท (Homestay Management) ที่เหมาะสมสำหรับชุมชนบ้านหม้อ ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จากการศึกษา รูปแบบการจัดการโฮมสเตย์ที่เหมาะสมพบว่า

จุดเด่นของกิจกรรมในชุมชนคือวิถีเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีชีวิตชุมชน และได้มีการพัฒนารายการนำเที่ยวภายในชุมชนมาจัดทำโปรแกรม 2 วัน 1 คืน จำนวน 2 โปรแกรม คือโปรแกรมที่เกี่ยวเฉพาะภายในชุมชนบ้านหม้อและโปรแกรมที่เชื่อมโยงไปกับชุมชนบ้านโป่งซึ่งจะให้บริการในราคา 450 บาทต่อคน

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนผ้าไหมบ้านธาตุน้อยสู่การเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ชุมชนควรสร้างภาคีเครือข่ายการทำงานระหว่างชุมชนท่องเที่ยวอื่นๆ และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรเอกชน และส่งเสริมการขายร่วมกับบริษัทนำเที่ยว เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พิฑูรย์ ทองฉิม (2558) ได้ศึกษาการจัดการความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ พบว่า ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมทั้งชุมชนที่ใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยว เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ มีความร่วมมือกันเป็นอย่างดีเนื่องจากได้รับการสนับสนุนและขับเคลื่อนแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวชุมชนจากหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ จังหวัดกระบี่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดกระบี่ การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกระบี่ พัฒนาชุมชนจังหวัดกระบี่ ซึ่งแนวทางการพัฒนาความร่วมมือของชุมชนก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยว และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนแก่ชุมชน และมีการดำเนินการเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ดังนั้น แนวทางการจัดการความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวในชุมชนเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ จึงต้องอาศัยการจัดการที่เป็นกระบวนการของกิจกรรมที่ต่อเนื่องและ

ประสานงานซึ่งกันซึ่ง และต้องสร้างความร่วมมือด้วยที่ตีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อความเข้มแข็งและยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะลันตา และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญญัฐินี ทองดี (2560: 58-74) ที่ได้ศึกษาการยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขัน และกลไกการจัดการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง ชี มูล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยพบว่า ในการยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขันและกลไกการจัดการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง ชี มูลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีกลไกสำคัญ 3 ส่วน คือ กลไกด้านคนหรือเครือข่าย กลไกด้านการจัดการ คือ แผนการจัดการเครือข่ายและแผนการตลาดของเครือข่าย และกลไกด้านงบประมาณ นอกจากนี้ ในการสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้กับเครือข่าย จำเป็นต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้ให้กับทรัพยากรมนุษย์ที่อยู่ในเครือข่ายการท่องเที่ยวให้มีศักยภาพและความสามารถในการจัดการตลาดการท่องเที่ยว โดยมีมิติการพัฒนา 3 ด้าน ได้แก่ มิติด้านความรู้ คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับเครือข่าย การจัดทำแผนของเครือข่าย แผนการตลาด และการจัดการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน มิติด้านการพัฒนาแนวคิดและวิธีคิด โดยอาศัยการสอดแทรกในกระบวนการของการพัฒนาแผนและกลไก การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนกับเครือข่ายภายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วยกัน และเครือข่ายจากภายนอก และมีมิติการมีส่วนร่วม คือ การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมปฏิบัติการให้เกิดประสพการณ์จริง

ชุมชนผ้าไหมบ้านธาตุน้อยอยู่ในระยะการทดลองให้บริการบ้านพักสัมผัสวัฒนธรรมควบคู่กับกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน แต่ยัง

ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การขึ้นทะเบียนที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท โดยชุมชนได้กำหนดเป้าหมายคือการยกระดับการ ให้บริการ โฮมสเตย์ให้ได้มาตรฐาน นอกจากนี้การพัฒนาชุมชนผ้าไหมบ้านธาตุน้อยสู่การ เป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน ยังพบประเด็นที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคือ ชุมชนผ้าไหมบ้านธาตุน้อยยังขาดความรู้ด้านการจัดการรายได้และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว จัดทำระบบการบัญชีต้นทุนและการแบ่งค่าตอบแทน รวมไปถึงการจัดสรรเพื่อสาธารณะประโยชน์ ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐควรเข้ามาให้องค์ความรู้ และนำหลักการจัดการรายได้ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว และแนวทางการแบ่งปันผลประโยชน์ ที่เป็นธรรม สอดคล้องกับ พีรชัย กุลชัย (2557) ที่ได้ศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์แบบโฮมสเตย์ จังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด พบว่า รูปแบบการจัดการแบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการบริหารจัดการเป็นระบบกลุ่ม (2) ด้านที่พัก บ้านต้องได้รับมาตรฐานบ้านพักโฮมสเตย์ไทย (3) ด้านอาหารมีการจัดให้รับประทานอาหารรวมหรือร่วมกับเจ้าของบ้าน (4) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นการทำเสนอวิถีชีวิต กิจกรรมอาชีพ สถานที่สำคัญในชุมชน และกิจกรรมที่ประสบความสำเร็จในการอนุรักษ์หรือพัฒนา (5) ด้านประชาสัมพันธ์ เน้นผ่านเว็บไซต์เป็นหลัก (6) ด้านการเงิน การแบ่งรายได้จะให้ตอบแทนกับสมาชิก จัดเก็บเข้ากลุ่มเพื่อการบริหาร และให้กับชุมชนเพื่อสาธารณะประโยชน์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ชุมชนควรตระหนักถึงการสืบสาน และการอนุรักษ์ประเพณีอันงดงาม โดยการปลูกฝังและถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่รุ่นลูกรุ่นหลาน

1.2 ชุมชนควรตระหนักในการเป็น

เจ้าของทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน กล่าวคือ ชุมชนเป็นเจ้าของ บริหารจัดการโดยชุมชนและชุมชนเป็นผู้รับผลประโยชน์

1.3 สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ศรีสะเกษควรเข้าไปส่งเสริมและถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการขอรับการรับรองบ้านพักโฮมสเตย์

1.4 สมาคมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัด ศรีสะเกษ และสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัด ศรีสะเกษ ควรสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์ และการขาย โดยการนำเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนไปนำเสนอขายให้แก่นักท่องเที่ยว

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยว (Demand Side) และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการด้านการท่องเที่ยวบ้านธาตุน้อย (Tourist Satisfaction)

2.2 ควรศึกษาการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ในชุมชนวัฒนธรรม 4 เผ่า ของจังหวัดศรีสะเกษ ตลอดจนการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ในเขตอารยธรรมอีสานใต้

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษที่ให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยนี้ ขอขอบพระคุณท่านกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ ความกรุณาในการตรวจเครื่องมือการวิจัย ให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำในการจัดทำงานวิจัย ในครั้งนี้ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สหัส พลนิล อาจารย์ ดร.ญาณิศ ศรีบุญเรือง และอาจารย์ศิริกมล ประพาสพงษ์ ขอขอบคุณ นายจงศิลป์ บุตรราช พัฒนาการประจำตำบลก้านเหลือง อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ผู้นำชุมชนและ

ชาวบ้านบ้านธาตุน้อย หมู่ 10 และหมู่ 17 ตำบล
ก้านเหลือง อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลในการวิจัยนี้เป็น
อย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). *ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560*. กระทรวง
การท่องเที่ยวและกีฬา.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2559). *คู่มือการดำเนินงานหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว*. หจก. ฉัตร
(บิก) ไอเดีย คัม ทูไลฟ์).
- ณัฐฉิณี ทองดี. (2560). การยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขันและกลไกการจัดการตลาดการท่องเที่ยว
โดยชุมชนแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง ซี มูล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ
ประเทศไทย. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 11(ฉบับพิเศษ), 58-74.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิฑูรย์ ทองฉิม. (2558). *การจัดการความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะลันตา จังหวัดกระบี่*.
[ปริญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว]. มหาวิทยาลัยสงขล
นครินทร์.
- พีรชัย กุลชัย. (2557). *รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์แบบโฮมสเตย์ จังหวัดระยอง จันทบุรี
ตราด*. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- อภิชัย ธรรมนิยม และพิมพ์ลา คงขาว. (2562). การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่มาตรฐานการท่องเที่ยว
โดยชุมชนอาเซียน กรณีศึกษา บ้านกู่ อำเภอปรังค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 13(3), 108-117.
- อรจนา แสนไชย จันทระประยูร และวัชรวิวรรณ ศศิผลิน. (2555). *รูปแบบการจัดการที่พักสัมผัสชีวิตชนบท
(Homestay Management) ที่เหมาะสมสำหรับชุมชนบ้านหม้อ ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย
จังหวัดเชียงใหม่*. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

การออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่

Designing Teaching and Learning Activities by Employing Project-based Learning (Pbl) to Develop Learning Achievement in Career Subjects in High Schools in Chiang Rai

รักชนก อินจันทร์¹

Rakchanok Inchan¹

Received: 21 June 2021

Revised: 19 August 2021

Accepted: 22 September 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL) 2) ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 2.1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2.2) ศึกษาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและ 3) ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่พัฒนาการจัดการเรียนรู้อาชีพ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ตัวอย่างคือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคีและโรงเรียนเม็งรายมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 54 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) โดยใช้เครื่องมือ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและแบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผลจากการวิจัย พบว่า 1) กิจกรรมการจัดการเรียนรู้อาชีพโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL) ทั้ง 11 ขั้นตอนสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้ 2) ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ($\bar{X}=8.50$) สูงกว่าค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ก่อนการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ($\bar{X}=6.11$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้อาชีพ พบว่า นักเรียนสามารถสะท้อนวิธีการแก้ปัญหาสร้างสรรค์เป็นผลงานที่เป็นเอกลักษณ์ไทยได้แก่ มาลัยจากถุนมโรงเรียน อุบะจากถ้องนมและถุนม ดาข่ายหน้าข้างจากกระตาดชนิดยสารและหลอด

¹ สาขาครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, อีเมล: rakchanok.inc@cr.rajabhat.ac.th

¹ Home economics Education, Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University, E-mail: rakchanok.inc@cr.rajabhat.ac.th

จุด 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.53$)

คำสำคัญ: การออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้, การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL), การออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพ

Abstract

This research aimed to (1) design Problem-based Learning (PBL), (2) examine the learning achievement from PBL by (2.1) examining the achievement before and after using PBL (2.2) examining students' learning outcome from PBL, and (3) examine students' satisfaction towards PBL activities. The research samples included 54 high school students from Huay Rai Samakki School and Meng Rai Maharaj School, Chiang Rai. The research instruments were PBL activities, and a satisfaction evaluation form. This research employed mixed methods as research methodology. The result showed that (1) the 11 steps of employing PBL as learning activities could develop learning achievement of high school students. (2) the average achievement of high school students after learning activities by using PBL ($\bar{X}=8.50$) was higher than the average achievement before using PBL ($\bar{X}=6.11$) with statistical significance at the 0.01 level. In terms of learning outcome, the students could reflect the ways of solving problems as the innovation from Thai identity including Thai Garland made from milk bags and carton, and Nah Chang Net (Thai Traditional Crafting Net) from waste magazine paper and straw. Finally, the research samples were satisfied to the highest level regarding using PBL as teaching and learning management ($\bar{X}=4.53$) because the knowledge gained can be developed into different contexts of work subjects able to transfer the knowledge gained to others in the future.

Keywords: Instructional design, Problem-based Learning (PBL), instructional design for career course

บทนำ

การจัดการเรียนรู้ตามแผนการศึกษาชาติ พ.ศ.2560-2579 ที่สนองตอบทิศทางยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี พ.ศ.2560-2579 ด้านการผลิตและพัฒนาคน ภายใต้เศรษฐกิจสังคมที่มีการพัฒนาอย่างมั่นคงและยั่งยืน ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กำหนดแนวทางของแผนการศึกษาชาติในยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายให้คนทุกช่วงวัยมี

จิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีการจัดหลักสูตร แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 8-16) การจัดการเรียนรู้ที่รองรับทิศทางการผลิตและพัฒนาดังกล่าวควรมุ่งเน้นการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพเป็นสาระที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างพอเพียง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551ก: 1) การจัดการเรียนรู้ของรายวิชาการงานอาชีพในสาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว มาตรฐานที่ 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว ซึ่งกำหนดตัวชี้วัดของระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามสาระการเรียนรู้แกนกลางมุ่งพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันเป็นการทำงานกลุ่ม ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทำงานอย่างมีกระบวนการ ตามขั้นตอนและฝึกหลักการการทำงานกลุ่ม เช่น การประดิษฐ์ของใช้ที่เป็นเอกลักษณ์ไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551ข: 15)

อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพให้บรรลุตามแผนการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวได้นั้น ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการทำงานร่วมกัน มีทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะแสวงหาความรู้ มีลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักการแก้ปัญหาด้วยกระบวนการคิด วิเคราะห์

หาเหตุผล แสวงหาคำตอบ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาตามศาสตร์ของเนื้อหาในสถานการณ์จริงที่พบในชีวิตจริง ผ่านกระบวนการทำงานที่อาศัยความเข้าใจ แก้ปัญหาเป็นหลัก โดยเน้นให้ผู้เรียนสร้างเป็นความรู้ใหม่ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง (มณฑรา ธรรมบุศย์, 2545: 13) เป็นการจัดกิจกรรมที่ใช้ปัญหาเป็นฐานความคิดร่วมกับกระบวนการเรียนรู้จนเกิดเป็นความรู้ใหม่ (Barrows, 2002; Cunningham & Cordeiro, 2003) โดยนำปัญหาจากสถานการณ์จริงหรือที่ผู้เรียนสนใจ มาคิด วิเคราะห์เพื่อแสวงหาคำตอบและแก้ปัญหาต่างๆ (ทิศนา แคมมณี, 2555; อรรถพร ชุ่มเพ็งพันธ์, 2550; สุภามาศ เทียนทอง, 2553 และสิรินทรา มินทะชาติ, 2556) นอกเหนือจากนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560: 3-4) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานควรใช้ปัญหาหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือผู้เรียนมีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ เป็นปัญหาหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นบ่อย เป็นปัญหาที่มีการแสวงหาคำตอบหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่หลากหลาย และเป็นปัญหาที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

ทั้งนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาการงานอาชีพของระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงรายยังไม่ปรากฏรูปแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีเนื้อหาการงานประดิษฐ์ของใช้ที่เป็นเอกลักษณ์ไทยที่ชัดเจน ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้วิชาการงานอาชีพ โดยเลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมแบบ 11 ขั้นตอน

ที่เน้นการทำงานกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ด้วยการแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาโดยใช้คิดสร้างสรรค์ ผ่านการลงมือปฏิบัติมีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน ช่วยสร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสาระการเรียนรู้การงานอาชีพของโรงเรียนท้องถิ่น ขับเคลื่อนสู่การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาการงานอาชีพ

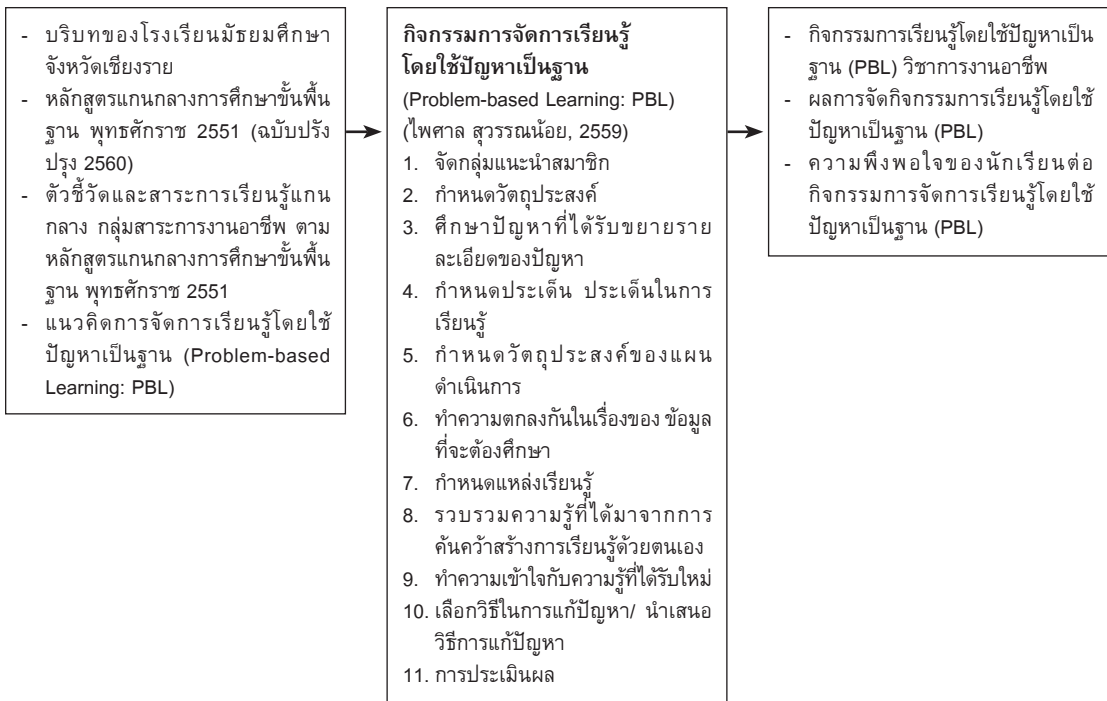
2. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ในรายวิชาการงานอาชีพ

2.1 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ในรายวิชาการงานอาชีพ

2.2 เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ในรายวิชาการงานอาชีพ

3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคีและโรงเรียนเม็กรายมหาราชวิทยาคม จำนวน 54 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) จากกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายของมหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาการงานอาชีพ ผู้วิจัยศึกษามาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จากนั้น ออกแบบหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ร่วมกับครูผู้สอนในบริบทของโรงเรียน และผู้เรียน จำนวน 1 หน่วยการเรียนรู้ แล้วนำไปประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร และการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม โดยใช้เกณฑ์การแบบประเมินค่า 5 ระดับ (Rating scale) 5 ด้าน คือ 1) มาตรฐาน และตัวชี้วัด 2) เนื้อหา 3) กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ 4) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 5) การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ โดยมีค่าเฉลี่ยความการประเมิน ความถูกต้องและความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.12$) แล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่ตัวอย่าง

2. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) รายวิชาการงานอาชีพ ผู้วิจัยออกแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัยเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ เกี่ยวกับประเด็นปัญหา

ทรัพยากรเหลือใช้ท้องถิ่น ผลกระทบ แนวทางวิธีการแก้ไข การสร้างสรรค์ผลงาน จากนั้นนำไปประเมินค่าความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index: IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ จำนวน 3 ท่าน จากนั้นผู้วิจัยได้เลือกข้อคำถามที่มีผลการประเมินผลค่าความสอดคล้อง 0.60 ขึ้นไป จำนวน 10 ข้อ ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำ แล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 28 คน เพื่อหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก(r) แต่ละข้อมีความความยากง่ายอยู่ที่ 0.40-0.50 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ที่ 0.60-0.80 ซึ่งมีค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกในระดับที่สามารถนำไปใช้ได้ โดยมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) 0.84

3. ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจ จำนวน 15 ข้อ ลักษณะข้อคำถามแบบประเมินค่า 5 ระดับ (Likert Scale) นำไปตรวจสอบดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ซึ่งแบบสอบถามที่ได้มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.80

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประชาสัมพันธ์กับกลุ่มครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพที่เป็นโรงเรียนเครือข่ายของมหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย

2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนเครือข่ายที่มีความพร้อมเข้าร่วมงานวิจัย ได้แก่ โรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี โรงเรียนเม็กรายมหาราชวิทยาคม ศึกษาบริบทของโรงเรียน ผู้สอน และนักเรียน

3. ผู้วิจัยและผู้สอนของตัวอย่างร่วมกันวิเคราะห์โครงสร้างและคำอธิบายรายวิชาการงานอาชีพ เพื่อออกแบบหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพ จำนวน 1 หน่วย คือ งานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทยจากวัสดุที่เหลือใช้ในท้องถิ่น ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง สรรวจวัสดุที่เหลือใช้ในท้องถิ่นเพื่อสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทย และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทยจากวัสดุที่เหลือในท้องถิ่น

4. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมจากแนวคิดการจัดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เพื่อออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับครูผู้สอนได้กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) 11 ชั้น

5. ดำเนินจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) กับตัวอย่าง จำนวน 2 ครั้ง 1 หน่วยการเรียนรู้ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ ใช้เวลาแผนละ 2 ชั่วโมง

6. ประเมินผลการจัดกิจกรรม โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ก่อนและหลังเรียน และประเมินความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) หลังเสร็จสิ้นกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ทั้ง 2 แผนการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยมีการใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์

ก่อนเรียนและหลังเรียนของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) และสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL)

ผลการศึกษา

1. ผลการออกแบบการจัดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาการงานอาชีพ พบว่าจากการวิเคราะห์บริบทของโรงเรียนห้วยไร่สามัคคีและโรงเรียนเมืงรายมหาธาตวิทยาควมร่วมกับครูผู้สอน ชะพะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ได้แก่ ฤนหม ขวดพลาสติก กระดาษหรือหนังสือต่างๆ สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ จากนั้นนำปัญหามาวิเคราะห์ร่วมกับมาตรฐาน ตัวชี้วัดระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อกำหนดเนื้อหา ซึ่งทั้งสองโรงเรียนเห็นตรงกันว่า ควรกำหนดเนื้อหาตามมาตรฐานสาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว เรื่อง งานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทยจากวัสดุที่เหลือใช้ในท้องถิ่น ซึ่งเป็นเนื้อหามุ่งเน้นการลงมือปฏิบัติอย่างป็นรูปธรรม ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ 2 แผน จัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) 11 ชั้น ที่เน้นการทำงานกลุ่มเพื่อกำปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง สรรวจวัสดุที่เหลือใช้ในท้องถิ่นเพื่อสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทย เวลา 2 ชั่วโมงตามตัวชี้วัด 3 ข้อ คือ ข้อ 4 มีทักษะกระบวนการแก้ปัญหาในการทำงาน ข้อ 5 มีทักษะในการแสวงหาความรู้เพื่อการดำรงชีวิต และข้อ 7 ใช้พลังงานทรัพยากรในการทำงานอย่างคุ้มค่าและยั่งยืนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กำหนดวัตถุประสงค์ ด้านความรู้ (K) ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ความหมาย ความสำคัญ ประเภท วัสดุเหลือใช้ในท้องถิ่น ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนของงานประดิษฐ์

ที่เป็นเอกลักษณ์ไทยได้ ด้านทักษะพิสัย (P) ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการแก้ไขปัญหาเศษวัสดุที่มีในท้องถิ่นได้ ด้านเจตคติ (A) ผู้เรียนเห็นคุณค่าของเศษวัสดุที่มีในท้องถิ่นได้ ดำเนินกิจกรรม ชั้นที่ 1 จัดกลุ่มแนะนำสมาชิก แบ่งกลุ่มผู้เรียนลดความสามารถ โดยแบ่งหน้าที่การทำงานตามความสามารถรายบุคคลเพื่อวางแผนการทำงานร่วมกัน ชั้นที่ 2 กำหนดวัตถุประสงค์ ผู้เรียนกำหนดวัตถุประสงค์ในการประดิษฐ์ชิ้นงานจากวัสดุที่เหลือใช้ในท้องถิ่น ชั้นที่ 3 ศึกษาปัญหาที่ได้รับขยายรายละเอียดของปัญหา ผู้เรียนศึกษาปัญหาจากเศษวัสดุที่มีในท้องถิ่น โดยการสังเกตการวิเคราะห์ การสร้างทางเลือกและประเมินทางเลือก ชั้นที่ 4 กำหนดประเด็นในการเรียนรู้ ผู้เรียนกำหนดเลือกเศษวัสดุที่มีในท้องถิ่น 1 ชนิด ชั้นที่ 5 กำหนดวัตถุประสงค์ของแผนดำเนินการ ผู้เรียนช่วยกันคิดวางแผนหาแนวทางแก้ไขปัญหาและกำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์จากเศษวัสดุที่เหลือใช้ในท้องถิ่นได้จำนวน 5 ชนิด ชั้นที่ 6 ทำความตกลงกันในเรื่องของข้อมูลที่จะต้องศึกษา ผู้เรียนทำข้อตกลงสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ เลือกเพียง 1 ชนิด ชั้นที่ 7 กำหนดแหล่งเรียนรู้ สมาชิกในกลุ่มศึกษาข้อมูลจากชุมชน ห้างสมุด อินเทอร์เน็ต ชั้นที่ 8 รวบรวมความรู้ที่ได้มาจากการค้นคว้าสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนร่วมกันสืบค้น และรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ชั้นที่ 9 ทำความเข้าใจกับความรู้ที่ได้รับใหม่ ผู้สอนแนะนำแนวทางแก้ไขปัญหาเศษวัสดุที่มีในท้องถิ่น พร้อมแจกใบความรู้ที่ 2 เรื่อง แนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการเศษ

วัสดุที่มีในท้องถิ่นเพื่อสร้างงานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทยผู้สอนอธิบายงานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทย ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนการทำงาน ผู้สอนทบทวนความรู้ เกี่ยวกับ ความหมาย ความสำคัญ ประเภทของวัสดุงานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทย ร่วมกันอภิปรายผลกระทบของวัสดุ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทยจากวัสดุที่เหลือในท้องถิ่น เวลา 2 ชั่วโมง ตามตัวชี้วัด ข้อ 2 สร้างผลงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ และมีทักษะการทำงานร่วมกัน และข้อ 3 มีทักษะในการจัดการในการทำงาน กำหนดวัตถุประสงค์ด้านความรู้ (K) ผู้เรียนเข้าใจขั้นตอนการทำงานของงานประดิษฐ์ได้ ด้านทักษะพิสัย (P) นำความรู้ที่ได้มาสร้างสรรค์เป็นชิ้นงานได้ ด้านเจตคติ (A) ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าของเศษวัสดุในท้องถิ่นได้ ดำเนินกิจกรรม ชั้นที่ 10 เลือกวิธีในการแก้ปัญหาและนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผู้เรียนร่วมกันลงมือปฏิบัติงานประดิษฐ์ และตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน และสรุปความรู้ที่ได้จากการประดิษฐ์ และชั้นที่ 11 การประเมินผลร่วมกันประเมินชิ้นงานของแต่ละกลุ่ม

2. ผลการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

2.1 ผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) รายวิชาकरणงานอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL)

ผลการทดสอบ	N	\bar{X}	S.D.	df	T	P
ก่อนเรียน	54	6.11	1.08	53	-19.09	0.00
หลังเรียน	54	8.50	0.84			

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) (\bar{X} =8.50) สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ก่อนการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) (\bar{X} =6.11) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ดังนั้นสรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) สามารถนำไปใช้ในรายวิชาการงานอาชีพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้

2.2 ผลการศึกษาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 2 แผน ที่จัดกิจกรรมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) 11 ชั้น พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนบ้านห้วยสามัคคีและโรงเรียนเม็กรวมหาราชวิทยาคม ได้นำปัญหาขยะที่มีในโรงเรียนและในท้องถิ่นร่วมกันวิเคราะห์เพื่อสร้างเป็นผลงานการประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทย เช่น มาลัยจากถุณมโรงเรียนตาข่ายหน้าซ่างจากกระดาษนิยสารและหลอดดูดอุบะจากถุณมและถุณม เป็นต้น

ภาพที่ 2 แนวทางแก้ปัญหาเศษวัสดุในท้องถิ่น

ภาพที่ 4 ผลงานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทยตาข่ายหน้าซ่างจากกระดาษนิยสารมาลัยจากถุณมโรงเรียน

ภาพที่ 3 แก้ปัญหาด้วยกระบวนการกลุ่ม

ภาพที่ 5 การจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) รายวิชาการงานอาชีพ

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้

ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL)

รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. หัวข้อสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม	4.41	0.71	มากที่สุด
2. เนื้อหาสาระในกิจกรรมตรงตามความต้องการของผู้เรียน	4.35	0.68	มากที่สุด
3. กิจกรรมเชื่อมโยงต่อการแก้ปัญหาทรัพยากรในห้องอื่น	4.31	0.77	มากที่สุด
4. เนื้อหาในกิจกรรมเหมาะสมกับชุมชนโรงเรียน	4.37	0.81	มากที่สุด
5. เนื้อหาในกิจกรรมจัดลำดับง่ายไปยาก	4.39	0.63	มากที่สุด
6. เนื้อหากับสื่อการสอนมีความสอดคล้องกัน	4.57	0.54	มากที่สุด
7. เนื้อหาของกิจกรรมลำดับขั้นตอนต่อเนื่อง	4.28	0.74	มากที่สุด
8. เนื้อหาของกิจกรรมเน้นทักษะการปฏิบัติด้วยกระบวนการกลุ่ม	4.50	0.54	มากที่สุด
9. กิจกรรมส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหา	4.57	0.57	มากที่สุด
10. กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	4.78	0.50	มากที่สุด
11. ความรู้ที่ได้รับหลังการจัดกิจกรรม	4.74	0.44	มากที่สุด
12. สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์อื่น	4.85	0.36	มากที่สุด
13. สามารถนำความรู้ไปเผยแพร่/ถ่ายทอดได้	4.80	0.41	มากที่สุด
รวม	4.53	0.59	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นฐาน (PBL) พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นฐาน (PBL) รายวิชาการงานอาชีพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.53$) และความพึงพอใจต่อการจัดการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นฐาน (PBL) รายวิชา การจัดการเรียนรู้อย่างเป็นฐาน (PBL) สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ($\bar{X}=4.85$) ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ สามารถนำความรู้ไปเผยแพร่/ถ่ายทอดได้ ($\bar{X}=4.80$) กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=4.78$) ความรู้ที่ได้รับหลังการจัดการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นฐาน ($\bar{X}=4.74$) ส่วนกิจกรรมส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหาและเนื้อหาที่สื่อการสอนมีความสอดคล้องกันมีค่าเท่ากัน ($\bar{X}=4.57$) เนื้อหาของกิจกรรมเน้นทักษะการปฏิบัติด้วยกระบวนการกลุ่ม ($\bar{X}=4.50$) หัวข้อสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นฐาน ($\bar{X}=4.41$) เนื้อหาในกิจกรรมจัดลำดับง่ายไปยาก ($\bar{X}=4.39$) เนื้อหาในกิจกรรมเหมาะสมกับชุมชน/โรงเรียน ($\bar{X}=4.37$) เนื้อหาสาระในกิจกรรมตรงตามความต้องการ ($\bar{X}=4.35$) กิจกรรมเชื่อมโยงต่อการแก้ปัญหาทรัพยากรในท้องถิ่น ($\bar{X}=4.31$) และเนื้อหาในกิจกรรมต่อเนื่องครบถ้วน ($\bar{X}=4.28$) ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นฐาน (PBL) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นฐาน (PBL) รายวิชาการงานอาชีพ ได้ออกแบบตามบริบทท้องถิ่นโรงเรียน กำหนดหน่วยการเรียนรู้ได้ 1 หน่วย เรื่อง งานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทยจากวัสดุที่เหลือใช้ในท้องถิ่น ประกอบด้วย 2 แผนการจัดการเรียนรู้ คือ 1) สักรวจวัสดุที่เหลือ

ใช้ในท้องถิ่นเพื่อสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทย 2) การสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทยจากวัสดุที่เหลือใช้ในท้องถิ่น ซึ่งนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งได้ให้ข้อพิจารณาการกำหนดเนื้อหาของกิจกรรมควรให้นักเรียนศึกษาปัญหาและผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว จากนั้นควรแก้ปัญหาด้วยกระบวนการกลุ่มด้วยการลงมือปฏิบัติ โดยลำดับขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นฐาน 11 ขั้นตอน แบ่งเป็น 2 แผน ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นฐานที่ 1 ดำเนินกิจกรรมขั้นที่ 1-9 คือ จัดกลุ่ม กำหนดวัตถุประสงค์แก้ปัญหา ศึกษาปัญหา กำหนดประเด็นแก้ปัญหา กำหนดวัตถุประสงค์ของแผนการดำเนินงาน ทำข้อตกลงร่วมกัน กำหนดแหล่งเรียนรู้ รวบรวมความรู้ และทำความเข้าใจกับความรู้ใหม่ สำหรับแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นฐานที่ 2 ดำเนินกิจกรรมขั้นที่ 10 และ 11 เลือกรูปแบบการแก้ปัญหาและประเมินผลงาน เพราะต้องใช้ระยะเวลาในประดิษฐ์เพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นเอกลักษณ์ไทย สอดคล้องกับงานวิจัยบางส่วนของ อภิสิทธิ์พร สถิตภาคีกุล (2561) ที่กล่าวว่า การออกแบบการสอนเป็นรูปแบบการสอน วิธีสอน สื่อการสอน และแผนการจัดการเรียนการสอน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐาปนี สีเจสิยว (2562) ที่กำหนดองค์ประกอบสำคัญในการออกแบบการสอนมี 15 องค์ประกอบ (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหารายวิชา (4) กลยุทธ์การเรียนการสอน (5) เทคนิคการเรียนการสอน (6) กระบวนการจัดการเรียนการสอน (7) บทบาทของผู้สอน (8) บทบาทผู้เรียน (9) สื่อการเรียนการสอน (10) สื่อสังคม (11) เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้อย่างเป็นฐาน (12) แหล่งข้อมูลสารสนเทศ (13) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้อย่างเป็นฐาน (14) การวัดและประเมินผล และ (15) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างนวัตกรรม ทั้งนี้การวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบ

กิจกรรมการสอนที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติงาน เป็นรูปแบบการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) โดยกระบวนการทำงานกลุ่มด้วยการแสวงหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริวัฒน์ อายุวัฒน์ (2560) ที่กล่าวว่า ผู้สอนควรเน้นประเด็นปัญหาจากเรื่องใกล้ตัว และสอดคล้องกับผลศึกษาของ นุจรี ศรีใส และคณะ (2560) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ต้องมีสถานการณ์ใกล้ตัวที่เป็นปัญหาและเริ่มต้นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ด้วยการใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และปัญหาที่นำมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ควรเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นพบเห็นได้ในชีวิตจริงของผู้เรียน หรือมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของกมล กล่อมอ้อม (2560) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานความสำคัญทำให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้อย่างแท้จริงการทำงานเป็นทีมเป็นกลุ่มย่อยช่วยให้ผู้เรียนเป็นผู้แก้ปัญหาที่แสวงหาข้อมูลใหม่ด้วยตนเอง

อย่างไรก็ตาม กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) มุ่งแก้ปัญหาจากสิ่งรอบตัวของผู้เรียนตามบริบทท้องถิ่น การจัดการกิจกรรมทั้ง 11 ขั้นตอน เป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการทำงานกลุ่มกระบวนการปฏิบัติงานด้วยการลงมือปฏิบัติ รู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์แก้ปัญหาจากวัสดุตามบริบทของแต่ละโรงเรียน อีกทั้งยังปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณธรรมเกิดเป็นลักษณะนิสัยที่มีจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าตามมาตรฐานของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ผลการนำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ไปใช้กับกลุ่มทดลองพบว่า ข้อจำกัดของขณะในแต่ละโรงเรียนส่งผล

ทำให้การเลือกใช้วัสดุประเภทยะต่างชนิดกัน การจัดการกิจกรรมของแผนการจัดการเรียนรู้ได้ดำเนินกิจกรรมโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 11 ขั้นตอนมีความเหมาะสม มีกระบวนการทำงานกลุ่มชัดเจน ระหว่างการจัดการกิจกรรมควรกำหนดลักษณะของผลงานให้ชัดเจน นักเรียนสามารถสะท้อนวิธีการแก้ปัญหาได้หลากหลาย ได้แก่ ร่มจากถุงนม มูสี้จากหลอดดูดแจกันดอกไม้จากไม้ไผ่ เป็นต้น ผู้สอนควรให้ข้อเสนอแนะในการสร้างผลงานที่เป็นเอกลักษณ์ไทย ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของกมลกานต์ ศรีธินนิทร สุภาพและรัชฎา วิริยะพงศ์ (2560) ที่กล่าวว่า ผลการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ เรื่องภาคต่อกรวยสามารถใช้สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงเป็นเครื่องมือในการช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งยังได้กระบวนการคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาาร่วมกันเป็นกลุ่ม

3. ผลประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องผลงานวิจัยของ ธีรภัทร์ นิตยกุลเศรษฐ์ (2563) สรุปไว้ว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน เรื่อง ประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงเรียนรู้จากสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน จึงสรุปได้ว่ากิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้วิชาการงานอาชีพเหมาะสมสำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของจังหวัดเชียงราย เนื่องจากการเป็นการแก้

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากปัญหาจริง นักเรียนสามารถสะท้อนวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม ด้วยการทำงานกลุ่มผ่านกระบวนการปฏิบัติจริง สร้างสรรค์ผลงานเป็นผลงานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทย ได้แก่ มาลัยจากถุงนม อุบะจากถุงนมและกระดาษนิยตยสาร ตาข่ายหน้าข้างจากหลอดดูดและกระดาษนิยตยสาร เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำการวิจัยไปใช้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรคำนึงระยะเวลาในการจัดกิจกรรม ส่งเสริมผู้เรียนให้ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้รอบตัวและนอกชั้นเรียน โรงเรียนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นตระหนักถึงปัญหารอบตัว และสนับสนุนให้ครูบุคลากรทางการศึกษาได้รับโอกาสในการอบรมพัฒนาตนเองในการจัดการ

จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาสำรวจปัญหาและความต้องการ ช่วยให้ผู้สอนออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับโรงเรียนและชุมชน โดยการใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณสถาบันวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ที่สนับสนุนทุนวิจัยในครั้งนี้ ขอบผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูนักเรียนโรงเรียนห้วยไร่สามัคคี และโรงเรียนเม็มรัมย์หาราชวิทยาคมจังหวัดเชียงใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กมล กล่อมอ้อม. (2560). การจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL): รายวิชาการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 11(2), 179-192.
- กมลกานต์ ศรีธินนินทร สุภาพและรัชฎา วิริยะพงศ์. (2560). ผลการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติเนตรศวรวิจัย ครั้งที่ 13* (หน้า 1174-1182). มหาวิทยาลัยเนตรศวร.
- กระทรวงศึกษาธิการ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551ก). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. ชุมชนุมนุสกรรมการเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551ข). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้และ เทคโนโลยี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. ชุมชนุมนุสกรรมการเกษตรแห่งประเทศไทย.
- มณฑรา ธรรมบุศย์. (2545). การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้โดยใช้ PBL (Problem-based Learning). *วารสารวิชาการ*, 5(2), 11-17.
- ทีศนา แคมมณี. (2555). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ธีรภัทร์ นิตยกุลเศรษฐี. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน เรื่องประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 [ปริญญาานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นุจรี ศรีใส เมธินี วงศ์วานิช รัมภกาภรณ์ สุขชาติ เกษมณี และปานเทพ ลาภเกษตร. (2560). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตด้านความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนอัสสัมชัญหลักสูตรภาษาอังกฤษจังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*, 32(1), 80-90.
- สิรินทรา มินทะชาติ. (2556). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตร ที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และความสามารถในการให้ เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 [ปริญญาานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สิริวัฒน์ อายุวัฒน์. (2560). การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem-based Learning: PBL): ความท้าทายของการศึกษาพยาบาลในการพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*, 23(2), 15-30.
- สุภามาส เทียนทอง. (2553). การพัฒนาความสามารถในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579*. พริกหวานกราฟฟิค.
- อรรณพ ชุ่มเพ็งพันธ์. (2550). การพัฒนาผลการเรียนรู้เรื่องสารในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อภิสิทธิ์พร สถิตภาคีกุล. (2561). การออกแบบการเรียนการสอน: ทักษะเพื่อความสำเร็จของครู. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์มหาวิทยาลัยนครศรีธรรมราช*, 10(ฉบับพิเศษ), 107-115.
- จูปนี่ สีเฉลียว. (2562). แนวทางการออกแบบการเรียนการสอนตามหลักการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับสื่อสังคมเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์นวัตกรรมการศึกษาสำหรับนิสิตวิชาชีพครู. *วารสารวิชาการการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม*, 6(2), 133-144.
- Barrows, H.S. (2002). Problem-based learning in medicine and beyond: a brief overview. In L. Wilkerson & W.H. Gijsselaers (eds.), *Bringing Problem-Based Learning to Higher Education. Theory and Practices*. Jossey-Bass
- Cunningham, W.G., & Cordeiro, P.A. (2003). *Educational leadership: a problem-based approach*. Allyn and Bacon.

การประยุกต์ใช้เพลงพื้นบ้านตู้เจียในการสอนดนตรีของวิทยาลัยการศึกษาก่อนวัยเรียนถงเหริน

Application of Tujia Folk Songs in Music Teaching of Tongren Preschool Education College

วู ชุნი¹, พีรพงศ์ เสนไสย², วัชรานนท์ สังข์หมื่นนา³

Wu shuni¹, Peerapong Sensai², Watcharanon Sangmuenna³

Received: 28 June 2021

Revised: 10 September 2021

Accepted: 20 September 2021

บทคัดย่อ

การศึกษานี้คือ “การประยุกต์ใช้เพลงพื้นบ้านตู้เจียในการสอนดนตรีของวิทยาลัยการศึกษาก่อนวัยเรียนถงเหริน” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อทำความเข้าใจสถานการณ์ปัจจุบันของมรดกเพลงพื้นบ้านตู้เจีย 2) เพื่อศึกษาการนำเพลงพื้นบ้านตู้เจียมาใช้ในกระบวนการศึกษาในวิทยาลัย 3) เพื่อศึกษาการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและนวัตกรรมของเพลงพื้นบ้านตู้เจีย การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ รวมทั้งวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้สืบทอดเพลงพื้นบ้านตู้เจีย ศิลปินการแสดงเพลงพื้นบ้านตู้เจียและนักร้องพื้นบ้าน วิเคราะห์ลักษณะการใช้เครื่องดนตรีและทดสอบการร้อง

ผลการศึกษามีดังนี้ 1) ลักษณะดนตรีของเพลงพื้นบ้านตู้เจีย ถูกคัดแยก และวิเคราะห์อย่างครอบคลุมผ่านตัวอย่างของเพลง เพลงพื้นบ้านตู้เจียใช้ภาษาท้องถิ่น ใช้ท่วงทำนองที่น่าสนใจ จังหวะเร้าใจ ถ่ายทอดอารมณ์ ความคิด ชีวิต และภูมิปัญญาชาวบ้าน วิธีการร้องเพลงนี้มีความเป็นอิสระมากทั้งในรูปแบบดนตรีและเนื้อหา 2) การสืบทอดเพลงพื้นบ้านตู้เจียเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในมณฑลกุ้ยโจว 3) ศึกษาอย่างจริงจัง และสำรวจวิธีการสืบทอดของเพลงพื้นบ้านตู้เจีย โดยมีวิธีการสอนทางวิทยาศาสตร์และรวมศิลปะสมัยใหม่เข้าไว้ด้วยกัน

คำสำคัญ: เพลงพื้นบ้านตู้เจีย, ลักษณะเฉพาะดนตรี, ชั้นเรียนวิทยาลัยดนตรี

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาดนตรีศึกษา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทร. 095-6691127, อีเมล: 522189756@qq.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์ โทร. 098-6176441, อีเมล: Zucccezz.7@gmail.com

³ อาจารย์ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทร.092-9169530, อีเมล: Watcharanon.291088@gmail.com

¹ Master's degree Student, Major College of music Mahasarakham University Tel. 095-6691127, Email: watcharanon.291088@gmail.com

² Assistant Professor, Faculty of Liberal Arts Tel. 0986176441, Email : Zucccezz.7@gmail.com

³ Lecturer at the College of Music, Mahasarakham University Tel. 092-916-9530 Email: Watcharanon.291088@gmail.com

Abstract

This study is entitled "Application of Tujia folk songs in music teaching of Tongren Preschool Education College". The purposes of this study were 1) to understand the current situation of inheritance of Tujia folk songs; 2) to study the application of Tujia folk songs in the process of college education; 3) to study the cultural exchange and innovation of Tujia folk songs. The study was qualitative research, including related literature, surveys, observations, interviews. Data was analyzed using collected data of Tujia folk song inheritors, Tujia folk song performing artists and folk singers, The instruments used were used to analyze the characteristics, musical forms and vocal tests.

The results of the study were as follows. 1) The music characteristics of Tujia folk songs are sorted out and comprehensively analyzed through music examples, Tujia folk songs use the local language, they use interesting melody, provocative rhythm, convey emotion, thought, life and folk wisdom content. This singing method is very free in form and content. 2) It is of great significance to do a good job in inheriting Tujia folk songs in Guizhou. 3) Actively study and explore good inheritance methods of Tujia folk songs, scientific teaching mode, and integrate modern art into it.

Keywords: Tujia folk songs, music characteristics, college music class

Introduction

Tujia nationality is one of the nationalities with a long history in China. It is called "Bizika" in local language. The history of ethnic development has its own unique significance. Tujia folk songs have been handed down to the present day, and have also been incorporated into many contemporary schools for learning. In fact, Tujia folk songs were first used by people in Xiadu 4200 years ago, and began to appear and be known as early as "Ba culture" (Shigao, 2009)

Since the 1990s, education characterized by communication and cooperation, integration and innovation has become the mainstream of music education

development in various countries. Under its influence, the principles, methods, contents, means and even education evaluation of music education are undergoing important changes. This change is expressed as follows: most of the music education in developed countries gives blind praise of western music or the complacency of their own national music, and agree that music education must integrate multi culture and local culture. However, with the acceleration of industrialization and urbanization, the way of production and life comprising work at sunrise and rest at sunset has changed. In the past, the traditional mode of labor was replaced by agricultural mechanization. Fewer and fewer people can sing or like to sing Tujia folk songs, and their

interest in folk songs has gradually weakened. This has brought great challenges to the cultivation of folk song inheritors (Xulei, 2013). In addition to the current Tujia youth affected by the tide of migrant workers, they go to the city to work and live, resulting in the lack of inheritance of Tujia folk songs. Nowadays, it is the old people who can sing Tujia folk songs. Most of the old people are old and have not enough energy to inherit Tujia folk songs. In addition, some old folk artists have died one after another, and many tunes are on the verge of being lost. It is urgent to inherit and protect Tujia folk songs.

In order to do a good job in the inheritance of Yanhe Tujia folk songs, Yanhe County Government has formulated practical and feasible specific programs for the implementation of inheritance and protection, established a protection system with the participation of the government, experts and scholars, and folk cultural organizations, carried out the inheritance and protection of Yanhe Tujia folk songs, and established an inheritance system with the government as the leading role, experts and scholars and school music teachers as the main body. The Yanhe Tujia folk songs will be brought into the school music classes to cultivate students' love for the local music culture along the river and effectively uncover and inherit the culture with national characteristics. Application and performing research of Tujia folk songs in the classroom can effectively uncover the historicity of Tujia folk songs. The study of

Tujia folk songs is helpful to improve people's understanding of the value of Tujia folk songs, so as to improve people's enthusiasm of inheriting, protecting and using Tujia folk songs. By uncovering Tujia folk songs, we can effectively promote the realization of innovative national cultural brands, encourage the promotion of local cultural tourism industry, transform cultural resources into economic development advantages, give full play to the effect of cultural productivity, make the brand effect give birth to economic development highlights, narrow the development gap, and bring many benefits for local poverty alleviation.

In recent years, with the concern of people from all walks of life, Tujia folk songs have been gradually recognized and understood by people through the excavation and promotion of folk song inheritors and performance teams. In the area of inheriting Tujia folk music culture, the government cultural departments and educational institutions have taken some positive and effective measures, which have achieved initial results. In particular, some domestic colleges and universities have taken the lead in bringing local music culture resources into the curriculum system, and have achieved fruitful results in teaching. Tongren Preschool Education College, the local university where Tujia folk songs are performed, has played an important role in inheriting Tujia folk songs along the river in recent years. This paper focuses on the application of Tujia folk songs in college classrooms, and explores how to

introduce Tujia folk songs resources into the art education system of Tongren Preschool Education Collegeto and to create related majors. It is necessary to formulate scientific and reasonable courses, cultivate professional talents to study folk songs, expand the influence and popularity of Tujia folk songs along the river, effectively promote the realization of innovative national cultural brands, promote the promotion of local cultural tourism industry, transform cultural resources into economic development advantages, give full play to the effect of cultural productivity, and make brand effect give birth to economic development highlights.

Objectives

1. To investigate the current situation of inheritance of Tujia folk songs.
2. To study the application of Tujia folk songs in the process of college education.
3. To study the cultural exchange and innovation of Tujia folk songs.

Research Methodology

Research scope:

1. Research areas. Tongren Preschool Education College, Tongren City, Guizhou Province, Yanhe Tujia Autonomous County, Tongren City, Guizhou Province, library, as well as interviews with natural inheritors of Tujia folk songs and vocal music teachers in some universities.
2. Research content. the history of Yanhe Tujia folk songs in Tongren, China,

from its generation to development The artistic value of Tujia folk songs, the analysis of the humanistic background. To study and analyze the value and application of Yanhe Tujia folk songs in Colleges and universities, as well as the teaching technology, through the teaching practice of Tujia folk songs into the music classroom of local colleges and universities, more in-depth understanding of the methods of introducing folk songs into the music classroom. These methods can also provide some reference or guidance for future generations.

3. Methodological qualitative research, such as literature review, lectures in universities, face-to-face interviews with experts and professors, is usually used to obtain first-hand information through participation in observation and in-depth interviews. The specific methods include an observation method, action research method, interview method, literature analysis method, action research method, case study method, activity method, experience summary method, etc. Among them, participatory observation is often used in qualitative research. The advantage of participating in observation is that it cannot only observe the reason, attitude, effort and decision-making basis of the observed person's action. Through participation, researchers can understand the feelings of members in specific social situations, so as to have a more comprehensive understanding of actions. Then, through observation and interview, we use the experience summary method to transform

the data from concrete to abstract, and finally form the theory. In contrast to quantitative research, qualitative research is based on «basic theory». The theory formed in this way comes from the relationship between many different pieces of evidence collected, which is a bottom-up process and a summary of the application of Tujia folk song teaching methods in college music education.

Results

One is the characteristics of Tujia Folk Songs. China is a multi-ethnic country, known as 56 ethnic groups, 56 flowers. Like other ethnic groups in the thousands of years of development and reproduction, Tujia people have born their own unique national culture. Tujia folk song is one of the cultures that can best reflect Tujia national characteristics. For Tujia people, singing folk song has become an indispensable part of Tujia people's life and production, and has penetrated into all aspects of Tujia people's life. Tujia folk songs and traditional folk songs have different meanings. The traditional folk song is one of the folk songs. Folk songs are composed of folk songs, tunes and songs. Tujia folk song refers to the songs that Tujia people form and sing in the specific mountain natural environment in the long-term process of historical development, in order to transmit Tujia historical memory, social development, national emotion, folk customs, production and life information. Therefore, Tujia folk songs cover all kinds of Tujia folk songs, which is the general name of Tujia folk songs, rather

than a category of traditional folk songs. The singing method of Tujia folk songs has its own unique characteristics. It reflects the special internal fishing in Tujia folk songs by the subtle changes in pitch, timbre, strength and time value, and the different use of “leaning”, “trembling” and “falsetto” in singing. It is an artistic means with style symbol in singing. At the same time, Tujia folk songs also pay attention to the use of long breath in singing, singing the melody with wide range and big jump and undulating waves. These special singing methods are more controlled by the traditional mentality because they do not affect the exchange of information, so they maintain the original state for a longer time. Tujia folk songs also have their own characteristics in melody. Most Tujia folk songs are five-character sentences and seven character sentences, followed by scattered sentences. Each kind of songs has a fixed melody. Lining words also play an important role in Tujia folk songs. Lining words are widely used and unique, such as “Ai Ya Zuo”, “Ho Ye Ho”, “Ai you”, “Ai Yi Yo”, “Luo”, “Na”, “Ma”, “Oh”, “ah”, “WA”, “Ai”, “Luo jie'er”, “Li Lan Dang” and so on, It is also one of the important factors that can influence the style of Tujia folk song lyrics.

The second is the way of inheritance of Tujia folk songs along the river at the present time. It is mainly natural inheritance, mainly in the form of “accepting apprentices” and “father passing on to children”. There is no scientific and complete guarantee of body production. Due to the natural characteristics of natural

inheritance, this kind of inheritance often has great randomness, and cannot systematically let local residents contact and learn Tujia folk songs on a large scale, This will inevitably lead to the phenomenon that the range of Tujia folk song inheritance is large or small, the environment is good or bad, and the rhythm is fast or slow (Yuyongxia, 2013)

The third is the way to inherit Tujia Folk Songs. In order to better inherit Tujia folk songs, we should promote the excellent “Jingqu” of Tujia folk songs, go out of the mountains, enter the classroom, step on the stage and enter the screen. In the modern society full of information technology, the natural inheritance method of Tujia folk songs obviously can't keep up with the pace of the times. Only by bringing into teaching institutions at all levels (mainly universities), catering to the modern society, and making full use of the scientific and modern communication platform, can more people come into contact with Tujia folk songs along the river and let people enjoy the charm of Tujia folk songs. Let Tujia folk songs from life better express people's beautiful life (Liu, 2019)

The fourth is the classroom design of Tujia folk songs in Colleges and Universities. Breaking the traditional discipline mode characterized by knowledge imparting, focusing on ability training, adopting the action oriented teaching mode of “teaching project and learning autonomy” and flexible and diverse teaching methods and means, to build

an integrated multi-level practice teaching system and achieve the integration of teaching, learning and doing. To cultivate students' music aesthetic ability, make students understand the essence of local national culture, master the basic skills of singing folk songs, have the basic music performance ability, and be able to sing independently and completely.

Discussion and suggestions

The results lead to the conclusion that it is of great significance to do a good job in the inheritance of Tujia folk songs in Guizhou. It is of great significance to let Guizhou Yanhe Tujia folk songs enter colleges and universities and use the platform of colleges and universities to inherit them.

1. The significance of Tujia folk songs in Colleges and universities for inheriting national music.

1.1. Through the study of the music culture of our nation, we can cultivate the students' national aesthetic outlook. China is a multi-ethnic country, different nationalities, different regions, different living habits, which breeds music cultures with different characteristics. The national music, including Tujia folk songs, has its own unique style in tone and rhythm. However, many college students will not appreciate the beauty and do not know that there are such precious wealth in national music. Due to the lack of correct aesthetic concept, some students take some western singers and movie stars as the model from hair style, clothing, diet and so on.

In the past, this has lead not only the same topic of music culture, but also the students' contempt for their own culture, and also is not conducive to the cultivation of students' outlook on life, values and world view. It is necessary for students to gradually cultivate their interest in national music and master the characteristics of folk songs in various regions by listening, singing, memorizing and recording some folk songs. Therefore, it is also the objective condition to pay attention to the education of national music and cultivate the correct aesthetic outlook of the young generation.

1.2. The study of folk music is an effective way for students to understand national music and promote national culture. The history of Chinese civilization is extensive and profound for more than 5000 years, and its folk music has its own splendor. The Chinese nation is a hardworking nation. Folk music originates from labor. The Chinese working people have worked for generations on the land of China, and created their own national music culture in their work. The more national, the more cosmopolitan, the unique style of music of all ethnic groups in various regions. This music embodies the unique aesthetic habits of the nation, including the history and fine traditions of the nation and national thoughts. Undoubtedly, it is an important teaching material for students to carry out national history education, strengthen national pride, accept the banner and charm of the nation and strengthen the national consciousness.

1.3. Strengthen the understanding of national music and cultivate students' Patriotism

It is an important way to improve the national quality of college students to strengthen the education of national music, make college students understand the excellent national culture and art of our country, and stimulate their national pride. Therefore, the school is duty bound to become an important position to carry forward national music. It is particularly important to give full play to the advantages of national music education, cultivate students' sentiment and correct national consciousness in teaching. This is also an important part of music quality education, which is the unshirkable responsibility of our music teachers.

China's folk music has a long history, rich heritage and profound tradition with distinctive national characteristics, and is unique in world music. Through the appreciation of these works, it is like introducing students to an art treasure house, so that they can absorb rich nutrition and grow up healthily in the ocean of national music.

2. The urgency and feasibility of Tujia folk songs entering colleges and universities.

It was found that each Tujia folk song is composed of a certain background, and reflects the specific production and life scenes in real and artistic way, and expresses the inner world of individuals or groups. Tujia folk songs are transmitted orally or audibly, that is,

they are learned by hearing rather than reading words or music. They are usually performed in informal and small social networks of relatives and friends, but not included in the study category of schools, art museums and other institutions. This brings great limitations to the communication and inheritance of Tujia folk songs. Although local governments and some educational institutions have strengthened the excavation and attention to Tujia folk song culture in recent years, they have not invested many resources, and have carried out relevant work in a scattered form, mostly taking a track and a region as the research object, not coordinating various resources of the government, society and folk, and not carrying out some basic work systematically. This situation will inevitably lead to a bottleneck of Tujia folk song culture, which is not conducive to communication and development. In the future work, we should make full use of the platform of schools to spread culture, and integrate Tujia folk songs into the basic education of autonomous prefecture or autonomous county where Tujia people live, so that they can systematically learn the culture and art of their own nation from childhood, and can display their beautiful students with beautiful songs from childhood. All kinds of colleges and universities should actively study and explore the good inheritance methods of Tujia folk songs, scientific teaching

mode, and integrate modern art into it, that is, we should keep the characteristics of Tujia folk songs, and be able to learn new ideas and constantly launch good works reflecting the good life of Tujia children.

Suggestions

In consequence of my insufficient knowledge accumulation of Tujia folk songs and the narrow scope of the research, the research method was relatively single, and the coverage of the survey object was relatively small, which may not fully reflect the inheritance way and content of Tujia folk songs. In the next step, our colleges and universities should not only actively carry out the teaching activities of Tujia folk songs, but also set up special research classes, and dispatch a group of teachers who love Tujia folk songs to systematically carry out the research and promotion of Tujia folk songs, that is, invite folk “experts” to teach students. At the same time, we should immerse our students into the people’s production and life to find the source of creation. Through one invitation and one send, we can make the transmission speed of Tujia folk songs grow geometrically, so that people of all ethnic groups in the world can hear the beautiful and moving songs of Tujia folk songs, and let our Tujia folk songs shine in the long history of Chinese civilization forever.

References

- Liu. (2019). *Investigation on Tujia culture and national culture entering the campus*. Reading and Writing Magazine.
- Shigao, T. (2009). On the beauty of Tujia music. *Journal of Hubei University for Nationalities*, 1, 14-17.
- Xulei. (2013). The protection and inheritance of Tujia folk songs along the river in Guizhou Province. *Heilongjiang Science and Technology Information*, 5.
- Yuyongxia. (2013). *The inheritance and dissemination of Tujia folk songs in Guizhou Province*. Guizhou Ethnic Research.

ภาพตัวแทนท้องถิ่นในศิลปะสื่อผสมของมณฑิเยร บุญมา

Representation of the local in Montien Boonma's mixed media

วรเทพ อรรคบุตร¹, เมตตา ศิริสุข², พิทักษ์ น้อยวังคลัง³

Worathep Akkabootara¹, Metta Sirisuk², Pitak Noiwangklang³

Received: 24 May 2021

Revised: 8 July 2021

Accepted: 17 August 2021

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องภาพตัวแทนท้องถิ่นในศิลปะสื่อผสมของมณฑิเยร บุญมา ศึกษาผลงานและชีวิตของศิลปิน ที่มีปฏิสัมพันธ์กับความเชื่อและภูมิปัญญาท้องถิ่น แสดงออกผ่านผลงานทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ผลงานศิลปินนี้สะท้อนถึงปรากฏการณ์ท้องถิ่น อันเป็นส่วนหนึ่งของโลกาภิวัตน์ ผลการศึกษาพบว่าศิลปะสื่อผสมของมณฑิเยรใช้ทั้งประสบการณ์ชีวิต ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย มาสะท้อนมุมมองต่อธรรมชาติ ตั้งแต่ความตึงเครียด ชัดแย้งจากพื้นฐานประเพณีชนบทและวิถีเกษตรกรรม มาสู่ทุนนิยมอุตสาหกรรม โดยใช้รูปทรงและวัสดุที่เป็นตัวแทนวิถีชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ รูปทรงจากงานหัตถกรรม อีกทั้งศาสนสถาน เพื่อสื่อถึงกระบวนการความคิด ตลอดช่วงท้ายของการใช้ชีวิต และการทุ่มเททำงาน จนได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ นับว่าศิลปะสื่อผสมของมณฑิเยรสามารถตีความและนำเสนอความเชื่อท้องถิ่น โดยไม่จำเป็นต้องอ้างอิงอุดมคติชั้นสูงของศิลปะประจำชาติ

คำสำคัญ: มณฑิเยร บุญมา, สื่อผสม, ภาพตัวแทนท้องถิ่น

Abstract

Research article titled Montien Boonma: Representation of the Local aims to study the mixed-media art of the artist was studied. It focuses on the life and works of the artist, who pioneered the mixed-media art acclaimed both nationally and internationally. The study includes life background and development of the artist's works, which are also representation of the local affected by globalization. The result found the artist uses his experience to reflect personal attitudes towards nature and society's transformation, influenced by tense contradiction of the rural society transformed into industrial capitalist one. Analyzing the late diligent effort he spent

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการวิจัยและสร้างสรรค์ทางศิลปกรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, E-mail: candanesan@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, E-mail: sirisuk83@hotmail.com

³ รองศาสตราจารย์, คณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, E-mail: pitak.n@gmail.com

¹ Graduate student Faculty of Fine-Applied Art and Cultural Science, Mahasarakham University

² Assistant Professor., Faculty of Fine-Applied Art and Cultural Science, Mahasarakham University

³ Associate Professor., Faculty of Fine-Applied Art and Cultural Science, Mahasarakham University

to works and life drawn from local craftworks, also religious places and form, does not only express thought process that help to heal his doubt and suspicious, but also insists that the medium or material he used were also related to his economic condition. This implies that his work of art and the late creator's life are closely knitted to represent the local beliefs, without impinging to national elite art.

Keywords: Montien Boonma, Mixed-media, Representation of the local

บทนำ

พัฒนาการของศิลปะสมัยใหม่ในประเทศไทย เป็นผลส่วนหนึ่งจากการที่ศิลปินไทยเรียนรู้และรับอิทธิพลจากกระแสศิลปะตะวันตก (พิริยะ ไกรฤกษ์, 2525: 31) กระทั่งคลื่นศิลปินหนุ่มสาว เดินทางกลับจากการศึกษาต่างประเทศ ตั้งแต่คริสต์ทศวรรษ 1970 (ดำรงวงศ์อุปราช, 2527: 101) เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญหนึ่งก่อนการก่อตัวของศิลปะร่วมสมัย โดยอิทธิพลของความรู้ชาวสารจากโลกาภิวัตน์ ในช่วงคริสต์ทศวรรษ 1990 การขยายตัวทางเศรษฐกิจด้วยการลงทุน และโอกาสทางการศึกษาที่แผ่ขยายไม่เพียงส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นอยู่เท่านั้น ทางด้านการเรียนการสอนศิลปะในสถาบัน มีส่วนสร้างความเคลื่อนไหว จนเกิดปรากฏการณ์ทางศิลปะที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการก่อตั้งคณะวิชาทางศิลปะตามภูมิภาค การนำนวัตกรรมทางศิลปะมาเป็นสื่อแสดงออกหลายระลอก (Boissier, 2007: 130-137) ที่กล่าวมาส่งผลแก่ศิลปินร่วมสมัยชาวไทยให้ริเริ่มสื่อทางวัฒนธรรมต่างๆ ได้แก่ ร่างกาย สิ่งแวดล้อม กาลเวลาและสิ่งของรอบตัว ผสมเข้ากับการบุกเบิกเนื้อหาที่เน้นท้องถิ่นหรือบรรยากาศชนบท อาทิ ชลูด นิ่มเสมอ (ไอโยเลนซี่, 2557: 61)

จากการเติบโตของภาคท่องเที่ยวและนโยบายชาตินิยมทางวัฒนธรรม ในพุทธทศวรรษ 2520 โดยเฉพาะวาระ 200 ปีการสถาปนากรุง

รัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2525 ได้ส่งผลตามมาต่อขบวนการค้นหาและเชิดชูเอกลักษณ์ไทย โดยการกำหนดเอกลักษณ์ประจำชาติ และการส่งเสริมศิลปะที่แสดงความเป็นชาติ รวมถึงประยุกต์ศิลปะแนวประเพณีให้ร่วมสมัย จนสร้างชื่อเสียงและความมั่นคงทางเศรษฐกิจแก่ศิลปินผ่านการประกวดและสะสม (สุธี คุณาวิชยานนท์, 2548: 91) ทั้งส่งผลอีกประการ คือ การรวมตัวกันของกลุ่มศิลปินตามท้องถิ่น และการเสนออัตลักษณ์เฉพาะตามภูมิภาค เพื่อแข่งขันหรือช่วงชิงพื้นที่กับอัตลักษณ์ (หรือเอกลักษณ์) แห่งชาติ เช่น การรวมกลุ่มศิลปินอีสาน กลุ่มเจ็ดยอด กลุ่มธรรมเป็นต้น (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2534: 186-187) ภาพความเป็นไทยที่เป็นแบบฉบับของแต่ละภูมิภาคมีส่วนร่วมสำคัญแก่การสร้างภาพเชื่อมั่นต่อศิลปิน ในการนำเสนอความเป็นไทยที่ครอบคลุมถึงท้องถิ่นและวัฒนธรรมพื้นบ้านให้ร่วมสมัยตลอดถึงประสบความสำเร็จจากการได้รับรางวัล (เกษมาพร แสงสุระธรรม, 2553: 69) ขณะที่มณฑลเหอเป่ย์ บุนยมา (2496-2543) มีแนวทางเฉพาะที่แตกต่างออกไป เขามีความกล้าหาญในการใช้ของเหลือใช้ เศษวัสดุ มาเป็นเครื่องมือรองรับความคิด มากกว่าการลุ่มหลงกับความงามหรือหรูหรา แต่เน้นความเกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้คนสภาพสังคมไทยในยุคสมัยของตน (จิตติมา, 2532: 144) มณฑลเหอเป่ย์ถือเป็นส่วนหนึ่งในกระแสศิลปินหัวก้าวหน้า ที่กล้าทดลอง โดยเน้นกระบวนการมากกว่าจะเน้นผลสำเร็จ อย่างการ

ทำงานสื่อผสมในท้องทุ่งนา สนามฟุตบอล พื้นที่วัดสวนสาธารณะ โดยเลือกใช้วัสดุที่แตกหักเสื่อมสลายได้ นอกจากนี้มีมณฑิยยังมุ่งสร้างผลงานเชิงความคิด (conceptual) มากกว่าทำซ้ำความสำเร็จของศิลปินยุคเดียวกัน ทศนะทางศิลปะของเขาเป็นผลผลิตจากการเปลี่ยนแปลงในช่วงรอยต่อที่สำคัญของท้องถิ่น ได้แก่ การยังชีพแบบเกษตรกรรมสู่การเป็นสังคมเมือง ลัทธิบริโภคนิยมและเศรษฐกิจทุนนิยมอุตสาหกรรม ประกอบกับประวัติชีวิต ในห้วงเวลาที่มณฑิยเดินทางมาใช้ชีวิต เพื่อสอนและทำงานศิลปะที่จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้เขาสัมผัสการเข้ามาของวัฒนธรรมท่องเที่ยว และถ่ายทอดข้อสังเกตต่อปรากฏการณ์อันเข้มข้นดังกล่าว มาแสดงออกด้วยสื่อผสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

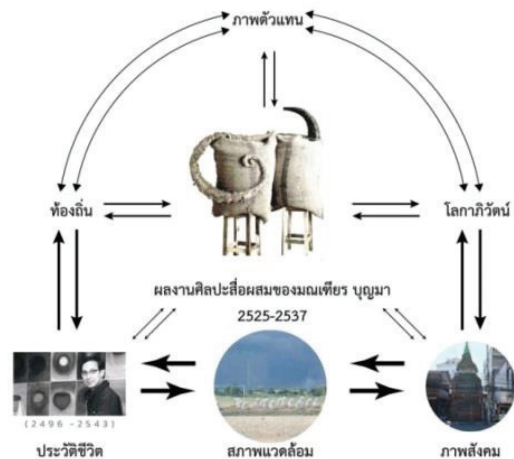
ศึกษารูปแบบและแนวคิดที่เสนอภาพตัวแทนท้องถิ่น ในศิลปะสื่อผสมของมณฑิย บุญมา ซึ่งสร้างระหว่างคริสต์ทศวรรษ 1980-ต้นคริสต์ทศวรรษ 1990

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยใช้การสำรวจวัตถุ ตั้งแต่บันทึก ภาพร่าง บทความ หนังสือและวิทยานิพนธ์ในหอจดหมายเหตุศิลปิน มณฑิย บุญมา (Montien Atelier) ตลอดถึงสังเกตการณ์อย่างไม่เป็นทางการตามนิทรรศการศิลปะร่วมสมัยและพิพิธภัณฑ์ศิลปะตลอดเวลา 3 ปี โดยผู้วิจัยเอง

ขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มประชากรในงานวิจัยประกอบไปด้วย กลุ่มตัวอย่างผลงานที่ศิลปินสร้างขึ้นระหว่าง พ.ศ. 2524-2538 (ราว 15 ปี หรือเกือบสองทศวรรษ) เพราะเป็นช่วงเวลาสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและขบวนการสร้างผลงานอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากศิลปินผู้นี้เดินทางไปใช้ชีวิตทำงาน

และสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ โดยสัมผัสการเปลี่ยนแปลงของชนบท รอบสังคมเมืองต่างๆ อันเป็นที่มาของขบวนการและรูปแบบการทำงาน ผู้วิจัยกำหนดการเก็บข้อมูลประกอบจากนิทรรศการหมุนเวียนและถาวรของศิลปินผู้นี้ที่จัดแสดงทั้งในรูปข้อมูลปฐมภูมิจากเอกสารในหอจดหมายเหตุส่วนบุคคลศิลปินผู้นี้ โดยดำเนินการวิจัยเพื่ออธิบายภาพตัวแทนท้องถิ่นจากชุดผลงานของศิลปิน ที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างท้องถิ่นกับโลกาภิวัตน์ ตามกรอบแนวคิดนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

ข้อตกลงเบื้องต้น

ข้อตกลงเบื้องต้น ในงานศึกษาเกี่ยวกับศิลปะร่วมสมัย ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ระดับสากล นักวิชาการไทยอ้างอิง ทั้งกระแสหรือศัพท์เฉพาะทางศิลปะตะวันตก อาทิเช่น สื่อผสม (mixed-media) วัสดุสำเร็จรูป (readymade) การติดตั้งจัดวาง (installation) หรือเชิงความคิด (conceptual) ดังนั้นในบทความวิจัยนี้ ใช้การระบุปี เป็น ค.ศ. หรือคริสต์ทศวรรษ เมื่อกล่าวถึงกระแสศิลปะในบริบทสากล ส่วน ปี พ.ศ. และพุทธทศวรรษ ใช้เมื่อกล่าวถึงกระแสการเปลี่ยนแปลงและเหตุการณ์ในบริบทสังคมและศิลปะไทย

ผลการวิจัย

1. จากการศึกษาประวัติชีวิตและผลงานของมณฑลเหอหนาน บุณมา พำนักและทำงานในสิ่งแวดล้อมนอกศูนย์กลางอย่างกรุงเทพฯ ทั้งซานเมืองย่านลาดกระบังและเชียงใหม่ ประสบการณ์ดังกล่าวสะท้อนและบันทึกสภาพสังคมและวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงในรอบ 2-3 ทศวรรษ ที่สำคัญได้แก่การหายไปของวิถีเกษตรกรรม การเปลี่ยนแปลงจากสังคมประเพณีสู่สังคมสมัยใหม่ ซึ่งพึ่งพาการบริโภคและอุตสาหกรรม นอกจากนี้ การใช้สื่อผสมมีส่วนบุกเบิกรูปแบบและแนวคิดของการสร้างศิลปะร่วมสมัย ที่เน้นกระบวนการ อย่างสอดคล้องหรือได้ประโยชน์ จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในยุคสมัยของตน เห็นได้จากการนำสิ่งอุปโภคบริโภคหรือชิ้นส่วนอุตสาหกรรม มาผสมกับสิ่งมีชีวิตเช่นกิ่งไม้ ฝัก ผลไม้ รวมทั้งติดตั้งแทรกลงในภูมิทัศน์ (landscape) เช่นดินหรือน้ำ

2. การหันไปเลือกวัสดุสำเร็จรูปจากช่างหัตถกรรม หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น อาทิ ดินเผา สมุนไพร มาประกอบกับวัสดุที่หาได้ในท้องตลาด ไม่เพียงเปิดโอกาสให้ศิลปินแสดงออกทัศนศาสตร์ตัวได้กว้างไกลยิ่งขึ้น อันเป็นผลจากสภาพแวดล้อม อย่างสอดคล้องกับพื้นฐานทางรสนิยม ความคิดเชื่อ เพศภาวะ ภาษาและชาติพันธุ์ ให้สื่อถึงประสบการณ์ต่อปรากฏการณ์ที่เฉพาะ แต่ยังสามารถสื่อสารในระดับสากลอีกด้วย อาทิ กระแสแรงงานและทรัพยากรที่ไหลบ่าสู่เมือง การแปรทรัพยากรธรรมชาติ หรือเปลี่ยนวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นสินค้า อันล้วนแต่สะท้อนในศิลปะสื่อผสมของมณฑลเหอหนาน ผลงานของเขาไม่เพียงแสดงการขัดแย้ง แต่ยังเป็นอุปสรรคแก่การรวมกลม ภายใต้อิทธิพลโลกาภิวัตน์ เมื่อความทันสมัยกับประเพณีหาทางพึ่งพาหรืออยู่ร่วม โดยอาศัยประโยชน์กันและกัน ทั้งยังแตกต่างจากกระแสศิลปะที่นำเสนอหรือผลิตซ้ำความเป็นไทย ด้วยภาพตัวแทน

วัฒนธรรมเมืองหลวง หรือความเชื่อศรัทธาทางศาสนาเท่านั้น

ภาพที่ 2 ผลงานธรรมชาติในสภาวะแวดล้อมปัจจุบัน
(Natural Form in the Present Environment)
พ.ศ. 2527

ที่มา: หอจดหมายเหตุมณฑลเหอหนาน

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาประวัติชีวิต สภาพแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ส่งผลต่อการทำงานของศิลปิน สะท้อนว่าศิลปะร่วมสมัย ล้วนแต่เป็นส่วนหนึ่งของช่วงเวลา และวิถีชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นการเฉพาะในแต่ละท้องถิ่นกรณีของมณฑลเหอหนาน ผลงานของเขาเกิดจาก

กระบวนการศึกษาตามหลักวิชา โดยสถาบันที่นำเข้าหลักวิชาศิลปะตะวันตก แต่ศิลปินร่วมสมัยไทยในกระแสสากล กลับแสวงหารูปแบบการสร้างสรรค์ที่เป็นสากลพร้อมทั้งให้ความสำคัญกับรากเหง้าของตน ภายใต้โอกาสทางการศึกษาและการค้นหาความเป็นสากลจากบรรยากาศของท้องถิ่น โดยไม่ติดกับการทำซ้ำความสำเร็จของศิลปินร่วมยุค ด้วยการหันไปใช้วัสดุที่หาง่าย ราคาถูก เพราะบาง ให้เป็นภาพตัวแทนของวิถีชาวบ้าน ในยุคสมัยที่สังคมไทยเผชิญความเปลี่ยนแปลง อันตึงเครียด

2. การนำเสนอภาพแทนของท้องถิ่นผ่านผลงานสื่อผสมของมณฑิเรศ บุญมา สะท้อนการแสวงหาอัตลักษณ์ที่สอดคล้องกับปัจจัยเบื้องหลังการดำเนินชีวิต ถือเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างสรรค์ เพราะศิลปินใช้โอกาสที่เป็นไปได้จากสังคมบริโภคนิยม อุตสาหกรรม ที่มอบตัวเลือกอันไม่จำกัด จากสินค้าอุปโภคบริโภค อุปกรณ์เทคโนโลยี มาสร้างสรรค์ผลงานที่แปลกตา มุ่งกระตุ้นความคิด ส่วนการลงไปค้นคว้า เพื่อเชื่อมโยงตนเองเข้ากับพื้นฐานของความเป็นอยู่อย่างใกล้ชิดด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้ศิลปินเลือกใช้วัสดุที่หาง่ายรอบตัว หรือใกล้ชิดเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย ผลงานจึงมีส่วนในการสื่อแทนสภาพสังคมและยุคสมัย เช่น การหายไปของโบราณสถาน การโยกย้ายแหล่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ

ภาพที่ 3 เจดีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ราวพุทธศตวรรษ 2530 กับผลงานศิลปะสื่อผสมเจดีย์กล่องผงซักฟอก พ.ศ. 2533
ที่มา: หอจดหมายเหตุมณฑิเรศ บุญมา

อภิปรายผล

1. การศึกษาประวัติชีวิตศิลปินมณฑิเรศ บุญมา เป็นส่วนสำคัญในการเข้าใจแนวคิดช่วยอธิบายที่มาของรูปแบบศิลปะสื่อผสม ผลงานของเขาเปลี่ยนแปลงโดยลำดับ โดยตอบโต้กับบริบทการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เช่น กระแสความสนใจทางศิลปะทั้งระดับชาติกับนานาชาติ เนื่องจากมณฑิเรศจบการศึกษาจากคณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในช่วงของความตึงเครียดและสูญญากาศทางสังคมหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และ 6 ตุลาคม 2519 ผลงานชุดแรกของเขาใช้สัญลักษณ์ที่ตั้งคำถามถึงข้อจำกัดและการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ ที่แสดงความอยู่รอดด้วยการยอมลดเสรีภาพของตน โดยเฉพาะหลังจบปริญญาตรี ความคิดและขบวนการสร้างงานของเขามาจากการใช้ชีวิตที่ชานเมือง ขณะทำงานสอนหนังสือที่วิทยาลัยช่างศิลป์ ระหว่างปี 2524-29 จากการติดตามและตั้งข้อสังเกตการเปลี่ยนแปลงของสังคม การเสนอภาพแทนท้องถิ่นในศิลปะสื่อผสมในช่วงแรก มีส่วนสะท้อน

ปรากฏการณ์ ด้านสิ่งแวดล้อมและผลกระทบ จากสังคมสมัยใหม่ ในยุคเปลี่ยนผ่านจากสังคมเกษตรกรรมสู่อุตสาหกรรม มณฑลเหอเป่ย์สังเกตเห็น การเปลี่ยนแปลงของผืนดินชานเมืองที่กลายเป็น โรงงาน การบริโภคและการผลิตที่ธรรมชาติถูกปนเปื้อน คุณภาพ ด้วยการผสมผสานสิ่งมีชีวิต วัสดุธรรมชาติ เช่น ผักผลไม้ เข้ากับวัสดุสมัยใหม่ เช่น ตะปูเกลียว หมุดตอกเรือ ลวด สีสังเคราะห์ ฯลฯ

หลังจากนั้นราวหนึ่งทศวรรษ เมื่อมณฑลเหอเป่ย์จบจากฝรั่งเศส เขาทดลองสร้างสรรค์ศิลปะสื่อผสมอย่างจริงจัง โดยสัมพันธ์กับช่วงชีวิต และสภาพแวดล้อมที่ตนอาศัย กล่าวคือ ขณะสอนและทำงานศิลปะ ที่คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระหว่างปี 2531-2537 เขาหาเวลาว่างเพื่อเดินทางไปศึกษาความเป็นอยู่ของชาวบ้านตามตลาดและวัดอย่างใกล้ชิด รวมทั้งติดต่อบ้านชาวบ้านเพื่อผลิตผลงานจากวัสดุท้องถิ่น ได้แก่ ฟางข้าว กระสอบ เขาควย เครื่องปั้นดินเผา กระดาษสา อิฐมอญ ดิน ผงสมุนไพร์ การริเริ่มสร้างสื่อผสมด้วยการริเริ่มนำหัตถกรรม วัตถุประสม (found object) สำเร็จรูป (readymade) ยังเป็นการแก้ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ เพราะรายได้ข้าราชการชั้นผู้น้อยที่จำกัด โดยมณฑลเหอเป่ย์ออกตระเวนไปสำรวจและค้นหาจากชุมชนด้วยตนเอง ผลงานของเขาจึงไม่เพียงเป็นการทดลองเพื่อเน้นความแปลกตา เพื่อสื่อถึงสภาวะสิ่งแวดล้อมขณะนั้น กระทั่งถูกขนานนามว่าวัสดุสายพันธุ์ใหม่ (bricolage) (อภินันท์ โปษยานนท์, 2547: 135) หากยังมีส่วนสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่นไทย

2. การศึกษาภาพแทนท้องถิ่นในศิลปะสื่อผสมของศิลปินมณฑลเหอเป่ย์ บุญมา ที่สร้างขึ้นระหว่างคริสต์ทศวรรษ 1980-ต้นคริสต์ทศวรรษ 1990 เป็นช่วงเวลาที่เกิดปฏิสัมพันธ์เข้มข้นระหว่างท้องถิ่น ชาติกับโลกาภิวัตน์ ปรากฏการณ์

นี้สะท้อนให้เห็นการทบทวนตนเอง และแสวงหาการนำเสนอภาพแทนของตัวตน และความเป็นอยู่ที่ได้รับผลกระทบ นับว่าผลงานของเขาเน้นการกระตุ้นความคิดที่เป็นผลต่อขยายจากการมองวัสดุ เช่น ช่วงที่เขาสอนที่วิทยาลัยช่างศิลป์ มณฑลเหอเป่ย์ตีความการเสียดสีทางสุขภาพจากมลภาวะดังกล่าว จากการทดลองแปรรูปผลิตผลทางการเกษตรโดยนำเอาหมุดโลหะไปฝังไว้ในดิน โดยสร้างผลงานรูปทรงเหมือนผลไม้ ที่ทั้งแปลกตา บิดเบี้ยวและดูแปลกแยกออกจากสภาพแวดล้อมของทุ่งลาดกระบัง นับว่าผลงานดังกล่าว ไม่ได้มุ่งเสนอภาพของวัตถุ แต่ต้องการสื่อภาพพจน์ปลุกความหมายหรือภาพในใจ (mental image) จากการประกอบกันของสิ่งที่พบดาษดื่น (ยุทธศักดิ์ รัตนปัญญา, 2546: 42) รวมถึงผลงาน “ธรรมชาติในสภาวะแวดล้อมปัจจุบัน” (Natural Form in the Present Environment) ที่สร้างจากกิ่งไม้แห้งติดตั้งบนกระเบะทราย ดึงด้วยลวดสลึง และฝังหมุดยึดสะพานไวนิลผิวของกิ่งไม้ ที่ถูกยึดกับกระเบะที่ปูด้วยทราย

ระหว่างที่มณฑลเหอเป่ย์พัก เพื่อสอนชุดใช้ทุนในจังหวัดเชียงใหม่ เวลาว่างเขาออกไปเยือนตลาด วัด และไปยังชุมชนหัตถกรรม ในช่วงเกิดการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ศิลปินนำเสนอปรากฏการณ์ดังกล่าวด้วยภาพตัวแทนของการเปลี่ยนแปลงของสภาพบ้านเรือนของจังหวัดเชียงใหม่ที่ซากโบราณสถานถูกเบียด บดบังด้วยอาคารสมัยใหม่ โดยเขาสะท้อนปรากฏการณ์ดังกล่าวผ่านผลงานชุดเจดีย์สร้างขึ้นด้วยดินแดง ปูนขาว ดินสอพอง อิฐมอญ เหล็กเส้น ซีเมนต์ หรือกล่องกระดาษใส่สินค้า นักประวัติศาสตร์ศิลป์ เมลิสซา ชุย (Melissa Chui) ชี้ว่าการสร้างสรรค์ดังกล่าวที่อ้างอิงรูปทรงศาสนา-โบราณสถาน สื่อแทนประเพณี ชุดความเชื่อที่ค่อยๆ เลือนหาย หรือไม่สามารถเชื่อมโยง

กับวิถีปัจจุบัน ที่ถูกรื้อฟื้นและตีความใหม่ให้เชื่อมกับปัจจุบัน (Chui, 2003: 46) พิสูจน์ว่าศิลปะสื่อผสมของมณฑิเยร์ไม่เพียงโดดเด่นด้วยวัสดุจากแหล่งที่มาต่างกัน แต่ยังเป็นการประยุกต์หรือยืม (appropriate) รูปทรงจากประติมานวิทยา ศาสนา ความเชื่อ เช่นปราสาท ศาลา กลดพระ มาให้ข้อคิดถึงพื้นที่ของความสงบวิเวกที่กำลังเลื่อนหายไปจากชีวิตประจำวันที่เต็มไปด้วยความเร่งรีบและตึงเครียด

ข้อเสนอแนะ

1. ในการศึกษาประวัติชีวิตของศิลปิน โดยเบื้องต้น นับเป็นการทำความเข้าใจปัจจัยแหล่งที่มาเบื้องหลังของการสร้างสรรค์ข้างต้นยังสามารถทำการศึกษาทั้งในเชิงบริบท หรือใช้แนวทางชาติพันธุ์วรรณา (ethnography) โดยการศึกษาด้วยวิธีวิทยาข้างต้น ยังเป็นการศึกษาเน้นบริบท โดยเฉพาะพื้นที่ของชุมชน หรือหันไปหาชุมชนในระดับรากฐานแล้ว การที่ศิลปะสื่อผสมของมณฑิเยร์มีกระบวนการกลับไปหาดันกำเนิดของการสร้างสรรค์ หมายถึงชุมชน ซึ่งล้วนแล้วแต่เกิดจากผู้คนที่มิพันธะ เกิดปฏิสัมพันธ์ต่อกันในพื้นที่ชีวิตประจำวัน มากกว่าการคอยทำหน้าที่เล่าเรื่อง ทำให้การศึกษาชาติพันธุ์วรรณาของศิลปิน เปิดเผยปฏิสัมพันธ์ที่ไม่ตายตัว และสะท้อนนัยของการขุดค้นสำรวจ ขยายให้เห็นขยายไปความสัมพันธ์ระหว่างที่ผู้คนติดต่อ แลกเปลี่ยนกับสภาพสังคม และผู้คนอื่นๆ ที่มีบริบทหรือความเป็นมาเฉพาะ (บัณฑิต จันทร์โรจนกิจ, 2560:

132-133)

2. การศึกษาศิลปะในฐานะภาพตัวแทน มีข้อจำกัด เนื่องจากขบวนการสื่อและสร้างภาพแทนมีสถานะและขบวนการกำเนิด ในสองลักษณะคือ หนึ่ง) ตามเจตนาผู้สร้าง (intentional approach) กับสอง) ถูกวาง (located) หรือประกอบสร้าง (constructed) อย่างหนึ่ง (จุฑาพรรษ์ (จามจุรี) ผดุงชีวิต, 2551: 30-31) ดังนั้นการเสนอภาพแทนแก่ชุมชน จึงไม่จำเป็นต้องจำกัดหรือสังกัด อยู่เป็นรองใต้ความเป็น (แห่ง) ชาติเท่านั้น การศึกษาผลงานสื่อผสมของมณฑิเยร์ ยังสามารถใช้วิธี หรือหลักวิชาเพื่อดำเนินการศึกษาอื่น อย่างเช่นการศึกษาด้วยประติมานวิทยา ที่สามารถทำให้ตีความรูปทรงทางศิลปะที่สื่อสารเรื่องราว (narrative) โดยเปรียบเทียบกับทั้งรูปแบบ คติความเชื่อในอดีต มีส่วนเปิดเผยอุปลักษณ์ (allegories) ในรูปทรงศิลปะที่ปรากฏตาสดหรือแทรกผูกในตำนานหรือเรื่องเล่า (Panofsky, 1972: 11; Harris, 2006: 149) ผลงานศิลปินร่วมสมัยอย่างที่มีมณฑิเยร์สร้างสรรค์โดยตีความต่อจากกลุ่มรูปทรง ได้แก่สถูป ศาลา เรือนไทย ด้วยการทดลอง หรือทำท่ายการสร้างรูปทรงแบบเต็มผลที่ได้้นอกจากเกิดความหมายที่สะท้อนปรากฏการณ์ปัจจุบัน ยังแสดงว่าศิลปินร่วมสมัยไม่จำเป็นต้องทอดทิ้งมรดกหรือรูปแบบตามคติท้องถิ่น เนื่องจากความมุ่งหมายหลักของศิลปิน คือการสะท้อนความคิดและวิพากษ์สภาพสังคมที่ศิลปินพบเห็น

เอกสารอ้างอิง

- กษมาพร แสงสุระธรรม. (2553). การสร้างและต่อรองความหมายของ “ความเป็นล้านนา” ในงานจิตรกรรมไทยร่วมสมัย [วิทยานิพนธ์มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จิตติมา. (2532). จินตภาพในวัสดุของมณฑิเยร์ บุญมา. ไซคลาสส์.

- จุฑาพรรษ์ (จามจุรี) ดุงชีวิต. (2551). *วัฒนธรรม การสื่อสารและอัตลักษณ์ = Culture, communication and identity*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดำรง วงศ์อุปราช. (2527). ความเคลื่อนไหวของศิลปิน และศิลปะในยุคศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี. *มหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับพิเศษ ครบรอบ 40 ปี*, 67-105.
- บัณฑิต จันทรโรจนกิจ. (2560). คีนการเมืองให้ศิลปะ. ใน *ทฤษฎีกับการวิจารณ์ศิลปะทัศนะของนักวิชาการไทย* (หน้า 126-175). นาค.
- พิริยะ ไกรฤกษ์ (2525). *ศิลปะกรรมหลัง พ.ศ. 2475 (Art since 1932)*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยุทธศักดิ์ รัตนปัญญา. (2546). *การศึกษาวิเคราะห์ศิลปะของมณฑลเหอเป่ย์ บุนจุน*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2534). *ศิลปะสมัยใหม่ในประเทศไทย*. โอเดียนสโตร์.
- สุธี คุณาวิชยานนท์. (2548). ศิลปะ ชาตินิยมกับความเป็นไทย. ใน *นีโอ ชาตินิยม นิทรรศการศิลปกรรมเมืองร่วมสมัย* (หน้า 79-98). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิรักษ์ โพษยานนท์. (2547). มณฑลเหอเป่ย์ บุนจุน: ทางแห่งทุกขะ. ใน *สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย, ตายก่อนดับ การกลับมาของมณฑลเหอเป่ย์ บุนจุน* (หน้า 132-151). สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย.
- Boissier, A. (2007). *Wind of the East: Perspectives on Asian Contemporary Art*. Museum of Contemporary Art.
- Chiu, M. (2003). An Architecture of The Sense Montien Boonma's Installation in Context. In *A. Poshyanada, Temple of The Mind* (pp. 41-47). The Asia Society.
- Harris, J. (2006). *Art history: the key concepts*. Routledge.
- Panofsky, E. (1972). *Studies in iconology Humanistic Themes in the Art of the Renaissance*. Icon Editions.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพะเยา เขต 1

Factors Affecting Personal Financial Planning of School Teachers under Phayao Provincial Primary Educational Service Area Office, Region 1

สิทธิชัย ลีวิวัฒน์วงศ์¹, วัลลพ ล้อมตะคุ¹, ปาลิตา คำยัน²,
กัญญาณัฐ ชิดชม², สุพานันห์ ตั้ง²
Sittichai Leewiwatwong¹, Wanlop Lomtaku¹, Palita Kamyam²,
Kanyanat Chidchom², Supanan Tung²

Received: 15 June 2021

Revised: 2 August 2021

Accepted: 17 August 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน ที่ส่งผลต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของครู 2) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยด้านทัศนคติทางการเงิน ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของครู โดยเป็นการศึกษาเชิงปริมาณด้วยวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 305 คน และใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักทางสถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน โดยใช้การวิเคราะห์การทดสอบค่าที (t-test) ความแปรปรวนแบบทางเดียว (f-test) และวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครูเพศหญิง อายุ 41-50 ปี สถานภาพสมรส การศึกษาระดับปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000-20,000 บาท และมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 15,000-20,000 บาท สำหรับการศึกษาค้นคว้าส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครู ส่งผลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของครู แต่สถานภาพของครูไม่ส่งผลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพะเยา เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบว่า ปัจจัยการรับรู้ข่าวสาร ทัศนคติทางการเงิน และภาวะทางเศรษฐกิจ

¹ สาขาวิชาการเงินและการลงทุน คณะบริหารธุรกิจและนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

² นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการเงินและการลงทุน คณะบริหารธุรกิจและนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

¹ School of Business and Communication Arts, University of Phayao

² Bachelor of Business Administration, School of Business and Communication Arts, University of Phayao

ส่งผลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพะเยา เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การวางแผนการเงินส่วนบุคคล, ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ, ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร, ปัจจัยด้านทัศนคติ ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

Abstract

The objectives of the research were.- 1) to study personal factors such as gender, age, educational status, average monthly income, average monthly expenditures that affected teachers' personal financial planning. 2) to study informational perception factors, financial attitude factors and economic factors that affected personal financial planning of the teachers. This research was a qualitative study using survey research methods. The sample group included 305 teachers. Using online storage methods, the data collected from questionnaires was analyzed using descriptive statistics, consisting of frequency, percentage, mean, standard deviation and inferential statistics by using t-test, analysis of variance (One-Way ANOVA) and multiple regression analysis.

The results showed the samples were female teachers whose age were 41-50 years old. They were married and they held a bachelor's degree. Their average monthly income was 15,000-20,000 baht and their average expenditure per month was 15,000-20,000 baht. From the study of teacher's personal factors affecting teachers personal financial planning it was revealed that gender, age, education level, average monthly income and average monthly expenditure of teachers affected personal financial planning of the teacher of the schools under the Phayao Provincial Primary Educational Service Area Office, District 1. However, teachers' status did not affect personal financial planning of the teacher of the schools under the Phayao Provincial Primary Educational Service Area Office, District 1 at the 0.05 level of significance. Moreover, the study of factors affecting personal financial planning showed that information, financial attitude factor, economic factors affected personal financial planning of the teachers of schools under the Phayao Provincial Primary Educational Service Area Office, District 1 at 0.05 level of significance.

Keywords: Personal financial planning, economic factor, information perception factor, attitude factor, personal fundamentals

บทนำ

สภาพเศรษฐกิจโลกในยุคปัจจุบันยังคงอยู่ในภาวะฟื้นตัวอย่างต่อเนื่อง ประชาชนในประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาด้านเสถียรภาพทางเศรษฐกิจที่มีการเคลื่อนย้ายเงินลงทุนไปต่างประเทศ ปัญหาอัตราเงินเฟ้อที่มีการเปลี่ยนแปลง ปัญหาหนี้สาธารณะที่เพิ่มขึ้น ปัญหาจากภัยธรรมชาติ ปัญหาจากการระบาดของโรคต่างๆ เป็นต้น (ธนาคารไทยพาณิชย์, 2563) ประชาชนจึงต้องมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจที่เผชิญอยู่ เพื่อให้มีรายได้ที่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย มีเงินเหลือใช้ในยามฉุกเฉิน และมีเงินออมหรือเงินลงทุนที่อาจสร้างรายได้ต่อไปในอนาคต เพื่อการดำรงชีพอย่างไม่มีปัญหาเรื่องการเงิน ซึ่งไม่เพียงแต่จะต้องมีวินัยในการออมเท่านั้น ยังต้องมีแผนการลงทุนที่ดีและมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้สามารถเผชิญกับปัญหาทางเศรษฐกิจได้

เศรษฐกิจไทยปี 2563 ยังคงเป็นอีกปีที่เติบโตต่ำกว่าระดับศักยภาพ โดยมีปัจจัยจุดรั้งที่สำคัญคือ ปัจจัยชั่วคราวแต่รุนแรง ได้แก่ การระบาดของไวรัสโควิด-19 ปัญหาภัยแล้ง และพ.ร.บ. งบประมาณที่ล่าช้า นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีปัจจัยเชิงโครงสร้างที่เป็นปัญหาเรื้อรังมานาน อาทิ ความสามารถในการแข่งขันของภาคการส่งออก ปัญหาความเหลื่อมล้ำ และการกระจายรายได้ของภาคครัวเรือน รวมถึงปัญหาหนี้ครัวเรือนซึ่งล้วนเกี่ยวพันและผูกโยงกัน ทำให้เกิดปัญหาอุปตันไม่สมดุล ในหลายมิติ เช่น ความไม่เท่าเทียมของรายได้ การแข่งขันและกดดันสูง เกิดกระแสวัตถุนิยม การบริโภคที่เกินความจำเป็น การใช้เทคโนโลยีไม่เหมาะสม ขาดการปลูกฝังคุณธรรมอันส่งผลต่อสภาพจิตใจ ทำให้ภูมิคุ้มกันลดลงเกิดเป็นปัญหาสังคม เช่น

อาชญากรรม เหล้าสิน เป็นต้น ดังวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 เป็นตัวอย่างให้เห็นผลจากการลงทุน การผลิต การบริโภค ที่ไม่อยู่บนพื้นฐานแห่งความพอเพียง

ประเทศไทยในปัจจุบันโครงสร้างประชากรมี การเปลี่ยนแปลงไปสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ ประชากรมี อายุเฉลี่ยสูงขึ้น เนื่องจากความก้าวหน้าทางการแพทย์ ดังนั้น การดำเนินชีวิตในช่วงเกษียณอายุ มีความจำเป็น อย่างมากในบั้นปลายของชีวิต เพื่อความสุข ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำงาน รายได้และค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ดังนั้น จึงเกิดปัญหาตามมาว่าทุกคนควรทำอย่างไร เพื่อให้มีเงินสำรองไว้สำหรับอนาคต สามารถใช้จ่ายได้อย่างไม่ขาดแคลน มีชีวิตที่สุขสบายในวัยเกษียณ มีเงินใช้จ่ายฉุกเฉิน และมีเงินออมสำหรับทุนการศึกษาของบุตรหลาน ซึ่งไม่เพียงแต่จะต้องมีวินัยในการออมเท่านั้น ยังต้องมีแผนการลงทุนที่ดีและมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้สามารถเผชิญกับปัญหาต่างๆ ได้เช่น ภาษีเงินเพื่อและค่าใช้จ่ายเพื่อสนองความต้องการของบุคคลเอง ซึ่งเป็นต้นเหตุที่ทำให้ทรัพย์สินที่มี ไม่สามารถเพิ่มพูนขึ้นได้ การวางแผนทางการเงินเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคน และจะยิ่งมีความจำเป็นมากขึ้นในอนาคตข้างหน้า เนื่องจากชีวิตมีความไม่แน่นอนมากขึ้น ทั้งความไม่แน่นอนของชีวิตทางเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็น เรื่องของราคาน้ำมันที่มีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้น ส่งผลให้ราคาอาหารและสิ่งจำเป็นต่างๆ ต่อการดำรงชีพมีราคาแพงขึ้น เงินเพื่อเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่อัตราดอกเบี้ยเงินฝากกลับลดต่ำลง รวมไปถึงความไม่แน่นอนของชีวิตทางสังคม ที่คนมีระดับการศึกษาสูงขึ้น ใช้ระยะเวลาในการเรียนมาก ขึ้นทำให้มีระยะเวลาการทำงานเก็บเงินลดลง ในขณะที่วิทยาการแพทย์ที่ก้าวหน้าทำให้คนเรามีอายุยืนขึ้น ส่งผล

ให้ระยะเวลาการใช้เงินนานขึ้นจากปัจจัยความไม่แน่นอน ดังกล่าวทำให้ทุกคนต้องหันมาให้ความสำคัญเกี่ยวกับการวางแผนทางการเงินมากขึ้น (สุพิศรา จันทนะศิริ, 2563)

การแก้ปัญหาทางการเงินด้วยการวางแผนทางการเงิน ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่จะทำให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีทิศทาง การจัดการเงินของบุคคล เป็นการจัดหาเงินรายได้เพื่อมาใช้ในการดำรงชีพของบุคคลขณะเดียวกันจะต้องหาวิธีการหรือเทคนิคของการใช้จ่ายเงิน การออมและการลงทุนของบุคคลให้มีประสิทธิภาพ จนบุคคลมีตามความมีอิสรภาพทางการเงิน ซึ่งสภาวะมีอิสรเสรีภาพ เพียงพอที่จะเลือกใช้ชีวิตและเลือกอาชีพแบบที่ตนเองต้องการ โดยไม่ต้องกังวลว่าจะมีเงินไม่พอใช้จ่ายการบริหารการเงินส่วนบุคคลเป็นทักษะชีวิตของแต่ละบุคคล เพื่อช่วยในการวางแผนทางการเงินให้เป็นระบบ มีแนวทางการคิดในแต่ละขั้นตอนที่กำหนด ซึ่งจะนำไปสู่หนทางแห่งความประสบความสำเร็จอย่างที่ตั้งใจไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (ธนพร จันทร์สว่าง, 2562)

ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เห็นได้ว่าเรื่องของการวางแผนทางการเงินเป็นสิ่งที่ไม่ควรมองข้าม เงินเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน และจากการศึกษาปัญหาทางการเงินของครูในจังหวัดพะเยาในเบื้องต้น พบว่าปัจจุบันครูส่วนใหญ่มีรายได้ไม่สอดคล้องกับรายจ่าย และขาดความรู้ ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการวางแผนทางการเงิน และการออม ประกอบกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่ตกต่ำ จึงเป็นสาเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพะเยา เขต 1 ซึ่งงานวิจัยนี้ เลือกศึกษาปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคล

ในส่วนของปัจจัยที่นอกเหนือจากปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วยปัจจัย 3 ด้าน ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการวางแผนการเงิน ทศนคติทางการเงิน และภาวะเศรษฐกิจ เพื่อให้สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาทางการเงิน และวางแผนการเงินให้เกิดความคุ้มค่าในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน ที่ส่งผลต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพะเยา เขต 1

2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยด้านทัศนคติทางการเงิน ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ที่ส่งผลต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพะเยา เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้รูปแบบของการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research Method) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพะเยา เขต 1 จำนวน 1,050 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างคำนวณจากสูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้

ความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม 5% ผลจากการคำนวณขนาดตัวอย่างเท่ากับ 290 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเผื่อการสูญเสียและความผิดพลาดในการตอบแบบสอบถามร้อยละ 5 ดังนั้น ขนาดตัวอย่างจะเท่ากับ 305 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 6 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการวางแผนการเงิน ส่วนที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติทางการเงิน ส่วนที่ 4 แบบสอบถามภาวะเศรษฐกิจส่วนบุคคล ส่วนที่ 5 แบบสอบถามการวางแผนการเงินส่วนบุคคล ส่วนที่ 6 ข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดวัตถุประสงค์ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำมากำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแล้วนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำไปทดสอบความเชื่อมั่น โดยได้นำไปทดลองใช้ กับประชากรที่มีคุณลักษณะเหมือนกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาร์ท โดยค่าครอนบาร์ทต้องมากกว่า 0.75 พบว่าแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.784 และนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นแล้ว ไปเก็บกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพะเยา เขต 1 โดยเก็บแบบออนไลน์ ผ่านกลุ่มไลน์ของครู

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล โดยใช้โปรแกรม SPSS (Statistical Package for the Social Science for Windows) โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการอธิบายลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยทัศนคติทางการเงิน ปัจจัยภาวะเศรษฐกิจ และการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของครู

สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่

1) ค่า t-test เพื่อหาค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการวางแผนทางการเงินของครูกับตัวแปรเพศ (ตัวแปร 2 กลุ่ม)

2) ค่า F-test หรือค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อหาค่าความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของครูกับตัวแปรอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน (ตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม) กรณีค่าความแปรปรวนของตัวแปร F-test พบว่าผลการทดสอบมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) แสดงว่ามีค่าเฉลี่ยอย่างน้อย 1 คู่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ต้องทำการเปรียบเทียบพหุคูณด้วยวิธี LSD (Least-Significant Different)

2) การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยด้านทัศนคติทางการเงิน และปัจจัยด้านเศรษฐกิจกับการวางแผนการเงินส่วนบุคคล ได้แก่ พฤติกรรมการวางแผนทางการเงินด้านการออมด้านการใช้จ่าย ด้านการหารายได้ และด้านการลงทุน ทำการวิเคราะห์โดยสถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยมีสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$$\hat{y} = a + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3$$

เมื่อ \hat{y} แทน คะแนนพยากรณ์ของการ
วางแผนการเงินของครู

a แทน ค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ใน
รูปคะแนนดิบ

b_1, b_2, b_3 แทน สัมประสิทธิ์การถดถอย
ของตัวพยากรณ์ที่ 1, 2, 3

x_1 แทน ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

x_2 แทน ปัจจัยด้านทัศนคติทางการเงิน

x_3 แทน ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน ส่งผลต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพะเยา เขต 1 แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 อิทธิพลของปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยด้านทัศนคติทางการเงิน ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ส่งผลต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพะเยา เขต 1

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพะเยา เขต 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นครูเพศหญิง มีอายุ 41-50 ปี สถานภาพสมรส การศึกษาระดับปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000-20,000 บาท และมีรายจ่ายเฉลี่ย

ต่อเดือน 15,000-20,000 บาท

ผลการศึกษาพบว่า 1) เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครูแตกต่างกัน ส่งผลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพะเยา เขต 1 แตกต่างกัน ส่วนสถานภาพของครูแตกต่างกัน ไม่ส่งผลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพะเยา เขต 1 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) ผลการศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยด้านทัศนคติทางการเงิน ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ส่งผลต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพะเยา เขต 1 พบว่า ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ทัศนคติทางการเงิน ภาวะทางเศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อการวางแผนการเงินของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.05$) โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนการเงินของครู เรียงตามลำดับ คือ ทัศนคติทางการเงิน ($\beta = 0.674$) การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ($\beta = 0.363$) และภาวะเศรษฐกิจ ($\beta = -0.486$) ตามลำดับ ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 สามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของการวางแผนการเงินของครู ได้ร้อยละ 15.30 เมื่อศึกษาปัจจัยการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ทัศนคติทางการเงิน ภาวะทางเศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อการวางแผนการเงินของครู แต่ละด้าน พบว่า 1) ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ทัศนคติทางการเงิน ภาวะทางเศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อการวางแผนการเงินของครู ด้านการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.05$) โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนการเงินของครู เรียงตามลำดับ คือ ทัศนคติทางการเงิน ($\beta = 0.629$) การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ($\beta = 0.293$) และ

ภาวะเศรษฐกิจ ($\beta=-0.372$) ตามลำดับ ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 สามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของการวางแผนการเงินของครูด้านการออม ได้ร้อยละ 13.70 2) ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ทักษะคติทางการเงิน ภาวะทางเศรษฐกิจ มีอิทธิพลต่อการวางแผนการเงินของครู ด้านการใช้จ่าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p<0.05$) โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนการเงินของครู เรียงตามลำดับ คือ ทักษะคติทางการเงิน ($\beta=0.476$) การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ($\beta=0.212$) และภาวะเศรษฐกิจ ($\beta=-0.443$) ตามลำดับ ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 สามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของการวางแผนการเงินของครู ด้านการใช้จ่าย ได้ร้อยละ 9.00 3) ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ทักษะคติทางการเงิน ภาวะทางเศรษฐกิจ ไม่มีอิทธิพลต่อการวางแผนการเงินของครู ด้านการหารายได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p>0.05$) 4) ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ทักษะคติทางการเงิน ภาวะทางเศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อการวางแผนการเงินของครู ด้านการลงทุน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p<0.05$) โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนการเงินของครู เรียงตามลำดับคือ ทักษะคติทางการเงิน ($\beta=0.875$) การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ($\beta=0.448$) และภาวะเศรษฐกิจ ($\beta=-0.621$) ตามลำดับ ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 สามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของการวางแผนการเงินของครูด้านการลงทุน ได้ร้อยละ 25.70

จึงสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ทักษะคติทางการเงิน ภาวะทางเศรษฐกิจ มีอิทธิพลต่อการวางแผนการเงินของครูในภาพรวม ด้านการออม ด้านการใช้จ่าย และ ด้านการลงทุน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขณะที่ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ทักษะคติทางการเงิน ภาวะทางเศรษฐกิจ ไม่มีอิทธิพลต่อการวางแผนการเงินของครู ด้านการหารายได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดพะเยา เขต 1 มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลของครูกับการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของครู พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครูส่งผลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดพะเยา เขต 1 ส่วนสถานภาพของครูไม่ส่งผลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดพะเยา เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับผลการศึกษาของทวยทอง เลิศเป็ยง (2556) เรื่อง พฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล ที่พบว่า พฤติกรรมการใช้เงินของเพศหญิงแตกต่างกับเพศชาย สอดคล้องกับผลการศึกษาของสมจิตร์ วิริยานนท์ (2558) เรื่อง การวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ที่พบว่า การวางแผนทางการเงินทางด้านค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านชั้นปีที่ศึกษาระดับปริญญาตรี

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการรับรู้ข่าวสาร ทักษะคติทางการเงิน และภาวะทางเศรษฐกิจ มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดพะเยา เขต 1 พบว่า ปัจจัยการรับรู้ข่าวสาร ทักษะคติทางการเงิน และภาวะทางเศรษฐกิจ มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของครูโรงเรียนสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
จังหวัดพะเยา เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ
พนมพร เปี่ยมศีลธรรม (2560) เรื่อง ปัจจัยจิต
ลักษณะและสถานการณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับ
พฤติกรรมการจัดการทางการเงิน ของข้าราชการ
ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม
ศึกษากรุงเทพมหานคร ที่พบว่า การรับรู้ข่าวสาร
ทางการเงินมีอิทธิพลในการทำนายการวางแผน
ทางการเงินส่วนบุคคลของครู กลุ่มปัจจัยจิต
ลักษณะ และกลุ่มปัจจัยสถานการณ์ทางสังคม
(การรับรู้ข่าวสารทางการเงิน การสนับสนุนทาง
สังคมทางการเงิน และการมีแบบอย่างที่ดีทาง
การเงิน) สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการจัดการ
ทางการเงิน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ
ธนพร จันทร์สว่าง (2562) เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพล
ต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล
ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย
สยาม ที่พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการ
วางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยสยาม ในด้านการออม ด้านการลงทุน และด้านการใช้จ่าย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อ
การวางแผนการเงินส่วนบุคคลของครูโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
จังหวัดพะเยา เขต 1 มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัย ไปใช้ประโยชน์

1. ควรมีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้

ความเข้าใจให้กับครู ในเรื่องการวางแผนการเงิน
สำหรับครู

2. ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการ
วางแผนทางการเงินส่วนบุคคล เพื่อให้ครูสามารถ
หารายได้เพิ่ม และวางแผนการใช้จ่ายได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ และมีการวางแผนการใช้จ่ายในสิ่งที่
จำเป็น โดยการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
มาใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อไม่ส่งผลให้ครูเป็นหนี้
เกินสมควร

3. ควรฝึกอบรมครูให้มีความรู้ด้านการ
ออม และการลงทุนส่วนบุคคล เพื่อเพิ่มรายได้
ให้กับตนเองและครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยใน ครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัญหาของครูในเรื่องการ
วางแผนการเงินส่วนบุคคล เพื่อทราบถึงปัญหา
ของครู และนำข้อมูลมาศึกษาเพื่อต่อยอดเรื่อง
ที่ศึกษา เพื่อให้ได้รับข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น และ
สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการ
เงินส่วนบุคคลของครูได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาการวางแผนการเงินส่วนบุคคล
ของครูในเขตพื้นที่อื่น เพื่อให้ได้ข้อมูล
ครอบคลุมเนื้อหาที่ศึกษาและเทียบเคียงว่าปัจจัย
ที่ส่งผลต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของครู
เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

3. ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่ม
เติม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิง
ลึกมากยิ่งขึ้น และสามารถนำมาเป็นแนวทางใน
การแก้ปัญหาการวางแผนทางการเงินของครูให้
มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ทรายทอง เลิศเปียง. (2556). พฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ โรงเรียนลำปางพณิชยการและเทคโนโลยีลำปาง. วิทยาลัยอินเทอร์เน็ตเทคโนโลยี. วิชาการไทยพณิชย. (2563). ภาพรวมเศรษฐกิจโลก การฟื้นตัวแบบค่อยเป็นค่อยไป (ไตรมาส 1/2020). <https://www.scbeic.com/th/detail/product/6578>.
- ชนพร จันทร์สว่าง. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสยาม [บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสยาม]. มหาวิทยาลัยสยาม.
- พนมพร เปี่ยมศีลธรรม (2560). ปัจจัยจิตลักษณะและสถานการณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการจัดการทางการเงิน ของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมจิตร วิริยานนท์. (2558). การวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ [บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- สุพัตรา จันทะศิริ. (2563). การบริหารการเงินส่วนบุคคลของข้าราชการสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เกษียณอายุราชการเมื่อสิ้น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 [ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน สังกัด สพพ.พะเยา เขต 1. https://data.boppobec.info/emis/school.php?Area_CODE=5601.

หลักเกณฑ์ในการเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในระบบบังคับบำบัด

Condition of Drug Abuse Treatment in Force System

สุชาวดี จันท์เทียน¹, วรรณวิภา เมืองถ้ำ²
Suchawadee Juntian¹, Wanwipa Muangtham²

Received: 26 July 2021

Revised: 21 September 2021

Accepted: 12 October 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 (2) ศึกษาหลักกฎหมายเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของประเทศไทยและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของบุคคลที่จะได้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด (3) ศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของประเทศไทยและต่างประเทศ (4) วิเคราะห์ปัญหาและข้อบกพร่อง เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีวิจัยเอกสาร ซึ่งผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ และนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

จากการศึกษาพบว่า 1) พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 มุ่งแก้ไขฟื้นฟูผู้เสพยาเสพติดมากกว่าการลงโทษ 2) การกำหนดหลักเกณฑ์ของบุคคลในการเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ยังไม่ครอบคลุมกลุ่มผู้เสพยาที่สมควรได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด อีกทั้งไม่มีการกำหนดจำนวนครั้งที่ผู้เสพยาจะได้รับโอกาสให้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ส่งผลให้ผู้เสพยาเสพติดขาดความรู้สึกเกรงกลัวต่อกฎหมาย ผู้ศึกษาจึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ โดยการขยายฐานความผิดให้ครอบคลุมถึงความผิดฐานเป็นผู้ซบชู้และเสพยาเสพติดให้โทษ และควรกำหนดวิธีการสำหรับกรณีของผู้เสพยาที่มียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเกินปริมาณที่กำหนด อีกทั้งควรกำหนดว่าผู้ที่เคยเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมาแล้วเกิน 3 ครั้ง ต้องถูกตัดสิทธิ

¹ นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ เอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, E-mail: ked_nun6932@hotmail.com, Tel:097-0218682

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

¹ Student, Master of Law, Major in Criminal Law and Justice, Sukhothai Thannathirat Open University
E-mail: ked_nun6932@hotmail.com, Tel:097-0218682

² Assistant Professor, Faculty of Law, Sukhothai Thannathirat Open University

ในการเข้ารับการรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในระบบบังคับบำบัด เพื่อให้การแก้ไข ปัญหาผู้ติดยาเสพติดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การฟื้นฟูสมรรถภาพ, ผู้ติดยาเสพติด, ยาเสพติด

Abstract

The purposes of this study were (1) To study concepts and theories related to the Narcotic Addict Rehabilitation Act B.E. 2545 (2002); (2) To study the principles of laws related to current drug abuse treatment in Thailand and analyze the problems of conditions for an eligible person to receive a drug abuse treatment; (3) To comparatively study Thai and international principles of laws relevant to drug abuse treatment (4) To analyze the problems and defects discovered from the results of the study with the purpose to make a recommendation on the amendment to the Narcotic Addict Rehabilitation Act B.E. 2545 (2002).

The independent study was qualitative research using a documentary. Data was collected via related documents both From Thailand and international. The results of the documentary research were analyzed and synthesized to make conclusions and analyze comparatively to make a recommendation on the amendment to the Narcotic Addict Rehabilitation Act B.E. 2545 (2002).

The study revealed that.- 1) In the Narcotic Addict Rehabilitation Act B.E. 2545 (2002), the core principle was to rehabilitate drug addicts rather than to punish them. 2) The conditions for an eligible person to receive a drug abuse treatment in the force system, the quantity of drug possession, did not cover all groups of drug addicts who might deserve the drug abuse treatment in the force system. The conditions for an eligible person to receive a drug abuse treatment in the force system did not define the number of opportunities for a drug addict eligible to receive a drug abuse treatment. Consequently, the drug addicts were not afraid of law enforcement. The research recommended that the conditions for an eligible person to receive drug abuse treatment in the force system should be amended by adding more conditions. The conditions must cover driving under the influence of drug abuse and also define the legal measure for a person possessing drugs over the limited number. Also people attending drug treatment more than three times must be confined the right to receive the drug treatment in the forced system so as to improve the effectiveness of the implementation of measures to solve the drug addict problem

Keywords: Drug abuse treatment, drug addict, drug

บทนำ

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญของสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน ซึ่งรัฐบาลในทุกยุคสมัย ต่างมีนโยบายในการป้องกันและปราบปราม เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดมาโดยตลอด แต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จ อีกทั้งยังทวีความรุนแรงมากขึ้น เห็นได้จากสถิติจำนวนผู้ต้องขังทั่วประเทศ พบว่ามีจำนวนผู้ต้องขังประเภทคดีเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษสูงถึงร้อยละ 81.29

จากสภาพปัญหา ยาเสพติด ของประเทศไทย ผู้ศึกษาเห็นว่าต้นเหตุของปัญหาในภาพรวมเกิดจากบุคคลมีความต้องการเสพยาเสพติด มีปริมาณเพิ่มขึ้น ดังเห็นได้จากสถิติผู้เสพยาที่เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 (1 ตุลาคม พ.ศ. 2563-31 มีนาคม พ.ศ. 2564) มีจำนวนสูงถึง 66,358 ราย และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จึงส่งผลให้ความต้องการยาเสพติดตติมีมากขึ้นตามจำนวนของผู้เสพยาเสพติด ตามทฤษฎีอุปสงค์อุปทาน (Demand and Supply) การผลิตและจำหน่ายจึงมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น เป็นเหตุให้ปัญหา ยาเสพติดไม่หมดไปจากประเทศไทย ดังนั้นการแก้ไข ปัญหา ยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้ศึกษาเห็นว่ากลุ่มผู้กระทำความผิดฐานเสพยาเสพติดเป็นกลุ่มหลักที่รัฐจำเป็นต้องดำเนินการแก้ไขพฤติกรรมในการเสพยาของบุคคลกลุ่มนี้ให้เลิกมีความต้องการเสพยาเสพติด

ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการดำเนินการแก้ไขผู้เสพยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ มีหลักการที่สำคัญ คือ ผู้เสพยาเสพติด ถือเป็นบุคคลที่มีสภาพทั้งร่างกาย

และจิตใจเสมือนผู้ป่วย มิได้มีพฤติกรรมเยี่ยงอาชญากรปกติ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการดูแลบำบัดรักษาและฟื้นฟูเกี่ยวกับอาการติดยาเสพติดนั้น จึงเห็นถึงเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ว่ามุ่งที่จะดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูผู้เสพยาเสพติด มากกว่าการลงโทษผู้เสพยาเสพติด (เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545) ซึ่งใช้รูปแบบของการบังคับให้ผู้เสพยาเสพติดเข้ารับการบำบัด โดยดำเนินการตามมาตรการการเบี่ยงเบนคดีออกจากกระบวนการยุติธรรม(Diversion Form Criminal Justice System) ตามแนวคิดของหลักอาชญาวิทยา แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับนี้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ของบุคคลที่จะได้เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดไว้ แต่หลักเกณฑ์ดังกล่าวยังไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้

เนื่องจากมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ของบุคคลที่จะได้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ว่าจำเป็นต้องเป็นผู้กระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ 4 ฐานความผิด กล่าวคือ ความผิดฐานเสพยาเสพติด, ความผิดฐานเสพ และมีไว้ในครอบครอง, ความผิดฐานเสพและมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และความผิดฐานเสพและจำหน่ายประกอบกับในขณะที่ถูกจับกุมผู้กระทำความผิดทั้ง 4 ฐานดังกล่าวข้างต้น ต้องไม่ต้องหาหรืออยู่ระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นหรืออยู่ระหว่างต้องโทษจำคุก รวมทั้งผู้ที่กระทำความผิดฐานเสพและมีไว้ในครอบครอง, ความผิดฐานเสพและมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย หรือความผิดฐานเสพและจำหน่าย จะต้องมิใช่ติดยาเสพติดไว้ในครอบครองไม่เกินปริมาณกำหนดในกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดลักษณะ ชนิด

ประเภท และปริมาณของยาเสพติด พ.ศ. 2546 ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ถึงจะได้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการนี้

อย่างไรก็ตามการกำหนดฐานความผิดยังไม่ครอบคลุมกลุ่มผู้เสพ โดยเฉพาะผู้เสพที่ถูกจับกุมขณะขับขีตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 จะถือว่ามีกระทำความผิดฐานอื่นในขณะนั้น และการกำหนดปริมาณยาเสพติดให้โทษประเภท 1 (เมทแอมเฟตามีน) ตามกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดลักษณะชนิด ประเภท และปริมาณของยาเสพติด พ.ศ. 2546 ที่กำหนดให้มีไว้ในครอบครองได้ไม่เกิน 5 หน่วยการใช้ (5 เม็ด) เป็นการตัดโอกาสของผู้เสพ ที่มีได้มีพฤติกรรมในทางจำหน่ายเป็นอาชีพ หรือมีพฤติกรรมในทางจำหน่ายแต่เป็นผู้จำหน่ายรายย่อย ที่เจตนาจำหน่ายยาเสพติดเพื่อให้มีรายได้ไปซื้อยาเสพติดไว้เสพ เป็นเหตุให้ผู้เสพ ซึ่งตามหลักการและเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่าผู้เสพเป็นผู้ป่วยที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมในการเสพยาเสพติด ไม่ได้เข้ารับการแก้ไขฟื้นฟูการติดยาเสพติดตามเจตนารมณ์ที่แท้จริงของพระราชบัญญัตินี้

อีกทั้งมิได้มีการบัญญัติลักษณะที่เกี่ยวกับจำนวนครั้งของบุคคลที่จะได้เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ซึ่งเกิดปัญหาในทางปฏิบัติว่า ผู้เสพบางรายที่ได้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแล้ว แต่ยังคงมีพฤติกรรมหวนกลับมาเสพยา จนกระทั่งถูกจับกุมดำเนินคดี และได้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดอีกหลายๆ ครั้ง โดยไม่เกรงกลัวต่อโทษทางกฎหมาย สื่อได้ว่าการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในระบบบังคับบำบัดนี้ ไม่สามารถแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมในการเสพยาของผู้เสพรายนั้นได้

ดังนั้นจึงมีประเด็นปัญหาที่ต้องศึกษาว่าการกำหนดหลักเกณฑ์บุคคลที่จะได้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 สมควรต้องแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้ครอบคลุมกลุ่มผู้เสพ ซึ่งเป็นผู้ป่วยที่สมควรได้รับการแก้ไขฟื้นฟูตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 อย่างแท้จริงหรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการความเป็นมา วัตถุประสงค์ และเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

2. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของประเทศไทยในปัจจุบัน และวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของบุคคลที่จะได้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

3. ศึกษาเปรียบเทียบหลักกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของประเทศไทยและต่างประเทศ

4. วิเคราะห์ปัญหาและข้อบกพร่อง เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 หรือกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้อง และจัดทำข้อเสนอแนะ เพื่อให้การดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยฉบับนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง จาก

วิทยานิพนธ์ หนังสือ ตำบทยกกฎหมายบทความ คำพิพากษา การค้นคว้าข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และความคิดเห็นของนักนิติศาสตร์ ทั้งของ ประเทศไทยและต่างประเทศ โดยนำข้อมูลทั้งหมด มาวิเคราะห์และเปรียบเทียบ เพื่อหาข้อสรุปและ ข้อเสนอแนะในการแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ ของบุคคลที่จะได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติ ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจุบัน ประเทศไทยมีระบบการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด แบ่งออกเป็น 3 ระบบ กล่าวคือ ก) “ระบบสมัครใจ” (Voluntary System) เป็นกรณีที่เปิดโอกาสให้ผู้เสพหรือติดยาเสพติด สมัครใจ เข้ารับการบำบัดรักษากับสถานพยาบาลต่างๆ ก่อนที่ความผิดจะปรากฏต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ข) “ระบบต้องโทษ” (Correction System) เป็นกรณีที่ผู้เสพหรือติดยาเสพติดถูกพนักงานเจ้าหน้าที่จับกุมดำเนินคดีตามกฎหมาย และเข้าสู่วินิจฉัยคดีตามกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก โดยศาลได้มีคำพิพากษาต้องโทษจำคุกผู้เสพหรือติดยาเสพติดรายนั้น ซึ่งในระบบนี้กรมราชทัณฑ์จะเป็นผู้รับผิดชอบ ค) “ระบบบังคับ” (Compulsory System) ซึ่งเป็นการบังคับให้ผู้เสพเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูอาการติดยาเสพติดซึ่งเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 2) หลักการสำคัญของพระราชบัญญัติ ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 คือ “ผู้เสพคือ ผู้ป่วย” โดยกฎหมายฉบับนี้ตราขึ้น โดยมีเจตนารมณ์เพื่อเป็นการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของผู้เสพยาเสพติด โดยมุ่งให้ผู้เสพยาเสพติดได้รับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ให้หายจากอาการติดยาเสพติด และ

สามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้โดยปราศจากการตีตราสังคม 3) การกำหนดหลักเกณฑ์ ของบุคคลที่จะได้เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ในส่วนของฐานความผิด ที่สามารถเข้าสู่กระบวนการตามพระราชบัญญัตินี้ได้ จำต้องเป็นการกระทำความผิด 4 ฐาน กล่าวคือ เสพ, เสพ และมีไว้ในครอบครอง, เสพและมีไว้ในครอบครอง เพื่อจำหน่าย และเสพและจำหน่าย ซึ่งจากการศึกษาพบว่าในกรณีผู้เสพที่ได้กระทำความผิด ฐานเป็นผู้ซบช้ำและเสพยาเสพติดให้โทษ ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ซึ่งผู้เสพนั้น ก็ถือได้ว่าเป็นผู้ป่วยที่จำต้องได้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ตามหลักการของพระราชบัญญัตินี้ 4) การกำหนดหลักเกณฑ์ ในส่วนของปริมาณยาเสพติดให้โทษประเภท 1 (เมทแอมเฟตามีน) ตามกฎกระทรวงว่าด้วยการ กำหนดลักษณะ ชนิด ประเภท และปริมาณของ ยาเสพติด พ.ศ. 2546 ที่กำหนดไว้สำหรับผู้กระทำความผิดฐานเสพและมีไว้ในครอบครอง, เสพ และมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และเสพและจำหน่ายนั้น จำต้องมีไว้ในครอบครองไม่เกิน 5 หน่วยการใช้ (5 เม็ด) ผู้ศึกษาเห็นว่าไม่ครอบคลุมถึงกลุ่มผู้เสพจำนวนมาก ซึ่งถือเป็นการตัดโอกาส ผู้เสพที่จะได้รับการแก้ไขพฤติกรรมในการเสพยาเสพติด 5) การดำเนินการตามมาตรการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในระบบบังคับบำบัด ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากผู้เสบบางรายไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ให้เลิกเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ แม้ว่าผู้นั้นจะเคยได้รับโอกาสให้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมาก็ครั้งก็ตาม เมื่อถูกจับกุมในคดีใหม่ ซึ่งเป็นฐานความผิดที่กำหนดไว้ ผู้นั้นก็ยังคงได้รับโอกาสเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามมาตรการนี้ได้ตลอด ส่งผลให้ผู้เสพ

ยาเสพติด ขาดความรู้สึกเกรงกลัวการถูกจับกุม ดำเนินคดี กรณีดังกล่าวจึงทำให้เกิดวงจรวนเวียนไปไม่จบสิ้น 6) จากการศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศเยอรมัน พบว่ามีได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ เรื่องฐานความผิดและปริมาณยาเสพติดที่อยู่ในครอบครองเป็นการเฉพาะเหมือนประเทศไทย รวมทั้งมีได้กำหนดจำนวนครั้งที่สามารถเข้ารับการฟื้นฟูไว้ แต่ให้ศาลใช้ดุลพินิจในการใช้มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดก่อนที่จะมีคำสั่งลงโทษ 7) จากการศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศโปรตุเกส พบว่าได้กำหนดฐานความผิดที่สามารถเข้าสู่มาตรการฟื้นฟูตามกฎหมายได้ คือฐานเสพ และฐานเสพที่มียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครอง แต่มีได้มีการกำหนดปริมาณยาเสพติดที่มีไว้ในครอบครองเป็นจำนวนเฉพาะเจาะจง เพียงแต่กำหนดไว้เป็นมาตรฐานว่าให้มีไว้เพื่อเสพส่วนตัวไม่เกิน 10 วัน แต่ถึงอย่างไรก็ตาม หากผู้เสพยาเสพติดไว้ในครอบครองเกินที่มีไว้เพื่อเสพส่วนตัว 10 วัน ก็ยังไม่ได้ถูกตัดโอกาสในการเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูแต่อย่างใด ส่วนจำนวนครั้งที่สามารถเข้ารับการฟื้นฟูมีได้กำหนดไว้แต่อย่างใด

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัญหาในการกำหนดหลักเกณฑ์ของบุคคลที่จะได้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในระบบบังคับบำบัด โดยศึกษาหลักการสำคัญของพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และศึกษาเปรียบเทียบกับกรณีการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของประเทศโปรตุเกสและประเทศเยอรมัน มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน ดังนี้

หลักการที่สำคัญของพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 คือผู้เสพยาเสพติดถือว่าเป็นบุคคลที่มีสภาพทั้ง

ร่างกายและจิตใจเหมือนผู้ป่วย มิได้มีพฤติกรรมเยี่ยงอาชญากรปกติ จึงจำเป็นที่จะต้องได้รับการดูแลบำบัดรักษาและฟื้นฟูเกี่ยวกับอาการติดยาเสพติด จึงเห็นได้ถึงเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ที่มุ่งดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษผู้เสพยาเสพติด โดยใช้มาตรการทางกฎหมายในรูปแบบของการบังคับบำบัดผู้เสพยาเสพติด ในรูปแบบของการเบี่ยงเบนคดีออกจากกระบวนการยุติธรรม (Diversion form Criminal Justice System) ตามแนวคิดของหลักอาชญาวิทยา

อย่างไรก็ตาม บุคคลที่จะได้เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดนั้น จำต้องเป็นมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าหลักเกณฑ์ดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมกลุ่มผู้เสพยาเสพติดที่สมควรได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในกรณีดังนี้ 1) การกำหนดหลักเกณฑ์ ในส่วนของฐานความผิด ที่สามารถเข้าสู่กระบวนการตามพระราชบัญญัตินี้ได้ จำต้องเป็นการกระทำความผิดใน 4 ฐานที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และในขณะที่ผู้เสพถูกจับกุมในความผิดฐานใดฐานหนึ่งใน 4 ฐานนั้น ต้องไม่ปรากฏว่าถูกจับกุมดำเนินคดีในความผิดฐานอื่น ดังนั้นในกรณีผู้เสพที่เป็นผู้ซ้ำซ้ำตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 จึงไม่เข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าว เป็นเหตุให้ผู้เสพนั้น ไม่ได้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัตินี้ และจำต้องถูกดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กระแสหลัก ซึ่งตามหลักอาชญาวิทยาแล้ว บุคคลดังกล่าวก็เป็นเพียงผู้เสพ ที่ถูกจับกุมขณะซ้ำซึ่งอาจเป็นการกระทำที่ส่งผลต่อความปลอดภัย

ของสังคมส่วนรวม แต่อย่างไรก็ตามพฤติกรรมดังกล่าวยังไม่ถือว่ามีพฤติกรรมเยี่ยงอาชญากรร้ายแรง ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขฟื้นฟูอาการติดยาเสพติด และจากการศึกษาเปรียบเทียบพบว่าประเทศเยอรมัน มีได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับฐานความผิดไว้เป็นการเฉพาะเจาะจงเหมือนประเทศไทย แต่ให้ศาลใช้ดุลพินิจในการใช้มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดก่อนที่จะมีคำสั่งลงโทษ ในกรณีที่บุคคลใดได้กระทำความผิดในขณะที่มีเมามาจากการเสพยาเสพติด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเทศเยอรมันเห็นความสำคัญของการแก้ไขพฤติกรรมในการเสพของบุคคลนั้นมากกว่าที่จะลงโทษ (สหชน รัตนไพจิตร, 2527: 30-39) หน้า 2) การกำหนดปริมาณยาเสพติดให้โทษประเภท 1 (เมทแอมเฟตามีน) ที่กำหนดให้ผู้กระทำความผิดฐานเสพและมีไว้ในครอบครอง, เสพและมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และเสพและจำหน่าย มีไว้ในครอบครองไม่เกิน 5 หน่วยการใช้ (5 เม็ด) ถึงจะได้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดนั้น เป็นการกำหนดปริมาณที่เฉพาะเจาะจงจนเกินไป ถือเป็น การตัดโอกาสผู้เสพอีกจำนวนมาก ที่สมควรจะได้เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ซึ่งจากประสบการณ์ของผู้ศึกษา ซึ่งปฏิบัติงานในขั้นตอนของการตรวจพิสูจน์การเสพหรือติดยาเสพติด ตามพระราชบัญญัตินี้ พบว่าปัจจุบันผู้เสพสามารถหาซื้อยาเสพติดได้ง่ายกว่าอดีต อีกทั้งยาเสพติดมีราคาที่ถูกลง จึงทำให้ผู้เสพมีโอกาสที่จะเพิ่มปริมาณในการเสพได้ง่ายกว่าอดีต ประกอบกับข้อมูลจากการดำเนินการในขั้นตอนการตรวจพิสูจน์ พบว่าผู้เสพหลายๆ รายมีพฤติกรรมในการใช้ยาเสพติดแต่ละครั้งในปริมาณเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดให้มีอยู่ในความครอบครองได้ ซึ่งปริมาณในการใช้ยาเสพติดของผู้เสพแต่ละรายแตกต่างกันออกไป และมักพบว่าผู้เสพในกลุ่มที่เสพยาเสพติดมาเป็นเวลานาน

มักมีการเพิ่มปริมาณยาเสพติดมากขึ้นเรื่อยๆ จึงเห็นได้ว่าผู้เสพกลุ่มนี้ เป็นกลุ่มที่มีอาการติดยาเสพติดค่อนข้างหนัก และสมควรได้เข้ารับการฟื้นฟูอย่างยิ่ง อีกทั้งผู้เสพบางกลุ่มที่ไม่ได้มีรายได้อาจพอที่จะซื้อยาเสพติด เขาเหล่านั้นมักใช้วิธีการรับจ้างเป็นผู้ส่งยาเสพติด หรือเป็นผู้ค้ารายย่อย ที่ต้องการหารายได้มาซื้อยาเสพติดเท่านั้น แต่กลับทำให้เขามียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเกินปริมาณที่กำหนด และเป็นเหตุให้ผู้เสพกลุ่มนี้มิได้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูตามกฎหมาย ประกอบกับจากการศึกษาเปรียบเทียบพบว่ากฎหมายของประเทศโปรตุเกส มิได้มีการกำหนดปริมาณยาเสพติดที่มีไว้ในครอบครองไว้เป็นจำนวนเฉพาะเจาะจง เพียงแต่กำหนดไว้เป็นมาตรฐาน ว่าให้มีไว้เพื่อเสพส่วนตัวไม่เกิน 10 วัน แต่ถึงอย่างไรก็ตาม หากผู้เสพมียาเสพติดไว้ในครอบครองเกินที่มีไว้เพื่อเสพส่วนตัว 10 วัน ก็ยังมีได้ถูกตัดโอกาสในการเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูแต่อย่างใด ยังคงให้คณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้น เป็นผู้พิจารณาจากพฤติกรรมในการเสพ และข้อเท็จจริงอื่นๆ เพื่อแยกผู้เสพออกจากผู้ค้าเสียก่อน หากเห็นว่าเป็นผู้เสพ ก็ยังคงได้เข้ารับการบำบัด (วิษณุ คำโนนม่วง, 2558: 72) ดังนั้น เพื่อให้ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ การกำหนดปริมาณของยาเสพติดควรคำนึงถึงพฤติกรรมในการเสพของผู้เสพยาเสพติดแต่ละราย ที่มีความต้องการในปริมาณที่แตกต่างกันด้วย 3) พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 มิได้บัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับจำนวนครั้งของบุคคลที่จะได้เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด จากการดำเนินการตามมาตรการดังกล่าวพบว่าผู้เสพหลายรายได้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดซ้ำๆ จำนวนหลายครั้ง แต่ก็ยังคงมีพฤติกรรมหวนกลับมาเสพซ้ำอยู่ร่ำไป โดยไม่เกรงกลัวต่อโทษทางกฎหมาย เพราะเชื่อว่าถึงอย่างไรตนก็จะได้เข้า

รับการฟื้นฟูตามมาตรการนี้ สื่อได้ว่าการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในระบบบังคับบำบัดนี้ ไม่สามารถแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมในการเสพยาของผู้เสพรายนั้นได้ ประกอบกับการศึกษาพบว่าผู้ที่กระทำความผิดซ้ำเกิน 3 ครั้ง จะมีลักษณะเป็นอาชญากรรมติดนิสัย (Habitual Crime) ซึ่งผู้กระทำความผิดในลักษณะนี้ถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีความผิดปกติด้านจิตใจ จึงไม่ควรใช้แนวทางในการรักษาเช่นเดียวกับผู้เสพทั่วไป

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า การกำหนดหลักเกณฑ์ของบุคคลที่จะได้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในระบบบังคับบำบัดตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ทั้งในส่วนของฐานความผิด และในส่วนของปริมาณยาเสพติดที่อยู่ในความครอบครองของผู้เสพนั้น ยังไม่ครอบคลุมกลุ่มผู้เสพและไม่เป็นไปตามบริบทของผู้เสพในปัจจุบัน อีกทั้งการที่หลักเกณฑ์มิได้กำหนดในเรื่องของจำนวนครั้งที่ผู้เสพสามารถเข้าสู่กระบวนการตามพระราชบัญญัตินี้ไว้ อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัดไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาที่ได้ศึกษาและสรุปมาแล้วข้างต้น ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การกำหนดหลักเกณฑ์ในส่วนของฐานความผิด ในมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 เป็นเหตุให้ผู้เสพ ที่ถูกจับกุมขณะจับเป็นผู้ซ้ำซ้ำตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ไม่ได้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด จึงเห็นควรแก้ไขมาตรา 19 วรรคแรก โดยขยายฐานความผิดให้ครอบคลุมถึงความผิดฐานเป็นผู้ซ้ำซ้ำและเสพยา

เสพติดให้โทษด้วย

2. เห็นควรให้เพิ่มเติมวิธีการสำหรับกรณีของผู้เสพที่มียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเกินปริมาณที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง โดยให้การมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเกินกว่ากำหนดนั้น เป็นเพียงข้อสันนิษฐานว่าเป็นผู้ค้ำเท่านั้น และเปิดโอกาสให้ผู้เสพได้พิสูจน์ความจริงเกี่ยวกับการครอบครองยาเสพติดที่เกินปริมาณที่กำหนดนั้น และกำหนดให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้รวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติการณ์ในการเสพยาเสพติด และประเมินจากพฤติกรรมการดังกล่าว เพื่อแยกผู้เสพออกจากผู้ค้ำ และหากเห็นว่าผู้เสพรายนั้นมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเกินปริมาณที่กำหนดจริง แต่มีไว้เพื่อตนเอง หรือเป็นเพียงผู้ค้ารายย่อย ที่ต้องการหารายได้มาซื้อยาเสพ มิได้จำหน่ายเป็นอาชีพถึงขั้นผู้ค้ารายใหญ่ ก็ให้ดำเนินการระบวนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูตามพระราชบัญญัตินี้ต่อไป แต่อย่างไรก็ตามการให้อำนาจของพนักงานสอบสวนในการรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติการณ์ในการเสพยาเสพติด รวมทั้งการใช้ดุลพินิจในการแยกผู้เสพออกจากผู้ค้ำนั้น เป็นการให้อำนาจพนักงานสอบสวนค่อนข้างมาก ดังนั้น เพื่อมิให้เกิดช่องว่างให้พนักงานสอบสวนใช้อำนาจส่วนนี้โดยมิชอบ ผู้ศึกษาจึงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติการณ์ในการเสพยาเสพติด และการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวน กล่าวคือ เมื่อพนักงานสอบสวนรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติการณ์ในการเสพยาเสพติดของผู้กระทำความผิดแล้ว ให้พนักงานสอบสวนจัดทำเป็นบันทึกข้อเท็จจริงดังกล่าว พร้อมทั้งความเห็นว่ามันเป็นผู้เสพหรือผู้ค้ำ และรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาสามารถตรวจสอบการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนได้อีกชั้นหนึ่ง

3. ควรมีแนวทางในการคัดกรองผู้เสพที่เคยเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบบังคับบำบัด ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 มาแล้วหลายครั้ง แต่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการเสพได้ โดยการจำกัดโอกาสในการเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในระบบนี้ เพื่อแยกผู้กระทำความผิดที่เป็นอาชญากรรมติดนิสัยออกจากผู้กระทำความผิด เนื่องจากผู้กระทำความผิดที่เป็นอาชญากรรมติดนิสัย (Habitual Crime) จะขาดความยับยั้งชั่งใจไม่อาจควบคุมการกระทำความผิดได้ แม้จะรู้ว่าสิ่งที่ตนเองทำนั้นเป็นความผิด จึงไม่ควรใช้แนวทางในการรักษาตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

พ.ศ. 2545 เช่นเดียวกับผู้เสพทั่วไป โดยแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 19 กำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมสำหรับบุคคลที่จะได้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องไม่ปรากฏว่าเคยเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัตินี้มาแล้วเกิน 3 ครั้ง

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณวิภา เมืองคำ เป็นอย่างสูง ที่เสียสละเวลาอันมีค่าของท่านให้คำแนะนำ กระทั่งการศึกษาค้นคว้าความอิสระครั้งนี้สำเร็จด้วยดีและขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- วิษณุ คำโนนม่วง. (2558). *มาตรการทางกฎหมายในการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด: ศึกษากรณีการนำระบบสมัครใจบำบัดมาใช้ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด* [วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สหธน รัตน์ไพจิตร. (2527). *ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา* [วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหา, บัณฑิตมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

Guidelines for the Development of Enhanced Learning Management Skills in the 21st Century among Teachers at Schools under Secondary Education Service Area Office 24

สุริสา ไวแสน¹, สุวัฒน์ จุลสุวรรณ²
Surisa Waisaen¹, Suwat Julsuwan²

Received: 8 July 2021

Revised: 19 August 2021

Accepted: 6 September 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และ
ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 และ 2) เพื่อศึกษาการพัฒนา
แนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ดำเนินการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เพื่อ
ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะ
การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 24 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 16 คน และครู จำนวน 311 คน เครื่องมือ
ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 เพื่อพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะ
การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 24 จากการศึกษาสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี จำนวน 3 โรงเรียน โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหาร
สถานศึกษาและครูวิชาการในโรงเรียน จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบ
มีโครงสร้างและประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ของการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการ
จัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 24 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ด้วยวิธีการสนทนากลุ่มและประเมินการพัฒนาแนวทาง สถิติ
ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทร. 08-1717-8690 อีเมล: aom9876.spk@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทร. 08-6303-4846 อีเมล: suwat.29012505@gmail.com

¹ Master Student Major Educational Administration and Development Faculty of Education Mahasarakham University,
Tel. 08-1717-8690 E-mail: aom9876.spk@gmail.com

² Associate professor, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 24 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.23$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 24 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.66$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 24 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ได้แก่ ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะด้านการร่วมมือ ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ และทักษะอาชีพ ตามลำดับ

2. การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 24 ในด้านความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.38$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนด้านความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.57$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

คำสำคัญ: ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21, แนวทางเสริมสร้างทักษะ

Abstract

This study aimed to.- 1) study the current conditions, desirable conditions, and requirements for guideline development in order to enhance learning management skills in the 21st century among teachers at schools under the Secondary Education Service Area Office 24, and 2) study guideline development for enhancing learning management skills in the same location. The phases of study were separated into two distinct levels. Phase 1 aimed to study the current conditions, desirable conditions, and requirements for guideline development to enhance learning management skills in the 21st century among teachers at schools under the Secondary Education Service Area Office 24. The samples comprised 16 educational administrators and 311 teachers. The tools for collecting data were questionnaires. Statistics used to analyse data included frequency, percentage, mean, standard deviation, and Priority of Need index. Phase 2 aimed to develop guidelines for enhancing learning management skills in the 21st century among teachers at schools under the Secondary Education Service Area Office 24. Samples included 3 schools that had the best practices. The informants were 6 educational administrators and academic teachers. The tools used in this phase were structured interviews and a feasibility evaluation of guideline development for enhancing learning management skills in the 21st century among teachers at schools under the Secondary Education Service Area Office 24. They were evaluated by 7 experts using a focus group. The statistics used to analyse data were mean and standard deviation.

Results from the study present that:

1. The results from the study of the current conditions concerning guideline development for enhancing learning management skills in the 21st century among teachers at schools under the Secondary Education Service Area Office 24 showed that the overall level of current conditions was high ($\bar{X}=4.23$) in every aspect. The overall level of desirable conditions for guideline development to enhance learning management skills was also very high ($\bar{X}=4.66$) in every aspect. The requirements for guideline development to enhance learning management skills from the highest to lowest, were creative skills, communication skills, computer and technology skills, critical thinking skills, cooperation skills, skills to understand different cultures and different paradigms, and career skills, respectively.

2. The results of guideline development for enhancing learning management skills in the 21st century among teachers at schools under the Secondary Education Service Area Office 24 show that the overall suitability was high ($\bar{X}=4.38$) in every aspect, while the feasibility was very high ($\bar{X}=4.57$) in every aspect.

Keywords: Learning management skills in the 21st century, guideline for enhancing skills

บทนำ

การจัดการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการศึกษา เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเดิมที่ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบเดียวกันทั้งห้องเป็นสิ่งที่ต้องปรับเปลี่ยน โดยธรรมชาติของนักเรียนมีความแตกต่างกันทั้งสติปัญญา อารมณ์ ความพร้อมทางการเรียน รูปแบบการสอนแบบหนึ่งอาจประสบความสำเร็จกับนักเรียนประเภทหนึ่งแต่อาจจะไม่ได้ผลกับนักเรียนอีกประเภทหนึ่ง ดังนั้น การที่ครูมีข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนมากเท่าใด ก็ช่วยให้ครูออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (สุวิมล ว่องวาณิช, 2546) การจัดการศึกษาต้องกำหนดเป้าหมาย และจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ชัดเจน และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการศึกษาที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข

เพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ในมาตรา 6 ที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนทุกระดับให้มีการรู้เท่าทัน และมีความสามารถในการใช้ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จึงเป็นประเด็นเร่งด่วนของทุกประเทศ สำหรับการศึกษในปัจจุบันและในอนาคต (วิชรา เล่าเรียนดี ประณีฐ์ กิจรุ่งเรือง และอรพิน ศิริสัมพันธ์, 2560) กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาจะต้องพัฒนากำลังคนให้มีขีดความสามารถ และศักยภาพในการแข่งขันบนเวทีโลก จึงได้มีแผนการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ (พ.ศ.2558-2564) มีแผนการผลิตและพัฒนากำลังคน เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย และสำนักงานคณะ

กรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) โดยครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้มีคุณภาพตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน ครูจึงต้องแสวงหาข้อมูลความรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย โดยมีเป้าหมายสำคัญคือผู้เรียนมีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ตอบสนองยุทธศาสตร์ของชาติ ยุทธศาสตร์ที่ 3 ที่เน้นการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ศักยภาพที่สำคัญของผู้เรียน ประกอบด้วย ความรู้พื้นฐานในยุคดิจิทัล ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ กล่าวได้ว่า ครูเป็นพลังสำคัญต่อการสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพของประเทศและสังคมโลก (สุคนธ์สินธพานนท์, 2562)

ทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 นั้นช่วยให้นักเรียนใช้เป็นเครื่องมือไปเรียนรู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ ให้เข้าถึงความรู้ได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง นำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในห้องเรียน (สำนักบริหารงานกรมมัธยมศึกษาตอนปลาย และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) รวมทั้งมีทักษะด้านการสื่อสารในการเจรจาต่อรอง เพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ (สุคนธ์สินธพานนท์ และคณะ, 2562) ทักษะด้านการร่วมมือเป็นวิธีการที่ดีที่สุดที่ใช้สำหรับการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน (บุญเลี้ยง ทุมทอง, 2556) การคิดใดๆ มีการไตร่ตรองหรือลงความคิดเห็นก่อนการ

ตัดสินใจ จะช่วยให้การคิดนั้นเป็นไปอย่างรอบคอบหรืออย่างมีวิจารณญาณ และทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ได้นั้นก็สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้) ซึ่งคุณภาพการคิดของนักเรียนคือเป้าประสงค์ของโรงเรียนและโรงเรียนพยายามที่จะฝึกฝนพัฒนาให้เกิดขึ้นกับนักเรียน คือทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและรองลงมา คือทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ (รูปทอง กว้างสวัสดิ์, 2554) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ เป็นทักษะที่สะท้อนเครือข่ายของโลกยุคใหม่ที่มากับแนวคิดโลกาภิวัตน์และเครื่องจักร ที่คนในสังคมโลกจะต้องรู้จักคนอื่นๆ การรู้จักโลกและวัฒนธรรมอื่นมีเป้าหมายเพื่อการอยู่ร่วมกันและเป้าหมายในเชิงเศรษฐกิจไปพร้อมกัน (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2557) และทักษะอาชีพ เป็นทักษะที่สำคัญที่ต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนมากที่สุดอีกด้านหนึ่ง ในปัจจุบันและเพื่ออนาคต (วิชรา เล่าเรียนดีและคณะ, 2560)

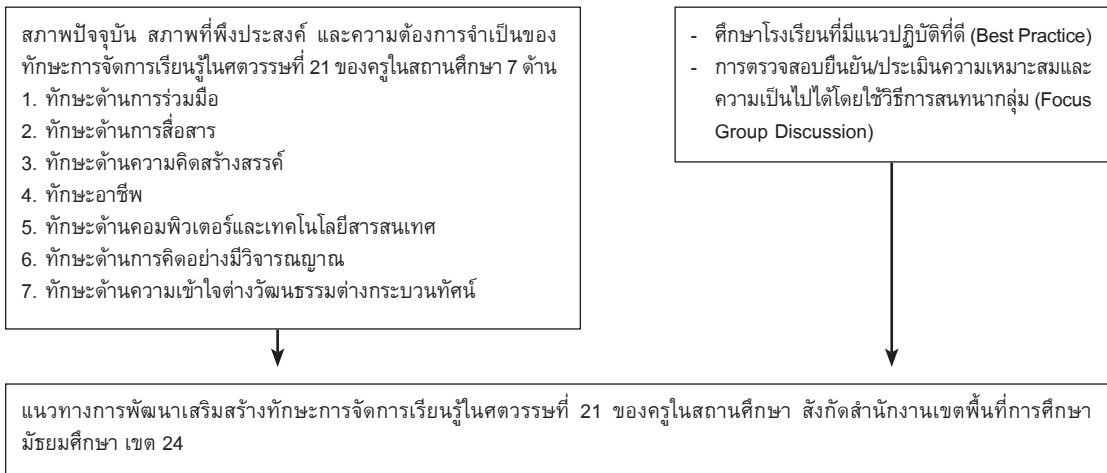
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชฌมศึกษา เขต 24 มีผลการดำเนินงานด้านคุณภาพการศึกษา ด้านโอกาสทางการศึกษา และด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 สรุปเป็นรายด้านโดยพบว่า ด้านคุณภาพการจัดการศึกษา จากการดำเนินงานปีงบประมาณที่ผ่านมา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 24 เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ย 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ปีการศึกษา 2560-2561 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีพัฒนาการเพิ่มขึ้น แต่กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ลดลง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษาเขต 24, 2563)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของ

ครูในสถานศึกษา โดยมุ่งศึกษาใน 7 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะด้านการร่วมมือ 2) ทักษะด้านการสื่อสาร 3) ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ 4) ทักษะอาชีพ 5) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ 6) ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและ 7) ทักษะด้านความเข้าใจ

ต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ เพื่อใช้เป็นการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ต่อไป

กรอบแนวคิด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

วิธีการศึกษา

การวิจัยการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ

ศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ทั้งนี้ได้แบ่งระยะการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 จำนวน 2,139 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จำนวน 327 คน การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธี Krejcie and Morgan และใช้

วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2561)

เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 ซึ่งผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Congruence: IOC) รายข้อที่มีค่าเท่ากับ 0.60-1.00 ในการวิจัยในครั้งนี้ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.982 ความเชื่อมั่นของสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.993 และสภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ 0.970

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าสถิติแบบแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority of Need index) และจัดลำดับความต้องการ PNImodified

ระยะที่ 2 การศึกษาการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

1. การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) 1) กลุ่มเป้าหมาย โดยผู้วิจัยคัดเลือกโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) โดยวิธีการสัมภาษณ์จากโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน จำนวน 6 คน 2) เครื่องมือ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษาทั้ง 7 องค์ประกอบ 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากทางคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

เขต 24 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ณ โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 3 โรงเรียน และ 4) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจำแนกรายละเอียดที่สัมภาษณ์ออกเป็นด้านต่างๆ เป็นรายลักษณะย่อยตามกรอบแนวคิด ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยการสรุปประเด็น และนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

2. นำผลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูจำนวน 6 คน เกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) มาสังเคราะห์ข้อมูลร่วมกับการศึกษาเอกสาร และนำมาเขียนเป็นร่างการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

3. การตรวจสอบยืนยัน/ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group Discussion) 1) กลุ่มเป้าหมาย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน 2) เครื่องมือ ผู้วิจัยสร้างประเด็นคำถามในการสนทนา แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ก่อนดำเนินการจัดพิมพ์ฉบับจริงเพื่อนำไปสนทนากลุ่มต่อไป 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 7 คน และ 4) การวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยนำแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 มาวิเคราะห์ผลการประเมินหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

1. สภาพปัจจุบันของการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.23$) โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.66$) และ

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ส่วนลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ได้แก่ ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะด้านการร่วมมือ ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ และทักษะอาชีพตามลำดับ (ดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ดัชนีความต้องการจำเป็นและลำดับความต้องการจำเป็น โดยรวม

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{Modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
1. ทักษะด้านการร่วมมือ	4.29	0.523	มาก	4.71	0.392	มากที่สุด	0.098	5
2. ทักษะด้านการสื่อสาร	4.21	0.581	มาก	4.66	0.442	มากที่สุด	0.107	2
3. ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์	4.21	0.609	มาก	4.67	0.433	มากที่สุด	0.109	1
4. ทักษะอาชีพ	4.23	0.590	มาก	4.64	0.462	มากที่สุด	0.097	7
5. ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.20	0.613	มาก	4.64	0.491	มากที่สุด	0.105	3
6. ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	4.18	0.590	มาก	4.62	0.456	มากที่สุด	0.105	3
7. ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์	4.28	0.623	มาก	4.70	0.452	มากที่สุด	0.098	5
รวม	4.23	0.521	มาก	4.66	0.401	มากที่สุด	0.102	-

2. การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผู้วิจัยได้แนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ

ศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ประกอบด้วย 7 ด้าน ดังนี้ 1) ทักษะด้านการร่วมมือ ได้แก่ บุคลากรแหล่งเรียนรู้จากชุมชนเข้ามาใช้ในโรงเรียน สถานศึกษาใช้หลักสูตรเชิงสหวิทยาการโดยรวมเนื้อหาหลายวิชาอยู่ในหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ 2) ทักษะด้านการสื่อสาร ได้แก่ ใช้กระบวนการ

จัดการเรียนรู้ในการสื่อความหมาย จัดการเรียนรู้โดยบูรณาการในรายวิชาต่างๆ 3) ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในโครงการ เข้าร่วมกลุ่ม ชุมชนุม มีภาระประดิษฐ์คิดค้น 4) ทักษะอาชีพ ได้แก่ สนับสนุนทางวิชาชีพแก่ชุมชนในด้านการให้การศึกษา วิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน โดยการฝึกทักษะอาชีพและจัดกลุ่มนักเรียนตามความสนใจในการเรียนของนักเรียน 5) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ สถานศึกษามีการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) และ E-Learning สถานศึกษามีการแลกเปลี่ยน และสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา 6) ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่ สถานศึกษามีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์ตรงโดยการให้ผู้เรียนศึกษาเรื่องชุมชนของตนเอง การจัดการเรียนรู้มีการฝึกฝนและหาวิธีการกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดด้วยวิธีการตั้งคำถาม และ 7) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ต้องยอมรับความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม การจัดการเรียนรู้ต้องครอบคลุมและตอบสนองต่อเครือข่ายการเรียนรู้ที่ขยายมากขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

1. จากการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยทักษะด้านการร่วมมือมีสภาพปัจจุบันในอันดับแรก สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยทักษะด้านการร่วมมือมีสภาพที่พึงประสงค์

ในอันดับแรก ลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบว่าทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์มีความต้องการจำเป็นในอันดับแรกสอดคล้องกับงานวิจัยของอัญชลี เรือนแก้ว (2560) ได้ศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 รายด้านเรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้ 1) ด้านการเตรียมการ 2) ด้านการใช้สื่อ การจัดสภาพแวดล้อม และแหล่งการเรียนรู้ 3) ด้านการประเมินผล และ 4) ด้านการจัดการเรียนรู้

2. จากการวิจัยพบว่า การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษา ในด้านความเหมาะสม โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก พบว่า ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศมีความเหมาะสมในอันดับแรก และด้านความเป็นไปได้ โดยรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์มีความเป็นไปได้ในอันดับแรก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุริยาพร นพกรเศรษฐกุล (2561) ได้ศึกษาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า ครูในโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่มี

ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สูงกว่า
ครูในโรงเรียนขนาดเล็ก

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

การศึกษาลำดับความต้องการจำเป็น
ของการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการ
จัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถาน
ศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 24 เมื่อพิจารณารายด้าน พบ
ว่าทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์มีความต้องการ
จำเป็นในอันดับแรก ดังนั้นสถานศึกษาควรจัดการ
เรียนรู้ สนับสนุนให้ผู้เรียนเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นโดย
มีการบูรณาการนวัตกรรมการเรียนรู้สร้างให้เกิด
ชุมชนและสภาพแวดล้อมของห้องเรียนให้เอื้อต่อ
การเรียนการสอนด้านความคิดสร้างสรรค์ของ
ผู้เรียน

บรรณานุกรม

- ฐปทอง กว่างสวาสดี. (2554). *การสอนการคิด*. บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2561). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา*. ดักลิลาการพิมพ์.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2556). *ทฤษฎีและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Theories and Development of Instructional Model)*. โรงพิมพ์เอส พรินติ้ง ไทย แพลกดอริ.
- ไพฑูริย์ สินลารัตน์. (2557). *ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวพ้นกับดักของตะวันตก*. วิทยาลัยครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วัชรรา เล่าเรียนดี ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิน ศิริสัมพันธ์. (2560). *กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก
เพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษา*. เพชรเกษมพรินติ้ง กรุปจำกัด.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2562). *หลากหลายวิธีสอน...เพื่อพัฒนาคุณภาพเยาวชนไทย*. ห้างหุ้นส่วนจำกัด
9119 เทคโนโลยีพรินติ้ง.
- สุริยาพร นพพรเศรษฐกุล. (2561). *ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา
จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 [วิทยานิพนธ์ปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2546). *การประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้ง ต่อไป

2.1 ควรศึกษาทักษะการจัดการเรียนรู้
ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษาในด้าน
ต่างๆ เช่น ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ ทักษะชีวิต
ทักษะด้านพัฒนาวัตกรรม ทักษะด้านภาวะผู้นำ
เป็นต้น เพื่อที่จะได้ทราบแนวทางในการส่งเสริม
และปรับปรุงพัฒนาต่อไป

2.2 ควรศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วม
ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสริมสร้างทักษะ
การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 24

2.3 ควรศึกษาการพัฒนาแนวทางเสริม
สร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของ
ครูในสถานศึกษาสังกัดอื่นๆ

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24. (2563). *แผนปฏิบัติการประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2563 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24*. <http://sesao24.go.th/web/wp-content/uploads/2020/04/A3-2563.pdf>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา*. ห้างหุ้นส่วนจำกัด อีเลฟเว่น สตาร์ อินเทอร์เน็ต.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). *แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- อัญชลี เรือนแก้ว. (2560). *การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น

Guidelines for Organizing Learning in Dancing Activities for Lower Primary Students

เสาวรี ภูบาลชื่น¹
Saowari Phubanchuen¹

Received: 12 June 2021

Revised: 10 September 2021

Accepted: 22 September 2021

บทคัดย่อ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น มีความท้าทายและมีข้อจำกัดบางประการที่ผู้สอนต้องคำนึงถึงทั้งหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการประเมินการเรียนรู้ นักเรียนมีความแตกต่างกันทั้งทางด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา นักเรียนบางคนสามารถเรียนรู้ได้ดีในทุกสภาวะแวดล้อม แต่บางคนจำเป็นต้องใช้หลากหลายเทคนิคหลายวิธีเพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์เดียวกัน บทความนี้ผู้เขียนมีความมุ่งหมายเพื่อนำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์สอนสาระนาฏศิลป์ ซึ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการแบ่งปันประสบการณ์นี้จะช่วยพัฒนาและแสวงหาหนทางในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคเปลี่ยนผ่านได้

คำสำคัญ: นาฏศิลป์, ประถมศึกษา, การเรียนรู้

Abstract

Organizing learning in dancing activities for lower primary students has challenges and some limitations which teachers have to recognize in the curriculum, learning management, and learning assessment. Students have differences in their emotional, societal, and intellectual aspects. Some students can learn to be good within all learning environments. But some students need techniques and methods facilitating their learning. This article aims to present guidelines in learning organization, especially of dancing activities. The authors sincerely hope that by sharing this experience, they can provide a guideline for teachers who want to solve problems of a similar nature in order to further develop teaching to make the most of the students.

Keywords: Dance, primary education, learning

¹ อาจารย์ประจำ, โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายประถม)

¹ Lecturer, Mahasarakham University Demonstration School (Elementary), Mahasarakham University

บทนำ

การจัดการจัดการกรรมการเรียนรู้สารานุกรมศิลป์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ผู้สอนหลายท่านอาจจะพบปัญหาที่คล้ายคลึงกัน ในระหว่างการจัดการกิจกรรม เช่น ความอดทนที่มีน้อยกว่าเด็กโต ไม่สามารถทำกิจกรรมซ้ำๆ นานๆ ได้ เมื่อปฏิบัติกิจกรรมที่มีขั้นตอนการฝึกฝนที่ซับซ้อนจะเกิดความท้อแท้ได้ง่าย และ ขาดความมั่นใจในตนเองเมื่อไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมได้เหมือนเพื่อน บางครั้งสะสมกลายเป็นความรู้สึกเขินอายไม่กล้าแสดงออก โดยมากมักจะพบในกลุ่มนักเรียนชาย หรือนักเรียนกลุ่มอ่อน ดังนั้น ผู้สอนอาจจะต้องมีความเข้าใจในข้อจำกัดของนักเรียนแต่ละคนแต่ละช่วงวัย มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมให้หลากหลาย เพิ่มเทคนิควิธีการสอนหรือนำรูปแบบการสอนใหม่ๆ เข้ามาช่วยในกระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์ของรายวิชา มาตรฐานตัวชี้วัด ชั้นปี มาตรฐานการศึกษาระดับชาติ นโยบายของผู้บริหารสถานศึกษา และปรัชญาการศึกษาของสถาบัน และจุดมุ่งหมายสำคัญของการพัฒนากรรมการเรียนรู้นั้นก็เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา และเรียนรู้อย่างมีความสุข ก่อนที่จะกล่าวถึงแนวทางการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์นั้น ควรทำความเข้าใจถึงความหมายและที่มาของวิชานาฏศิลป์เพื่อให้เข้าใจถึงธรรมชาติของวิชา เกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของวิชานาฏศิลป์ เพื่อให้การถ่ายทอดเป็นไปอย่างครบถ้วนสมบูรณ์และพัฒนาผู้เรียนให้ครอบคลุมทั้งด้าน พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรการศึกษา

นิยามของการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์

ก่อนที่จะกล่าวถึงแนวทางการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ และองค์ประกอบอื่นๆ สำหรับ

การวางแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้เขียนขอหยิบยกประวัติความเป็นมาของนาฏศิลป์และวิวัฒนาการของนาฏศิลป์จากผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญที่ได้บันทึกไว้ในเอกสารตำรา เพื่อให้ตระหนักและเห็นคุณค่าของศาสตร์และศิลป์ที่เป็นศิลปะประจำชาติ และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ครูบาอาจารย์ทางนาฏศิลป์ได้สืบทอดมาหลายชั่วอายุและคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ไทย

นักวิชาการตลอดจนศิลปินหรือแม้แต่บุคคลสำคัญของวงการนาฏศิลป์ได้เคยให้ความหมายไว้ค่อนข้างครอบคลุม แต่ก็ยังทิ้งทวนคำนิยามไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากหลักฐานใหม่ๆ เพื่อเติมเต็มและระบุดูรอบให้ครบถ้วนสมบูรณ์ต่อไป ทั้งนี้ผู้เขียนจะขอหยิบยกข้อมูลจากนักวิชาการตลอดจนผู้เชี่ยวชาญที่ได้ให้ความหมายไว้ในเอกสารตำราอธิบายไว้ดังนี้

คำว่า “นาฏศิลป์” เป็นคำสมาส แยกได้ 2 คำ คือ นาฏ และศิลป์

“นาฏ” หมายถึง การฟ้อนรำหรือความรู้อย่างหนึ่งของการรำวงสรวงพระผู้เป็นเจ้าในเทวาลัย จึงหะและทำรำเต็มไปดด้วยท่าเคารพสักการะชีวิตประวัติของพระผู้เป็นเจ้า “นัจ” ยังมีความหมายครอบคลุมถึง การแสดงฟ้อนรำอื่นๆ ความหมายแบบไทยจะหมายรวมถึง การฟ้อนรำแบบพื้นเมืองของชาวบ้าน เช่น รำไท่น รำวง ตลอดจนการแสดงระบำของนางรำ เช่น ระบำเดี่ยว ระบำคู่ ระบำชุด หรือระบำแบบเดิม(อาภรณ์ มนตรีศาสตร์ และ จาตุรงค์ มนตรีศาสตร์, 2525)

ธนิต อยู่โพธิ์ อดีตอธิบดีกรมศิลปากร ได้กล่าวไว้ในหนังสือ นาฏยสังคีต ว่า “นาฏย” (ปัจจุบัน “ย” ถูกตัดออกไปเพื่อให้รัดกุม) ตามคัมภีร์อภิศานปทีปิกาและสุจิ ท่านให้วิเคราะห์

ศัพท์ว่า “นฏฺเสตนฺ ตินาฏฺยํ” ความหมายว่า ศิลปะของผู้พอนรำ เรียกว่า นาฏยและให้รรถธิบายว่า “นจฺจ วาหิตํ คีตํ อิติ อิทํ ตฺริยติกํ นาฏยนามเนจฺจ เต” แปลว่าการพอนรำ การบรรเลง (ดนตรี) การขับร้อง หมวด 3 แห่งตฺริยะนี้ เรียกโดยชื่อว่า นาฏย ซึ่งจะได้เห็นคำว่า นาฏะ หรือ นาฏยะนั้น ความจริงมีความหมายรวมเอาศิลปะไว้ทั้ง 3 อย่างคือ การพอนรำ 1 การบรรเลงดนตรี 1 และการขับร้อง 1 หรือพูดอย่างง่าย ๆ คำว่า “นาฏย” นั้นมีความหมายรวมทั้งพอนรำ ขับร้อง และประโคมดนตรีด้วย ไม่ใช่มีความหมายแต่เฉพาะศิลปะแห่งการพอนรำอย่างเดี๋ยวดังที่บางท่านเข้าใจ (อาภรณ์มนตรีศาสตร์ และ จาตุรงค์ มนตรีศาสตร์, 2525) นาฏ หรือนาฏย อาจได้รับอิทธิพลทางด้านภาษาของภาษามคธ ซึ่งเป็นภาษาโบราณในสมัยพุทธกาล (ปัจจุบันอาจเป็นชาวอินเดีย บังกลาเทศ เนปาล) และสามารถตีความหมายแบบไทยได้ว่าเป็นการพอนรำที่อาจมีการบรรเลงดนตรีประกอบ และมีการขับร้องร่วมด้วย

มนุษย์ตั้งแต่อดีตพยายามเอาชนะธรรมชาติอยู่ตลอดเวลาโดยพยายามสร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีพ เช่น มนุษย์ไม่มีขนปกคลุมเพื่อป้องกันตนเองจากสภาพอากาศร้อนหรือหนาวจึงจำเป็นต้องอาศัยต้นไม้และถ้ำเป็นที่อยู่อาศัยแต่ก็ยังไม่เพียงพอสำหรับการป้องกันสัตว์ร้ายจึงเรียนรู้การสร้างที่อยู่อาศัยให้แข็งแรงถาวร ประณีตและดียิ่งขึ้นเรื่อยๆ จึงนับว่าเป็นศิลปะขั้นแรกๆ เรียกว่า “สถาปัตยกรรม” และนาฏศิลป์ก็มีวิวัฒนาการมาจากการเอาชนะธรรมชาติเช่นเดียวกับศิลปะอื่นๆ กล่าวคือ

ขั้นแรก เมื่อมนุษย์เกิดอารมณ์อย่างใดก็จะแสดงอารมณ์นั้นออกมา เช่น ดีใจก็ตบมือหัวเราะ หรือเสียใจก็ร้องไห้ เป็นต้น

ขั้นที่สอง มนุษย์เจริญขึ้นรู้จักใช้กิริยาแทนคำพูด อย่างที่เรียกว่า “ภาษาใบ้” เช่นก้มมือ

เข้า หมายถึงเข้ามาหา โบกมือออก หมายถึงให้ออกไป เป็นต้น

ขั้นสุดท้าย พวกนักปราชญ์ดัดแปลงกิริยาเหล่านี้โดยประดิษฐ์เป็นท่าทางให้สวยงาม ใช้แทนคำพูด ใช้แทนความรื่นเริงสนุกสนาน โดยมีเกณฑ์ส่วนสัดงดงามตรึงตาตรึงใจ เปลี่ยนแปลงปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นตามยุคตามสมัยความนิยม เช่น ประดิษฐ์ท่าร้องให้เซ็ดน้ำตาให้เป็นท่า “โอด” (เรียกตามนาฏยศัพท์) เป็นต้น การที่มนุษย์มีอารมณ์ต่างๆ เช่น ร่าเริง ก็ส่งเสียงแสดงอาการดีใจ ขยับมือขยับเท้าส่งเสียงสูงต่ำ เกิดอาการฮึกเหิมกระโดดโลดเต้นแสดงท่าทางต่างๆ ดังอาการดีใจของคนป่าก่อนทำการบูชาขี้ผึ้ง คนป่าจะส่งเสียงกระโดดโลดเต้น อาการเหล่านี้ต่อมาก็ทำใ้งดงามเรียบร้อยขึ้น จึงกลายเป็นทำนาฏศิลป์ได้

กระบวนการพอนรำไทยและแบบแผนที่ได้รับจากอินเดียรวมทั้งตำนานการพอนรำที่เราใช้เป็นแบบแผนนี้มี 2 อย่างคือ การพอนรำของเราตั้งแต่ดึกดำบรรพ์เป็นกระบวนการพอนรำของชาวพื้นเมือง เช่น ที่ชาวบ้านรำเล่นแม่ศรี และรำเพลงเกี่ยวข้าว และอีกอย่างคือกระบวนการรำที่ใช้ในพิธีตลอดจนถึงระบำและโขนละคร ซึ่งเชื่อกันว่าได้แบบอย่างมาจากอินเดีย ตามตำราพอนรำที่เรียกว่า “นาฏยศาสตร์” ซึ่งพราหมณ์ชาวอินเดียที่เป็นครูอาจารย์ได้นำมาสอนในประเทศไทย ราวสมัยกรุงศรีอยุธยา ตำรา “นาฏยศาสตร์” เป็นตำราที่พระภคตมุนีแต่งขึ้นไว้ ด้วยเหตุที่นาฏศิลป์รวมเอาศิลปะไว้หลายอย่าง มีความดีความงามควรแก่การยกย่องสรรเสริญนักปราชญ์ชาวอินเดียโบราณจึงยกย่อง “นาฏยศาสตร์” นี้เป็นพระเวทอันหนึ่งเสมอด้วยพระเวททั้ง 4 (จตุรเวท) เรียกว่า คนธรรพเวท หรือ นาฏเวท จึงรวมเป็น

1. ฤคเวท 2. ยชุรเวท 3. สามเวท 4. อาถรรพเวท 5. คนธรรพเวท (นาฏเวท)

คนไทยมีศิลปะแห่งการเล่นหลายอย่างตกมาเป็นมรดกอันมีค่าประจำชาติไทยมาแต่โบราณนาฏศิลป์และการเล่นที่จะมาปรากฏภายหลังเป็นมรดกอันสำคัญนี้ ก็น่าจะได้แก่การเล่นที่เรียกเป็นคำรวมๆ ว่า “ระบำรำเต้น” หรือไม่เช่นนั้นอาจแบ่งนาฏศิลป์ได้เป็น

1. ระบำรำฟ้อน ได้แก่ ระบำต่างๆ เช่น ระบำดาวดึงส์ ระบำกฤดาภินิหาร และระบำพรหมศาสตร์ เป็นต้นและการรำของไทยเหนือซึ่งเรียกว่าฟ้อน ได้แก่ ฟ้อนแพน ฟ้อนเงี้ยว ฟ้อนม่านม้ายี่เซียงตา เซิ้งต่างๆ เป็นต้น

2. นาฏศิลป์ละคร ได้แก่ ศิลปะการแสดงการรำเป็นเรื่อง โดยนำเรื่องมาจากวรรณคดีประเภท “นาฏวรรณกรรม”และวรรณคดีเรื่องอื่นๆ

3. นาฏศิลป์โขน ได้แก่ ศิลปะการแสดงการเต้นเป็นเรื่องคือ โขน ซึ่งเป็นการแสดงที่ใช้การเต้นยกขาขึ้นลงประกอบท่าทางให้เข้าจังหวะ โขนเป็นนาฏกรรมชนิดหนึ่งของไทยที่ผู้แสดงสวมหัวมีผู้พากย์เจรจาให้ใช้ภาษานาฏศิลป์ ใช้ภาษานาฏศิลป์มากกว่าการแสดงชนิดอื่น โขนหรือ MASKED PLAY นี้ชาวต่างประเทศรู้จักและสนใจมาก เป็นนาฏกรรมที่เกิดขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2017 (อาภรณ์ มนตรีศาสตร์ และ จาตุรงค์ มนตรีศาสตร์, 2525)

ความสำคัญของนาฏศิลป์

นาฏศิลป์ไทยนั้นมิได้พัฒนาการมาจากการเอาชนะธรรมชาติเหมือนกับที่มาของศิลปะแขนงอื่นๆ นาฏยศัพท์ ภาษาท่าทางนาฏศิลป์ที่ปรากฏในการแสดงนาฏศิลป์ เช่น โขนละคร ก็ได้ถูกประดิษฐ์ขึ้นโดยนักปราชญ์โดยดัดแปลงมาจากกิริยาท่าทางของของมนุษย์ ชัดเกล้าให้มีความประณีต สวยงามอ่อนช้อยมีเกณฑส่วนสัดส่วนตรงตามตรึงตาตรึงใจดังปรากฏเป็นเอกลักษณ์อย่างปัจจุบัน และกว่าที่นาฏศิลป์ไทยจะตกผลึกเป็น

นาฏศิลป์ที่งดงามวิจิตรบรรจง จนสามารถโน้มน้าวให้ผู้ชมเกิดเกิดอารมณ์คล้อยตามดังมีมโนทัศน์นี้ก็ต้องใช้เวลาในการสั่งสมสืบสานพัฒนาต่อยอดมาหลายชั่วอายุคน กระบวนการฟ้อนรำและตำนานการฟ้อนรำที่เป็นแบบแผนของนาฏศิลป์ไทยมาจาก 2 แหล่งที่มาคือ จากการฟ้อนรำที่เป็นดั้งเดิมของเราตั้งแต่ดึกดำบรรพ์คือกระบวนการฟ้อนรำของชาวพื้นเมือง ส่วนอีกแหล่งที่มาคือจากการได้รับอารยธรรมจากอินเดีย โดยเฉพาะการแสดงโขนซึ่งเชื่อกันว่าได้แบบอย่างตามตำราฟ้อนรำซึ่งพรหมณ์ชาวอินเดียที่เป็นครูอาจารย์ในสมัยกรุงศรีอยุธยาได้นำเขามาสอนในประเทศไทยคือตำรา “นาฏยศาสตร์”ที่แต่งขึ้นโดยพระภคตมุนีและตำรา “นาฏยศาสตร์”นี้นักปราชญ์ชาวอินเดียโบราณได้ยกย่องสรรเสริญให้มีความสำคัญเสมอเท่าตำราพระเวททั้ง 4 (จตุรเวท) เรียกว่าคนธรรพเวท (นาฏเวท) เหตุเพราะนาฏศิลป์รวมเอาศิลปะไว้หลายอย่าง มีความดีความงามครบแก่การยกย่องสรรเสริญ

เรณู โกศินานนท์ (2545: 6) ได้อธิบายถึงความสำคัญของนาฏศิลป์(การฟ้อนรำไทย) ไว้ว่า การฟ้อนรำของไทยเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวและมีความเป็นไทยในตัวเองเป็นอย่างยิ่ง จริ่งเราได้แบบอย่างมาจากนาฏศิลป์อินเดีย แต่เราก็ได้ดัดแปลงให้เข้ากับขนบนิยมของคนไทยจึงกลายเป็นศิลปะประจำชาติไม่ซ้ำหรือไม่เหมือนของชาติอื่น นับได้ว่าเป็นสมบัติอันเป็นวัฒนธรรมของชาติ ที่น่าภูมิใจอย่างยิ่ง นาฏศิลป์ด้วยลักษณะดังต่อไปนี้

1. ทำรำอ่อนช้อย งดงาม และแสดงอารมณ์ตามลักษณะที่แท้จริงของคนไทย มีความหมายอย่างกว้างขวาง

2. จะต้องมิตนตรีประกอบ ดนตรีนี้จะแทรกอารมณ์หรือรำกับเพลงที่มีแต่ทำนองก็ได้หรือมีเนื้อร้องให้ทำไปตามเนื้อร้องนั้น

3. คำร้องหรือเนื้อร้องจะต้องเป็นคำประพันธ์ส่วนบทจะเป็นกลอนแปด ซึ่งจะนำไปร้องกับเพลงชั้นเดียว หรือสองชั้นได้ทุกเพลง คำร้องนี้ทำให้ผู้สอนหรือผู้ร่ากำหนดทำไป ตามเนื้อร้อง

4. เครื่องแต่งกายละครไทย ซึ่งผิดแผกกับเครื่องแต่งกายของชาติอื่น มีแบบอย่าง เป็นของตนเองโดยเฉพาะ การแต่งกายของไทยจะคล้ายคลึงของเขมร ก็เพราะเขมรได้แบบอย่างจากไทย

บังอร อนุเมธางกูร (2542: 81-82) ได้อธิบายถึงความสำคัญของนาฏศิลป์ไว้ หลายประการ คือ

1. เป็นส่วนหนึ่งของมนุษย์ที่นำประโยชน์ในชีวิตประจำวัน คือ ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด บำบัดโรคภัยไข้เจ็บ

2. เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ที่แสดงให้เห็นลักษณะเฉพาะของชาติแต่ละชาติ โดยใช้ท่าทาง ท่ารำร้อง จังหวะ ให้เห็นนิสัยและความเป็นอยู่ของมนุษย์

3. เป็นการถ่ายทอดความรู้สึก นึกคิด ซึ่งแสดงให้เห็นอารมณ์โกรธ รัก ยินดี ยกย่องเกลียด ฯลฯ

สดใส พันธุมโกมล (2546: 2-3) ได้อธิบายถึงความสำคัญของนาฏศิลป์ไว้ว่า คุณค่าการนำนาฏศิลป์หรือศิลปะการละคร มาใช้ในการศึกษาว่า ถ้าทำได้ถูกต้องก็จะเกิดประโยชน์ เป็นอย่างมาก สำหรับเยาวชน ซึ่งอยู่ในวัยที่จะพัฒนาความคิดอ่าน รสนิยม จิตใจและความรู้สึก ความสามารถในด้านต่างๆ การอ่านบทละคร ถ้าอ่านให้เข้าใจลึกซึ้ง ผู้อ่านจะต้องชวนขวยหา ความรู้ความเข้าใจในด้านประวัติศาสตร์ปรัชญา สังคม ภาษา และวรรณคดีการทำงานร่วมกัน เพื่อจัดแสดงละครที่มีคุณค่าทางด้านศิลปะและวรรณกรรม นอกจากนี้จะช่วยส่งเสริมความรู้ความ ชำนาญในด้าน

วิชาการแล้วยังช่วยฝึกหัดเยาวชนในด้านความรับผิดชอบ และความสามัคคี

สุมิตร เทพวงษ์ (2541: 2) ได้อธิบายความสำคัญของนาฏศิลป์ไว้ดังนี้

1. นาฏศิลป์แสดงความเป็นอารยประเทศ บ้านเมืองจะเจริญรุ่งเรืองดีก็ด้วย ประชาชนมีความเข้าใจศิลปะ เพราะศิลปะมีค่าเป็นเครื่องโน้มน้าวอารมณ์โดยเฉพาะศิลปะการละคร นี่เป็นสิ่งสำคัญสามารถกล่อมเกลาจิตใจ โน้มน้าวไปในทิศทางที่ดีเยี่ยมอารมณ์ให้เข้มข้น ผ่องใส ในทางนำไปให้คิดและให้กำลังใจในทางที่จะสร้างความเจริญ รุ่งเรืองให้แก่บ้านเมืองสืบไป

2. นาฏศิลป์เป็นแหล่งรวมศิลปะ คือรวมเอาศิลปะประเภทอื่นๆ มาเกี่ยวเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกัน เช่น ศิลปะการเขียน การก่อสร้าง การออกแบบเครื่องแต่งกาย ตลอดจน วรรณคดีศิลปะแต่ละประเภท ได้จัดทำกันด้วยความประณีต สุขุม ทั้งนี้ก็เนื่องจาก ศิลปะเป็นส่วน สำคัญส่วนหนึ่งของชาติมนุษย์ทุกชาติทุกภาษา ต้องมีศิลปะของตนไว้ประจำชาตินับแต่โบราณมาจนถึงทุกวันนี้ รวมความว่านาฏศิลป์มีความสำคัญเกี่ยวเนื่องกันทั้งสิ้น สร้างความเป็นแก่นสาร ให้แก่บ้านเมืองด้วยกันทั้งสิ้น

นาฏศิลป์ช่วยให้ผู้รับชมเกิดความบันเทิงรื่นเริงใจ ช่วยกล่อมเกล่อารมณ์จิตใจของมนุษย์ ให้เบิกบาน ผ่อนคลายความตึงเครียด การแสดงนาฏศิลป์ประเภทละครช่วยสะท้อนอารมณ์ รัก โลภ โกรธ หลงของมนุษย์ แฝงแง่คิดให้ได้พิจารณาตนเองถึงการปฏิบัติดีปฏิบัติชั่วว่าส่งผลอย่างไรกับผู้กระทำ ผู้ที่เข้าใจอย่างซาบซึ้งจะเรียนรู้ในการนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้ที่มุ่งมั่นศึกษางานประพันธ์ประเภทละครจะมีได้แต่ความบันเทิงรื่นเริงใจเท่านั้นแต่จะได้เรียนรู้ถึงด้านประวัติศาสตร์ปรัชญา สังคม ภาษา และวรรณคดีอีกด้วย อย่างที่ทราบกันแล้วว่านาฏศิลป์เป็นแหล่ง

ร่วมของศิลปะหลายแขนง ที่ล้วนแล้วแต่แต่ทรงคุณค่าและถูกสืบทอดมาหลายชั่วอายุคนจนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย ถึงแม้จะเกิดการหลงใหลทางวัฒนธรรมบ้างแต่ด้วยอุปนิสัยของคนไทยก็สามารถดัดแปลงให้เข้ากับอุปนิสัยและรสนิยมของคนไทยจนตกผลึกกลายเป็นศิลปะประจำชาติที่มีเอกลักษณ์ของตนเอง

มาตรฐานการเรียนรู้นาฏศิลป์ ระดับประถมศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ประกอบด้วย 3 สาระการเรียนรู้ คือ ทักษะศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ กลุ่มสาระนี้มุ่งเน้นพัฒนาให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์ กิจกรรมทางนาฏศิลป์ช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ด้วยเหตุผลดังกล่าววิชานาฏศิลป์จึงถูกกำหนดไว้ในหลักสูตรสาระศิลปะ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ได้กำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐาน ตัวชี้วัดไว้อย่างชัดเจน โดยมุ่งให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในการสร้างสรรค์ การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่างๆ สามารถแสดงท่าทางประกอบจังหวะเพลงตามรูปแบบนาฏศิลป์ มีมารยาทในการชมการแสดง รู้หน้าที่ของผู้แสดงและผู้ชม รู้ประโยชน์ของการแสดงนาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน เข้าร่วมกิจกรรมการแสดงที่เหมาะสมกับวัย สามารถบอกลักษณะเด่น และเอกลักษณ์ของการแสดงนาฏศิลป์ไทย ตลอดจน

ความสำคัญของการแสดง การที่นักเรียนจะเกิดความรู้ความเข้าใจได้ดั่งนั้น ผู้สอนต้องพัฒนาการจัดการจัดการเรียนรู้อาสาสมัครให้เอื้อและสอดคล้อง ส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ (ชวลิต ชูก่าแพง, 2550: 39-40)

มาตรฐานการเรียนรู้สาระนาฏศิลป์ได้ระบุมาตรฐานไว้ในแต่ละช่วงชั้นปี เช่น มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์ คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มาตรฐาน 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

ผู้เรียนเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สามารถสร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่างๆ สามารถแสดงท่าทางประกอบจังหวะเพลง ตามรูปแบบนาฏศิลป์ มีมารยาทในการชมการแสดง รู้หน้าที่ของผู้แสดงและผู้ชม รู้ประโยชน์ของการแสดงนาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน เข้าร่วมกิจกรรมการแสดงที่เหมาะสมกับวัย รู้และเข้าใจการเล่นของเด็กไทยนาฏศิลป์ท้องถิ่น ชื่นชอบและภาคภูมิใจในการเล่นพื้นบ้าน สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่พบเห็นในการเล่นพื้นบ้านกับการดำรงชีวิตของคนไทยบอกลักษณะเด่นและเอกลักษณ์ของนาฏศิลป์ไทย ตลอดจนความสำคัญของการแสดงนาฏศิลป์ไทยได้

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นตามนโยบายการศึกษาของชาติ ระบุกรอบให้ผู้สอนได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน ทำให้ครูทราบ ว่า นักเรียนควรได้เรียนรู้เรื่องใด มีจุดประสงค์ใด ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้สอนจะ

ต้องศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะกำหนดมาตรฐานตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถกำหนดเนื้อหาหรือออกแบบกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม และการใช้เทคนิคหรือรูปแบบการสอนใหม่ๆ ในชั้นกิจกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสอนให้สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ และสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้และเหมาะสมกับช่วงวัย

กระบวนการเรียนการสอนนาฏศิลป์

ก่อนที่จะเริ่มเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ (แผนการสอน) การศึกษาเรื่องกระบวนการเรียนการสอนไม่ว่าจะเป็นจากเอกสารตำรา งานวิจัย หรือแม้แต่การศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านการสอนถือว่าเป็นเรื่องสำคัญมาก ยิ่งเราได้คำแนะนำหรือรู้จักเทคนิคใหม่ๆ มากเท่าไร ยิ่งร่นระยะเวลาในการลองผิดลองถูกในการจัดการเรียนรู้ได้มากขึ้น การที่เราผู้สอนมีเทคนิคหลากหลาย เข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน และเข้าใจจิตวิทยาในการสอน จะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการสอนและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

อมรภา กล้าเจริญ (2535: 49-50) ได้ระบุถึง เอกลักษณะของวิชานี้เป็นวิชาทักษะ ฝึกผู้เรียนให้มีนิสัยในการฝึกตนเองและรู้จักแก้ไขเมื่อมีการฝึกผิดวิธีตั้งนั้น ในการวางรากฐานของการสอนวิชานี้ไม่ใช่เป็นการถ่ายเท ผู้สอนจะต้องรู้จักพลิกแพลงเลือก วิธีสอนและใช้วิธีการเฉพาะตน ในการถ่ายทอดความรู้เพื่อสร้างความนิยม ความรักในวิชาการ และเกิดสุนทรียะกับตัวของผู้เรียน ฉะนั้นการเตรียมการสอนของครูควรจะมีขั้นตอนตามลำดับขั้น ไว้ดังนี้

1. ดนตรีนาฏศิลป์ประกอบด้วยกิจกรรมใหญ่ 4 กลุ่ม คือ กิจกรรมเน้นจังหวะกิจกรรมการร้องเพลง กิจกรรมการฟังและกิจกรรมนาฏศิลป์

จากที่ผู้เขียนพบ ผู้สอนบางคนสอนทุกกลุ่ม บางคนก็แยกสอนทีละกลุ่ม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้สอน เพื่อความถูกต้องและ เหมาะสม กิจกรรมทั้ง 4 กลุ่มนี้ควรจะสอนไปพร้อมๆ กัน เช่น เมื่อจะสอนเพลงเด็กควรจะต้องรู้ตั้งแต่ การจับจังหวะ ร้องเพลงตามจังหวะได้ สามารถแยกชนิดของเพลงได้และใช้ท่าทางประกอบเพลงได้ไม่ควรแยกสอนทีละกลุ่ม ซึ่งทำให้ผู้เรียนไม่เกิดความสนุกสนานในบทเรียนเท่าที่ควร แต่จะเน้นกิจกรรมใดมากหรือน้อยกว่ากันให้พิจารณาจากแผนการเรียนรู้นั้นๆ

2. การสอนดนตรีนาฏศิลป์ควรเป็นรูปแบบของการสาธิตก่อนเป็นส่วนมาก ในขณะที่เดียวกันผู้สอนอาจใช้วิธีการสอนแบบอื่นๆ เข้าผสมผสานในบางครั้ง เช่น การอภิปราย การใช้บทบาทสมมติหรือแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

3. มีลำดับขั้นตอนในการสอน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในกิจกรรมทั้งการเรียนภาคทฤษฎีและการฝึกภาคปฏิบัติควบคู่กัน

4. การเรียนการสอน ผู้สอนควรหาสื่อการเรียนมาใช้ประกอบการสอน เช่น รูปภาพ เทปเพลง ชุดการสอน วิทยากร บัตรคำและเครื่องประกอบจังหวะที่ควรใช้คือ ไม้เคาะจังหวะ ฉิ่ง เป็นต้น

อาภรณ์ใจเที่ยง (2550: 66-68) ได้ระบุถึงวิธีการสอนเพื่อให้เกิดทักษะ ดังนี้ การที่บุคคลสามารถที่จะเรียนรู้ในการทำสิ่งต่างๆ นอกจากจะต้องอาศัยสติปัญญา ความคิด ความรู้ความเข้าใจ และเจตคติแล้ว ยังต้องอาศัยทักษะในการทำงานทักษะเป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยให้การทำงานคล่องแคล่ว มีประสิทธิภาพลักษณะการกระทำที่แสดงถึงการมีทักษะ จะต้องประกอบด้วยทักษะ 2 ประการ คือ

1. ความแม่นยำและความรวดเร็วในการกระทำ (Accuracy and Speed)

2. ความสอดคล้องผสมผสานกัน (Co-Ordination) จึงกล่าวได้ว่า ผู้ที่เกิดทักษะในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ย่อมกระทำสิ่งนั้นได้อย่างชำนาญ ถูกต้องคล่องแคล่ว และแล้วเสร็จได้ด้วยดี

ขั้นตอนการเกิดทักษะ

ผู้เรียนจะเกิดทักษะขึ้นได้จะต้องมีการปฏิบัติใน 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ชั้นเรียนผู้เป็นขั้นที่ผู้เรียนปฏิบัติไปกับผู้สอน โดยผู้สอนอธิบายประกอบ

2. ชั้นปฏิบัติเอง เป็นขั้นที่ผู้เรียนฝึกปฏิบัติเอง เพื่อให้เกิดความแม่นยำ ต้องพยายามไม่ให้เกิดความผิดพลาด

3. ชั้นหาความชำนาญ เป็นขั้นที่ผู้เรียนลงมือฝึกบ่อยๆ ในลักษณะต่างๆ เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญ ชำนาญยิ่งขึ้น เป็นการเพิ่มพูนประสิทธิภาพ ทั้ง 3 ขั้นตอนนี้จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องกัน ผู้สอนจึงควรได้นำหลักการนี้ไปใช้ในการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในสิ่งที่เรียน

ขั้นตอนการสอนให้เกิดทักษะ

ดีเชคโค (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2550: 62) ได้เสนอขั้นตอนการสอนทักษะไว้ 5 ขั้นตอน คือ

1. วิเคราะห์ทักษะที่จะสอน
2. ประเมินความสามารถเบื้องต้นของผู้เรียน
3. จัดขั้นตอนการฝึกให้เป็นไปตามลำดับขั้นจากง่ายไปยาก
4. สาธิตและอธิบายแนะนำ
5. จัดให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง

ข้อควรคำนึงถึงในการสอนทักษะ ในการสอนทักษะจำเป็นต้องคำนึงถึงข้อต่อไปนี้

1. สถานการณ์ในการฝึก ถ้าใช้สถานการณ์ที่เป็นจริงได้ก็ควรใช้สถานการณ์จริง แต่ถ้าจำเป็นต้องใช้สถานการณ์จำลองในการฝึกทักษะบางอย่าง ควรสร้างสถานการณ์ให้เหมือนสถานการณ์จริงอย่างที่สุด

2. ผู้เรียนควรมีโอกาสได้ฝึกฝนในสถานการณ์หลายๆ แบบ เป็นการเพิ่มพูน ความแม่นยำคล่องแคล่ว ในการฝึกทักษะนั้น

3. การสาธิตให้ดูก่อน หรือการให้เห็นขั้นตอนการปฏิบัติจากภาพยนตร์เป็นการประหยัดเวลา และไม่ทำให้เกิดความเข้าใจผิดให้ผู้เรียนลงมือฝึกหัดทันทีหลังจากที่ได้ดูการสาธิตแล้ว การสาธิตจะเสียเวลาเปล่า ถ้าไม่มีโอกาสได้ฝึกทดลองทำ

4. ผู้ฝึกทักษะต้องได้รับคำแนะนำเพื่อปรับปรุงพัฒนาทักษะนั้นๆ ถึงแม้ว่า ผู้เรียนจะสามารถสังเกตผลที่เกิดขึ้นด้วยตนเองก็ตาม การตักเตือนชี้แนะให้เห็นข้อบกพร่อง และแนวปฏิบัติที่ดียังมีความจำเป็นมากเพราะผู้เรียนอาจประเมินผลการปฏิบัติของตนผิดพลาด

5. การให้คำแนะนำในขณะที่ฝึกหัด ผู้สอนต้องใจเย็น ไม่วิจารณ์ไม่ดูดา ไม่ทำให้ผู้เรียนเกิดความตึงเครียด หวาดกลัว ควรช่วยผู้เรียนเกิดความพยายามที่จะลองสร้างบรรยากาศให้เป็นบรรยากาศที่สบายใจ

6. ต้องคำนึงถึงช่วงเวลาฝึก การเรียนทักษะต้องฝึกให้เหมาะกับเวลา ต้องมีการเว้นช่วงเวลา ถ้าฝึกหัดแบบต่อเนื่องอาจเมื่อยล้า หรือทำให้เกิดความเบื่อหน่ายได้จากที่กล่าวมาทั้งหมดอาจสรุปได้ว่า ทักษะเกิดขึ้นได้ด้วยการปฏิบัติในหลักของการปฏิบัตินั้น การปฏิบัติแบบแบ่งระยะเวลา ปฏิบัติให้มีเวลาหยุดพักเป็นช่วงๆ จะก่อให้เกิดผลดีกว่าการปฏิบัติไม่มีการพัก และการรู้ผลของการปฏิบัติจะส่งผลให้เกิดทักษะได้ดีการปฏิบัติตามขั้นตอนจากการสังเกต การสาธิต หรือการ

ชมภาพยนตร์ จะเป็นการประหยัดเวลาได้ดีกว่า การฟังคำอธิบายแต่เพียงอย่างเดียว ดังนั้นในการสอนทักษะจึงต้องเน้น การลงมือฝึกปฏิบัติอย่างมีหลักการเป็นสำคัญ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สรุปไว้ว่า ขั้นตอนการจัดกิจกรรมนาฏศิลป์ควรมีขั้นตอน ดังนี้

1. ฝึกเคลื่อนไหวร่างกายเข้าจังหวะที่เกี่ยวข้องกับการฝึกนาฏศิลป์ให้คล่อง
2. ฝึกลักษณะการรำรำเบื้องต้นที่ละทำพร้อมทั้งไปประกอบเพลงง่ายๆ
3. ฝึกใช้ภาษาท่าแสดง ความหมาย ความรู้สึกและบุคลิกภาพ
4. ฝึกการรำประเภทเพลงง่ายๆ สั้นๆ ให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก
5. ฝึกรำเป็นชุดการแสดงง่ายๆ สั้นๆ เช่น รำวง รำเพลงปลุกใจ

ทักษะกระบวนการ 9 ขั้นตอน ได้แก่

1. ตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย
2. ศึกษาหาความรู้และแนวทางปฏิบัติ
3. ฝึกปฏิบัติกิจกรรม
4. แสดงผลการฝึกปฏิบัติกิจกรรม
5. ประเมินผลการปฏิบัติงาน
6. ปรับปรุงทักษะความสามารถให้ดีขึ้น
7. เผยแพร่ผลงานและความสามารถให้เป็นที่ประจักษ์
8. ภาคภูมิใจและแสดงออกอย่างสม่ำเสมอ
9. ชื่นชมและภาคภูมิใจ เกิดค่านิยมไทย เจตคติและมีบุคลิกภาพที่ดี

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สรุปไว้ว่า กิจกรรมนาฏศิลป์มีจุดเน้นของการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมในด้านลักษณะนิสัย และบุคลิกภาพของผู้เรียนเป็นการพัฒนา ค่านิยม ส่งเสริมการแสดงออกของทางร่างกาย อารมณ์และสังคมของผู้เรียนมากกว่าการฝึกฝนเพื่อให้เกิดความชำนาญชำนาญ ในสาขาของนาฏศิลป์นั้น ผู้สอนจึงควรยึดจุดประสงค์ของหลักสูตร และนำเอาทฤษฎีหลักการของนาฏศิลป์ไปประกอบการจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดค่านิยม เจตคติต่อศิลปวัฒนธรรมของชาติส่งเสริมความถนัด และความสามารถ ในแต่ละบุคคล ซึ่งหลักสูตรสาระนาฏศิลป์ได้ตั้งจุดมุ่งหมายสำคัญ เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีบุคลิกภาพ และ เจตคติที่ดีในการอยู่ในสังคม ดังนี้

1. ด้านบุคลิกภาพ ดนตรีนาฏศิลป์ ประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ย่อมก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และแสดงออกได้อย่างเสรี การปฏิบัติตนเองเช่นนี้ย่อมสม่ำเสมอ นำมาซึ่งบุคลิกภาพของผู้เรียนและการเป็นผู้มีอารมณ์ร่าเริงแจ่มใส ย่อมทำให้เกิดกิริยาท่าทาง เป็นที่น่านิยม รักใคร่ของคนทั่วไปด้วย

2. ด้านอารมณ์การแสดงออกด้วยการร้องรำทำเพลงอย่างมีวินัยและขอบเขต พอสมควร และปฏิบัติโดยสม่ำเสมอจะช่วยให้นักเรียนร่าเริงเปิดเผย บางครั้งสามารถควบคุมอารมณ์ความรู้สึกได้โดยการปฏิบัติกิจกรรม การควบคุมจังหวะท่าทางการใช้เสียงให้เหมาะสมตามวัยของนักเรียน

3. ด้านสังคมการแสดงออกร่วมกับผู้อื่น ในกิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์ย่อมจะฝึกให้นักเรียนรู้ว่า เมื่อไรจึงจะเป็นผู้นำกลุ่ม และเมื่อไรควรจะเป็นผู้ตาม ควรทำตนอย่างไรจึงจะสามารถเข้ากับผู้อื่นได้ดีและรู้จักยอมรับความสามารถของ

ผู้อื่น ยอมละทิ้งความเห็นแก่ตัว เพราะกิจกรรมนาฏศิลป์เป็นกิจกรรมที่สามารถทำให้นักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรมได้

4. ด้านเจตคติการเรียนกิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์จะสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจ ในศิลปวัฒนธรรมของไทย มีทัศนคติที่ดี มีความภาคภูมิใจ ในมรดกทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ

กระบวนการจัดการเรียนรู้อิงนาฏศิลป์สรุปได้ว่า วิชานาฏศิลป์เป็นวิชาที่เน้นทักษะการปฏิบัติและจะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนเมื่อได้ลงมือปฏิบัติ กระบวนการฝึกปฏิบัติทักษะนาฏศิลป์ควรเริ่มจากการวิเคราะห์ทักษะเนื้อหาที่จะสอน และประเมินความสามารถเบื้องต้นของผู้เรียนก่อน แล้วจัดลำดับขั้นตอนการฝึกฝนจากง่ายไปยาก จากองค์ประกอบเล็กๆ ไปสู่อองค์รวมใหญ่ ในระดับประถมอาจเป็นเพลงร้องหรือเพลงปลุกใจสั้นๆ ระหว่างการฝึกควรเว้นระยะเวลาให้มีการพัก เพื่อไม่ให้เกิดความเหนื่อยล้าจนกลายเป็นความเบื่อหน่ายได้ ครูควรคอยให้คำแนะนำและแก้ไขบกพร่อง คำพูดในลักษณะขำๆ ให้เกิดความพยายาม หรือชมเชยให้กำลังใจของครูเปรียบเสมือนยาชูกำลังให้นักเรียนมีแรงทำกิจกรรมอย่างมีความสุข หากใช้คำพูดดูตำหนิกล่าวจะได้ผลตรงข้ามกับที่ครูปรารถนา ข้ายังส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของนักเรียนให้รู้สึกอับอาย ขาดความกล้าแสดงออก จนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อรายวิชา ครูควรเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลๆ ไม่ควรคาดหวังว่าทุกคนจะต้องมีความชำนาญเหมือนกันแต่ควรส่งเสริมความสามารถความถนัดเฉพาะบุคคล และเข้าใจถึงจุดประสงค์ของรายวิชา ผู้สอนอาจใช้การสอนแบบสาธิตหรือใช้เป็นสื่อวิดีโอเพื่อให้การถ่ายทอดรวดเร็วถูกต้องแม่นยำมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ครูต้องรู้จักพลิกแพลงเลือกวิธีสอนและนำเทคนิคใหม่ๆ เข้ามา

ช่วยในการถ่ายทอด การที่ผู้เรียนจะเกิดค่านิยมมีเจตคติ ทัศนคติที่ดีต่อรายวิชา จนเกิดเป็นสุนทรีย์ภาพสามารถมองเห็นความงามของศิลปะได้จะต้องอาศัยแรงขับเคลื่อนจากผู้สอน การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัย สนุกสนาน กล้าคิด กล้าแสดงออก จนพัฒนาต่อยอดไปถึงทักษะการคิดสร้างสรรค์ เมื่อผู้เรียนได้แสดงศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ย่อมได้รับการยอมรับการชื่นชม เกิดความภาคภูมิใจ มั่นใจและเห็นคุณค่าในตนเองส่งผลให้เห็นคุณค่าและเกิดค่านิยมที่ดีต่อรายวิชา ซึ่งนับเป็นบันไดสำคัญในการอนุรักษ์สืบทอดศิลปะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน (2553) กิจกรรมการเรียนรู้หมายถึง การปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และการเรียนรู้ของผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ กิจกรรมการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง ความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีผลต่อการเรียนรู้ไว้หลายประการดังนี้

1. กิจกรรมช่วยสร้างความสนใจของผู้เรียน
2. กิจกรรมจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ
3. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย
4. กิจกรรมช่วยปลูกฝังความรับผิดชอบ
5. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังและส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
6. กิจกรรมช่วยให้ผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหว

7. กิจกรรมจะช่วยให้ผู้เรียนได้รู้สึกสนุกสนาน
8. กิจกรรมช่วยให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล
9. กิจกรรมช่วยขยายความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนให้กว้างขวาง
10. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมความงอกงามและพัฒนาการของผู้เรียน
11. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมทักษะ
12. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังเจตคติที่ดี
13. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักทำงานเป็นหมู่
14. กิจกรรมจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในบทเรียน
15. กิจกรรมจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้ง ความงามในเรื่องต่างๆ

จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกายอารมณ์สังคมและสติปัญญาไปพร้อมๆ กัน
2. เพื่อสนองความสนใจ ความสามารถ และความถนัดของแต่ละบุคคล
3. เพื่อสร้างบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ให้เพลิดเพลินสนุกสนาน
4. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน กล้าคิด กล้าแสดงออก
5. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เกิดทักษะกระบวนการ ให้เป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุข

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มขีดความสามารถในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน พัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมรอบด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์

สังคมและสติปัญญา ส่งเสริมความถนัด ความคิดสร้างสรรค์ ความกล้าแสดงออก คิดได้ ทำเป็น แก้ปัญหาได้ มีเจตคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น เป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างยั่งยืน

การประเมินการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดระดับของการดำเนินงานไว้เป็น 4 ระดับคือ การวัดและประเมินระดับชั้นเรียน การวัดประเมินระดับสถานศึกษา การวัดประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษา การวัดและประเมินระดับชาติ ระดับที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้สอนมากที่สุด และเป็นหัวใจของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ผู้เรียน จะทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขาดข้อมูลสำคัญในการสะท้อนผลการดำเนินการจัดการศึกษาทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ต้นสังกัด ส่วนกลาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา ผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขาดข้อมูลสำคัญในการสะท้อนผลและสภาพความสำเร็จเมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมาย ส่งผลให้การวางแผนกำหนดทิศทางการพัฒนาผู้เรียนระยะต่อไปไม่สามารถสร้างความมั่นใจได้ว่าสอดคล้องกับสภาพปัญหา และมีความเหมาะสมกับระดับความสำเร็จของการพัฒนาผู้เรียนในระยะที่ผ่านมา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557: 85-86)

สิ่งที่ผู้สอนต้องวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คือ(1) ผลการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ (2) ผลการเรียนรู้ด้านการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน (3) ผลการเรียนรู้ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างน้อย 8 ประการและ(4) ผลการเรียนรู้ที่เกิดจากกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ผลการเรียนรู้ตามหลักสูตร 4 ประการ ดังกล่าวข้างต้น มีที่มาจากองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย โดยทั้ง 3 ด้าน มีลักษณะสำคัญที่สามารถนำมาอธิบายโดยสังเขปดังนี้

1. ผลการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย

ผลการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย หมายถึง ข้อมูล สารสนเทศ หลักฐานต่างๆ ที่แสดงถึงความสามารถด้านสติปัญญา 6 ด้าน คือ ความจำ ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การประเมินค่า และการคิดสร้างสรรค์ โดยพฤติกรรมที่สะท้อนว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย ได้แก่ การบอกเล่า อธิบายหรือเขียนแสดงความคิดรวบยอด โดยการตอบคำถาม เขียนแผนภูมิ แผนภาพ นำเสนอแนวคิดขั้นตอนในการแก้ปัญหาการจัดการ การออกแบบประดิษฐ์หรือสร้างสรรค์ชิ้นงาน เป็นต้น

2. ผลการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย

ผลการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย หมายถึง ข้อมูล สารสนเทศที่สะท้อนความสามารถด้านการเรียนรู้ในการจัดการอารมณ์ ความรู้สึก ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และเจตคติ โดยพฤติกรรมที่สะท้อนว่าผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย คือ ผู้เรียนมีการแสดงอารมณ์ ความรู้สึกในสถานการณ์ต่างๆ อย่างเหมาะสมตามบรรทัดฐานของสังคม มีความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม และมีค่านิยมพื้นฐานที่ได้รับการปลูกฝัง โดยแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างน้อย 8 ประการตามที่หลักสูตรกำหนด

3. ผลการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัย

ผลการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัย หมายถึง ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงถึงทักษะการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกายซึ่งเกิดจากการประสานงานของสมอง

และกล้ามเนื้อที่ใช้งานอย่างคล่องแคล่วประสานสัมพันธ์กัน

ผลการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาในกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตลอดจนประสบการณ์ต่างๆ ในชีวิตจริงที่ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเป็นผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นพร้อมกับการเจริญเติบโตในแต่ละช่วงวัยของผู้เรียน ซึ่งเป็นพัฒนาการที่ครูต้องแสวงหาหรือคิดค้นเทคนิควิธีการ และเครื่องมือต่างๆ เพื่อใช้วัดและประเมินผลโดยคำนึงถึงความสอดคล้องและเหมาะสม เพื่อให้ได้ผลการวัดและประเมินที่มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนและกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูได้อย่างแท้จริงและการประเมินผลการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรเป็นภารกิจของผู้สอน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557: 97)

จากการศึกษาแนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่จัดทำขึ้นโดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ทำให้ทราบว่าผู้สอนมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ยึดตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรการศึกษาเป็นต้นแบบ รวมทั้งการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ก็ต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของหลักสูตรเช่นเดียวกันเพื่อให้ทราบผลการจัดการเรียนรู้ว่ามีคุณภาพเพียงใด และส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย มากน้อยเพียงใดซึ่งผลการวัดที่ได้จะนำมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนต่อไป

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มีพฤติกรรมด้านจิต พิสัยอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น ชื่นชมเห็น

คุณค่าของทัศนศิลป์ดนตรีนาฏศิลป์เครื่องมือที่ใช้วัดผู้เรียน ควรวัดครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือทั้งด้านความรู้(พุทธิพิสัย) ด้านทักษะกระบวนการ (ทักษะพิสัย) และ ด้านคุณธรรมจริยธรรมค่านิยม (จิตพิสัย) การวัดจึงควรมีเกณฑ์การวัดอย่างชัดเจน ครอบคลุม นอกเหนือจากแบบทดสอบ เช่น แบบสังเกตพฤติกรรม แบบประเมินตนเองของผู้เรียน แบบประเมิน ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้สอนได้ปรับปรุงพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้อย่างรอบด้านที่สามารถประเมินพัฒนาการด้านวุฒิภาวะ อารมณ์ สังคม และสุนทรียะ ตลอดจน ความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์

จากที่กล่าวมาทั้งหมดทำให้ทราบข้อมูลพื้นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และทราบแนวทางการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนวิธีการวัดและการประเมิน ที่ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาที่เป็นสากลมากขึ้น แน่หน่อนว่าการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เราสามารถเขียนให้สอดคล้องตามหลักวิชาการได้ไม่ยากนัก แต่สิ่งที่ผู้สอนเกือบทุกท่านน่าจะพบปัญหาที่ใกล้เคียงกันคือ ถึงเวลาสอนจริงจะมีปัญหาที่เราไม่สามารถ

ควบคุมได้ที่เกิดขึ้นระหว่างที่สอนแม้จะอยู่ในระดับชั้นเดียวกัน เนื่องด้วยสภาพอารมณ์ สังคมและสติปัญญาของเด็กที่แตกต่างกัน ครูจะต้องมีไหวพริบแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นและดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไปให้บรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งต่อไปนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงปัญหาที่พบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาศิลปะสาระนาฏศิลป์ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ป.1-ป.3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายประถม) ซึ่งเป็นการนำสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในคาบเรียน ที่อยู่เหนือการควบคุมและไม่ได้อยู่ในแผนการจัดการเรียนรู้ แต่ผู้สอนได้นำเทคนิคต่างๆ เข้ามาสอดแทรกเพื่อให้สามารถแก้ปัญหาเล็กๆ น้อยๆ ที่เกิดขึ้นโดยยังคงสามารถจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไปได้ และรูปแบบการสอนที่ผู้เขียนมักนำมาใช้ในแผนการจัดการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ ยกตัวอย่าง เช่น การสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส (Davies) การสอนทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน (Simpson) การสอนแบบสาธิต (Demonstration Method) การสอนแบบทางตรง (Direct Instruction Model) การสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (peer Assist) เป็นต้น ซึ่งรูปแบบการสอนเหล่านี้ค่อนข้างเหมาะสมและสอดคล้องกับธรรมชาติวิชานาฏศิลป์ที่เน้นพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะปฏิบัติได้เป็นอย่างดี

ตัวอย่าง

การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาศิลปะ สาระนาฏศิลป์ระดับประถมศึกษาตอนต้น ป.1-ป.3

ปัญหา	วิธีแก้ปัญหา	ผลการแก้ปัญหา
1. ในห้องนาฏศิลป์นักเรียนชอบแย่งที่นั่งกัน (กรณีนั่งเรียนบนพื้นห้อง) ชอบแย่งที่นั่งหน้ากระຈกเงา และนั่งไม่เป็นระเบียบ ก่อนทำกิจกรรมต้องเสียเวลาจัดแถวใหม่บ่อยครั้ง	1. ติดสติ๊กเกอร์แถบสีให้นักเรียนเลือกที่นั่งตามใจชอบโดยจัดเป็นแถวแบบสลับหว่าง มีระยะห่างประมาณ 1 เมตร เพื่อให้ทุกคนมองเห็นกระຈกเงาได้ชัดเจนขึ้น	1. นักเรียนนั่งเป็นระเบียบและทุกคนมองเห็นกระຈกเงาชัดเจน มีความพร้อมสำหรับกิจกรรมภาคปฏิบัติ ลุก-นั่ง สะดวกจึงเข้าสู่กิจกรรมได้คล่องตัวและรวดเร็ว

<p>2. นักเรียนเลือกที่นั่งด้านหน้าจะมีความมั่นใจกล้าแสดงออก(กรณีนั่งเรียนบนพื้นห้อง)คนที่นั่งแถวหลังจะไม่ค่อยได้แสดงศักยภาพเท่าที่ควร และไม่กล้าแสดงออก</p>	<p>2. ภาคปฏิบัติครูจะให้นักเรียนหมุนเป็น 4 ทิศเพื่อให้ทุกทิศเป็นหน้าห้อง ทุกคนจะได้รับบทบาทเป็นผู้นำเสนอและผู้ตาม และครูชมเชยให้กำลังใจผู้เรียนในทุกทิศที่สลับกันเป็นผู้นำเด็กในวัยนี้ต้องการการยอมรับจากผู้อื่น การชมเชยจากครูจะช่วยสร้างความภูมิใจและส่งเสริมความมั่นใจให้กับนักเรียน</p>	<p>2. นักเรียนที่ขบเลือกที่นั่งหลังห้องมีความมั่นใจในการปฏิบัติมากขึ้น กล้าแสดงออกมากขึ้น ลดปัญหาความรู้สึกแตกต่างระหว่างเด็กหน้าห้องกับเด็กหลังห้องได้</p>
<p>3. นักเรียนห้องเก่ง หรือโปรแกรมพิเศษ ส่วนใหญ่มีความกล้าแสดงออกเมื่อนึกหรือคิดอะไรได้จะพูดขึ้นมาทันทีซึ่งทำให้ขาดมารยาทในการพูด เช่น ขอบพูดแทรกครูหรือเพื่อน ๆ ทำให้เพื่อนในห้องมีปฏิกริยาต่อต้าน</p>	<p>3. ครูควรยกตัวอย่างเหตุผลของการไม่ควรพูดแทรกผู้อื่นให้นักเรียนเห็นเป็นรูปธรรม วางเงื่อนไขตั้งแต่คาบเรียนแรกโดยครูจะให้รางวัลเป็นแต้มพิเศษที่ครูจะบันทึกให้หลังสมุดของนักเรียนทุกคนทุกวันเมื่อสิ้นเทอมนำคะแนนมาหาค่ากลางเพื่อแปรค่าคะแนน(ตามดุลพินิจของครู) คะแนนที่ได้จะนำไปประกอบเป็นคะแนนจิตพิสัย นักเรียนที่มีมารยาทจะได้แต้มวันละ5 แต้ม (ยกเว้นคนที่ขาดมารยาทและโดนเตือนเกิน 3 ครั้ง)ถ้าอยากพูดหรือเสนอแนะต้องยกมือขออนุญาตก่อนจะถือว่าไม่เสียแต้ม</p>	<p>3. นักเรียนค่อนข้างให้ความสนใจและตื่นตื้นกับแต้มนี่ได้มา และมีความพยายามในการจะรักษาแต้มและรักษามารยาทอย่างเห็นได้ชัด(แต้มนี่จะนำไปประกอบการประเมินในด้านจิตพิสัยให้นักเรียนเพิ่มเติมได้)</p>
<p>4. เวลาในการเรียนค่อนข้างมีจำกัด การเรียนภาคทฤษฎีที่ต้องให้จดเนื้อหาต่างๆ ลงในสมุดอาจจะไม่ทันเวลา และนักเรียนส่วนใหญ่จะสนใจภาคปฏิบัติและไม่ค่อยชอบเขียน</p>	<p>4. ปรับเปลี่ยนเนื้อหาที่ต้องจดหรือบันทึกลงสมุด สร้างเป็นสื่อ อีอาร์ความรู้ ภาพการแสดงนาฏศิลป์ต่างๆ ความรู้เกี่ยวกับเครื่องแต่งกายนาฏศิลป์ อาจจะติดชื่อไว้หน้าตู้เก็บเครื่องแต่งกาย ให้นักเรียนศึกษาค้นหาความสนใจและสอดแทรกภาคทฤษฎีควบคู่ไปกับภาคปฏิบัติ มีใบงานเสริมให้บ้างแต่ไม่ควรมากเกินไป</p>	<p>4. นักเรียนให้ความสนใจกับสื่อที่จัดไว้ในห้องเรียนนาฏศิลป์จะชอบเดินดูและอ่านกันเองช่วงพัก ข้อสังเกตเมื่อครูถามความรู้ในสื่อ จะตอบได้อย่างละเอียด มั่นใจและรู้สึกดีต่อตนเอง</p>
<p>5. นักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น มีความอดทนค่อนข้างน้อยในการฝึกทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์</p>	<p>5. เพิ่มแรงผลักดันให้ผู้เรียนมีความต้องการและสนใจฝึกกิจกรรมให้ยาวนานขึ้น โดยนำเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน และเทคนิคกลุ่มร่วมมือ STAD เข้ามาช่วย จะช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลายเป็นกันเองและสนุกสนาน เช่น จับคู่ซ้อม หรือจัดกลุ่มย่อยๆ ซ้อมเอง และแสดงผลกับครูเมื่อทำได้จะมีแต้มพิเศษ แต่ต้องไม่เร่งรัดมากเกินไปควรให้มีเวลาพักเป็นช่วงๆ</p>	<p>5. นักเรียนมีความเพียรพยายามฝึกฝนได้มากขึ้นและนานขึ้น นักเรียนรู้สึกผ่อนคลายและสนุกสนาน</p>
<p>6. เด็กเล็กเมื่อเกิดความรู้สึกสนุกสนาน บางครั้งอาจเผลอเผลอหยอกล้อเล่นกันจนลืมความเหมาะสม เช่น ช่วงแสดงละครพอต่อบรมครูทางนาฏศิลป์ที่ควรแสดงออกด้วยความตั้งใจและเคารพ</p>	<p>6. ครูควรจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของวิชานาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ได้รับการสั่งสม สืบทอดมาจากบรมครูทางนาฏศิลป์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้โดยให้นักเรียนชมวิดีโอพิธีไหว้ครูรอบครูทางนาฏศิลป์ วิดีโอเกี่ยวกับนาฏยศิลป์ เพื่อให้ผู้เรียนทราบว่าทุกศาสตร์วิชามีครูผู้ให้กำเนิดองค์ความรู้ ในฐานะศิษย์ที่ดีควรรู้จักการกตัญญูรู้คุณและควรแสดงออกด้วยความรักและเคารพ</p>	<p>6. นักเรียนมีความตั้งใจและสำรวมกิริยามากขึ้น และทราบว่าการเล่นช่วงใดและช่วงใดควรแสดงออกด้วยความเคารพสำรวมและตั้งใจ</p>
<p>7. เด็กเล็กมีความอดทนค่อนข้างน้อย การปฏิบัตินาฏศิลป์ไทยให้คงตามแบบมาตรฐาน จึงยังไม่บรรลุตามจุดประสงค์ของแบบวัดทักษะ</p>	<p>7. ครูควรนำนาฏยศัพท์พื้นฐานทางนาฏศิลป์เช่น การตัดมือ ตัดแขน ตัดขา ตัดตัว และตัดหลัง รวมถึงนาฏยศัพท์พื้นฐานเช่น จีบ และระดับการตั้งวงต่างๆ และเสริมทักษะการฟังเพื่อจับจังหวะ โดยการย้ำเท้า ก้าวเท้า กระทุ้งเท้า ตามจังหวะเสียงฉิ่ง ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติก่อนเข้าสู่เนื้อหาอื่นทุกวันโดยไม่ให้ผู้รู้สึกว่าหนักจนเกินไป แต่เน้นเหมือนการอบอุ่นร่างกาย (กรณีที่มีนักเรียนบางคนไม่สามารถพัฒนาทักษะทางนาฏศิลป์ได้ ครูควรเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยมุ่งเน้นความสุขในการเรียน ส่งเสริมบุคลิกภาพ และมีทัศนคติที่ดีต่อรายวิชา)</p>	<p>7. ผู้เรียนค่อนข้างสนุกสนานกับกิจกรรม เพราะการฝึกนาฏยศัพท์พื้นฐานบางกระบวนท่าค่อนข้างทำหายความสามารถ การกระตุ้นหรือช่วยให้เกิดความพยายาม ทำให้ผู้เรียนอยากปฏิบัติด้วยตนเองมากกว่าถูกบังคับให้การปฏิบัติกิจกรรมทางนาฏศิลป์จึงตามขึ้น มีลีลาอ่อนช้อยมากขึ้น สามารถเคลื่อนไหวร่างกายสอดคล้องตามจังหวะและทำนองเพลง</p>

กล่าวโดยสรุป จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น อาจมีความเหมือนที่แตกต่างขึ้นอยู่ กับปัจจัยแวดล้อมของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ สภาพสังคม อารมณ์ และสติปัญญาของผู้เรียน ขั้นการฝึกทักษะปฏิบัติควรเริ่มจากง่ายไปหายาก จากองค์ประกอบย่อยเพิ่มพูนเป็นองค์ความรู้ขนาดใหญ่ การพัฒนาเด็กเล็กต้องเริ่มจากการวางรากฐานให้มั่นคง ช้าบ้างเร็วบ้าง แต่ต้องมีรูปแบบการฝึกฝนที่ชัดเจนเป็นขั้นเป็นตอน เมื่อนักเรียนสามารถพัฒนาตนเองทางด้านทักษะได้ดีแล้วจะเกิดความมั่นใจ กล้าแสดง เกิดความสุขในการเรียนเมื่อมีความเชี่ยวชาญสามารถแนะนำผู้อื่นได้ ยิ่งทำให้เกิดภาคภูมิใจให้กับตนเอง ต่อยอดไปสู่การมีเจตคติ ทักษะที่ดีต่อรายวิชา มีสุนทรียภาพมองเห็นความงามในด้านศิลปะ เกิดความรักหวงแหนและเห็นคุณค่าของรายวิชา อันเป็นบันไดสำคัญของการสืบทอด สืบสานมรดก

ทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าหากไม่มีการอนุรักษ์อย่างจริงจังกาลเวลาอาจจะทำให้มรดกเหล่านี้สูญหายหรือแปรเปลี่ยนไปได้ ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการแบ่งปันนี้จะนำประโยชน์ไม่มากนักน้อย ต่อผู้สอนที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาผู้เรียนเพื่อประโยชน์ต่อศิษย์ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบ พระคุณโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายประถม) รองศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ สายกระสุน ผู้อำนวยการที่ให้การสนับสนุน และขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ประสาท เนื่องเฉลิม ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์เป็นที่ปรึกษาในการเขียนบทความทางวิชาการในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.*
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). *แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.*
- ชวลิต ชูกำแพง. (2550). *การประเมินการเรียนรู้.* สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บังอร อนุเมธางกูร. (2542). *พฤติกรรมการสอนนาฏศิลป์.* สถาบันราชภัฏสงขลานครินทร์.
- เรณู โกศินานนท์. (2545). *นาฏศิลป์ไทย.* ไทยวัฒนาพานิช.
- สุมิตร เทพวงษ์. (2541). *นาฏศิลป์ไทยนาฏศิลป์สำหรับครูประถมและมัธยม.* โอเดียนสโตร์.
- สดใส พันธุมโกมล. (2546). *ศิลปะการละครกับเยาวชน.* อักษรศาสตร์พิจารณา.
- สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน. (2553). *คู่มือการจัดระบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.* เทียนวัฒนา พรินติ้ง.
- อาภรณ์ มนตรีศาสตร์ และจาตุรงค์ มนตรีศาสตร์. (2525). *นาฏศิลป์เพื่อการศึกษาเบื้องต้น.* องค์การคำของคุรุสภา.
- อมรา กล้าเจริญ. (2535). *วิธีสอนนาฏศิลป์.* โอเดียนสโตร์.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). *หลักการสอน.* โอ เอส พรินติ้ง เฮาส์.

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์ บทความ หรือ บทความวิจัย วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (Instructions for the Authors)

บทความและบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้ จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Pre review) ก่อน เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ ผลงานที่ส่งมาตีพิมพ์ จะต้องเป็นงานทบทวนความรู้เดิมและเสนอความรู้ใหม่ที่ทันสมัยรวมทั้งข้อคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผลงานไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่ได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารใดๆ การเตรียมต้นฉบับที่จะมาลงตีพิมพ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำดังนี้

การเตรียมต้นฉบับสำหรับบทความและบทความวิจัย

1. **ภาษา** เป็นภาษาไทยหรืออังกฤษก็ได้ ถ้าเป็นภาษาไทย ให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์หรือการเขียนทับศัพท์ให้ยึดหลักของราชบัณฑิตยสถาน พยายามหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น ศัพท์ภาษาอังกฤษที่ปนไทย ให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมด ยกเว้นชื่อเฉพาะซึ่งต้องขึ้นต้นด้วยตัวอักษรใหญ่ ถ้าเป็นภาษาอังกฤษ ควรให้ผู้เชี่ยวชาญในภาษาอังกฤษตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะส่งต้นฉบับ

2. **ขนาดของต้นฉบับ** พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสัน ขนาด เอ 4 (216 x 279 มม.) ควรเว้นระยะห่างจากขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมืออย่างน้อย 40 มม. (1.5 นิ้ว) ด้านล่างและขวามืออย่างน้อย 25 มม. (1 นิ้ว) พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ด้วยรูปแบบอักษร browallia New ขนาด 16 ตัวอักษรย่อหน้า

3. จำนวนหน้า บทความและบทความวิจัย ไม่ควรเกิน 15 หน้า

การเรียงลำดับเนื้อหาบทความ และบทความวิจัย

1. **ชื่อเรื่อง (Title)** ควรสั้น กระชับ และสื่อเป้าหมายหลักของการศึกษาวิจัย ไม่ใช่ คำย่อ ความยาวไม่ควร เกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2. **ชื่อผู้พิมพ์และที่อยู่** ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบัน ที่อยู่ และ E-mail ของผู้พิมพ์ เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

3. **บทคัดย่อ (Abstract)** ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เป็นเนื้อความย่อที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลงานและการวิจารณ์ อย่างต่อเนื่องกัน ไม่ควรเกิน 500 คำ ไม่ควรมีคำย่อ ให้บทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนภาษาอังกฤษ

4. คำสำคัญหรือคำหลัก (Keyword) ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ใส่ไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา

5. บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการพร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างคร่าวๆ และมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการวิจัยนั้นด้วย

6. วิธีการศึกษา ให้ระบุรายละเอียดวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งื่อนำมาศึกษา จำนวนลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษา อธิบายวิธีการศึกษา หรือแผนการทดลองทางสถิติ การสุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

7. ผลการศึกษา (Results) แจ้งผลที่พบตามลำดับหัวข้อของการศึกษาวิจัยอย่างชัดเจนได้ใจความ ถ้าผลไม่ซับซ้อนไม่มีตัวเลขมาก ควรใช้คำบรรยาย แต่ถ้ามีตัวเลขมาก ตัวแปรมาก ควรใช้ตาราง แผนภูมิแทน ไม่ควรมีเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิ ควรแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบ และสรุปเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

8. วิจารณ์และสรุปผล (Discussion and conclusion) ชี้แจงว่าผลการศึกษาตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือแตกต่างไปจากผลงานที่มีผู้รายงานไว้ก่อนหรือไม่ อย่างไร เหตุผลใดจึงเป็นเช่นนั้น และมีพื้นฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้ และให้จบด้วยข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์หรือทั้งประเด็นคำถามการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยต่อไป

9. ตาราง รูป รูปภาพ และแผนภูมิ ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็น แยกออกจากเนื้อเรื่องโดยเรียงลำดับให้สอดคล้องกับคำอธิบายในเนื้อเรื่อง และต้องมีคำอธิบายสั้นๆ แต่สื่อความหมาย ได้สาระครบถ้วน ในกรณีที่เป็นตาราง คำอธิบาย ต้องอยู่ด้านบน ในกรณีที่เป็นรูปภาพ หรือแผนภูมิ คำอธิบายอยู่ด้านล่าง

10. กิตติกรรมประกาศ ระบุสั้นๆ ว่าได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย และความช่วยเหลือจากองค์กรใดหรือใครบ้าง

11. เอกสารอ้างอิง (References) สำหรับการพิมพ์เอกสารอ้างอิง ทั้งเอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษโดยมีหลักการทั่วไป คือ เอกสารอ้างอิงต้องเป็นที่ถูกตีพิมพ์และได้รับการยอมรับทางวิชาการ ไม่ควรเป็นบทคัดย่อ และไม่ใช้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ถ้ายังไม่ได้ถูกตีพิมพ์ ต้องระบุว่า รอการตีพิมพ์ (in press)

11.1 การเขียนเอกสารอ้างอิง

ก. กรณีที่เป็นรายงานวิจัย มีรูปแบบและการเรียงลำดับดังนี้: ชื่อผู้เขียน (ในกรณีภาษาไทย ใช้ชื่อและนามสกุล และในกรณีภาษาอังกฤษ ใช้นามสกุลและชื่อ). ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อย่อของวารสาร. เล่มที่พิมพ์ ฉบับที่พิมพ์. เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง. ในกรณีที่มีผู้เขียนมากกว่า 6 คน ให้ใส่รายชื่อผู้เขียนทั้ง 6 คนแรก แล้วตามด้วยคำว่า “และคณะ” หรือ “*et al*”

ตัวอย่าง

อมรรัตน์ จงสวัสดิ์ตั้งสกุล, ลัดดา เหมาะสุวรรณ. (2002). Evidenced based maillard reeaction: focusing on parenteral nutrition. *วารสารโภชนบำบัด*. 13(1), 3-11

Vega KJ, Pina I, Krevaky B. (1996). Heart transplantation is associated is with an increase risk for pancreatobiliary diseases. *Ann Intern Med*. 124(11), 980-3

ข. กรณีที่เป็นหนังสือ มีรูปแบบและการเรียงลำดับ เหมือนเอกสารอ้างอิงที่เป็นรายงานวิจัย (ในข้อ ก.) ยกเว้น ใช้ *ชื่อหนังสือ* เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์ แทน *ชื่อย่อวารสาร*

ตัวอย่าง

วิญญู มิตรานันท์. (2538). *พยาธิกายวิภาค*. กรุงเทพฯ: โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์. 629-78.

Ringsven M.K., Bond, D. (1996). *Gerontology and leadership skills for nureses*. 2nd ed. Albany (NY): Delmar Publishers. 100-25.

ค. กรณีที่เป็นรายงานการประชุมและสัมมนา มีรูปแบบการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเอกสารรวมเรื่องที่ได้จากรายงานการประชุม. วัน เดือน ปีที่จัด: สถานที่จัด: สำนักพิมพ์ หรือ ผู้จัดพิมพ์. เลขหน้า.

ตัวอย่าง

ณัฐนันท์ สินชัยพานิช, วราภรณ์ จรรยาประเสริฐ, ยุพิน รุ่งเวชวุฒิวินทยา, มนต์ชูลี นิตินน, สาธิต พุทธิพิพัฒน์ขจร. (2542). เกสัชกรพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเอง. *รายงานการประชุมวิชาการ เกสัชกรรม ประจำปี 2542 ของเกสัชกรรมสมาคมแห่งประเทศไทย ; 24-26 มีนาคม 2542*. กรุงเทพมหานคร: เกสัชกรรมสมาคมแห่งประเทศไทย. 89-105.

Kimmura J. Shibasaki H, editors. (1996). *Proceeding of 10yh International Congress of EMG and/ Clinical Neurophysilogy ; 15-16 Oct 1995; Kyoto Japan*. Amsterdam: Eelsevier. 80-90.

ง. กรณีเป็นวิทยานิพนธ์ มีรูปแบบการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. *ชื่อวิทยานิพนธ์*. สถาบันที่พิมพ์: ชื่อสถาบันการศึกษา

ตัวอย่าง

อัมพร ณรงค์สันติ. (2541). *การใช้ยาเจนตั้มยซินวันละครั้งเปรียบเทียบกับวันละสองครั้งในทารกแรกเกิดไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกสัชศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Kaplan S.J. (1995). *Post-hospital home health care: the elderly,s access and utilization [dissertayion]*. St. Louis (MO): Washington Univ.

จ. กรณีที่เป็นบทความในหนังสือพิมพ์ มีรูปแบบและการเรียงลำดับเหมือนเอกสารอ้างอิงที่เป็นรายงานวิจัย (ในข้อ 11.1.1. ก)

ตัวอย่าง

Lee, G. (1996). *Hospitalization tied to ozone pollution: study estimates 50,000 admissions annually*. The Washington Post Jun 21.5.

ฉ. กรณีที่เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีรูปแบบและการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร (ปี เดือน วันที่อ้างอิงถึง) เล่มที่ (ฉบับที่): ได้มาจาก ชื่อ website.

ตัวอย่าง

Morse S.S. (1995). *Factors in the emergence of infectious disease*. Emerg Infect Dis [cited 1996 Jun 5] ; 1 (1): Available from: URL/www.Cdc.gov/ncidod/Eid.htm.